

องค์ประกอบปัจจัยความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคของผู้บริหาร
กลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชมั่งคลาภิเชก

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

ภาควิชาการบริหารการศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2559

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

องค์ประกอบปัจจัยความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคของผู้บริหาร
กลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชมั่งคลาภิเษก

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

ภาควิชาการบริหารการศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2559

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ADVERSITY QUOTIENT FACTORS OF RACHAMUNGKHALAPHISEK SCHOOL
ADMINISTRATORS

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree
Doctor of Philosophy Program in Educational Administration

Department of Educational Administration

Graduate School, Silpakorn University

Academic Year 2016

Copyright of Graduate School, Silpakorn University

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร อนุมัติให้วิทยานิพนธ์เรื่อง “องค์ประกอบปัจจัยความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคของผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชมิ่งคลาภิเษก” เสนอโดยนางสาวพิชชดา น่วมหนองบุญ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร.ปานใจ ธารทัศน์วงศ์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่.....เดือน..... พ.ศ.....

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สายสุตา เตียเจริญ
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ว่าที่พันตรี ดร.นพดล เจนอักษร
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประเสริฐ อินทร์รักษ์

คณะกรรมการตรวจสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรกาญจน์ สุขสดเขียว)

...../...../.....

..... กรรมการ

(อาจารย์ ดร.พรศักดิ์ สุจริตรักษ์)

...../...../.....

..... กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ว่าที่พันตรี ดร.นพดล เจนอักษร)

...../...../.....

..... กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สายสุตา เตียเจริญ)

...../...../.....

..... กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประเสริฐ อินทร์รักษ์)

...../...../.....

56252917: สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

คำสำคัญ: ความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรค

พิชชุดา น่วมหนองบุญ: องค์กรประกอบปัจจัยความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคของผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชมังคลาภิเษก. อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์: ผศ.ดร.สายสุดา เตียเจริญ, ผศ.ว่าที่พันตรี ดร.นพดล เจนอักษร, และ ผศ.ดร.ประเสริฐ อินทร์รักษ์. 230 หน้า.

การวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อทราบ (1) องค์กรประกอบปัจจัยความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคของผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชมังคลาภิเษกและ (2) เพื่อทราบความสัมพันธ์ขององค์กรประกอบปัจจัยความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคของผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชมังคลาภิเษกการดำเนินการวิจัยประกอบด้วย การกำหนดตัวแปรที่เกี่ยวข้องในการวิจัยในบริบทไทยและต่างชาติ การพัฒนาเครื่องมือวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูลกลุ่มตัวอย่างและเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย (1) กลุ่มผู้เชี่ยวชาญจำนวน 10 คนใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (2) กลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชมังคลาภิเษก 29 โรงเรียน แบ่งผู้ให้ข้อมูลแต่ละโรงเรียนเป็น 2 ฝ่าย ฝ่ายบริหารและฝ่ายปฏิบัติการ ฝ่ายบริหาร ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน 1 คน รองผู้อำนวยการโรงเรียน 1 คน หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ 2 คน และฝ่ายปฏิบัติการ ได้แก่ ครูผู้สอน 4 คน รวมผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น 232 คน ใช้แบบสอบถามความคิดเห็น การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ใช้การหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่ามัธยฐาน คณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ วิเคราะห์สหสัมพันธ์คาโนนิคัล และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้การหาค่าความถี่และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1. องค์กรประกอบปัจจัยความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคของผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชมังคลาภิเษก ประกอบด้วย 8 องค์ประกอบคือ (1) แรงผลักดันที่ส่งเสริมความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรค (2) ความสำเร็จทางวิชาการ (3) การรับรู้ความสามารถของตน (4) การฟื้นตัวจากการเผชิญอุปสรรค (5) การเรียนรู้ (6) การมองโลกในแง่ดี (7) นวัตกรรมและ (8) การกำกับตนเอง

2. ความสัมพันธ์ขององค์กรประกอบปัจจัยความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคของผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชมังคลาภิเษกด้านปัจจัยภายใน ได้แก่การรับรู้ความสามารถของตน, การฟื้นตัวจากการเผชิญอุปสรรค, การเรียนรู้, การมองโลกในแง่ดี, และการกำกับตนเองด้านปัจจัยภายนอก ได้แก่ แรงผลักดันที่ส่งเสริมความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรค, ความสำเร็จทางวิชาการ, และนวัตกรรม องค์กรประกอบปัจจัยด้านปัจจัยภายในและด้านปัจจัยภายนอกมีความสัมพันธ์กันสูง และมีทิศทางไปในทิศทางเดียวกัน

ภาควิชาการบริหารการศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ลายมือชื่อนักศึกษา.....

ปีการศึกษา 2559

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ 1. .... 2. .... 3. ....

562529: MAJOR: EDUCATIONAL ADMINISTRATION

KEY WORDS: ADVERSITY QUOTIENT

PITCHUDA NUAMNONGBOON: ADVERSITY QUOTIENT FACTORS OF RACHAMUNGKHALAPHISEK SCHOOL ADMINISTRATORS. THESIS ADVISOR: ASST.PROF. SAISUDA TIACHAROEN, Ph.D., ASST.PROF.MAJ.NOPADOL CHENAKSARA, RTAR., Ph.D., AND ASST.PROF.PRASERT INTARAK, Ed.D., 230 pp.

This research employed both quantitative and qualitative approaches. The purposes were 1) to identify components of the adversity quotient of Rachamungkhalaphisek School administrators, and 2) to identify the canonical correlation of the adversity quotient of Rachamungkhalaphisek School administrators. Its procedure include: determination of related variables in Thai and foreign context; development of data collection instruments; collection and analysis of data. Samples and instruments used in the research include: (1) 7 specialists and related people by semi-structured interviews; (2) 232 administrators, heads of departments, and teachers who are working at Rachamungkhalaphisek School by using questionnaires. Quantitative data were analyzed by using the descriptive statistics of frequency, percentage, mean, standard deviation, the inferential exploratory factor analysis and canonical correlation analysis. Qualitative data were processed by frequency and content analysis.

Findings were as follows: 1. components of the adversity quotient of Rachamungkhalaphisek School administrators include (1) adversity quotient strengths (2) academic achievement (3) self-efficacy (4) resilience (5) learning (6) optimism (7) innovation and (8) self-regulation

2. The relation of the adversity quotient of Rachamungkhalaphisek School administrators' components had a high relation. The internal factors include self-efficacy, resilience, learning, optimism, and self-regulation. The external factors include adversity quotient strengths, academic achievement, and innovation. The internal factors and external factors had a high relation and within the same direction.

Department of Educational Administration

Graduate School, Silpakorn University

Student's signature .....

Academic Year 2016

Thesis Advisors' signature 1. .... 2. .... 3. ....

กิตติกรรมประกาศ

ดุชนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดี โดยได้รับความกรุณาจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สายสุดา เตียเจริญ ประธานกรรมการผู้ควบคุมดุชนิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ว่าที่พันตรี ดร.นพดล เจนอักษร กรรมการผู้ควบคุมดุชนิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประเสริฐ อินทร์รักษ์ กรรมการผู้ควบคุมดุชนิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรกาญจน์ สุขสดเขียว ประธานผู้ควบคุมสอบดุชนิพนธ์ อาจารย์ ดร.พรศักดิ์ สุจริตรักษ์ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้วิจัยของกราบขอบพระคุณในความกรุณาไว้เป็นอย่างดี สูง ณ โอกาสนี้ พร้อมทั้งขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นุชนรา รัตนศิระประภา และคณาจารย์ในภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากรทุกท่านที่ได้ประสิทธิประสาทความรู้ให้แก่ผู้วิจัยตลอดระยะเวลาการศึกษา

ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ชีระศักดิ์ กำบรรณารักษ์ ดร.วลัยทิพย์ ชิริศราวิชชากร ดร.รัชชัยย์ ศรสุวรรณ ดร.ณรินทร์ ชำนาญดู ดร.เฉลียว ยาจันทร์ ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ได้กรุณาตรวจสอบเครื่องมือในการวิจัยและให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการวิจัย ขอขอบคุณผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการ หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ และครูกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติ ร่มเกล้าภิเษก ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ที่ได้กรุณาตอบแบบสอบถามด้วยความอุตสาหะ

ขอขอบคุณคุณครูกุหลาบ เจียมอุทิศศักดิ์ หัวหน้ากลุ่มบริหารกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติ ร่มเกล้าภิเษก ที่ได้กรุณาเอื้อเฟื้อข้อมูลกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติ ร่มเกล้าภิเษก

ขอขอบคุณ เพื่อนนักศึกษาดุชนิพนธ์บัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร รุ่น 11/1 ทุกท่านที่ได้ให้ความช่วยเหลือและเป็นกำลังใจในการดำเนินการวิจัย มาโดยตลอด

ขอขอบคุณ คุณครูอดิสร ชาวสะอาด และคณะครูโรงเรียนนวมินทราชินยาภิเษก ทุกท่าน ที่ให้การช่วยเหลือและเป็นกำลังใจแก่ผู้วิจัยตลอดระยะเวลาของการศึกษาและดำเนินการวิจัย

คุณค่าอันเกิดจากดุชนิพนธ์ฉบับนี้ ขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณ นางบุปผา น่วมนงบุญ พันเอก(พิเศษ) มงคล น่วมนงบุญ นางฐิติภา น่วมนงบุญ นางฐิติมาพร เอกพจน์ นายศิริพล น่วมนงบุญและ จำสิบโทธีระพล น่วมนงบุญ ครูอาจารย์ ญาติมิตร และครอบครัว ตลอดจนผู้มีคุณูปการต่อผู้วิจัยทุกท่าน

สารบัญ

		หน้า
	บทคัดย่อภาษาไทย	ง
	บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
	กิตติกรรมประกาศ	ฉ
	สารบัญภาพ	ญ
	สารบัญตาราง	ฎ
	บทที่	
1	บทนำ	1
	ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	2
	ปัญหาของการวิจัย	6
	วัตถุประสงค์ของการวิจัย	8
	ข้อคำถามของการวิจัย	8
	สมมติฐานการวิจัย	9
	กรอบแนวคิดของการวิจัย	9
	นิยามศัพท์เฉพาะ	16
2	วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	18
	แนวทฤษฎีความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรค	18
	ทฤษฎีพื้นฐานของความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรค	23
	ความสำคัญของความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรค	28
	องค์ประกอบความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรค	35
	ลักษณะของคนที่มีความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคสูง	36
	การวัดความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรค	38
	วิธีในการพัฒนาความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรค	40
	ความเป็นมาของโรงเรียนในกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชชมังกลาภิเชก	67
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	70
	งานวิจัยภายในประเทศ	70
	งานวิจัยต่างประเทศ	74
	สรุป	78
3	การดำเนินการวิจัย	79
	ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย	79

บทที่		หน้า
	ขั้นตอนที่ 1 การจัดเตรียมโครงการวิจัย.....	79
	ขั้นตอนที่ 2 การดำเนินการวิจัย.....	79
	ระเบียบวิธีวิจัย.....	82
	แผนแบบการวิจัย.....	82
	ประชากร.....	83
	กลุ่มตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูล.....	83
	ตัวแปรที่ศึกษา.....	84
	เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	85
	การสร้างและพัฒนาเครื่องมือ.....	87
	การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	89
	การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย.....	89
	สรุป.....	92
4	การวิเคราะห์ข้อมูล.....	93
	ตอนที่ 1 การสังเคราะห์ตัวแปรที่ใช้ในงานวิจัย.....	94
	ผลการสังเคราะห์ตัวแปรจากเอกสาร.....	94
	ผลการสังเคราะห์ตัวแปรจากงานวิจัยในประเทศและต่างประเทศ.....	100
	ผลการสังเคราะห์ตัวแปรจากการสัมภาษณ์ความคิดเห็น.....	109
	ผลการสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากเอกสารและการสัมภาษณ์.....	111
	การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม.....	111
	สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	111
	ระดับความคิดเห็นในแต่ละข้อคำถามของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	113
	การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ.....	120
	ตอนที่ 2 ความสัมพันธ์ขององค์ประกอบปัจจัยความฉลาดในการแก้ไข.....	
	อุปสรรคของผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชมง์เกล้าฯ	136
	การวิเคราะห์สหสัมพันธ์คาโนนิคอล.....	136
	การตรวจสอบความเหมาะสมของข้อมูลในการวิเคราะห์สหสัมพันธ์.....	
	คาโนนิคอล.....	141
	การประเมินความเหมาะสมของฟังก์ชันคาโนนิคอลที่จะแปลผล.....	142

บทที่	หน้า
การแปลผลคาโนนิคอลฟังก์ชันเพื่อให้ทราบความสัมพันธ์ของ องค์กรประกอบปัจจัยความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรค ของผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชมง์คลาภิเชก	
	145
5	สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ 174
	สรุปผลการวิจัย 175
	อภิปรายผลการวิจัย 178
	ข้อเสนอแนะการวิจัย..... 186
	รายการอ้างอิง..... 188
	ภาคผนวก 202
	ภาคผนวก ก หนังสือขอความอนุเคราะห์ให้ข้อมูลการสัมภาษณ์ รายชื่อผู้เชี่ยวชาญและแบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ 203
	ภาคผนวก ข หนังสือขอความอนุเคราะห์ตรวจสอบเครื่องมือวิจัย และรายชื่อผู้เชี่ยวชาญที่ตรวจสอบเครื่องมือวิจัย 208
	ภาคผนวก ค หนังสือขอทดลองเครื่องมือวิจัยและรายชื่อกลุ่มโรงเรียน เฉลิมพระเกียรติรัชมง์คลาภิเชกในการตรวจสอบเครื่องมือวิจัย..... 211
	ภาคผนวก ง หนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูล 214
	ภาคผนวก จ การวิเคราะห์ความเชื่อมั่นของเครื่องมือวิจัย 217
	ภาคผนวก ฉ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย (แบบสอบถาม)..... 219
	ประวัติผู้วิจัย 230

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	การเรียนรู้ว่าตนไร้ความสามารถ และการเสริมสร้างพลังอำนาจ.....	24
2	ความสัมพันธ์ระหว่างวิทยาศาสตร์ 3 สาขา ที่เป็นทฤษฎีพื้นฐานสำคัญ ของ เอควิว (AQ)	28
3	เปรียบเทียบระหว่างลักษณะของบุคคล/องค์การ ทั้ง 3 กลุ่มกับทฤษฎีความต้องการ เป็นลำดับขั้นของอับราฮัม มาสโลว์	32
4	ระดับของอุปสรรคหรือวิกฤติในชีวิต.....	32
5	ต้นไม้ของความสำเร็จ สตอลท์ซ.....	35
6	คาโนนิกอลฟังก์ชันที่ n ของการวิเคราะห์สหสัมพันธ์คาโนนิกอล.....	137
7	ความสัมพันธ์ขององค์ประกอบปัจจัยความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรค ของผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติฯ มังคลาภิเษก.....	150

สารบัญญัตินี้

ตารางที่	หน้า
1 การมองโลกในแง่ดี กับการมองโลกในแง่ร้าย การตอบสนองต่อความยากลำบาก อุปสรรคหรือความล้มเหลว.....	25
2 ลักษณะของบุคคล 3 ประเภท	31
3 แสดงโรงเรียนในกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชมง์คลาภิเษก จำนวน 33 แห่ง.....	69
4 แสดงโรงเรียนกลุ่มเฉลิมพระเกียรติรัชมง์คลาภิเษกที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามพื้นที่ประจำปีการศึกษา 2557	84
5 ตัวแปรที่ได้จากการสังเคราะห์เอกสาร.....	95
6 การสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	104
7 ตัวแปรที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ	110
8 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม	112
9 แสดงค่ามัธยฐานเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับของแต่ละตัวแปร.....	114
10 แสดงการวิเคราะห์ค่า Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling	121
11 แสดงจำนวนองค์ประกอบและค่าความแปรปรวนของตัวแปร	122
12 น้ำหนักองค์ประกอบและตัวแปรที่อธิบายในแต่ละองค์ประกอบหลังหมุนแกน.....	124
13 องค์ประกอบปัจจัยความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคของผู้บริหารกลุ่ม โรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชมง์คลาภิเษก.....	126
14 องค์ประกอบที่ 1.....	127
15 องค์ประกอบที่ 2.....	128
16 องค์ประกอบที่ 3.....	129
17 องค์ประกอบที่ 4.....	130
18 องค์ประกอบที่ 5.....	131
19 องค์ประกอบที่ 6.....	132
20 องค์ประกอบที่ 7.....	133
21 องค์ประกอบที่ 8.....	134
22 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในตัวแปรด้านปัจจัยภายใน ค่าสัมประสิทธิ์ สหสัมพันธ์ภายในตัวแปรด้านปัจจัยภายนอก และค่าสัมประสิทธิ์ สหสัมพันธ์ข้ามกลุ่ม	141
23 ค่าสหสัมพันธ์คานอนิคอล ค่าไอเกน และสถิติทดสอบ	143

ตารางที่	หน้า
24 การวิเคราะห์ค่าเกินของคาโนนิคอลฟังก์ชัน.....	144
25 ความสัมพันธ์ของตัวแปรด้านปัจจัยภายใน ด้านปัจจัยภายนอก ฟังก์ชันที่ 1 ฟังก์ชันที่ 2 และฟังก์ชันที่ 3.....	147

บทที่ 1

บทนำ

ภายใต้สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงที่จะมีผลต่อทิศทางการพัฒนาประเทศสะท้อนให้เห็นว่าประเทศไทยยังต้องเผชิญกระแสการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในและภายนอกประเทศที่ผันผวน ซับซ้อน และคาดการณ์ผลกระทบได้ยาก แม้ว่าในภาพรวมสังคมไทยมีภูมิคุ้มกันเพิ่มขึ้น และมีภูมิคุ้มกันที่แข็งแกร่งแตกต่างกันไปทั้งในระดับปัจเจก ครอบครัว ชุมชน และสังคม แต่ก็ยังไม่เพียงพอที่จะรองรับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงในอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้ประเทศต้องเผชิญกับความเสี่ยงในหลายมิติ¹ ทั้งทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ และเทคโนโลยีต่างๆ การที่บุคคลจะสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีคุณภาพนั้น จะต้องได้รับการฝึกฝนตนเองให้มีความสามารถทั้งความรู้และทักษะต่างๆ โดยเฉพาะสังคมที่มีการแข่งขันกันสูง ความรู้ความสามารถด้านสติปัญญาเพียงอย่างเดียวไม่เพียงพอที่จะสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข และประสบความสำเร็จในหน้าที่การงานได้ เพราะย่อมต้องเผชิญกับปัญหาต่างๆ มากมาย ทำให้เกิดความรู้สึกกดดัน ตึงเครียด ส่งผลให้บุคคลมีปฏิกริยาตอบโต้สถานการณ์ต่างๆ ในชีวิตที่แตกต่างกัน² ถึงแม้ว่าจะต้องเผชิญกับปัญหาที่หนักหนาสาหัสเพียงใดก็ยังคงยืนหยัดต่อสู้จนสามารถผ่านพ้นวิกฤติและประสบความสำเร็จในชีวิตได้ สามารถเอาชนะปัญหาและเอาชนะความทุกข์ยากลำบากเหล่านั้นได้

การจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงจึงเป็นสิ่งสำคัญ เพื่อให้บุคคลเติบโตเป็นผู้ที่จะสามารถหันหน้าเผชิญกับปัญหาและใช้วิธีการในการแก้ปัญหาต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม ซึ่งจำเป็นต้องได้รับการฝึกฝนทักษะ และเรียนรู้ที่จะอดทน อดกลั้น เมื่อต้องเผชิญกับสถานการณ์ที่กดดัน ตึงเครียด และดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ซึ่งถือเป็นกรอบนโยบายหลักในการปฏิรูปการศึกษาของประเทศมุ่งเน้นการพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้

---

¹สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (2555 - 2559)**, ฉ.

²ชัตติยา น້ายาทอง, “การศึกษารูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อความสามารถในการฝ่าฟันอุปสรรคของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบรุษบาลในเขตกรุงเทพมหานคร” (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและสถิติทางการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2551), 1.

อย่างมีความสุข (มาตรา 6) ซึ่งการพัฒนาคนให้มีความรู้ ความคิด ความสามารถ ต้องมีการปรับเปลี่ยน การจัดการศึกษาให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงโดยเฉพาะนโยบายการจัดการศึกษาที่ได้กำหนด “ให้ กระทรวงกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา ทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหาร งานบุคคล และบริหารทั่วไป ไปยังสถานศึกษาโดยตรง” เพื่อให้สถานศึกษาเป็นนิติบุคคล มีอิสระ คล่องตัวในการบริหารได้สะดวก รวดเร็ว ถูกต้อง และมีประสิทธิภาพ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจัยที่จะทำให้การจัดการศึกษาประสบผลสำเร็จมีหลายปัจจัย แต่ปัจจัยที่เป็นพลังขับเคลื่อนที่สำคัญได้แก่ ตัวผู้บริหารเพราะผู้บริหารเป็นผู้กำหนดทิศทาง เป็นผู้ดูแล ควบคุม ติดตาม ให้ การจัดการศึกษานั้นมีประสิทธิภาพ ดังนั้นสมรรถนะของผู้บริหารจะเป็นตัวบ่งชี้ความสำเร็จในการ บริหารได้เป็นอย่างดี³ และผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องมีบทบาทสำคัญในการบริหารและการจัด การศึกษาและมีคุณลักษณะที่สำคัญทั้งในด้านวิชาชีพและส่วนตัว⁴ อย่างไรก็ตามการบริหารงานให้พบ กับความสำเร็จนั้น ผู้บริหารจะต้องมีประสิทธิภาพ มีความคิดสร้างสรรค์และมีภาวะผู้นำ⁵ ซึ่ง สอดคล้องกับผลการวิจัย ที่พบว่า ภาวะผู้นำมีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพของงาน⁶

ฉะนั้นการศึกษาความเป็นผู้นำของผู้บริหารจึงเป็นประเด็นที่สำคัญ เนื่องจากผู้นำแต่ละคนจะ มีรูปแบบของการบังคับบัญชาที่แตกต่างกัน ซึ่งจะส่งผลต่อการปกครองผู้ใต้บังคับบัญชา ความสำเร็จ

³วินัส ภักดิ์นรา, “ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะทางบุคลิกภาพกับเชาว์อารมณ์ (EQ) และความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค (AQ)” (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2546), บทคัดย่อ.

⁴สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, **สภาพและปัญหาการบริหารและการจัดการ การศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาในประเทศไทย** (ห้างหุ้นส่วนจำกัด วี.ที.ซี. คอมมิวนิเคชั่น, 2545), ข.

⁵ทิพาวดี เมฆสุวรรณ, “ผู้นำ คลื่นลูกใหม่ของภาครัฐ,” **ข้าราชการ** 41, 5 (กันยายน-ตุลาคม, 2539): 9-16.

⁶กาญจนา ตะกุลบางคล้า, “ภาวะผู้นำด้านวิชาการและพัฒนาบุคลากรทางด้านวิชาการของ ผู้บริหารโรงเรียนที่ส่งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญ ศึกษาเขตการศึกษา 1” (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิต วิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2538), 10.

ขององค์กร และประสิทธิภาพของการทำงานที่แตกต่างกันออกไปด้วย⁷ ซึ่ง เรนลิสได้กล่าวไว้ว่า “ภาวะผู้นำเป็นกระบวนการซึ่งผู้นำจะต้องเข้าไปเกี่ยวข้องกับความคิดหวังว่าค่านิยมและความสามารถในการติดต่อพบปะ เจริญของบุคคลที่จะต้องเข้าไปเกี่ยวข้องด้วย ดังนั้น เพื่อที่จะก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการทำงาน ผู้นำจะต้องแสดงออกซึ่งพฤติกรรมที่จะทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเห็นว่าสนับสนุนในความสามารถของพวกเขา”⁸ และ ทิพารี กาญจนพิบูลย์ ได้ให้ความหมายของภาวะผู้นำไว้ว่า ภาวะผู้นำ คือกระบวนการที่ผู้นำมีอิทธิพลเหนือผู้ตาม เพื่อให้กระทำในสิ่งที่ต้องการ และบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ด้วยความเต็มใจและเต็มความสามารถ⁹ นอกจากนี้พจนานุกรมศัพท์สังคมวิทยาได้ให้ความหมายของคำว่า ภาวะผู้นำ (Leadership) คือ กระบวนการและสถานการณ์ที่บุคคลหนึ่งได้เป็นที่ยอมรับให้เป็นผู้นำในกลุ่มและมีอิทธิพลเหนือพฤติกรรมของสมาชิกในกลุ่ม บุคคลนี้อาจจะมีความสามารถจริงหรือสมาชิกในกลุ่มเชื่อว่ามีความสามารถที่จะแก้ปัญหาต่างๆ ที่กลุ่มเผชิญอยู่ก็ได้ อาจสรุปได้ว่า ภาวะผู้นำเป็นคุณลักษณะที่ผู้บริหารพึงมีเพื่อช่วยเหลือสมาชิกในองค์กรแก้ปัญหา และอุปสรรคที่ต้องเผชิญ และนำไปสู่ความสำเร็จขององค์กร¹⁰

ความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรค (AQ: Adversity Quotient) บ่งบอกถึงความอดทน ความพยายามในการทำความเข้าใจกับอุปสรรคและรู้ที่มาของความรู้สึกว่าทำไมคนเราถึงท้อถอย สิ้นหวังเมื่อประสบกับเหตุการณ์ที่ยากลำบากที่ผ่านเข้ามาในชีวิต ความสามารถในการผ่านพ้นความยากลำบาก อีกทั้งมีความพากเพียร มุ่งมั่น เพื่อให้พบกับความสำเร็จ สทอลซ์ (Stoltz) กล่าวว่า ความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรค (AQ) จะสร้างความแข็งแกร่งให้แก่ความมีประสิทธิภาพของคุณในฐานะผู้นำ

⁷ ทรศนีย์ เปี่ยมคล้า, “รูปแบบภาวะผู้นำ เชาวอารมณ์และความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรคของปลัดอำเภอและปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดนครปฐม” (วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2554), 3.

⁸ Rensis Likert, *The human organization: Its management and value* (New York: McGraw-Hill, 1967), 98.

⁹ ทิพารี กาญจนพิบูลย์, “ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบภาวะผู้นำตามทฤษฎีตาข่ายการบริหารความสามารถในการเผชิญ และฝ่าฟันอุปสรรคกับการรับรู้ความสำเร็จในอาชีพของผู้บริหารวิทยาลัยเทคนิค สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา” (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2550), 12.

¹⁰ ราชบัณฑิตยสถาน, *พจนานุกรมศัพท์สังคมวิทยาอังกฤษ-ไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน* (กรุงเทพฯ: ม.ป.ท., 2524), 5.

ด้วย¹¹ และตามที่สทอลซ์ (Stoltz) ได้ทำการวิจัยศึกษาและรวบรวมงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรค (AQ: Adversity Quotient) ในฐานะของผู้นำที่ต้องเผชิญกับปัญหาอุปสรรคในการทำงานมากมายว่า ผู้นำเป็นผู้ที่มีความสามารถที่จะมีอิทธิพลต่อผู้อื่น ในการมุ่งสู่เป้าหมายที่ต้องการร่วมกันหรือมีผลต่อความสำเร็จขององค์กร และในฐานะของผู้นำมักต้องเผชิญกับสถานการณ์ต่างๆ มากมาย การเป็นผู้นำที่มีประสิทธิภาพนั้น แต่เดิมต้องมีความสามารถมากมายหลายด้าน ผู้นำจะต้องสามารถสร้างแรงบันดาลใจ มีอิทธิพล มีวิสัยทัศน์ที่สร้างสรรค์ เป็นผู้ชี้แนะ เป็นโค้ช มีนิสัยชอบให้บริการ มีค่านิยมที่หลากหลาย เป็นนักกลยุทธ์ เป็นตัวอย่างที่ดี กล้าเสี่ยง ผลักดันให้มีการเปลี่ยนแปลง เป็นตัวกลางในการประสานงานสื่อสาร แสดงเป้าหมายให้เห็น ทำงานด้วยความรักความทุ่มเท และปรับปรุงตนเองและผู้อื่นอยู่เสมอภายใต้ภาวะความวิกฤติ ผู้นำต้องนำภายใต้ภาวะความกดดัน การบริหารที่มีความกดดันจากภายนอก เช่น ผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย ยิ่งทำให้ภาวะผู้นำนั้นกลายเป็นศิลปะที่มีความยากลำบากเพิ่มมากยิ่งขึ้น ในการแสดงให้เห็นถึง ความสำคัญของความสัมพันธ์ความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคและภาวะผู้นำ ขอให้นึกถึงผู้นำที่มี ความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรค (AQ) ต่ำ เขาอาจเผชิญความฉลาดในการสร้างสรรค์วิสัยทัศน์ การวางแผนกลยุทธ์ และสร้างแรงบันดาลใจให้กับผู้อื่น แต่ทักษะเหล่านี้มีอาจมีประโยชน์อะไร ถ้าหากผู้นำคนนั้นขาดความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรค (AQ) ถ้าหากเขามีความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรค (AQ) ต่ำ ทักษะที่เขา มีทั้งหลายจะกลายเป็นความสามารถแค่ระดับธรรมดา ทักษะของเขาจะมีประโยชน์ก็ต่อเมื่อเขาบริหารงานภายใต้เงื่อนไขที่มีความสมบูรณ์อยู่แล้ว และหนทางที่ราบเรียบไร้ภาวะปัญหาเท่านั้น ในทางตรงกันข้าม เมื่อพบสถานการณ์ที่พลิกผัน ผู้นำที่มีทักษะปานกลางในการสร้างวิสัยทัศน์ ยอมรับความเสี่ยง ผลักดันให้มีการเปลี่ยนแปลงและจูงใจคนอื่น แต่เขามีความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรค (AQ) สูง มีความสามารถเปลี่ยนวิกฤติเป็นโอกาส เขาสามารถที่จะแก้ไขอุปสรรค ดำรงคงสภาพการบริหารได้ ขณะที่ผู้นำที่ความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรค (AQ) ต่ำอาจจะยกเลิกกลางคัน แต่ผู้นำที่มีความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรค (AQ) สูงพบอุปสรรคมากมาย พวกเขาจะมองเห็นภาวะวิกฤติ เป็นสิ่งที่ท้าทายความสามารถ และเพิ่มพูนความพยายาม คิดสร้างสรรค์และค้นหาหนทางแก้ไข เขาสามารถที่จะเติมเต็มสิ่งที่ขาดแคลนได้อย่างรวดเร็ว ในกรณีเช่นนี้ “ภาวะผู้นำ” และ “ความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคสูง (AQ)” เป็นสิ่งเดียวกัน¹²

¹¹Paul G. Stoltz, *Adversity Quotient Turning Obstacles into Opportunities* (Canada: John Wiley and Sons, 1997), 9.

¹²Paul G. Stoltz, *Adversity Quotient Turning Obstacles into Opportunities* (Canada: John Wiley and Sons, 1997), 213-214.

นอกจากนั้นยังมีการศึกษาที่แสดงให้เห็นว่าผู้อำนวยการผู้ที่ตอบสนองต่อความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรค (AQ) นั้นเป็นเหมือนโอกาส และความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรค (AQ) สำคัญต่อผู้อำนวยการที่จะประสบความสำเร็จไม่เพียงแต่กับการพัฒนาความเป็นผู้นำเท่านั้น แต่เป็นการพัฒนา/ปรับปรุงผลสำเร็จขององค์กรด้วยและเป็นทักษะที่จำเป็นสำหรับผู้บริหารโรงเรียน คือ การประสบความสำเร็จถึงแม้ว่าจะมีอุปสรรคก็ตาม¹³

กลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชมิ่งคลาภิเษก ได้จัดตั้งขึ้นเพื่อเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในวโรกาสพระราชพิธีรัชมิ่งคลาภิเษก ในปีพุทธศักราช 2531 และเพื่อเป็นอนุสรณ์สถานทางการศึกษาพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าพระราชทานพระบรมราชานุญาตให้อัญเชิญพระปรมาภิไธย ภปร. และพระมหาพิชัยมงกุฏ เป็นเครื่องหมายของกลุ่มโรงเรียนรัชมิ่งคลาภิเษกกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชมิ่งคลาภิเษกจัดการศึกษาโดยน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อเป็นต้นแบบการจัดการศึกษาตามแนวพระราชดำริ และดำเนินการวางแผนและพัฒนาเทคนิคกระบวนการจัดการเรียนรู้ให้เกิดผลตามปรัชญาโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชมิ่งคลาภิเษก คือ “รักศักดิ์ศรี มีคุณธรรม นำวิชาการ สืบสานงานพระราชดำริ” ประกอบด้วยโรงเรียนทั่วประเทศ 33 โรงเรียน จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ระดับชั้นประถมศึกษา (2 โรงเรียน) และมัธยมศึกษา (31 โรงเรียน) แบ่งการดำเนินการตามภูมิภาคที่สถานศึกษาตั้งอยู่ 6 ภาค คือภาคกลาง 1 โรงเรียน ภาคเหนือ 8 โรงเรียน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 โรงเรียน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 8 โรงเรียน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 10 โรงเรียน และภาคใต้ 3 โรงเรียน การบริหารจัดการแต่ละภาคจะมีประธานและคณะกรรมการดำเนินงาน มีการนิเทศติดตามการดำเนินงาน และจัดทำ Best Practice บูรณาการ นำไปจัดแสดงเสนอผลงาน เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ซึ่งการประชุมสัมมนาวิชาการและนำเสนอผลงาน แต่ละภาคจะหมุนเวียนกันเป็นเจ้าภาพ

¹³ Lea Daradal Canivel, “Principal’s Adversity Quotient : Styles, Performance and Practices” (The degree of Master of Arts in Education, Education Administration, University of Philippines, Philippines, 2010), 120.

Susan Tripathi, “Use of Adversity Quotient® (AQ®) in Creating Strong Business Leaders of Tomorrow” (Doctor of Philosophy in Management Studies, Mumbai, 2011), 325.

Rowel G. Olila, “Adversity Quotient and Personal Characteristics as Correlates of the Personality-Temperament Traits of Educators in Selected Public and Private Educational Institutions” (Dissertation, The Faculty of the School of Graduate Studies Manuel L. Quezon University, Manila, 2012), 9.

กลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชมิ่งคลาภิเษก จึงมีพันธะร่วมกันในอัตลักษณ์ของโรงเรียนในกลุ่ม และแผนพัฒนาของกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชมิ่งคลาภิเษก จะต้องร่วมกันแสดงความสำเร็จของผลการดำเนินการ โดยมีการวางแผนการปฏิบัติงาน การตรวจสอบ และปรับปรุงวางแผนใหม่ ในแต่ละรอบเป็นวงจรคุณภาพสำหรับนำข้อมูลมาปรับปรุงแก้ไขผลการปฏิบัติงานร่วมกัน อย่างไรก็ตาม การบริหารจัดการกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชมิ่งคลาภิเษก ให้ประสบความสำเร็จได้นั้น ผู้บริหารต่างก็ต้องเผชิญกับอุปสรรคในหลายๆ ด้าน ส่งผลให้การบริหารจัดการกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชมิ่งคลาภิเษกยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร

2. ปัญหาของการวิจัย

การบริหารจัดการกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชมิ่งคลาภิเษกซึ่งประกอบด้วย 33 โรงเรียนทั่วประเทศนั้น ผู้บริหารมีความจำเป็นต้องมีการร่วมกันวางแผนการปฏิบัติงานประจำกลุ่ม ให้ครอบคลุมทั้ง 4 กลุ่มบริหาร ได้แก่ กลุ่มบริหารวิชาการ กลุ่มบริหารบุคคล กลุ่มบริหารงบประมาณ และกลุ่มบริหารทั่วไป เพื่อแสดงถึงความสำเร็จทางการศึกษาตามปรัชญาของกลุ่ม เป็นต้นแบบการจัดการศึกษาตามแนวพระราชดำริ โดยน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม แต่เนื่องจากอุปสรรคที่ผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชมิ่งคลาภิเษกต้องเผชิญนั้นมีมากมายหลายปัจจัยที่ทำให้ไม่สามารถบริหารจัดการได้อย่างราบรื่น และมีประสิทธิภาพได้อย่างเต็มที่ อุปสรรคที่ผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชมิ่งคลาภิเษกต้องเผชิญนั้นสามารถแบ่งออกเป็น 4 กลุ่มบริหาร ได้แก่ กลุ่มบริหารบุคคล กลุ่มบริหารวิชาการ กลุ่มบริหารงบประมาณ และกลุ่มบริหารทั่วไป กล่าวคือ มีการปรับเปลี่ยนโยกย้ายของผู้บริหาร ได้แก่ ผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการ และครูที่มีการเปลี่ยนแปลงบ่อย ครูและบุคลากรในโรงเรียนบรรจุใหม่ และส่วนใหญ่กลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชมิ่งคลาภิเษกเป็นโรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็ก ทำให้การบริหารจัดการไม่ต่อเนื่อง ต้องเรียนรู้กระบวนการทำงานของกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชมิ่งคลาภิเษกใหม่ทุกครั้ง การจัดทำข้อมูลพื้นฐานที่มีการปรับเปลี่ยนของทั้ง 33 โรงเรียน มีความล่าช้า ครูและบุคลากรที่ไม่เพียงพอ ผู้สอนมีไม่ครบทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชมิ่งคลาภิเษกต่ำ¹⁴ ซึ่งส่งผลต่อประสิทธิภาพในการบริหารกลุ่มวิชาการของผู้บริหารเช่นกัน

¹⁴ กลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชมิ่งคลาภิเษก (เอกสารรายงานการประชุมกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชมิ่งคลาภิเษก ครั้งที่ 1-4 กรุงเทพฯ โรงเรียน, 2556), 3.

กลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชมิ่งคลาภิเษก (เอกสารรายงานการประชุมกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชมิ่งคลาภิเษก ครั้งที่ 1-2 กรุงเทพฯ โรงเรียน, 2557), 2.

สำหรับการบริหารกลุ่มวิชาการ การวัดผลประเมินผลการออกแบบทักษะการเรียนรู้ที่ยังไม่ สอดคล้องกับการออกแบบการเรียนรู้เท่าที่ควร การจัดทำโครงการพัฒนากลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระ เกียรติรัชมิ่งคลาภิเษกในแต่ละปีงบประมาณ ซึ่งแต่ละโรงเรียนต้องส่งโครงการมายังโรงเรียนประธาน มีความล่าช้า¹⁵ กลุ่มบริหารงบประมาณ คือ กลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชมิ่งคลาภิเษก เป็นโรงเรียน ขนาดกลางและขนาดเล็กได้รับจัดสรรงบประมาณในการบริหารจัดการไม่มากนัก ทำให้ส่งผลกระทบต่อคุณภาพการศึกษา ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้ ทำให้มีสื่อนวัตกรรม เทคโนโลยีที่ไม่เพียงพอต่อ ความต้องการ การจัดทำบัญชีงบดุล พัสดุ ครุภัณฑ์ ไม่เป็นปัจจุบัน ส่งผลให้ในการจัดสรรงบประมาณ มาถึงโรงเรียนแต่ละครั้งล่าช้า และบางครั้งส่งผลให้ไม่ได้รับการจัดสรรงบประมาณในที่สุด หลักฐาน การเบิก-จ่ายงบประมาณจากการจัดแสดงเสนอผลงาน เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ซึ่งการประชุมสัมมนา วิชาการล่าช้า มีข้อผิดพลาด และในการประชุมสัมมนาแต่ละครั้งโรงเรียนในกลุ่มต้องสำรองค่าใช้จ่าย ไปก่อน เช่น ค่าที่พัก ค่าเดินทาง ส่งผลต่อโรงเรียนขนาดเล็กในกลุ่มที่มีงบประมาณอยู่อย่างจำกัด¹⁶ และกลุ่มบริหารทั่วไป คือ การดูแลอาคารสถานที่ที่ไม่ทั่วถึงไม่เป็นปัจจุบัน เนื่องจากบุคลากรน้อย แต่

กลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชมิ่งคลาภิเษก (เอกสารรายงานการประชุมกลุ่มโรงเรียนเฉลิม พระเกียรติรัชมิ่งคลาภิเษก ครั้งที่ 1 กรุงเทพฯ โรงเรียน, 2558), 2.

¹⁵ กลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชมิ่งคลาภิเษก (เอกสารรายงานผลการปฏิบัติงาน ประจำปี งบประมาณ 2556 กลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชมิ่งคลาภิเษก กรุงเทพฯ โรงเรียน, 2556), 3.

กลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชมิ่งคลาภิเษก (เอกสารรายงานการประชุมสัมมนาโรงเรียนใน โครงการตามพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ และกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติ กรุงเทพฯ โรงเรียน, 2558), 3.

¹⁶ กลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชมิ่งคลาภิเษก (เอกสารรายงานการประชุมกลุ่มโรงเรียน เฉลิมพระเกียรติรัชมิ่งคลาภิเษก ครั้งที่ 3 กรุงเทพฯ โรงเรียน, 2556), 2.

กลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชมิ่งคลาภิเษก (เอกสารรายงานการประชุมกลุ่มโรงเรียนเฉลิม พระเกียรติรัชมิ่งคลาภิเษก ครั้งที่ 1 กรุงเทพฯ โรงเรียน, 2557), 2.

กลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชมิ่งคลาภิเษก (เอกสารรายงานการประชุมกลุ่มโรงเรียนเฉลิม พระเกียรติรัชมิ่งคลาภิเษก ครั้งที่ 1 กรุงเทพฯ โรงเรียน, 2558), 3.

กลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชมิ่งคลาภิเษก (เอกสารรายงานการของบประมาณเพื่อ ดำเนินการจัดการอบรม สัมมนาวิชาการประจำปีการศึกษา 2558 กลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติ รัชมิ่งคลาภิเษก กรุงเทพฯ โรงเรียน, 2558), 3.

ละคนมีหลายหน้าที่ และในการจัดนิทรรศการแสดงผลการปฏิบัติงานที่เป็นเลิศ (Best Practice) ในแต่ละครั้ง มีการจัดเตรียมพื้นที่การนำเสนอผลงานที่ไม่เพียงพอต่อความต้องการ ทำให้เกิดความแออัด¹⁷

จากปัญหาดังกล่าวจะเห็นได้ว่ามีหลายปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการบริหารจัดการกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชมิ่งคลาภิเษกของผู้บริหาร ผู้วิจัยเห็นว่าหากผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชมิ่งคลาภิเษกมีความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคก็จะทำให้การบริหารจัดการประสบความสำเร็จได้ และหากสามารถทราบถึงองค์ประกอบปัจจัยความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคของผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชมิ่งคลาภิเษก ก็จะช่วยให้ผู้บริหารทราบว่าปัจจัยตัวใดบ้างที่ผู้บริหารควรพัฒนา ปรับปรุงและแก้ไข เมื่อผู้บริหารมีความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรค ก็จะสามารถพัฒนาคุณลักษณะของภาวะผู้นำ และสามารถบริหารกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชมิ่งคลาภิเษกได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสบความสำเร็จ จึงทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะทราบถึงองค์ประกอบปัจจัยความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคของผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชมิ่งคลาภิเษก

3. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อทราบองค์ประกอบปัจจัยความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคของผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชมิ่งคลาภิเษก
2. เพื่อทราบความสัมพันธ์ขององค์ประกอบปัจจัยความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคของผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชมิ่งคลาภิเษก

4. ข้อคำถามของการวิจัย

เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย และเป็นแนวทางในการหาคำตอบ ผู้วิจัยจึงกำหนดข้อคำถามของการวิจัย ดังนี้

1. องค์ประกอบปัจจัยความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคของผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชมิ่งคลาภิเษกมีความแตกต่างหรือเหมือนกันอย่างไรบ้าง
2. ความสัมพันธ์ขององค์ประกอบปัจจัยความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคของผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชมิ่งคลาภิเษก เป็นอย่างไรบ้าง

¹⁷ กลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชมิ่งคลาภิเษก (เอกสารรายงานผลการปฏิบัติงาน ประจำปีงบประมาณ 2556 กลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชมิ่งคลาภิเษก กรุงเทพฯ โรงเรียน 2556), 2.

5. สมมติฐานการวิจัย

1. องค์ประกอบปัจจัยความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคของผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชมง์คลาภิเษกมีลักษณะเป็นพหุปัจจัย
2. องค์ประกอบปัจจัยความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคของผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชมง์คลาภิเษกมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน และมีทิศทางไปในทิศทางเดียวกัน

6. กรอบแนวคิดของการวิจัย

การศึกษาองค์ประกอบปัจจัยความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคของผู้บริหาร ผู้วิจัยใช้ทฤษฎีความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคตามแนวคิดของของสทอลซ์ (Stoltz)¹⁸ ซึ่งสรุปว่าความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคเกิดจากองค์ความรู้ใน 3 สาขา คือ 1) จิตวิทยาทางปัญญา (Cognitive Psychology) 2) ศาสตร์ใหม่แห่งสุขภาพจิตประสาทภูมิคุ้มกัน (Psychoneuroimmunology) และ 3) ด้านศาสตร์แห่งสมอง สรีระวิทยาของระบบประสาท (Neurophysiology) ซึ่งองค์ความรู้ทั้ง 3 สาขานี้ จะส่งเสริมทำให้เกิดความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคขึ้น และเป็นเครื่องมือวัดว่าบุคคลจะตอบสนองต่ออุปสรรคความยากลำบากได้อย่างไร โดยสามารถนำมาใช้เพิ่มประสิทธิภาพให้บุคคลทั้งในด้านส่วนตัวหน้าที่การงานและสามารถนำมาใช้พยากรณ์ความสำเร็จได้¹⁹ บุคคลที่มีความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคสูงจะมีความรับผิดชอบ เรียนรู้งานได้เร็ว เป็นนักแก้ปัญหา สามารถควบคุมสถานการณ์ต่างๆ ได้ดี มีความเป็นผู้นำและเป็นผู้บริหารที่มีความสามารถในการปฏิบัติงานสูง ดังนั้นความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคจึงมีความสำคัญที่จะส่งเสริมให้ผู้บริหารประสบความสำเร็จในการบริหารงานได้

สทอลซ์ (Stoltz) กล่าวถึง องค์ประกอบของความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคมีอยู่ 4 ประการ ดังนี้ โดยใช้คำย่อ คือ รหัส ซี โอ อาร์ อี (CORE) ซึ่งมาจากคำว่า ซี = คอนโทรล (C = Control) หมายความว่าความสามารถที่จะควบคุมสถานการณ์ และแก้ปัญหาได้ โอ = โอนเนอร์ชิพ (O = Ownership) หมายความว่า การถือว่ามีปัญหาขององค์กรเป็นปัญหาของเราแล้วช่วยกันพยายามแก้ปัญหาเป็นทีมไม่โทษคนอื่น เมื่อมีปัญหาสามารถนำตนเองเข้าไปแก้ปัญหาได้เหมือนกับเป็นเจ้าของปัญหา อาร์ = รีช (R = Reach) หมายความว่า การเข้าถึงปัญหาคือเข้าใจคิดว่าปัญหานั้น เป็นปัญหาเล็กๆ สามารถแก้ปัญหาได้ และ อี = เอนดูแรนซ์ (E = Endurance) หมายความว่า ความทนทานความอดทนต่อปัญหาต่างๆ คิดว่าทุกปัญหามีทางออก

¹⁸Paul G. Stoltz, *Adversity Quotient Turning Obstacles into Opportunities* (Canada: John Wiley and Sons, 1997), 53.

¹⁹ibid., 7.

1. การควบคุมสถานการณ์ (Control: C) หมายถึง การควบคุมสถานการณ์ ผู้ที่มีความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคสูง สามารถที่จะควบคุมสถานการณ์ที่เกิดขึ้นได้ การควบคุมกระทำได้โดยควบคุมสถานการณ์ทันที และควบคุมสถานการณ์หลังจากที่ได้สติแล้ว

2. การรับรู้ต้นเหตุและรับผิดชอบต่อปัญหา (Origin and Ownership: O) หมายถึง การถือว่ปัญหาขององค์กรเป็นปัญหาของเรา แล้วก็พยายามช่วยกันแก้ไขปัญหานั้นทีมไม่ใช่พยายามโทษคนอื่น พยายามที่จะช่วยคิดแก้ปัญหาเหมือนกับเป็นปัญหาของตนเอง ซึ่งสิ่งนี้จะถือเป็นอีกส่วนหนึ่งที่ทำให้คนๆ นั้น เป็นคนที่มีความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคสูง

3. การเข้าถึงปัญหา (Reach: R) หมายถึง การเข้าใจปัญหาและคิดว่าปัญหานั้นถึงจุดแล้วมีที่สิ้นสุด อย่าคิดปัญหาเล็กให้เป็นปัญหาใหญ่ อย่าคิดว่าปัญหานั้น คือ จุดจบของชีวิตไม่มีทางออกแล้ว ปัญหาทุกปัญหาสามารถแก้ไขได้

4. การอดทนต่อปัญหา (Endurance: E) หมายถึง ความทนทาน ความอดทนต่อปัญหาต่างๆ ซึ่งถ้าหากว่าเป็นคนมองโลกในแง่ดี เป็นคนมองโลกในทางบวก ก็จะเห็นปัญหานั้น มีทางสิ้นสุดลงได้เมื่อเวลาผ่านไป ทำให้เขาสามารถแก้ไขอุปสรรคไปได้ในที่สุด²⁰

องค์ประกอบหลักทั้ง 4 ข้อ ซี โอ อาร์ อี (CORE) ของความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคต่างก็มีปฏิสัมพันธ์กัน และทำงานร่วมกันอย่างชัดเจน คนที่มีความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคสูงจะเป็นคนที่มองเห็นโอกาสในทุกๆ ครั้งที่มีปัญหา และรู้จักใช้โอกาสนั้นอย่างมีประสิทธิภาพในการสร้างความสำเร็จให้เกิดขึ้น

สทอลซ์ (Stoltz) กล่าวว่าผลของความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคเกิดจากความสัมพันธ์ 4 อย่าง ได้แก่การควบคุมอุปสรรค หรือปัญหาที่เกิดขึ้น ความสามารถในการนำตนเองเข้าไปแก้ไขในสถานการณ์โดยไม่คำนึงถึงสาเหตุ ขอบเขตของผลกระทบต่อชีวิตที่เกิดจากวิธีคิดแก้ไขปัญห และความสามารถในการทนทานต่อปัญหา หรืออุปสรรค และสามารถรับมือกับความยืดเยื้อต่อปัญหาที่เกิดขึ้น โดยทั่วไปเมื่อบุคคลเชื่อว่า ถ้าพวกเขาสามารถประสบความสำเร็จได้มีความพยายามในการต่อสู้กับความล้มเหลวที่เกิดขึ้นบ่อยๆ หรือเป็นระยะเวลาาน บุคคลนั้นจะมีความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคที่เข้มแข็งขึ้น และอยากทดลองทำอะไรใหม่ๆ ในทางตรงกันข้ามบุคคลที่มีความลังเล เมื่อพบอุปสรรคจะเลิกทำอย่างรวดเร็ว

การที่คนเราไม่สามารถจะจัดการกับอุปสรรคหรือปัญหาได้นั้น จะส่งผลสะท้อนกลับไปยังตัวบุคคล ทำให้บุคคลกลายเป็นคนที่มีความคาดหวังต่ำ พิจารณาปัญหาในเชิงปฏิเสธ และไม่กระทำ

²⁰Paul G. Stoltz, *Adversity Quotient Turning Obstacles into Opportunities* (Canada: John Wiley and Sons, 1997), 106-124.

เพราะความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคตํานั้นจะลดประสิทธิภาพ ความสามารถของมนุษย์ไม่ให้นุชย์ นำเอาความสามารถที่มีอยู่ออกมาใช้ประโยชน์²¹

นอกจากนั้นเบอร์นาร์ด ได้ศึกษาทฤษฎีและงานวิจัยเกี่ยวกับภาวะผู้นำ และได้ศึกษาถึง คุณลักษณะของผู้นำ (Trait Theory) พบว่า การแก้ไขอุปสรรคนั้นเป็นคุณลักษณะของผู้นำลักษณะ หนึ่งซึ่งเกี่ยวข้องกับคุณลักษณะที่เกี่ยวข้องกับงาน²² ศาสตราจารย์ วาเรน เบนนิส (Warren Bennis) จากหนังสือของ คูซส์และพอสเนอร์ได้กล่าวว่า ผู้นำเรียนรู้ผ่านการนำ และพวกเขาจะเรียนรู้ได้ดีที่สุด จากการนำในการแก้ไขอุปสรรค พวกเขาจะได้เรียนรู้ทั้งจากความล้มเหลวและความสำเร็จ²³ ซึ่งจากการศึกษาของ ลอว์ และ โกลเวอร์ (Sue Law and Derek Glover) พบว่า การขับเคลื่อนสถาบันได้นั้น ผู้นำต้องเป็นเหมือนผู้อำนวยความสะดวก กล่าวคือ การสนับสนุนครูและกำจัดอุปสรรค ขององค์กร²⁴ และจากนิตยสารภาวะผู้นำทางการศึกษา (Jossey-Bass Reader) พบว่า การศึกษาภาวะผู้นำคือการศึกษาวิธีการที่จะก้าวผ่านอุปสรรคได้อย่างไร²⁵ ประกอบกับเคโฮ (Daniel Kehoe) กล่าวอีกว่า พฤติกรรมเฉพาะที่สามารถช่วยให้เป็นผู้นำที่ดีกว่าคือการระบุและแก้ไขอุปสรรคซึ่งส่งผล ความมีประสิทธิภาพของทีม²⁶

จากการศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี การสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ ความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรค ผู้วิจัยคัดสรรองค์ประกอบปัจจัยความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรค และสามารถนำมาประกอบรอบแนวคิด ที่ผู้วิจัยใช้เป็นแนวทางในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ โดยเขียนเป็น แผนภูมิต่างปรากฏในภาพที่ 1

²¹Ibid., 13-14.

²²Bernard M. Bass, *Leadership and performance beyond expectations* (New York: Free Press, 1985), 74-81.

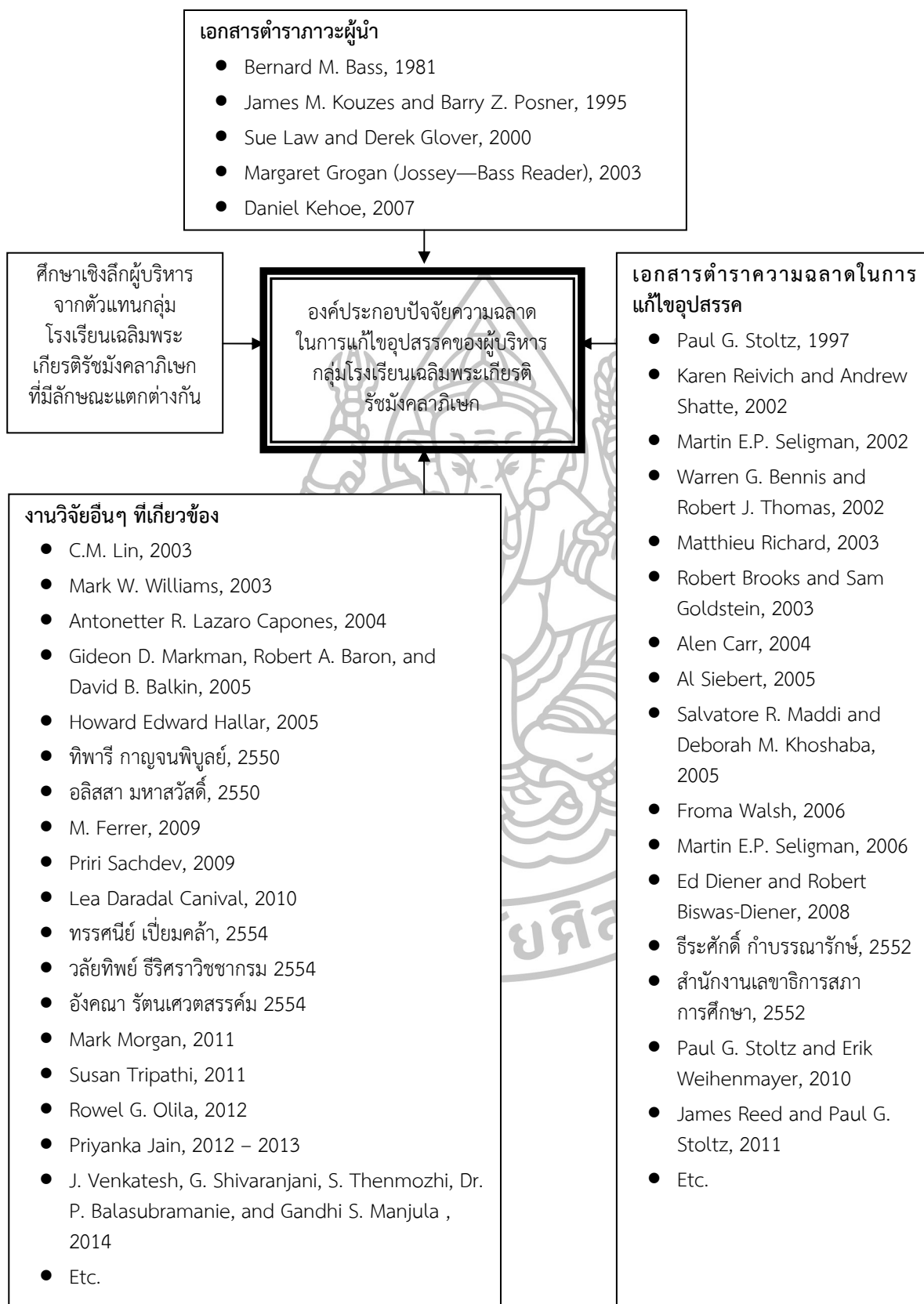
²³James M. Kouzes and Barry Z. Posner, *The Leadership Challenge (How to keep getting extraordinary things done in organizations)*, 2nd ed. (Jossey-Bass: San Francisco, 1995), 10.

²⁴Sue Law and Derek Glover, *Educational Leadership and Learning Practice Policy and Research* (British Library: Redwood Books, 2000), 121.

²⁵Margaret Grogan, *Jossey-Bass Reader on Business Leadership* (United States of America: BP Printing, 2003), introduction.

²⁶Daniel Kehoe, *Improving Leadership Effectiveness (25 action-based articles showing you how to take your leadership effectiveness to highest level)* (Australia: McGraw-Hill Australia Pty Limited, 2007), 14.

ที่มา: Bernard M. Bass, **Stogdill's Handbook of Leadership: A Survey of Theory and Research** (New York: A Division of Macmillan, 1981), 76.

James M. Kouzes and Barry Z. Posner, **The Leadership Challenge (How to keep getting extraordinary things done in organizations)**, 2nd ed. (Jossey-Bass: San Francisco, 1995), 10.

Sue Law and Derek Glover, **Educational Leadership and Learning Practice, Policy and Research** (British Library: Redwood Books, 2000), 121.

Margaret Grogan, **Jossey-Bass Reader on Business Leadership** (United States of America: BP Printing, 2003), introduction.

Daniel Kehoe, **Improving Leadership Effectiveness (25 action-based articles showing you how to take your leadership effectiveness to highest level)** (Australia: McGraw-Hill Australia Pty Limited, 2007), 14.

C.M. Lin, "Adversity response profile of eastern and western university leader" (Unpublished doctoral dissertation, University of South Dakota, Vermillion, 2003), abstract.

M. W. Williams, **The relationship between principal response to adversity and student achievement**, accessed August 19, 2010, available from http://www.peaklearning.com/documents/grp_williams_abstract.pdf

Antonetter R. Lazaro-Capones, "Adversity Quotient and the performance level of selected middle managers of the different departments of the city of Manila as revealed by the 360-degree feedback system" (Workshop for Prospective Scholars, International Industrial Relations Association (IIRA), 2004), 2.

Gideon D. Markman, Robert A. Baron, and David B. Balkin, "Are perseverance and self-efficacy costless? Assessing entrepreneurs' regretful thinking" (Journal of Organizational Behavior J. Organiz. Behav, 2005), 1-19.

Howard Edward Hallar, "Adversity and obstacles in the shaping of prominent leaders: A hermeneutic phenomenological inquiry" (LAP Lambert Academic Publishing AG & CoKG, 2005), abstract.

ทิพารี กาญจนพิบูลย์, “ความสัมพันธ์ระหว่าง รูปแบบภาวะผู้นำตามทฤษฎีตาข่ายการบริหารความสามารถในการเผชิญ และฝ่าฟันอุปสรรคกับการรับรู้ความสำเร็จในอาชีพของผู้บริหารวิทยาลัยเทคนิค สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา” (ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2550), บทคัดย่อ.

อลิสสา มหาสวัสดิ์, “อิทธิพลของปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยชุมชน และความสามารถในการฝ่าฟันอุปสรรคของผู้นำชุมชนที่มีต่อการเสริมสร้างพลังในชุมชน: กรณีศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลในเขตภาคใต้ของประเทศไทย” (วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาชุมชน มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2550), บทคัดย่อ.

M.Ferrer, “Relationship of personal characteristics, leadership styles, and job satisfaction to adversity quotient of academic Heads of colleges and universities in the national capital region” (A Dissertation Presented to The Faculty of the Graduate School Polytechnic University of the Philippines Sta. Mesa, Manila, 2009), abstract.

Priti Sachdev, “Effectiveness Of an Intervention Programme to Develop Adversity Quotient @ Of Potential Leaders” (Doctor of Philosophy (PhD), Management Studies, Mumbai, 2009), abstract.

Lea Daradal Canivel, “Principal’s Adversity Quotient: Styles, Performance and Practices” (The degree of Master of Arts in Education (Education Administration), University of Philippines, Philippines, 2010), abstract.

ทรรศนีย์ เปี่ยมกล้า, “รูปแบบภาวะผู้นำ เขavnอารมณ์และความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรคของปลัดอำเภอ และปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดนครปฐม” (รัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2554), บทคัดย่อ.

วลัยทิพย์ ธีรศราวิชชากร, “โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของความสามารถในการฝ่าฟันอุปสรรคของผู้บริหารโรงเรียนสาธิต” (ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา, 2554), บทคัดย่อ.

อังคณา รัตนเศวตสรณ์, “ความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์และความสามารถในการฝ่าฟันอุปสรรคของผู้บริหารในอุตสาหกรรมสิ่งทอ เปรียบเทียบระหว่างอุตสาหกรรมขนาดใหญ่กับอุตสาหกรรมขนาดกลาง” (ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการประกอบการ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2554), บทคัดย่อ.

Mark Morgan, “Resilience and recurring adverse events: testing an assets-based model of beginning teachers’ experiences,” *The Irish Journal of Psychology* 32, 3-4 (2011): 100.

Susan Tripathi, "Use of Adversity Quotient® (AQ®) in Creating Strong Business Leaders of Tomorrow" (Doctor of Philosophy in Management Studies, Mumbai, 2011), 64-73.

Rowel G. Olila, "Adversity Quotient and Personal Characteristics as Correlates of the Personality-Temperament Traits of Educations in Selected Public and Private Educational Institutions" (Dissertation, The Faculty of the School of Graduate Studies Manuel L. Quezon University, Manila, 2012), 6.

Priyanka Jain, "Development of a Programme for Enhancing Adversity Quotient® of STD VIIIth Students" (Master of Education, Department of Education S.N.D.T. Women's University, 2012-2013), 34-35.

J. Venkatesh, G. Shivaranjani, S. Thenmozhi, Dr. P. Balasubramanie, and Gandhi S.Manjula, "Adversity Quotient and Resilient HR Culture: A Success Strategy for Organizations," *International Journal of scientific research and management (IJSRM)* (2014): 1236.

Paul G. Stoltz, *Adversity Quotient Turning Obstacles into Opportunities* (Canada: John Wiley and Sons, 1997), 6-7.

Karen Reivich and Andrew Shatte, *The Resilience Factor* (United States: Three Rivers Press, 2002), 1, 4, 13, 23, 26, 134.

Martin E.P. Seligman, *Authentic Happiness (Using the new positive psychology to realize your potential for lasting fulfillment)* (New York, 2002), 24.

Warren G. Bennis and Robert J. Thomas, *Crucibles of Leadership* (United States of America: Harvard Business School Publishing, 2002), 40.

Matthieu Richard, *Happiness: a guide to developing life's most important skill* (New York: Little, Brown and Company Hachette Book Group, 2003), 115.

Robert Brooks and Sam Goldstein, *The power of Resilience* (United States of America: McGraw-Hill, 2003), 203.

Alen Carr, *Positive Psychology (The science of happiness and human strength)* (London and New York: Routledge Taylor and Francis Group, 2004), 82.

Al Siebert, *The resiliency advantage Master Change, Thrive Under Pressure, and Bounce Back From Setbacks* (United States: Three Rivers Press, 2005), Preface, 5, 32-33, 121.

Salvatore R. Maddi and Deborah M. Khoshaba, **Resilience at work How to success no matter what life throws at you** (United States of America, 2005), 13.

Froma Walsh, **Strengthening Family Resilience**, 2nd edition (New York: The Guilford Press, 2006), 4.

Martin E.P. Seligman, **LEARNED OPTIMISM how to change your Mind and your Life** (United States of America, 2006), 15, 142.

Ed Diener and Robert Biswas-Diener, **Happiness Unlocking the Mysteries of Psychological Wealth** (Blackwell Publishing, 2008), 182.

ธีระศักดิ์ กำบรรณารักษ์, **AQ พลั้่งแห่งความสำเร็จ**, พิมพ์ครั้งที่ 4 (กรุงเทพฯ: ชรรคมลการพิมพ์, 2552), 11.

สำนักมาตรฐานการศึกษาและพัฒนาการเรียนรูู้ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, การศึกษาคณะความรู้เกี่ยวกับคุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์: ความสามารถในการเผชิญอุปสรรค (Adversity Quotient : AQ) (กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค, 2552), ก.

Paul G. Stoltz and Erik Weihenmayer, **Turning everyday struggles into everyday greatness. The Adversity Advantage** (New York: Simon and Schuster, 2010), 76

James Reed and Paul G. Stoltz, **Put Your Mindset to Work** (England: Penguin Books, 2011), 61.

7. นิยามศัพท์เฉพาะ

เพื่อให้เข้าใจความหมายเฉพาะของศัพท์ที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ จึงได้นิยามความหมายของคำต่างๆ ไว้ดังนี้

1. องค์ประกอบปัจจัยความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรค (Adversity Quotient) หมายถึง องค์ประกอบปัจจัยที่ได้มาจากการบูรณาการแนวคิด ทฤษฎีผลการวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยความสามารถในการฝ่าฟันอุปสรรค และการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ โดยแสดงผลด้วยการวิเคราะห์ปัจจัย Exploratory Factor Analysis

2. กลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชม้งคลาภิเชก (Rachamungkhalaphisek School) หมายถึง สถานศึกษาที่จัดการศึกษาตามหลักสูตรกระทรวงศึกษา จัดตั้งขึ้นเพื่อเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในวโรกาสพระราชพิธีรัชม้งคลาภิเชก ในปีพุทธศักราช 2531 และเพื่อเป็นอนุสรณ์สถานทางการศึกษา

3. โรงเรียนกลุ่มเฉลิมพระเกียรติรัชม้งคลาภิเชกที่มีลักษณะแตกต่างกัน แบ่งได้ดังนี้

3.1 โรงเรียนกลุ่มเฉลิมพระเกียรติรัชมิ่งคลาภิเษกที่อยู่ในพื้นที่แตกต่างกัน หมายถึง แบ่งเป็น 3 เขตพื้นที่ คือ โรงเรียนกลุ่มเฉลิมพระเกียรติรัชมิ่งคลาภิเษกที่ในกรุงเทพมหานคร, โรงเรียนกลุ่มเฉลิมพระเกียรติรัชมิ่งคลาภิเษกที่อยู่เหนือกรุงเทพมหานคร, และโรงเรียนกลุ่มเฉลิมพระเกียรติรัชมิ่งคลาภิเษกที่อยู่ใต้กรุงเทพมหานคร

3.2 โรงเรียนกลุ่มเฉลิมพระเกียรติรัชมิ่งคลาภิเษกที่มีขนาดแตกต่างกัน คือ โรงเรียนกลุ่มเฉลิมพระเกียรติรัชมิ่งคลาภิเษกที่มีขนาดเล็ก และโรงเรียนกลุ่มเฉลิมพระเกียรติรัชมิ่งคลาภิเษกที่มีขนาดกลาง

4. ผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชมิ่งคลาภิเษก หมายถึง ผู้บริหารตั้งแต่ ผู้อำนวยการ, รองผู้อำนวยการ, หัวหน้ากลุ่มบริหาร 4 กลุ่ม, หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ และครูผู้สอนที่ปฏิบัติหน้าที่ในกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชมิ่งคลาภิเษก

5. ความสัมพันธ์ของปัจจัย หมายถึง ชุดของตัวแปรที่ส่งผลซึ่งกันและกันโดยแสดงค่าด้วยสหสัมพันธ์คาโนนิคอล (canonical correlation analysis) และค่าน้ำหนักมาตรฐานคาโนนิคอลของชุดตัวแปรตั้งแต่ 2 ตัวขึ้นไปซึ่งในการวิจัยนี้พัฒนาตัวแปรที่ประกอบเป็นชุดตัวแปรขึ้นมาจากการบูรณาการแนวคิด ทฤษฎีผลการวิจัยและการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ เกี่ยวกับองค์ประกอบปัจจัยความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรค

บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาเรื่ององค์ประกอบปัจจัยความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคของผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชมิ่งคลาภิเษก โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อทราบองค์ประกอบปัจจัยความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคของผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชมิ่งคลาภิเษก และเพื่อทราบความสัมพันธ์ขององค์ประกอบปัจจัยความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคของผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชมิ่งคลาภิเษก โดยในบทนี้จะเป็นการนำเสนอวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องต่างๆ ซึ่งประกอบด้วย 2 ส่วนหลักคือ ส่วนที่ 1 แนวคิดทฤษฎีความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรค และส่วนที่ 2 ความเป็นมาของโรงเรียนในกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชมิ่งคลาภิเษก

1. แนวคิดทฤษฎีความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรค (Adversity Quotient: AQ)

โดยที่ผ่านมามีเครื่องมือวัดความสามารถของบุคคล ซึ่งรู้จักกันอย่างแพร่หลาย 2 อย่าง คือ IQ หรือ Intelligence Quotient หรือ ความสามารถทางสติปัญญา ซึ่งได้รับการบัญญัติขึ้นมาตั้งแต่ศตวรรษที่ 18 แต่ต่อมาพบว่า คนที่มี IQ สูงไม่ได้หมายความว่า จะประสบความสำเร็จในชีวิตเสมอไป จึงได้มีผู้คิดค้นปัจจัยแห่งความสำเร็จขึ้นอีกอย่างหนึ่ง ในคริสต์ศตวรรษที่ 19 คือ EQ หรือ Emotional Quotient หรือ ความสามารถทางอารมณ์ เป็นความสามารถของบุคคลในการทำ ความเข้าใจ และควบคุมอารมณ์ตนเองและผู้อื่น แต่ถึงอย่างไรในเวลาต่อมาก็ได้มีการค้นพบอีกว่า คนที่มี EQ สูงจะประสบความสำเร็จในชีวิตเสมอไป จำเป็นต้องมี AQ เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ทำให้บุคคลประสบความสำเร็จในชีวิตและการงานด้วย เพื่อให้ประสบความสำเร็จในการดำเนินชีวิตและการทำงาน²⁷

Adversity Quotient หรือ AQ เป็นแนวคิดใหม่ซึ่ง พอล จี สทอลซ์ (Paul G. Stoltz) ได้ทำการศึกษา พัฒนาแนวคิด และเก็บรวบรวมข้อมูลมากกว่า 19 ปี จากงานวิจัยกว่า 500 ชิ้นทั่วโลก และมีการนำมาประยุกต์ใช้กับองค์กรต่างๆ มากกว่า 10 ปี AQ เกี่ยวข้องกับหลักวิทยาศาสตร์ 3 สาขาหลัก คือ จิตวิทยาการรับรู้ (Cognitive Psychology) จิตเวชประสาทและภูมิคุ้มกันวิทยา

---

²⁷ วนิสา อ่อนงาม, “ความสัมพันธ์ของเขาวนอารมณ์ ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคและความเครียดในการทำงานของเจ้าหน้าที่เร่งรัดหนี้สินในบริษัทการเงินแห่งหนึ่ง” (ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การ คณะศิลปศาสตรมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2549), 21.

(Psychoneuroimmunology) และ สรีรประสาทวิทยา (Neurophysiology) ดังนั้น AQ จึงประกอบด้วย องค์ประกอบสำคัญ 2 ส่วนคือทฤษฎีทางวิทยาศาสตร์และการนำไปประยุกต์ใช้กับโลกความเป็นจริง²⁸

Adversity Quotient หรือ AQ นั้นพบว่าแนวคิดนี้เข้ามาในประเทศไทยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2543 โดย ชัยพร วิชาวุธ จากเอกสารประกอบการอบรมเชิงอภิปรายของสมาคมจิตวิทยาแห่งประเทศไทย ประจำปี 2543 เรื่อง กะเทาะเปลือก EQ, IQ, AQ, MQ และปัจจัยนำสู่ความสำเร็จในชีวิตและการทำงาน และจากงานวิจัยของ ชวนจิตร ชูระทอง เรื่องเขาวนปัญญา เขาวนอารมณ์ และความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของหัวหน้าแผนกขาย ในธุรกิจสรรพสินค้า ในเขตกรุงเทพมหานคร ในปี พ.ศ.2544 ซึ่ง Adversity Quotient หรือ AQ แพร่หลายในประเทศไทย อย่างมากเมื่อ ผศ.ธีระศักดิ์ กำประณารักษ์ ได้แปลหนังสือเรื่อง Adversity Quotient Turning Obstacles into Opportunities ของ พอล จี สทอลซ์ (Paul G. Stoltz) เป็นภาษาไทย โดยมีชื่อหนังสือว่า AQ พลั้แห่งความสำเร็จ ในปี พ.ศ. 2552 สำหรับการเรียกคำว่า Adversity Quotient หรือ AQ นั้น มีผู้เรียกค่านี้อีกหลากหลาย เช่น

สาขาวิชาจิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การ ภาควิจิตวิทยา คณะศิลปศาสตร์ ธรรมศาสตร์, สาขาวิชาการบริหารการพยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, สาขาวิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียน ภาควิชานโยบาย การจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, สาขาวิชาการวัดและประเมินผลการศึกษา ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, สาขาวิชาการวิจัยและสถิติทางการศึกษา และสาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และสำนักมาตรฐานการศึกษาและพัฒนารการเรียนรู้ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา เรียกคำ Adversity Quotient หรือ AQ เป็นภาษาไทยว่า ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค

สาขาวิชาจิตวิทยาชุมชน คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เรียกคำ Adversity Quotient หรือ AQ เป็นภาษาไทยว่า ความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรค

สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร เรียกคำ Adversity Quotient หรือ AQ เป็นภาษาไทยว่า ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา เรียกคำ Adversity Quotient หรือ AQ เป็นภาษาไทยว่า ความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรค

²⁸ อภิภาภรณ์ ชมเชี่ยวชาญ, “ความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์ ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค กับพฤติกรรมความเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรของพยาบาล: กรณีศึกษา โรงพยาบาลรัฐแห่งหนึ่ง” (ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2552), 37.

สาขาวิชาการจัดการ บริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เรียกค่า Adversity Quotient หรือ AQ เป็นภาษาไทยว่า ความฉลาดในการเผชิญอุปสรรค

คณะศิลปศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เรียกค่า Adversity Quotient หรือ AQ เป็นภาษาไทยว่า ความฉลาดในการแก้ไขปัญหา

สำหรับงานวิจัยฉบับนี้ผู้วิจัย เรียกค่า Adversity Quotient หรือ AQ เป็นภาษาไทยว่า ความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรค

ความหมายของความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรค หรือ เอคิว (Adversity Quotient or AQ) เป็นแนวคิด และทฤษฎีใหม่ที่นักจิตวิทยา และผู้เชี่ยวชาญต่างๆ ให้ความสนใจถึงปัจจัยนี้ทำให้บุคคลประสบความสำเร็จ โดยนักจิตวิทยาผู้เชี่ยวชาญหลายท่านได้อธิบายและให้ความหมายไว้ดังนี้

สทอลซ์ (Stoltz) ให้ความหมายของความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคไว้ว่า หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการตอบสนองต่อเหตุการณ์ในยามที่ต้องเผชิญกับความทุกข์ยาก หรือความลำบาก โดยผู้ที่มีความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคสูง จะมีจิตใจที่เข้มแข็ง ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคใดๆ แม้จะพ่ายแพ้หรือล้มเหลวก็สามารถลุกขึ้นสู้ใหม่ได้ ส่วนผู้ที่มีความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคต่ำ เวลาที่ต้องเผชิญกับความผิดหวัง หรือความทุกข์ยากก็จะพ่ายแพ้ บางคนอาจจะทิ้งงานไปกลางคัน หรือบางคนอาจท้อแท้กับชีวิตถึงขั้นลาออกจากงานก่อนเกษียณเป็นต้น²⁹

ธิดา ฐิติพานิชยางกูร ให้ความหมายของความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรค หมายถึง ความสามารถของแต่ละบุคคลที่มีพฤติกรรมในการตอบสนองต่อเหตุการณ์ต่างๆ ที่เป็นปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นในชีวิต รวมทั้งสามารถฟันฝ่าอุปสรรคได้³⁰

²⁹ Paul G. Stoltz, *Adversity Quotient Turning Obstacles into Opportunities* (Canada: John Wiley and Sons, 1997), 6-7.

³⁰ ธิดา ฐิติพานิชยางกูร, “ปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อความมั่นคงทางอารมณ์และความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรคของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร เขต 3” (ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและสถิติการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2550), 17.

สุภา อภิญญาภิบาลได้ให้ความหมายของความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคว่า หมายถึง พฤติกรรมที่บุคคลตอบสนองต่อเหตุการณ์ที่มีปัญหาหรืออุปสรรคโดยสามารถควบคุมสถานการณ์ พยายามแก้ไขอุปสรรค รับรู้ระดับของอุปสรรค มีความอดทน และมุ่งมั่นเพื่อความสำเร็จ³¹

ชัตติยา น້ายาทองให้ความหมายของความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรค หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการตอบสนองต่อเหตุการณ์ต่างๆ เมื่อต้องเผชิญกับความยากลำบากและสภาวะบีบคั้น โดยที่บุคคลนั้นสามารถควบคุมสถานการณ์ สามารถวิเคราะห์ขั้นตอนของอุปสรรคยอมรับผลการกระทำของตนเอง รับรู้ผลกระทบของอุปสรรคว่าอุปสรรคที่เกิดขึ้นจะส่งผลไปสู่ด้านอื่นของชีวิตมากน้อยเพียงใด อีกทั้งยังมีความอดทนต่ออุปสรรคและมีความมุ่งมั่นที่จะประสบความสำเร็จในทุกๆด้าน³²

วิภาวรรณ ลิขิตเลิศล้ำให้ความหมายความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรค หมายถึง ความสามารถในการตอบสนองต่อปัญหา ความทุกข์ยากลำบากและอุปสรรคต่างๆในชีวิตด้วยจิตใจที่เข้มแข็ง ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค ปัญหาที่เผชิญและคิดว่าอุปสรรคเป็นสิ่งที่ท้าทายความสามารถ³³

เนาวรัตน์ อ๋มใจให้ความหมายความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรค หมายถึงความสามารถในการแก้ไขปัญหาเพื่อให้ผ่านพ้นอุปสรรคและความยากลำบากด้วยสติ โดยพิจารณาถึงสาเหตุของปัญหาผลกระทบและความพยายามในการจัดการแก้ไขปัญหอย่างถูกวิธี³⁴

³¹สุภา อภิญญาภิบาล, “ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยบางประการกับความสามารถในการเผชิญอุปสรรคของนิสิตระดับปริญญาตรีมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ” (ปริญญาานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวัดผลการศึกษ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2550), 10.

³²ชัตติยา น້ายาทอง, “การศึกษารูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อความสามารถในการฝ่าฟันอุปสรรคของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรัฐบาลในเขตกรุงเทพมหานคร” (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและสถิติทางการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2551), 10.

³³วิภาวรรณ ลิขิตเลิศล้ำ, “ความสามารถในการเผชิญปัญหาและฝ่าฟันอุปสรรค ปัจจัยสภาพแวดล้อมทางสังคมและปัจจัยลักษณะทางชีวสังคมที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิตของสมาชิกชมรมผู้สูงอายุ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ” (ปริญญาานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัย พฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2551), 6.

³⁴เนาวรัตน์ อ๋มใจ, “การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค การสนับสนุนทางสังคมและความเหนื่อยหน่ายในการทำงาน: กรณีศึกษาบุคลากรสังกัด บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐแห่งหนึ่ง” (ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยา อุตสาหกรรมและองค์การ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2552), 11.

ศุภกานต์ น่วมจะโป๊ะ ให้ความหมายความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรค หมายถึง ความสามารถในการเอาชนะอุปสรรค เป็นความอดทน พากเพียร พยายามในการต่อสู้กับอุปสรรคและความยากลำบากในชีวิตโดยไม่ท้อถอยและล้มเลิกความพยายาม มีกำลังใจมีความหวังเสมอ เพื่อให้สามารถทำกิจกรรมให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้³⁵

ดวงฤดี ภูพลอย ให้ความหมายความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรค หมายถึงความสามารถของบุคคลในการต่อสู้ และเอาชนะปัญหาหรืออุปสรรคที่กำลังเผชิญอยู่ด้วยความอดทน และมีสติเพื่อหาหนทางแก้ไขปัญหาย่างไม่หยุดหย่อน จนผ่านพ้นปัญหานั้นๆ ไปได้ด้วยดี³⁶

คานิเวล (Lea Daradal Canivel) ให้ความหมายของความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคว่า การจัดการกับอุปสรรคของคน³⁷

ไมค์ (Babajide Mike Bakare) ได้สรุปความหมายของความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคว่าเป็นความสามารถภายในที่ทำให้คนเปลี่ยนสถานการณ์ที่เป็นผลร้ายจนทำให้ชีวิตดีขึ้น³⁸

เวนคาเทคซ์ และคณะ (J. Venkatesh, G. Shivaranjini, S. Thenmozhi, P. Balsubramanie, and Gandhi. SManjula) ได้สรุปความหมายของความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคไว้ว่าเป็นการทำนายว่าคนเราสามารถอดทนต่ออุปสรรคได้ดีเพียงใด, สามารถก้าวผ่านอุปสรรคได้ดีเพียงใด, และ

³⁵ศุภกานต์ น่วมจะโป๊ะ, “การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค การรับรู้การละเมิดสัญญาทางจิตวิทยาและความตั้งใจลาออกของพยาบาลวิชาชีพกลุ่มงานพยาบาลผู้ป่วยวิกฤติ: กรณีศึกษาโรงพยาบาลมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่ง” (ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2553), 11.

³⁶ดวงฤดี ภูพลอย, “ความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพมิติสร้างสรรค์ ความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรค กับการรับรู้ความสำเร็จในอาชีพของพนักงานระดับปฏิบัติการในภาคอายุรศาสตร์โรงพยาบาลมหาวิทยาลัยของรัฐแห่งหนึ่ง” (ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2554), 19.

³⁷Lea Daradal Canivel, “Principal’s Adversity Quotient: Styles, Performance and Practices” (The degree of Master of Arts in Education (Education Administration), University of Philippines, Philippines, 2010), 65.

³⁸Babajide Mike Bakare (JNR), “Students’ Adversity Quotient® and Related Factors as Predictors of Academic Performance in the West African Senior School Certificate Examination in South-Western Nigeria” (The International Centre for Educational Evaluation (ICEE) Institute of Education University of Ibadan, 2013), 135.

สามารถรู้ล่วงหน้าว่าใครบ้างที่จะเอาชนะ, ใครบ้างที่ล้มเลิกความตั้งใจหรือมีชัยเหนืออุปสรรค ความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคนั้นเป็นเครื่องมือวัดอย่างง่ายว่าคุณตอบสนองต่ออุปสรรคอย่างไร³⁹

สรุปความหมายของความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคจากความหมายที่มีผู้ให้ความหมายข้างต้น สามารถแบ่งออกได้ เป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

1. กลุ่มที่ให้ความหมายถึง พฤติกรรมของบุคคลที่ตอบสนองต่ออุปสรรค หรือเหตุการณ์ที่ต้องเผชิญต่อความทุกข์ยาก
2. กลุ่มที่ให้ความหมายถึง เป็นความสามารถภายในที่ทำให้คนเปลี่ยนสถานการณ์ที่เป็นผลร้ายจนทำให้ชีวิตดีขึ้น
3. กลุ่มที่ให้ความหมายถึง เป็นการทำนายว่าคนเราสามารถอดทนต่ออุปสรรคได้ดีเพียงใด จากการแบ่งความหมายของความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคเป็นกลุ่มๆ แล้ว สามารถสรุปได้ว่า ความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคหมายถึง ความสามารถทั้งภายในและภายนอกที่จะอดทนต่ออุปสรรค ก้าวผ่านอุปสรรค และสิ่งที่ไม่เป็นไปตามที่คาดหวังของบุคคล โดยไม่ย่อท้อต่อความยากลำบาก และเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่จะทำนายได้ว่าจะประสบความสำเร็จในชีวิตได้หรือไม่

1. ทฤษฎีพื้นฐานของความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรค

ความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคสทอลซ์ (Stoltz) พัฒนามาจากองค์ความรู้ใน 3 สาขา ได้แก่ ด้านจิตวิทยาทางปัญญา ด้านศาสตร์ใหม่แห่งสุขภาพ ด้านศาสตร์แห่งสมอง⁴⁰ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1.1 ด้านจิตวิทยาทางปัญญา (cognitive Psychology)

การศึกษาวิจัย ซึ่งเกี่ยวข้องกับความต้องการการควบคุม หรือการเป็นผู้จัดการชีวิตของมนุษย์ รวมถึงแนวคิดสำคัญๆ ในการเข้าใจถึงแรงจูงใจ ประสิทธิภาพและศักยภาพในการปฏิบัติงาน (Performance) ซึ่งมีแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องดังนี้

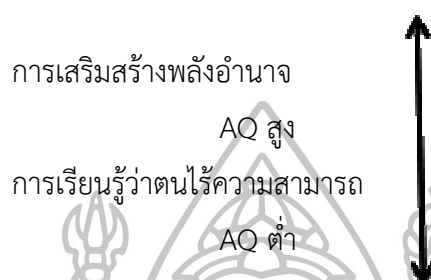
1.1.1 การเรียนรู้ว่าคนไร้ความสามารถ (Learned Helplessness)

เป็นแนวคิดที่อธิบายว่าทำไมบุคคลเมื่อต้องเผชิญกับอุปสรรค หรือปัญหาในชีวิต บุคคลนั้นจึงล้มเลิก หรือหยุดการกระทำไป ซึ่งเป็นส่วนที่สำคัญต่อการเกิดความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรค ทฤษฎีนี้อธิบายถึงการรับรู้ว่าคุณสูญเสียการควบคุม (Perceived Control) เมื่อบุคคล

³⁹J. Venkatesh, G. Shivaranjani, S. Thenmozhi, Dr. P. Balasubramanie, and Gandhi SManjula, "Adversity Quotient and Resilient HR Culture: A Success Strategy for Organizations," *International Journal of scientific research and management (IJSRM)* (2014): 1236.

⁴⁰Paul G. Stoltz, *Adversity Quotient Turning Obstacles into Opportunities* (Canada: John Wiley and Sons, 1997), 53.

เผชิญกับความยากลำบาก และเขาไม่สามารถจะทำให้เกิดความแตกต่างจากเดิมได้ การเรียนรู้ว่าตนไร้ความสามารถจะเป็นอุปสรรคสำคัญในการเสริมพลังอำนาจ แต่หากบุคคลที่รู้สึกว่ามีพลังความสามารถจะไม่ได้รับผลของการเรียนรู้ว่าตนไร้ความสามารถและมีความสามารถในการฝ่าฟันอุปสรรค ดังภาพประกอบ 1

ภาพที่ 1 การเรียนรู้ว่าตนไร้ความสามารถ และการเสริมสร้างพลังอำนาจ

ดังนั้น การเรียนรู้ว่าตนไร้ความสามารถ สามารถสร้างคนให้มีความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคได้

1.1.2 ทฤษฎีการอธิบายสาเหตุ (Attributional theory) รูปแบบการอธิบาย (Explanatory Style) การมองโลกในแง่ดี (Optimism)

แนวคิดทั้งสามมีความสอดคล้องกัน นั่นคือ ความสำเร็จของบุคคลมาจากแนวทางที่บุคคลอธิบายถึงหรือตอบสนองต่อเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันของบุคคลนั้น เซลิกแมน (Seligman cited in Stoltz) พบว่าบุคคลที่ตอบสนองต่ออุปสรรคปัญหาหรือความยากลำบาก โดยอธิบายว่า ถ้าบุคคลมองว่าอุปสรรคดังกล่าว เกิดจากปัจจัยภายนอก (External) เกิดขึ้นชั่วคราว (Temporary) และมีผลจำกัด (Limited) เกิดเฉพาะเหตุการณ์นี้เท่านั้นและตอบสนองต่ออุปสรรคว่าเป็นปัจจัยที่อยู่ชั่วคราว เกิดจากภายนอก และส่งผลจำกัด บุคคลนั้นจะมีรูปแบบการอธิบายสาเหตุในลักษณะของการมองโลกในแง่ดี (Optimists)⁴¹ ดังตารางที่ 2

⁴¹Martin E.P. Seligman, **Learning optimism** (New York: Simon & Schuster, 1990), 59.

ตารางที่ 1 การมองโลกในแง่ดี กับการมองโลกในแง่ร้าย การตอบสนองต่อความยากลำบากอุปสรรค หรือความล้มเหลว

การมองโลกในแง่ร้าย (Pessimists)	ส่งผลการ (Permanent)	ส่งผลต่อหลายด้าน (Pervasive)	เกิดจากปัจจัยภายใน (Personal)
การมองโลกในแง่ดี (Optimists)	อยู่ชั่วคราวไม่นาน (Temporary)	มีผลจำกัด (Limited)	เกิดจากปัจจัยภายนอก (External)

จากการศึกษา พบว่าบุคคลที่ตอบสนองต่ออุปสรรคหรือปัญหาในทางสร้างสรรค์จะมีความรู้สึกที่ดี แสดงถึงการมีความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคสูง

1.1.3 ความแกร่ง (Hardiness) และความสามารถในการทนทานต่ออุปสรรค เป็นปัจจัยที่ทำให้บุคคลมีความสามารถในการแก้ปัญหาในขณะที่เผชิญกับความทุกข์แสนสาหัสโอเลตต์ได้ทำการศึกษาศิลปินกว่า 20 ปี และเรียกบุคลิกลักษณะที่ช่วยให้บุคคลมีความสามารถในการเผชิญปัญหาดังกล่าวว่ามีความแกร่งซึ่งจะเป็นตัวหนึ่งในการทำนายสุขภาพของชีวิตโดยรวมได้ กล่าวคือบุคคลที่มีความแกร่งและความทนทานต่ออุปสรรคจะมองวิกฤติให้เป็นโอกาสด้วยใจที่มุ่งมั่นรู้ว่าตนสามารถจัดการได้หรือสามารถควบคุมได้ ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาความเข้มแข็งอดทนและมีความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคเพิ่มขึ้น⁴²

1.1.4 ความสามารถในการฟื้นพลัง (Resilience)

เวอร์เนอร์ (Werner cited in Stoltz, 1997) นักจิตวิทยาเด็กได้ทำการศึกษาศิลปินหญิงสาว ที่เคยมีประสบการณ์เลวร้ายในวัยเด็ก (Traumatic Childhood) พบว่า หนึ่งในสามของเด็กเหล่านั้นเอาชนะปมในใจและมุ่งไปสู่ความสำเร็จได้ ซึ่งอาจอธิบายได้ว่าเด็กเหล่านี้มีความสามารถในการฟื้นพลัง เด็กที่มีลักษณะในการฟื้นพลังจะมีลักษณะเป็นผู้วางแผน เป็นนักแก้ปัญหา จะสามารถฟื้นคืนพลังจากอุปสรรคที่เผชิญอยู่ได้ ความสามารถนี้ไม่ได้มาจากตัวอุปสรรคแต่มาจากการที่บุคคลตอบสนองต่ออุปสรรคนั้นอย่างไร เวอร์เนอร์ และนักวิจัยอื่นๆ พบว่า ความเข้มแข็งอดทนและความสามารถในการฟื้นพลังมีพื้นฐานจากการผูกมัดตนเอง (Commitment) การรู้สึกท้าทาย และการควบคุมหรือจัดการได้และเป็นตัวทำนายศักยภาพในการปฏิบัติงาน และสุขภาพบุคคลที่แสดงให้เห็นว่ามีความเข้มแข็งอดทนหรือความสามารถในการฟื้นพลังจะจัดการกับอุปสรรคได้ดีกว่าผู้ที่ไม่มี

⁴²Paul G. Stoltz, *Adversity Quotient Turning Obstacles into Opportunities* (Canada: John Wiley and Sons, 1997), 60-62.

1.1.5 การรับรู้ความสามารถของตนเอง (Self-Efficacy) และการเชื่ออำนาจภายในตนเอง (Internal locus of control) การรับรู้ความสามารถของตนเอง (Self-Efficacy) คือความเชื่อในการเป็นผู้ควบคุมชีวิตของตนเองในการเผชิญกับความท้าทายหรืออุปสรรค แบนดูรา กล่าวว่า บุคคลที่รับรู้ความสามารถของตนเองจะสามารถฟื้นคืนจากความล้มเหลวโดยจะมองถึงวิธีการที่จะจัดการกับปัญหามากกว่าจะกังวลอยู่กับสิ่งที่เขาได้ทำผิดพลาดไปแล้ว

การเชื่ออำนาจภายในตนเอง (Internal locus of control) ร็อดเตอร์ (Rotter. n.d cited in Stoltz) กล่าวว่า บุคคลที่เชื่อว่าเขาสามารถควบคุมผลดีหรือผลร้ายของตนเองได้แสดงถึงการเชื่ออำนาจภายในตน (Internal locus of control) จะส่งผลให้มีพฤติกรรมที่จะต่อสู้กับอุปสรรคหรือสถานการณ์ที่เลวร้ายได้มากกว่าบุคคลที่เชื่อในอำนาจควบคุมภายนอก (External locus of control) แต่ผู้ที่มีลักษณะการเชื่อในอำนาจควบคุมภายใน (Internal locus of control) จะเป็นผู้ที่กำหนดว่าตน จะปฏิบัติอย่างไร แสดงให้เห็นความสอดคล้องกันระหว่างการควบคุมเหตุการณ์ต่างๆ ของชีวิตของบุคคลกับแรงจูงใจและความสำเร็จ⁴³

จากแนวคิดทฤษฎีด้านจิตวิทยาทางปัญญาที่กล่าวมาข้างต้น ได้แก่ การเรียนรู้ว่าตนไร้ความสามารถ ทฤษฎีการอธิบายสาเหตุรูปแบบการอธิบาย การมองโลกในแง่ดี ความเข้มแข็งอดทน ความสามารถในการฟื้นพลัง การรับรู้ความสามารถของตนเอง และการเชื่อในอำนาจควบคุม พบว่า

1. ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จ ได้แก่ การกำหนดควบคุม หรือการจัดการได้ในชีวิตของบุคคล
  2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จนั้น สามารถทำนายได้จากการที่บุคคลมีการตอบสนองและอธิบายอุปสรรค ความล้มเหลว สถานการณ์อันเลวร้าย ความยากลำบากที่เกิดขึ้นนั้นอย่างไร
  3. บุคคลจะมีรูปแบบเฉพาะในการตอบสนองต่อความยากลำบากหรืออุปสรรค
  4. รูปแบบเฉพาะของบุคคลนั้นถ้าไม่ได้รับการแก้ไขจะคงอยู่ตลอดไป
  5. รูปแบบการตอบสนองดังกล่าวอยู่ในระดับจิตใต้สำนึก (Subconscious)
  6. บุคคลสามารถตรวจวัดและเสริมสร้างการตอบสนองต่อความยากลำบากได้
- จะสามารถพัฒนาตนเองศักยภาพในการปฏิบัติงาน คุณภาพชีวิต ความสามารถในการฟื้นพลัง สุขภาพการเรียนรู้ แรงจูงใจ ให้เพิ่มสูงขึ้นได้

⁴³Paul G. Stoltz, *Adversity Quotient Turning Obstacles into Opportunities* (Canada: John Wiley and Sons, 1997), 64-66.

1.2 ด้านศาสตร์ใหม่แห่งคุณภาพ (The New Science of Health)

ในสมัยก่อนนักวิทยาศาสตร์ มีแนวคิดที่กายและจิตนั้นแยกกัน และแนวคิดนี้ยังคงอยู่จนถึงปัจจุบัน แต่จากงานวิจัยในสาขาวิชาจิตประสาทภูมิคุ้มกัน (Psychoneuroimmunology) พบว่ามีการเชื่อมโยงที่สามารถวัดได้ระหว่างความคิดกับความรู้สึกที่เกิดขึ้นในร่างกายของบุคคลนั้น เดเรฮอร์ (Dreher cited in Stoltz) กล่าวว่า อารมณ์ความรู้สึกนั้นมาจากสารเคมีที่เป็นสื่อจากสมอง และสารเคมีที่เกิดขึ้นดังกล่าวขณะที่มนุษย์เกิดอารมณ์ความรู้สึกจะส่งผลโดยตรงกับสุขภาพทางกายของบุคคล ดังนั้น การที่บุคคลตอบสนองต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างไรนั้นสามารถส่งผลอันลึกซึ้งต่อสุขภาพและความสามารถที่จะส่งผลต่อการบรรลุความสำเร็จได้ เซลิกแมน (Seligman cited in Stoltz) ได้ศึกษาผู้หญิง 34 คน ที่ป่วยเป็นมะเร็งเต้านมที่มองโลกในแง่ดี พบว่าผู้ที่มีการตอบสนองต่อเหตุการณ์ในชีวิตอย่างสร้างสรรค์ (Constructive) ในระดับสูงจะมีอายุยาวนานที่สุด ปีเตอร์สัน (Peterson cited in Stoltz) ได้ศึกษาการตอบสนองต่ออุปสรรคต่อเหตุการณ์ของชีวิตของเพศชายจำนวน 122 คน ที่เป็นโรคหัวใจวายเฉียบพลัน พบว่าผู้ที่มีการตอบสนองในทางสร้างสรรค์ มักฟื้นตัวอย่างรวดเร็ว และมีโรคแทรกซ้อนน้อยกว่าผู้ที่มีการตอบสนองต่ออุปสรรคแบบไม่สร้างสรรค์หรือแบบทำลาย

จากงานวิจัยต่างๆ ในแนว Psychoneuroimmunology สรุปได้ว่ามีความสัมพันธ์กันระหว่างวิธีการตอบสนองต่ออุปสรรคของบุคคลกับสุขภาพจิตกับสุขภาพกายการรู้สึกว่าคุณได้เป็นสิ่งที่สำคัญต่อสุขภาพและการมีชีวิตที่ยืนยาวการตอบสนองต่ออุปสรรค ส่งผลต่อการทำงานของระบบภูมิคุ้มกันของร่างกายการฟื้นตัวจากการผ่าตัด และความอ่อนเพลียจากการคุกคามจากโรคการตอบสนองต่ออุปสรรค อย่างทำลายหรือไม่สร้างสรรค์สามารถเป็นต้นเหตุที่ก่อให้เกิดความซึมเศร้าได้

1.3 ด้านศาสตร์แห่งสมอง (The Science of the Brain)

นูเวอร์ (Nuwer n.d. cited in Stoltz, 1997) หัวหน้าวิชาประสาทสรีระวิทยา (Neurophysiology) ที่ศูนย์การแพทย์ UCLA กล่าวว่า การเกิดนิสัยของบุคคลจะต้องใช้เวลา 44⁴⁴ นอกจากนี้ สไควร์ (Squire cited in Stoltz) จากศูนย์การแพทย์มหาวิทยาลัยแคลิฟอร์เนีย ได้กล่าวยืนยันเช่นเดียวกันว่าเมื่อเราทำพฤติกรรมและคิดอะไรซ้ำกันจะส่งผลให้ไปเพิ่มความแข็งแรงให้กับเซลล์ประสาทในสมองของบุคคลนั้น ซึ่งจะสร้างรูปร่างของการส่งกระแสประสาท และตัวรับกระแสประสาทให้มีมากขึ้น นั่นคือ สมองมีความสามารถที่จะกระทำความคิดหรือพฤติกรรมซ้ำ และส่งผลต่อไปยังจิตใจสำนึกอันเป็นนิสัยของเราทำให้เราทำพฤติกรรมนั้นได้อย่างรวดเร็วขึ้น และเป็นธรรมชาติมากขึ้นและความสามารถในการฝ่าฟันอุปสรรคที่ต่ำอยู่อย่างนั้น และพฤติกรรมนั้น ๆ จะ

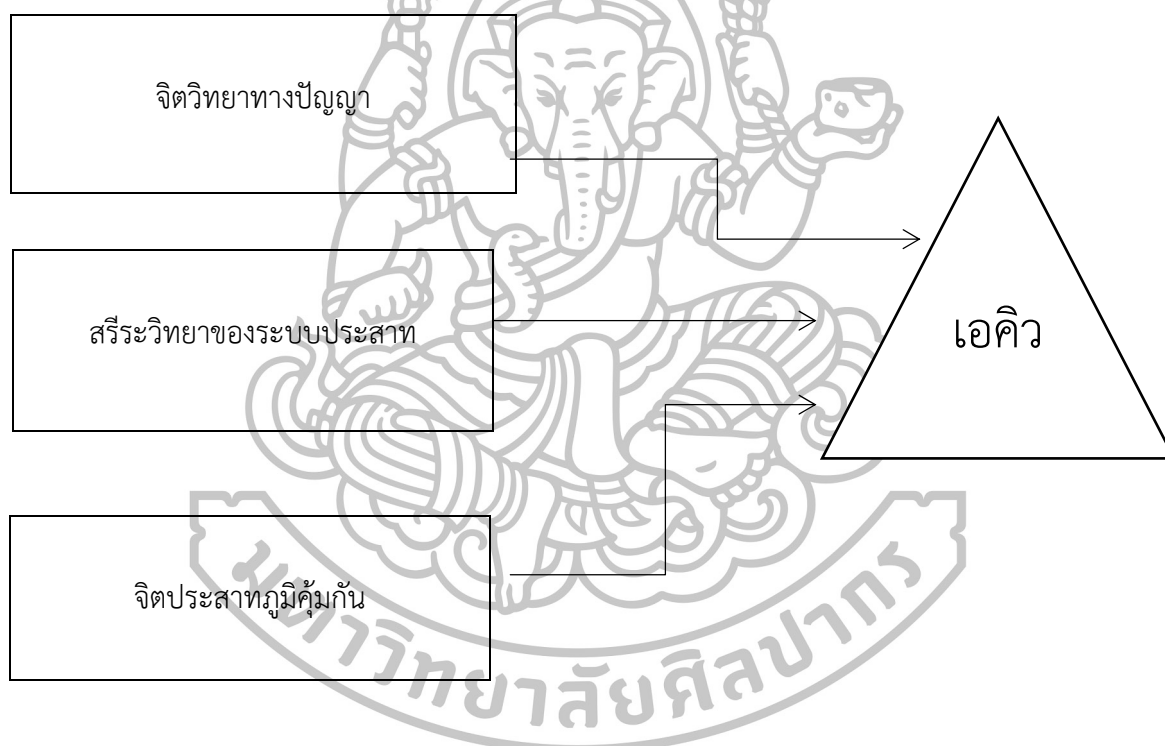
⁴⁴Paul G. Stoltz, *Adversity Quotient Turning Obstacles into Opportunities* (Canada: John Wiley and Sons, 1997), 75-79.

เป็นไปอย่างรวดเร็วและอัตโนมัติจากการศึกษางานวิจัยของนักสรีระวิทยาของระบบประสาทชั้นนำพบว่า

1. สมอเป็นสิ่งทีก่อให้เกิดพฤติกรรมหรือนิสัย
2. ลักษณะนิสัยมาจากการเชื่อมต่อสื่อสารกันภายในสมองส่วนจิตสำนึก
3. ลักษณะนิสัยที่อยู่ในส่วนลึก เช่น ความสามารถในการฝ่าฟันอุปสรรค สามารถเปลี่ยนแปลงได้โดยการกำหนดรูปแบบลักษณะนิสัยใหม่ที่เข้มแข็งกว่าเดิม

จากแนวคิดทฤษฎีพื้นฐานของความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคที่มีพื้นฐานมาจากหลักการทางวิทยาศาสตร์ 3 สาขา สทอลซ์ (Stoltz) ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างวิทยาศาสตร์ 3 สาขา ที่เป็นทฤษฎีพื้นฐานสำคัญของ เอคิว (AQ)⁴⁵

2. ความสำคัญของความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรค

จากแนวคิดของ สทอลซ์ (Stoltz) ที่กล่าวว่าความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคเป็นแนวคิดที่ได้มีการศึกษา และพิสูจน์โดยการนำมาใช้ปฏิบัติจริงอีกทั้งประกอบกับองค์ประกอบพื้นฐาน 2 ประการ คือ เป็นทฤษฎีทางวิทยาศาสตร์ และเป็นศาสตร์ที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในโลกความเป็น

⁴⁵Paul G. Stoltz, *Adversity Quotient Turning Obstacles into Opportunities* (Canada: John Wiley and Sons, 1997), 82-83.

จริงได้จึงทำให้เกิดความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคที่มีความสำคัญต่อคนยุคปัจจุบัน เพราะการศึกษาเรื่องความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคช่วยทำนายว่าบุคคลใดอดทนต่อความยากลำบาก และมีความสามารถในการฝ่าฟันสิ่งเหล่านั้นได้ดี สามารถเอาชนะอุปสรรค มีศักยภาพในการทำงานเหนือกว่าความคาดหวังได้

นอกจากสาระสำคัญดังกล่าวข้างต้น ความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคยังมีอีก 3 ประการ สทอลซ์ (Stoltz) คือ

ประการแรก ความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคเป็นแนวคิดใหม่ที่ทำให้เราเข้าใจและขยายขอบเขตเรื่องของการประสบความสำเร็จ

ประการที่สอง ความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคเป็นสิ่งวัดว่าแต่ละคนตอบสนองต่ออุปสรรคความยากลำบากอย่างไร และความสามารถวัดสิ่งนี้ออกมาได้ ทำให้เกิดความเข้าใจว่าความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคสามารถปรับปรุงเปลี่ยนแปลงได้

ประการที่สาม ความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคมาจากพื้นฐานด้านวิทยาศาสตร์ที่สามารถพิสูจน์ได้เป็นเครื่องวัดว่าบุคคลแต่ละคนตอบสนองต่ออุปสรรคความยากลำบากอย่างไร โดยนำผลที่ได้จากวัดนำมาใช้เพิ่มประสิทธิภาพให้กับบุคคลทั้งในด้านส่วนตัวและหน้าที่การงาน

นอกจากความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคสามารถนำมาใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของทีมงาน ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ครอบครัว องค์กร ชุมชน วัฒนธรรมและสังคมได้อีก นอกเหนือจากการนำมาใช้กับตัวบุคคลความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคยังสามารถนำมาใช้พยากรณ์ความสำเร็จของสิ่งต่างๆ ได้หลายอย่าง อาทิ เช่น ผลการปฏิบัติงาน (Performance) แรงจูงใจ (Motivation) ความคิดสร้างสรรค์ (Creativity) การเรียนรู้ (Learning) ความสุขกระปรี้กระเปร่า และความสนุกสนาน (Happiness, Vivacity & Joy) สุขภาพอารมณ์ (Emotional Chalky) การยืนกราน เดินหน้าไม่ลดละ (Persistence) ทักษะคติ (Attitude) การตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลง (Response to Change)

สทอลซ์ (Stoltz) ได้เปรียบเทียบชีวิตคนเหมือนไต่เขา การจะพิชิตยอดเขาได้ต้องอาศัยจิตใจที่มุ่งมั่น จดจ่อ และมีความอดทนซึ่งสามารถนำมาใช้เปรียบเทียบกับทีมงานและองค์กรที่ต้องการเปลี่ยนแปลงเพื่อให้เกิดความก้าวหน้าอย่างต่อเนื่อง สทอลซ์ (Stoltz) แบ่งประเภทลักษณะของทีมงาน และองค์กรออกเป็น 3 กลุ่ม โดยแต่ละกลุ่มมีความคิดและความสำเร็จแตกต่างกัน

กลุ่มที่ 1 ผู้ถอนตัว (The Quitter) ซึ่งเป็นพวกปฏิเสธ หรือหลีกเลี่ยงการปีนเขากลุ่มผู้ที่ถอนตัวจะขาดวิสัยทัศน์ และไม่มีศรัทธาต่ออนาคต เห็นความสำคัญเพียงเล็กน้อยของการลงทุนเวลาเงิน และแรงใจในการพัฒนาตนเอง ไม่กล้าเสี่ยง แทบจะไม่มีความคิดสร้างสรรค์ เว้นแต่ว่าสิ่งนั้นจะทำให้เขาสามารถหลีกเลี่ยงสิ่งที่ทำทนาย หรือสิ่งที่ยากลำบากได้ในด้านการทำงานก็จะลงทุนลงแรง

น้อยที่สุด ที่จะสามารถเป็นไปได้ ฉะนั้นจึงกล่าวได้ว่ากลุ่มผู้ถอนตัวถือเป็นตัวถ่วงความก้าวหน้าขององค์กร

กลุ่มที่ 2 ผู้พักแรม (The Camper) เป็นกลุ่มที่จำกัดการปีนเขา และพยายามแสวงหาทางเรียบๆ ที่สบายกว่า ปรารถนา และเลือกที่จะนั่งรอ แต่กลุ่มผู้พักแรมจะแตกต่างจากกลุ่มผู้ถอนตัวตรงที่อย่างน้อยก็ได้เริ่มต้นที่จะปีนเขา เพียงแต่เขาจะไปไกลเพียงระดับหนึ่งแล้วจะหยุดเพราะมีความคิดว่า “เรามาได้ไกลที่สุดที่เราจะสามารถทำได้แล้ว” ความพยายามในส่วนนี้ทำให้คนส่วนใหญ่หลงผิดคิดว่าได้พบกับความสำเร็จแล้วแต่จริงๆ แล้วเป็นเพียงความสำเร็จที่อยู่ในวงจำกัดเท่านั้นเอง ซึ่งก็เหมือนกับเวลาปีนเขาที่จะมีจุดพักสำหรับนักปีนเขา และพวกผู้พักแรมก็จะเลือกที่จะอยู่ตรงนั้นไม่ยอมปีนขึ้นไปสัมผัสกับอากาศเย็นสดชื่นที่ยอดเขา หากพิจารณาให้ดีจะพบว่าพวกผู้ที่พักแรมจะไม่สามารถรักษาความสำเร็จที่แท้จริงเอาไว้ได้ เหตุเพราะเขายังไปไม่ถึงยอดเขาซึ่งเป็นจุดมุ่งหมายที่แท้จริง

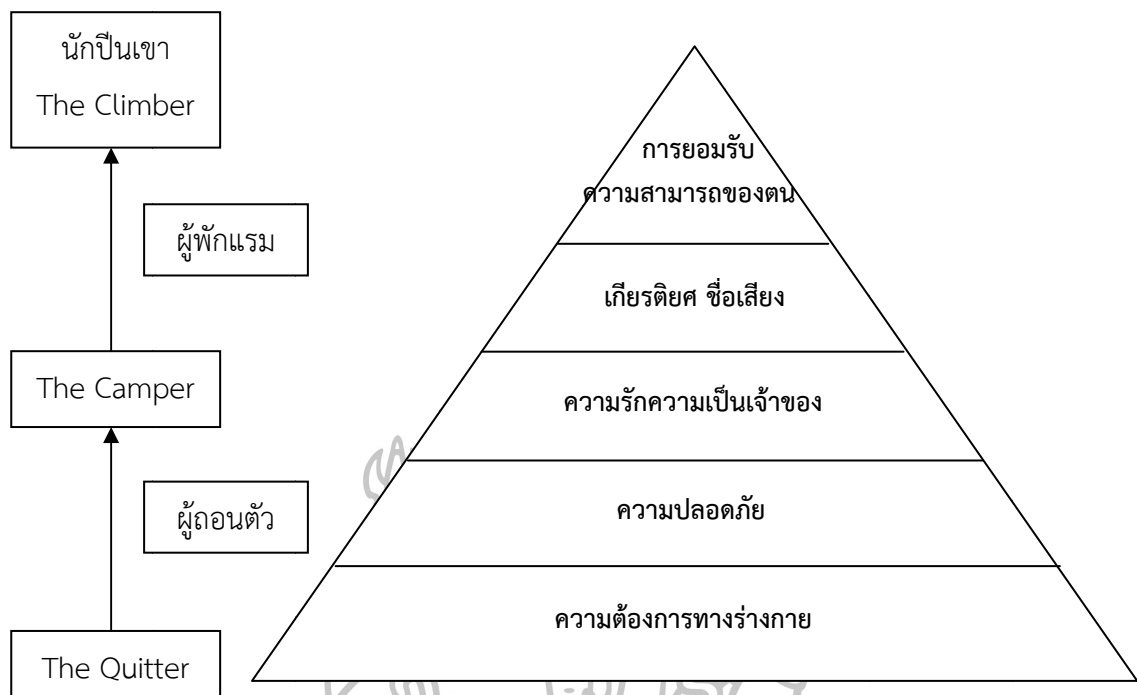
กลุ่มที่ 3 นักปีนเขา (The Climber) เป็นผู้ที่เพียรพยายามที่จะปีนขึ้นไปให้ถึงยอดเขาไม่ว่าจะพบกับอุปสรรค หรือความอับโชคก็ตาม นักปีนเขา ก็ยังคงมุ่งหน้าต่อไปอย่างไม่ลดละ พวกเขาจึงได้ชื่อว่าเป็นยอดนักสู้แห่งขุนเขา (Energizer Bunnies of the Mountain) ไม่ว่าจะมียุ่เท่าใด เพศใด เชื้อชาติใด ร่างกายสมบูรณ์แข็งแรง หรือทุพพลภาพก็ตาม นักปีนเขาจะมีความศรัทธา และเชื่อมั่นในชีวิต ในอนาคต มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล มีแรงบันดาลใจในตนเอง และมักจะเป็นผู้นำที่ดี ขอนำเสนอลักษณะต่าง ๆ ของบุคคลทั้ง 3 ประเภท ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ลักษณะของบุคคล 3 ประเภท

	ผู้ถอนตัว (The Quitter)	ผู้พักแรม (The Camper)	นักปีนเขา (The Climber)
วิถีชีวิต	ไม่ชวนขวาย ชีวิตเรียบง่าย น่าเบื่อหน่าย	กระตือรือร้นบ้าง ชีวิตขึ้นลงบ้าง แต่ขอยู่นิ่งๆ ในที่สุด	กระตือรือร้นอย่างมาก ชีวิตท้าทายมีรสชาติพบความสำเร็จ
การทำงาน	ไม่ทะเยอทะยาน ไม่กระตือรือร้น ชี้แจง	มีความคิดสร้างสรรค์พลังใจ ผลงานอยู่ในระดับปานกลาง นานวันก็ฝ่อลง	เต็มไปด้วยพลัง มีวิสัยทัศน์ เรียนรู้ และพัฒนาตนเองตลอดเวลา
มนุษยสัมพันธ์	โดดเดี่ยว เดียวดาย	กลัวๆ กลั้วๆ	ดีมด้ากับความสัมพันธ์
ปฏิกริยากับการเปลี่ยนแปลง	ลังเลและรอคอยความคาดหวัง จดๆ จ้องๆ	มีข้อจำกัดในการเปลี่ยนแปลงใหญ่ๆ	ท้าทายกับการเปลี่ยนแปลงปรับตัวได้ดีในทุกสถานการณ์
ภาษาสนทนา	มักปฏิเสธ ปิดกั้นตัวเอง	ประนีประนอม ไม่ซัด	มีความเป็นไปได้อยู่เสมอ
การฝ่าฟันอุปสรรค	พ่ายแพ้อย่างง่ายดาย	มีข้อจำกัด	ชนะ และประสมความสำเร็จ
ความมุ่งมั่นในชีวิต	ปัจจัย 4	ความมั่นคงปลอดภัย และการยอมรับ	เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น สังคม ประเทศชาติ และประชาคมโลก

หากนำลักษณะของบุคคล/องค์กร ทั้ง 3 กลุ่มนี้มาเปรียบเทียบกับทฤษฎีความต้องการเป็นลำดับขั้นตอนของนักจิตวิทยาที่มีชื่อเสียงอับราฮัม มาสโลว์ (Maslow's Hierarchy of Need Theory) จะเห็นได้ชัดเจนจากแผนภาพ ซึ่งกลุ่มที่ถอนตัว จะยึดติดอยู่กับความต้องการพื้นฐานขั้นที่ 1 คือความต้องการทางสรีระและความต้องการพื้นฐานขั้นที่ 2 คือความต้องการความมั่นคงทางจิตใจและความปลอดภัยทางร่างกาย สำหรับกลุ่มผู้พักแรมจะเป็นผู้ที่กล้ามากขึ้นกว่ากลุ่มผู้ถอนตัว แต่ก็ยังยึดติดอยู่กับความสุข และความสบายหากเปรียบเทียบกับทฤษฎีของมาสโลว์จะพบว่าอยู่ในช่วงความต้องการขั้นที่ 3 คือ ความต้องการเข้าสังคม และ ความรัก และความต้องการขั้นที่ 4 คือ ความต้องการได้รับการยอมรับจากผู้อื่น และตนเอง แต่สำหรับพวกนักปีนเขาจะเป็นคนกลุ่มเดียวเท่านั้นที่สามารถบรรลุศักยภาพของตนขึ้นสูงสุดสู่ความสามารถขั้นที่ 5 คือ ความต้องการพัฒนาศักยภาพของตนเองได้ (Stoltz) ดังภาพที่ 3

ภาพที่ 3 เปรียบเทียบระหว่างลักษณะของบุคคล/องค์กร ทั้ง 3 กลุ่มกับทฤษฎีความต้องการเป็นลำดับขั้นของอับราฮัม มาสโลว์ (Abraham Maslow)

ระดับของอุปสรรคหรือวิกฤติในชีวิต 3 ระดับ

สทอลซ์ (Stoltz) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรค ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญ ที่มนุษย์ต้องเผชิญ ดังนั้นจึงพิจารณาถึง “ระดับอุปสรรค 3 ระดับ” จากแนวคิดดังกล่าวสามารถนำมาเขียนเป็นแผนภาพได้ ดังภาพประกอบที่ 4

ภาพที่ 4 ระดับของอุปสรรคหรือวิกฤติในชีวิต

ระดับของอุปสรรคหรือวิกฤติในชีวิต 3 ระดับ แสดงถึงการเปลี่ยนแปลงที่เริ่มมาจากตัวบุคคลโดยส่วนตัว และเริ่มส่งผลกระทบต่อในที่ทำงาน และในสังคมที่กว้างใหญ่ในท้ายที่สุดเพื่อที่จะสร้างความเปลี่ยนแปลงจะต้องมีความอดทนทรหดบึกบึนที่จะปีนป่าย หรือต่อสู้ผ่านความยากลำบาก ดังนั้นต้องพัฒนาความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคให้สูงอย่างมีประสิทธิภาพ ความทุกข์ยากที่แสนสาหัส สามารถใช้เป็นพลังงานแห่งชีวิต การปฏิเสธความสะดวกสบายของผู้ที่ตั้งค่าจะทำให้บุคคลมีความแข็งแกร่งในการแก้ไขปัญหาจนกระทั่งประสบผลสำเร็จได้ เพื่อที่จะเปลี่ยนความยากลำบากแล้วประสบผลสำเร็จ ในการต่อสู้กับความยากลำบากนั้นจะต้องพิจารณาให้ถึงสถานะต่างๆ ให้ได้

1. อุปสรรคความยากลำบากระดับสังคม (Societal Adversity) คือ ความทุกข์ที่เกิดขึ้นภายในสังคมที่เราอาศัยอยู่ เช่น กลัวความไม่ปลอดภัยจากอาชญากรรม ปัญหาความตึงเครียด ความไม่มั่นคงทางเศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อมที่ถูกทำลาย ความอบอุ่นในครอบครัว ความเสื่อมทางด้านทางศีลธรรมของคนในสังคม และการขาดศรัทธาในขนบธรรมเนียม รวมถึงระบบการศึกษา

2. อุปสรรค และความไม่มั่นคงในงาน (Workplace Adversity) คือความไม่มั่นคงด้านอาชีพการงาน คนส่วนใหญ่ไปทำงานแต่ละวันด้วยเพียงความคิดว่า วันนี้จะเป็นอย่างไร จะมีอะไรเกิดขึ้นหรือไม่ นั่นอาจเป็นเพราะในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงที่กระทบต่อผู้ปฏิบัติงานมากไม่ว่าจะเป็นการเปลี่ยนระบบกลไก การปรับปรุง พลเมือง การลดขนาด การเพิ่มอำนาจ และการกระจายอำนาจการบริหาร ซึ่งการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้มีสมมติฐานว่าจะเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพขององค์กร นอกจากนี้ การเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจมีผลต่อองค์กรและการทำงาน รวมถึงความมั่นคงปลอดภัยในอาชีพคือถ้าเศรษฐกิจวิกฤติดังเช่นปัจจุบัน องค์กรประสบภาวะขาดทุนจะกระทบต่อความมั่นคงของผู้ปฏิบัติงานอย่างแน่นอน

3. อุปสรรคในระดับบุคคล (Individual Adversity) เป็นส่วนที่ต้องได้รับความทุกข์ยากและอุปสรรคเป็นขั้นๆ มาจากสังคม และที่ทำงาน ในการเอาชนะอุปสรรคในระดับบุคคลสามารถปรับเปลี่ยนโดยการสร้างวิกฤติให้เป็นโอกาส มีการพัฒนาความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคให้อยู่ในระดับที่สูงเพียงพอ เช่น คำกล่าวของ ประทักซ์ ลิซิดเลอสรวงกล่าวบรรยาย เรื่องจิตวิทยาในการเอาชนะอุปสรรคในชีวิตและการทำงานไว้ว่าความยากลำบากมิใช่อุปสรรคเสมอไปต้องเปลี่ยนอุปสรรคให้เป็นความท้าทาย เปลี่ยนความท้าทายให้เป็นโอกาส และโอกาสนี้เองที่จะเป็นหนทางสู่ความสำเร็จ⁴⁶

สตอลซ์ (Stoltz) กล่าวเปรียบเทียบบทบาทของเอคิวิในชีวิตกับ ต้นไม้แห่งความสำเร็จ (The Tree of Success) โดยบุคคลที่มีความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคต่ำ และขาดความพยายามในการจะต้านทานความยากลำบาก พวกเขาจะคงหยุดความเจริญในศักยภาพของตนเองเปรียบได้กับ

⁴⁶ ประทักซ์ ลิซิดเลอสรวง, “วัดเอคิวิว่าเป็นนักสู้แค่ไหน,” มติชน (2545): 17.

ต้นไม้ที่แคระแกร็น ในทางกลับกันผู้มีความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคในปริมาณที่สูงเพียงพอ ก็จะมีเหมือนต้นไม้ที่สามารถเจริญเติบโตบนภูเขาสูงได้ ซึ่งจะสามารถนำมาเปรียบเทียบเป็นแผนผังต้นไม้เพื่อจะได้แยกเป็นส่วนต่างๆ ตามแนวทางของความสำเร็จ ดังนี้

ใบไม้: การแสดงออก ใบ หมายถึง สิ่งที่แสดงออกได้เห็น หมายถึง ลักษณะต่างๆ ที่ปรากฏแก่สายตาผู้อื่น หรือลักษณะต่างๆ ของบุคคลที่ปรากฏให้เห็น ซึ่งจะประเมินความสำเร็จได้จากวันเวลา การแต่งงาน การมีหน้าที่การงาน เป็นต้น

กิ่งก้าน: ความสามารถ และความพึงพอใจ กิ่งก้าน หมายถึง เป้าหมาย และความปรารถนา เป้าหมายของคนเราเกิดจากการที่คนเรามีทักษะ ประสบการณ์ สมรรถภาพ มีความรู้ความสามารถ และมีความปรารถนา ซึ่งเป็นตัวอธิบายถึงแรงจูงใจที่ทำให้คนเรามีความกระตือรือร้น มีความอยากมีแรงขับ และมีความทะเยอทะยาน ซึ่งทั้งเป้าหมาย และความปรารถนา คือ สิ่งที่ต้องมีทั้งหมดสองอย่างเพื่อความสำเร็จ

ลำต้น: เซาว์นปัญญา และลักษณะนิสัย, สุขภาพ ลำต้น หมายถึง ความฉลาดสุขภาพและบุคลิกลักษณะท่าทาง ซึ่งศาสตราจารย์ การ์ดเนอร์ ศาสตราจารย์คณะจิตวิทยามหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด แสดงการวัดความฉลาดของคนเราไว้ 7 ด้าน คือ ภาษาศาสตร์ กลศาสตร์ ความรู้เรื่องอวกาศ ตรรกศาสตร์ คณิตศาสตร์ ดนตรี ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และความสัมพันธ์ในตัวบุคคล ซึ่งความฉลาดของคนเราจะแตกต่างกันไปตามระดับ บางคนอาจจะเด่นด้านใดด้านหนึ่ง และความฉลาดที่เด่นชัดของแต่ละบุคคลจะมีผลต่ออาชีพที่เหมาะสม จะใช้เป็นตัวจำแนกอาชีพของคนได้ อารมณ์ และสุขภาพจะมีผลต่อความสำเร็จของคนเรา กล่าวคือ ถ้ามีความวิตกกังวลจนล้มป่วย หรือ ได้รับความเจ็บ ก็อาจทำให้คุณไม่ประสบความสำเร็จ บุคลิกลักษณะของมนุษย์ที่มีความเจริญ และพัฒนา ต้องมีบุคลิกลักษณะที่มีความยุติธรรมต้องมีเหตุผล ซื่อสัตย์ สุภาพ สุขุมรอบคอบ กล้าหาญ และเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ซึ่งที่กล่าวมานี้เป็นสิ่งที่ทำให้ประสบความสำเร็จ และความสงบ

ราก: ขาดิกำเนิด การอบรมในวัยเด็ก และศรัทธา ราก หมายถึง พันธุกรรม การอบรมเลี้ยงดู และความเชื่อ พันธุกรรมจะเป็นตัวที่เกี่ยวข้องกับอารมณ์ และระดับของความวิตกกังวลที่มีผลต่อการแสดงออกพฤติกรรมของบุคคลด้วย การเลี้ยงดูก็มีอิทธิพลต่อความฉลาด นิสัยการบริโภคการพัฒนาบุคลิกลักษณะ และมีผลต่อทักษะ ความปรารถนา และการแสดงออก ความเชื่อ คือ สิ่งที่ยึดมั่นให้เกิดความหวัง และการแสดงออกทางจริยธรรม การกระทำของบุคคล และการคิดค้นหาวิธีการในการพิสูจน์ความจริง

ภาพที่ 5 ต้นไม้ของความสำเร็จ สทอลซ์ (Stoltz)

3. องค์ประกอบความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรค

สทอลซ์ (Stoltz) กล่าวถึง องค์ประกอบของความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคมีอยู่ 4 ประการ ดังนี้ โดยใช้คำย่อ คือ รหัส ซี โอ อาร์ อี (CORE) ซึ่งมาจากคำว่า ซี = คอนโทรล (C = Control) หมายความว่า ความสามารถที่จะควบคุมสถานการณ์ และแก้ปัญหาได้ โอ = โอนเนอร์ชิพ (O = Ownership) หมายความว่า การถือว่ปัญหาขององค์กรเป็นปัญหาของเราแล้วช่วยกันพยายามแก้ปัญหาเป็นทีมไม่โทษคนอื่น เมื่อมีปัญหาสามารถนำตนเองเข้าไปแก้ปัญหาได้เหมือนกับเป็นเจ้าของปัญหา อาร์ = รีช (R = Reach) หมายความว่า การเข้าถึงปัญหาคือเข้าใจคิดว่าปัญหานั้น เป็นปัญหาเล็กๆ สามารถแก้ปัญหาได้ และอี = เอนดูแรนซ์ (E = Endurance) หมายความว่า ความทนทานความอดทนต่อปัญหาต่างๆ คิดว่าทุกปัญหามีทางออก

1. การควบคุมสถานการณ์ (Control: C) หมายถึง การควบคุมสถานการณ์ ผู้ที่มีความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคสูง สามารถที่จะควบคุมสถานการณ์ที่เกิดขึ้นได้ การควบคุมกระทำได้โดยควบคุมสถานการณ์ทันที และควบคุมสถานการณ์หลังจากที่ได้สติแล้ว

2. การรับรู้ต้นเหตุและรับผิดชอบต่อปัญหา (Origin and Ownership: O) หมายถึง การถือว่ปัญหาขององค์กรเป็นปัญหาของเรา แล้วก็พยายามช่วยกันแก้ไขปัญหานั้นเป็นทีมไม่โทษคนอื่น พยายามที่จะช่วยคิดแก้ปัญหาเหมือนกับเป็นปัญหาของตนเอง ซึ่งสิ่งนี้จะถือเป็นอีกส่วนหนึ่งที่ทำให้คนๆ นั้น เป็นคนที่มีความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคสูง

3. การเข้าถึงปัญหา (Reach: R) หมายถึง การเข้าใจปัญหาและคิดว่าปัญหานั้นถึงจุดแล้ว มีที่สิ้นสุด อย่าคิดปัญหาเล็กให้เป็นปัญหาใหญ่ อย่าคิดว่าปัญหานั้น คือ จุดจบของชีวิตไม่มีทางออกแล้ว ปัญหาทุกปัญหาสามารถแก้ไขได้

4. การอดทนต่อปัญหา (Endurance: E) หมายถึง ความทนทาน ความอดทนต่อปัญหาต่างๆ ซึ่งถ้าหากว่าเป็นคนมองโลกในแง่ดี เป็นคนมองโลกในทางบวก ก็จะเห็นปัญหานั้น มีทางสิ้นสุดลงได้เมื่อเวลาผ่านไป ทำให้เขาสามารถแก้ไขอุปสรรคไปได้ในที่สุด

องค์ประกอบหลักทั้ง 4 ข้อ ซี โอ อาร์ อี (CORE) ของความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคต่างก็สัมพันธ์กัน และทำงานร่วมกันอย่างชัดเจน คนที่มีความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคสูงจะเป็นคนที่มองเห็นโอกาสในทุกๆ ครั้งที่ปัญหา และรู้จักใช้โอกาสนั้นอย่างมีประสิทธิภาพในการสร้างความสำเร็จให้เกิดขึ้น

สตอลซ์ (Stoltz) กล่าวว่าผลของความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคเกิดจากความสัมพันธ์ 4 อย่าง ได้แก่การควบคุมอุปสรรค หรือปัญหาที่เกิดขึ้น ความสามารถในการนำตนเองเข้าไปแก้ไขในสถานการณ์โดยไม่คำนึงถึงสาเหตุ ขอบเขตของผลกระทบต่อชีวิตที่เกิดจากวิธีคิดแก้ไขปัญหา และความสามารถในการทนทานต่อปัญหา หรืออุปสรรค และสามารถรับมือกับความยืดหยุ่นต่อปัญหาที่เกิดขึ้น โดยทั่วไปเมื่อบุคคลเชื่อว่า ถ้าพวกเขาสามารถประสบความสำเร็จได้มีความพยายามในการต่อสู้กับความล้มเหลวที่เกิดขึ้นบ่อยๆ หรือเป็นระยะเวลาานาน บุคคลนั้นจะมีความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคที่เข้มแข็งขึ้น และอยากทดลองทำสิ่งใหม่ๆ ในทางตรงกันข้ามบุคคลที่มีความลังเล เมื่อพบอุปสรรคจะเลิกทำอย่างรวดเร็ว การที่คนเราไม่สามารถจะจัดการกับอุปสรรคหรือปัญหาได้นั้น จะส่งผลสะท้อนกลับไปยังตัวบุคคล ทำให้บุคคลกลายเป็นคนที่มีความคาดหวังต่ำ พิจารณาปัญหาในเชิงปฏิเสธ และไม่กระทำเพราะความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคต่ำนั้นจะลดประสิทธิภาพ ความสามารถของมนุษย์ไม่ใ้มนุษย์นำเอาความสามารถที่มีอยู่ออกมาใช้ประโยชน์⁴⁷

4. ลักษณะของคนที่มีความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคสูง

มัทธา ธรรมบุศย์และวินัส ภักดิ์รา ได้สรุปค่างกล่าวของสตอลซ์ (Stoltz) เกี่ยวกับลักษณะของผู้ที่มีความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคสูงไว้ดังนี้

1. การตั้งเป้าหมาย หรือความปรารถนาอย่างแรงกล้าในสิ่งที่ต้องการไว้ล่วงหน้า (Aim) แล้วพยายามมุ่งหมายที่ตั้งไว้มีความเป็นผู้นำและเป็นผู้บริหารที่มีความสามารถสูง

2. การมีหัวใจเด็ดเดี่ยวเข้มแข็ง (Strong - minded) คือ ไม่หวาดหวั่นต่อภัยอันตราย และไม่คิดว่าตนเกิดมาโชคร้าย คนที่มีลักษณะเช่นนี้ จะมีลักษณะอ่อนโยนแต่ไม่อ่อนแอทำการเด็ดขาด

⁴⁷ Paul G. Stoltz, *Adversity Quotient Turning Obstacles into Opportunities* (Canada: John Wiley and Sons, 1997), 95.

เคารพนบถนอบแก่ผู้ที่เป็นใหญ่กว่า มีเมตตากรุณาต่อผู้น้อย ไม่ฉุนเฉียวโกรธง่าย มองโลกในแง่ดีมีอารมณ์มั่นคงมีความคิดเป็นของตนเอง และสามารถสร้างตนให้ดีขึ้นได้อย่างรวดเร็ว

3. มีความเชื่อมั่นในตนเอง (Self – confidence) คือ เชื่อว่าตนเองจะสามารถกระทำในสิ่งที่มุ่งหวังได้สำเร็จ เรียนรู้งานได้เร็ว เป็นนักแก้ปัญหาที่ดี มีความรับผิดชอบไม่กลัวที่จะทำอะไรผิดพลาดแต่จะถือเอาบทเรียนที่ผิดพลาดมาสอนตนเองให้ทำสิ่งที่ถูกต้องต่อไป

4. มีพลังอำนาจของความคิด และพลังจิตที่แรงกล้า (Will – power) คือ เป็นเครื่องนำให้บรรลุผลที่ต้องการคนที่ก้าวขึ้นสู่อำนาจที่ใหญ่หลวงนั้นจะต้องเป็นคนที่มีกระแสแห่งดวงจิตที่แรงพอที่จะส่งหัวใจคนอื่นลงได้

บุคคลที่มีความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคสูงนั้นมีการรับรู้ และจัดการกับสิ่งท้าทายได้มีแนวโน้มที่จะจัดอุปสรรค หรือจัดการกับสถานการณ์ที่เลวร้าย เช่น ระบุได้ว่าอะไรเป็นสิ่งที่สามารถควบคุมได้กำหนดขอบเขตจำกัดขอบเขตของปัญหานั้น ๆ แสดงความรับผิดชอบ และแสดงความเป็นเจ้าของในปัญหา ระบุว่าปัญหาเป็นเพียงอุปสรรคชั่วคราว ซึ่งต้องการแก้ไขอย่างถูกวิธี คนประเภทนี้จะไม่โทษคนอื่น ถ้าพบความล้มเหลวหรือไม่ประสบความสำเร็จ แต่จะรับผิดชอบในการแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นทั้งยังไม่นำความล้มเหลวหรือสิ่งที่ผิดพลาดมาทำร้ายตัวเอง คนกลุ่มนี้ตระหนักรู้ว่าปัญหาสาเหตุมาจากอะไร มีความเชื่อว่าปัญหาที่ประสบอยู่นั้นมีขอบเขต มีระยะเวลา และสามารถจะถูกจัดการได้อย่างรวดเร็ว และมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ยังมีแนวโน้มยอมรับการกระทำของตนเองคนกลุ่มนี้ยังมุ่งผลที่การกระทำควบคุมแนวทางการดำเนินชีวิตของตนเองและพร้อมที่จะปรับเปลี่ยนสิ่งที่ยากลำบากหรือสถานการณ์ที่เลวร้ายให้กลับมาเป็นประโยชน์ต่อตนเอง⁴⁸

สตอลซ์ (Stoltz) อธิบายว่าความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคไม่เพียงแต่เริ่มในรายบุคคลเท่านั้น ความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคสามารถที่จะเสริมสร้างประสิทธิภาพของทีมงาน (Teams) สัมพันธภาพระหว่างกัน (Relationship) วัฒนธรรม (Cultures) สังคม (Socials) การค้นพบความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรค นอกจากจะเสริมประสิทธิภาพดังกล่าวแล้ว ยังสามารถจะเสริมสร้างความแข็งแกร่งส่งเสริมประสิทธิภาพความเป็นผู้นำด้วย⁴⁹

⁴⁸ มณฑรา ธรรมบุศย์, “AQ กับความสำเร็จของชีวิต,” *วิชาการ* 4, 9 (2544): 14-15.

วินัส ภัคดิ้นรา, “ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะทางบุคลิกภาพกับเชาว์อารมณ์ (EQ) และความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค (AQ).” (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิตสาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2546), 50.

⁴⁹ Paul G. Stoltz, *Adversity Quotient Turning Obstacles into Opportunities* (Canada: John Wiley and Sons, 1997), 97.

มณฑรา ธรรมบุศย์ ได้กล่าวไว้ว่าผู้ที่มีความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคจะสามารถเรียนรู้ในสิ่งต่อไปนี้

1. รู้จักสร้างกรอบความคิดใหม่ด้วยการเปลี่ยนแปลงตนเองจากผู้ที่เคยยอมแพ้ หรือเคยต่อสู้อย่างชีวิตในทางไม่ถูกต้องให้กลายเป็นผู้ที่ทำวิกฤติให้เป็นโอกาส
2. สามารถบริหารจัดการกับชีวิตของตนเองได้ดีขึ้น เช่น ไม่ตำหนิตนเอง หรือผู้อื่นและลดการทำร้ายอารมณ์ของตนเอง (ไม่โกรธง่าย หงุดหงิดง่าย)
3. เมื่อประสบกับความทุกข์ยาก หรือความผิดหวังก็สามารถรักษาสภาพจิตใจของตนเองให้เข้มแข็งขึ้นได้ ภายในเวลาอันรวดเร็ว
4. เมื่อเผชิญปัญหาที่ร้ายแรง ก็มีสติสัมปชัญญะที่มั่นคง สามารถแก้ไขปัญหา หรืออุปสรรคที่เข้ามาขัดขวางความสำเร็จของตนได้
5. ทำให้มีสุขภาพที่แข็งแรงขึ้น มีความสุขมากขึ้น และมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น
6. สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นด้วยความเข้าใจอันดีต่อกัน และสามารถติดต่อสื่อสารกับสมาชิกทีมงาน หรือกับเพื่อนร่วมงานในองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น
7. ทำให้มีความสามารถในการแข่งขันสูงขึ้นไม่เฉื่อยชา มีความคิดสร้างสรรค์ และมีความสามารถในการเรียนรู้สิ่งต่างๆ ได้มากขึ้น⁵⁰

5. การวัดความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรค

จากทฤษฎีจิตวิทยาทางปัญญา ไปสู่ทฤษฎีการควบคุมที่ผสมผสานความรู้จากหลายศาสตร์ (Hybrid Control Theory) นิยามความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรค ว่าประกอบด้วย การเรียนรู้ว่าตนไร้ความสามารถการเชื่อในอำนาจควบคุม ความเข้มแข็งอดทนความสามารถในการฟื้นฟูพลัง การรับรู้ความสามารถของตนเองทฤษฎีการอธิบายสาเหตุ การมองโลกในแง่ดี ดังนั้นการวัดความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรค สามารถวัดได้จากองค์ประกอบของความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรค โดยแบ่งออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการควบคุมสถานการณ์ (C: Control) ด้านการวิเคราะห์ต้นตอของอุปสรรค และด้านการยอมรับผลการกระทำของตนเอง (O2: Origin and Ownership) ด้านการรับรู้ผลกระทบของอุปสรรค (R: Reach) ด้านความอดทนต่ออุปสรรค (F: Endurance) หรือ CO2RE โดยมีรายละเอียดดังนี้

5.1 ด้านควบคุมสถานการณ์ (C: Control)

ด้านควบคุมสถานการณ์ (C:Control) หมายถึง การที่บุคคลได้รับรู้ว่าจะตนควบคุมจัดการกับเหตุการณ์ที่เป็นอุปสรรคได้มาน้อยเพียงใดการควบคุมเป็นด้านที่สำคัญและมีผลโดยตรงกับการเสริมกำลังใจและการชกแจงมี อิทธิพลต่อมิติทุกมิติใน CO2RE บุคคลที่มีด้านควบคุมจัดการสูงจะ

⁵⁰มณฑรา ธรรมบุศย์, “AQ กับความสำเร็จของชีวิต,” วิชาการ 4, 9 (2544): 16.

รับรู้ว่าเขาสามารถจัดการกับสิ่งที่เกิดขึ้นได้ ไม่ตกอยู่ในภาวะทุกข์หรือเรียนรู้ว่าตนไร้ความสามารถ นาน ส่วนบุคคลที่มีด้านควบคุมจัดการต่ำ จะรับรู้ว่าเขาไม่สามารถควบคุมหรือจัดการเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับชีวิตของเขาได้

ด้านการวิเคราะห์ต้นตอของอุปสรรค และด้านการยอมรับผลการกระทำของตนเอง (O2: Origin and Ownership) เป็นการนำคะแนนด้านแหล่งกำเนิด และด้านการรับผิดชอบมารวมกัน บุคคลที่มีความสามารถนี้สูงจะมีการรับรู้ถึงความสำเร็จที่เกิดขึ้นมาจากการกระทำของตนเองและมองว่าสาเหตุ แหล่งกำเนิดของอุปสรรคนั้นมาจากสิ่งอื่น หรือบุคคลอื่น บุคคลจะหลีกเลี่ยงหรือมีการตำหนิตนเอง (Self-blame) ในระดับที่พอดีโดยจะตำหนิตนเองในสิ่งที่เขาเป็นผู้กระทำเท่านั้น แต่จะรับผิดชอบต่อผลของอุปสรรคโดยไม่พิจารณาสาเหตุในส่วนของผู้ที่มีคะแนนด้านนี้ต่ำจะรับรู้สาเหตุประการแรกของอุปสรรคที่เกิดขึ้นนั้นมาจากตัวเอง และความสำเร็จหรือสิ่งดีๆ ที่เกิดขึ้นนั้นเป็นเพราะโชค หรือปัจจัยภายนอกอื่น ๆ การที่มีการรับรู้ว่าเป็นต้นเหตุหรือจุดกำเนิดของอุปสรรคนั้นทำให้บุคคลมีความเครียดสูง บุคคลจะปฏิเสธการรับผิดชอบและหลีกเลี่ยงที่จะกระทำการใด ๆ ที่จะแก้ปัญหาในสถานการณ์อันเลวร้ายนั้น ซึ่งถ้าเป็นอยู่นานจะทำให้เกิดความสงสัยในตนเอง (Self-doubt) และหลีกเลี่ยงที่จะเผชิญกับสถานการณ์ที่ท้าทายความสามารถต่าง ๆ

5.2 ด้านการวิเคราะห์ต้นตอของอุปสรรค (Origin)

ด้านการวิเคราะห์ต้นตอของอุปสรรค (Origin) หมายถึง (ใคร อะไร หรือสิ่งใด) ที่เป็นต้นเหตุหรือจุดเริ่มต้นของอุปสรรค ผู้ที่มีความสามารถด้านนี้สูงจะรับรู้สาเหตุ หรือจุดเริ่มต้นของอุปสรรคมาจากสิ่งอื่นหรือคนอื่น และจะรับรู้จากสิ่งที่ผิดพลาด มีการตำหนิตนเองในระดับที่พอดีที่จะมีแรงผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงปรับปรุงพฤติกรรม และมีการเรียนรู้ที่จะแก้ไขปัญหาได้เร็วขึ้น ดีขึ้น และมีประสิทธิภาพมากขึ้น เมื่อเผชิญปัญหานั้นอีกครั้งส่วนผู้ที่มีความสามารถด้านนี้ต่ำ จะรับรู้ว่าเป็นสาเหตุหรือจุดเริ่มต้นของความยากลำบาก มักจะตำหนิตนเองอย่างแรงในเหตุการณ์เลวร้ายที่เกิดขึ้น

ด้านการยอมรับผลการกระทำของตนเอง (Ownership) หมายถึง การรับรู้ความรับผิดชอบต่อผลที่เกิดขึ้นบุคคลที่มีความสามารถด้านนี้สูงจะส่งเสริมให้การควบคุมจัดการ การเสริมแรงจิตใจของบุคคลให้มีการลงมือแก้ปัญหา ส่วนบุคคลที่มีปัญหาด้านนี้ต่ำจะไม่รับรู้ถึงความรับผิดชอบต่อผลที่เกิดขึ้นและไม่สนใจว่าสิ่งที่เกิดขึ้นจะมีสาเหตุมาจากใครหรือสิ่งใด

อย่างไรก็ตาม ในการวิจัยระยะหลัง ๆ การวัดองค์ประกอบด้านนี้จะวัดเฉพาะด้านการยอมรับผลการกระทำของตนเอง (Ownership) โดยไม่พิจารณาด้านการวิเคราะห์ต้นตอของอุปสรรค (Origin)

5.3 ด้านการรับรู้ผลกระทบของอุปสรรค (R: Reach)

ด้านการรับรู้ผลกระทบของอุปสรรค (R: Reach) หมายถึง การรับรู้ของบุคคลว่าอุปสรรคที่เกิดขึ้นส่งผลหรือแผ่ขยายไปสู่ด้านอื่นของชีวิตมากน้อยเพียงใด ผู้ที่มีด้านนี้สูงจะรับรู้ว่าคุณอุปสรรคที่เกิดขึ้นจะส่งผลเฉพาะและจำกัดบุคคลที่จะแยกเรื่องที่เลวร้ายออกไปจากส่วนอื่นของชีวิต ซึ่งทำให้สามารถจัดการสิ่งต่าง ๆ ในชีวิตได้มองว่าเรื่องร้าย ๆ ก็คือเรื่องร้าย ๆ ไม่ใช่ความล้มเหลวของการทำงาน ส่วนผู้ที่มีความสามารถด้านนี้ต่ำ จะรับรู้ว่าคุณอุปสรรคจะส่งผลแผ่ขยายความยากลำบากไปครอบคลุมเรื่องต่างๆ ในชีวิต และมองว่าเรื่องหรือสิ่งดีๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิต เป็นเรื่องที่ยากและมี ความจำเพาะไม่แผ่ขยายไปยังด้านอื่นๆ ของชีวิต

5.4 ด้านความอดทนต่ออุปสรรค (E: Endurance)

ด้านความอดทนต่ออุปสรรค (E: Endurance) หมายถึง การรับรู้ว่าคุณอุปสรรคและสาเหตุของอุปสรรคนั้นจะคงอยู่นานเพียงใด ผู้ที่มีด้านนี้สูงจะมองว่าความสำเร็จเป็นสิ่งที่ยั่งยืนหรือไม่ก็อยู่ตลอดไป และมองว่าคุณอุปสรรคหรือสาเหตุของอุปสรรคนั้นเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นชั่วคราวอยู่ไม่นานละไม่เชื่อว่าจะเกิดขึ้นซ้ำอีกส่งผลให้บุคคลมีพลัง มีการมองโลกในแง่ดีขึ้น และส่งเสริมให้บุคคลมีการกระทำเพื่อแก้ปัญหาไม่ย่อท้อ ส่วนผู้ที่มีด้านนี้ต่ำ จะรู้สึกว่าคุณอุปสรรคและหรือสาเหตุของมันนั้นคงอยู่เป็นเวลานานหรือไม่ก็ตลอดไป ส่วนเหตุการณ์ที่ตื้นนั้นมองว่าเป็นเรื่องชั่วคราว การมีด้านนี้ต่ำทำให้ กระตุ้นการเรียนรู้ว่าตนไร้ความสามารถ หรือความรู้สึกหมดหวัง บุคคลจะมีแนวโน้มที่จะไม่กระทำ การใดๆ เพื่อการแก้ปัญหาที่บุคคลมองว่าจะคงอยู่นานหรือตลอดไป

การวัดความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคนั้นมีความสำคัญมาก เพราะจะทำให้เราว่าการระดับตอบสนองต่ออุปสรรคเป็นอย่างไร ซึ่งสามารถพัฒนาความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคตามแนวคิดของ สทอลล์ (Stoltz) และตามนิยามเชิงปฏิบัติการซึ่งประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการควบคุมสถานการณ์ ด้านการวิเคราะห์ต้นตอของอุปสรรคและด้านการยอมรับผลการกระทำของตนเอง ด้านการรับรู้ผลกระทบของอุปสรรคและด้านความอดทนต่ออุปสรรค

6. วิธีในการพัฒนาความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรค

ความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคเป็นสิ่งที่ทุกคนสามารถปรับปรุง และพัฒนาให้เพิ่มขึ้นได้ สทอลล์ (Stoltz) ได้เสนอแนวทางพัฒนาความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคในลักษณะที่เรียกว่า The LEAD Sequence ประกอบด้วย

1. การยอมรับฟังความคิดของบุคคลอื่น แอล (L = Listen to your response) หมายถึง ความสามารถในการยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น เพื่อนำมาวิเคราะห์หาสาเหตุ และแนวทางแก้ไข เพราะเป็นการฟังพื้นฐานทางแนวคิดของมนุษย์ที่จะนำไปสู่แนวทางปฏิบัติ
2. การสำรวจที่มาทั้งหมดและสิทธิของคุณในผลลัพธ์ อี (E = Explore all origins and your ownership of the result) หมายถึง การเรียนรู้จากอุปสรรคและฝึกฝนกลยุทธ์ในอนาคต

3. การวิเคราะห์แยกแยะ เอ (A = Analyze the evidence) หมายถึง การพินิจพิจารณาอย่างละเอียดรอบคอบ เพื่อนำมาเปรียบเทียบข้อดีข้อเสียให้เห็นได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

4. การปฏิบัติ ดี (D = Do Something) หมายถึงการลงมือกระทำตามที่ได้วางแผนการทำงานตามขั้นตอนที่วางไว้เพื่อให้ประสบความสำเร็จ โดยมีระยะเวลาในการปฏิบัติที่แน่นอนดังนั้นจึงมีผู้ศึกษาแนวคิดเรื่องความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคได้ เสนอแนววิธีในการพัฒนาความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรค⁵¹ ดังเช่น

นัยพินิจ คชภักดี เสนอแนะแนวคิดในการพัฒนาความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรค ตามแนวคิดของ สทอลซ์ (Stoltz) ไว้ดังนี้

1. รักษาพลังในการแข่งขันไว้เสมอ
2. รู้จักยกระดับความสามารถในการทำงาน
3. รักษาพลังสร้างสรรค์ให้คงอยู่ตลอดไป
4. รักษาความมีชีวิตชีวาได้เสมอ
5. กล้าเสี่ยงและกล้าลอง
6. รับการฝึกรวมอย่างสม่ำเสมอ เพื่อพัฒนาพลังการแข่งขัน
7. รักษากำลังใจในการต่อสู้
8. ยกระดับความสามารถในการปรับตัว
9. ไม่ยอมแพ้ต่ออุปสรรค และความกดดัน
10. แสดงความรับผิดชอบก่อน จากนั้นจึงค้นหาสาเหตุของปัญหา⁵²

วิทยา นาควัชระ เสนอแนะแนวคิดในการพัฒนาความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคไว้ 4 ประการ ดังนี้คือ

1. ต้องคิดว่า ความอดทนคือความกล้าหาญ เพราะเมื่อเรารู้สึกกล้าหาญเป็นผู้ชนะ มีเกียรติ สามารถทนต่ออุปสรรคและความคับแค้นใจได้ หากทุกครั้งที่มียุอุปสรรคเข้ามาในชีวิตก็ทนได้มากขึ้นไม่ยากนัก

2. สร้าง ความภาคภูมิใจตัวเองตามความจริงให้ได้ โดยการค้นหา และชื่นชมความดีพื้นฐาน (Basic Goodness) ของตนเอง ความดีพื้นฐานคือสิ่งที่เราเคยทำดีมาแล้ว และจบไปแล้วโดยไม่เกี่ยวพันกับคนอื่นที่ต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน แม้จะเป็นสิ่งเล็กๆ น้อยๆ ก็นับว่าเป็นความดีพื้นฐาน

⁵¹Paul G. Stoltz, *Adversity Quotient Turning Obstacles into Opportunities* (Canada: John Wiley and Sons, 1997), 99-142.

⁵²นัยพินิจ คชภักดี, *พัฒนาบุคลิกภาพเสริมสร้างเขาวนปัญญา* (กรุงเทพฯ: นานามีบุคส์, 2543), 97-102.

ได้ เช่น เคยช่วยลูกสุนัขตกน้ำ เคยให้เงินขอทาน การเชื่อว่าเราเป็นคนดีเพราะเคยทำความดีพื้นฐานมาแล้ว จะทำให้เกิดความมั่นใจ ภาคภูมิใจในตนเอง รักตัวเองเป็น และมีภูมิคุ้มกันตัวเองเกิดพลังที่อยากจะมีชีวิตอยู่ต่อไป และสามารถต่อสู้กับอุปสรรคต่างๆ ได้

3. รู้จักจินตนาการ หรือความเชื่อที่ดีๆ เสมอ เช่นเชื่อว่าอุปสรรคที่มีอยู่จะลดลงและเชื่อว่าตนเองจะสามารถแก้ไขอุปสรรคต่างๆ ได้แน่ๆหรือเชื่อว่าพรุ่งนี้จะดีกว่าวันนี้เพื่อให้เกิดความเชื่อนี้เราต้องเกิดซ้ำๆ จึงจะเกิดได้ เพราะความเชื่อเกิดจากการได้ยินได้ฟังบ่อยๆ เมื่อเกิดความเชื่อนี้แล้ว จะทำให้เราอยากมีชีวิตอยู่ เกิดพลังที่สร้างสรรค์ เกิดกำลังใจการอดทนรอคอย

4. รู้จักพัฒนาความเชื่อให้เกิดความเป็นไปได้ โดยคิดว่าการที่เราจะมีชีวิตที่ดีนั้นเราต้องเปลี่ยนแปลงตนเองบางอย่างให้เหมาะสมขึ้น ดีขึ้น โดยการลดสิ่งที่ไม่ดีในตัวออกไปเพื่อให้สามารถอยู่ในสังคมได้สามารถแก้ไขปัญหาอุปสรรคได้ดีขึ้น เพราะการจะแก้ปัญหามุมมอง หรือการจะทำอะไรสิ่งใดสิ่งหนึ่งในชีวิตให้ดีขึ้นนั้น ปัจจัยใหญ่ที่ตัวเราเอง ไม่ใช่คนอื่นหรือสิ่งอื่น⁵³

เกียร์รี่ (Geary) เสนอ 10 วิธีในการพัฒนาความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคไว้ ดังนี้

1. ตั้งเป้าหมายอย่างชัดเจนต่อวิสัยทัศน์ชีวิตว่าจะดีขึ้น คิดว่าความสำเร็จมีความหมายเพียงใดต่อตนเองและบรรลุความสำเร็จนั้นได้อย่างไรใครที่สามารถช่วยให้เราประสบความสำเร็จวาดภาพชีวิตในอนาคต และหมั่นย้ำกับตนเองเสมอว่าต้องประสบความสำเร็จ

2. มีความคิดสร้างสรรค์คิดเสมอว่าจะแก้ไขอุปสรรคที่กำลังเผชิญให้กลับมามีประโยชน์ต่อตนเองอย่างไร

3. กล้าเสี่ยง

4. อยู่ล้อมรอบกับคนที่มีความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคสูง

5. เข้าร่วมการฝึกอบรมเพื่อเป็นการช่วยพัฒนาความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคให้เพิ่มขึ้น

6. กำจัดอุปสรรคที่ขัดขวางความสำเร็จ เช่น การพุดถึงตนเองในทางลบ

7. ให้รางวัลกับตนโดยไม่ปฏิเสธ

8. มองความล้มเหลวเป็นเหมือนความสำเร็จถือว่าความล้มเหลวเป็นส่วนหนึ่งของความสำเร็จ

9. เรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

10. สร้างอารมณ์ขันให้เกิดในชีวิตประจำวัน⁵⁴

⁵³วิทยา นาควัชระ, “อารมณ์มีผลต่อความเก่งความดี,” *สกุลไทยรายสัปดาห์* 45, 2315 (มีนาคม 2544): 97-102.

⁵⁴B. Geary, *Personnel psychology* (New York : Basic Book, 2000), 68.

จากที่นักการศึกษา ได้กล่าวถึงกระบวนการของความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคนั้นสรุปได้ว่า จะต้องมีการรับรู้ความสามารถของตนเอง มีการฟื้นตัวจากการเผชิญอุปสรรคคือไม่ยอมแพ้ต่ออุปสรรค และความกดดันเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง มีการมองโลกในแง่ดี มีการกำกับตนเอง มีแรงผลักดันที่ส่งเสริมความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรค มีความสำเร็จทางวิชาการและมีนวัตกรรม มีความคิดริเริ่ม คิดสร้างสรรค์และมีความเพียรพยายาม นอกจากนี้ยังมีนักการศึกษาได้กล่าวถึงเรื่องต่างๆ ของความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรค ไว้ดังนี้

1. การรับรู้ความสามารถของตนเอง

การรับรู้ความสามารถของตนเองถือว่ามีความสำคัญต่อความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคเป็นอย่างมาก เพราะถ้าเรารับรู้ความสามารถของตนเองได้ก็จะรู้ว่าเราจะต้องพยายามมากแค่ไหน และพยายามยาวนานแค่ไหนที่จะแก้ไขอุปสรรคต่างๆ หรือผ่านประสบการณ์อันเลวร้ายไปได้ ซึ่งในเรื่องของการรับรู้ความสามารถของตนเองนี้ได้มีนักการศึกษาให้ทัศนะไว้ดังนี้

แบนดูรา (Bandura) ได้ให้ความหมายของการรับรู้ความสามารถของตนเองว่า คือความเชื่อของบุคคลว่าตนเองมีความสามารถในการจัดระบบและกระทำให้บรรลุตามที่ต้องการได้ การรับรู้ความสามารถของตนเอง ยังทำให้เกิดการพัฒนาผลการปฏิบัติงานและเป็นปัจจัยที่ช่วยให้บุคคลมีความเพียรพยายาม มุ่งมั่นที่จะประสบความสำเร็จอีกด้วย⁵⁵ การรับรู้ความสามารถของตนเองนั้นมีผลต่อบุคคลในด้านต่างๆ เช่น การใช้ความพยายามและความมุ่งมั่นในการทำงาน (Effort Expenditure and Persistence) การรับรู้ความสามารถของตนเองเป็นตัวกำหนดระดับความพยายามและความมุ่งมั่นในการเผชิญกับอุปสรรคหรือประสบการณ์ที่ไม่พึงพอใจไปอีกนานเท่าใด บุคคลที่รับรู้ความสามารถของตนเองสูงจะมีความกระตือรือร้นใช้ความพยายามและความมุ่งมั่นในการทำงานนานกว่าบุคคลที่รับรู้ความสามารถของตนเองต่ำ และมีแนวโน้มที่จะประสบความสำเร็จสูง⁵⁶

แบนดูรา (Bandura) กล่าวว่า การพัฒนาการรับรู้ความสามารถของตนเองเกิดจากปัจจัยต่างๆ 4 ปัจจัย ได้แก่

1. ปัจจัยความสำเร็จในการกระทำที่ผ่านมา (Enactive Master Experience)
2. การสังเกตจากผู้อื่น (Vicarious Experience)
3. การพูดชักจูง (Verbal persuasion)

⁵⁵ Albert Bandura, **Self-Efficacy: The Exercise of Control** (New York: W.H. Freeman and Company, 1997), 45.

⁵⁶ Albert Bandura and D. Cervone, "Self-Evaluation and Self-Efficacy Mechanisms Governing the Motivation Effects of Goal Systems," **Journal of Personality and Social Psychology** (1983): 45, 1017-1028.

4. สภาวะทางกายภาพ และอารมณ์ (Physiological and Affective State)

ซึ่งแบนดูรา (Bandura) ได้กล่าวว่า ปัจจัยความสำเร็จในการกระทำที่ผ่านมา (Enactive Master Experience) นั้นคือความสำเร็จที่ได้จะทำให้บุคคลเกิดความพึงพอใจและรับรู้ความสามารถของตนเองสูงขึ้น เมื่อต้องเผชิญสถานการณ์ที่ยากลำบากจะทำให้บุคคลมีความมุ่งมั่นที่จะเอาชนะอุปสรรคนั้นการรับรู้ความสามารถของตนเองมีผลต่อบุคคลในด้านต่างๆ เช่น ความพยายามและความมุมานะในการทำงาน (Effort Expenditure and Persistence) คือ การรับรู้ความสามารถของตนเองเป็นตัวกำหนดระดับความพยายามและความมุมานะในการเผชิญหน้ากับปัญหาและอุปสรรคต่างๆ หรือประสบการณ์ที่ไม่น่าพึงพอใจ บุคคลที่มีการรับรู้ความสามารถของตนเองสูงจะมีความกระตือรือร้น มีความมุมานะในการทำงาน⁵⁷

ทศนีย์ หอมกลิ่น ก็ได้กล่าวว่าการรับรู้ความสามารถของตนเอง หมายถึง ความเชื่อของบุคคลที่มีต่อความสามารถของตนเองในการกระทำสิ่งต่างๆ ให้ประสบความสำเร็จได้ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยอาศัยความพยายามและความพากเพียรเพื่อพัฒนาผลการปฏิบัติงานให้บรรลุตามจุดมุ่งหมายที่กำหนด⁵⁸

วิลเลียม (Mark W. Williams) กล่าวว่า การรับรู้ความสามารถของตน การมองโลกในแง่ดี และความแกร่งนั้นเกี่ยวข้องโดยตรงกับความสามารถในการยืนหยัดต่ออุปสรรคของแต่ละบุคคลในสังคมปัจจุบัน ความแกร่งก็เหมือนกับการมองโลกในแง่ดี ซึ่งเป็นตัวทำนายที่ดีที่จะทำนายด้านสุขภาพทั้งทางร่างกายและจิตใจเมื่อต้องเผชิญกับอุปสรรค⁵⁹

⁵⁷ Albert Bandura, *Social Foundation of thought and action A Social Cognitive Theory* (N.J.: Prentice-Hall, 1986), 393-395.

⁵⁸ ทศนีย์ หอมกลิ่น, “ความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพแบบเชื่อในปัจจัยควบคุมความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค และพฤติกรรมการเผชิญความเครียด โดยมีการรับรู้ความสามารถของตนเองเป็นตัวแปรกำกับความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคกับพฤติกรรมการเผชิญความเครียด:กรณีศึกษาการไฟฟ้านครหลวงเขตมีนบุรีและเขตลาดกระบัง” (ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การ คณะศิลปศาสตรมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2551), 98.

⁵⁹ M. W. Williams, *The relationship between principal response to adversity and student achievement*, accessed August 19, 2010, available from http://www.peaklearning.com/documents/grp_williams_abstract.pdf

มิทเชล และคณะ (Mitchell and others) กล่าวว่า การรับรู้ความสามารถของตนเองเป็นตัวทำนายผลการปฏิบัติงานที่ต้องใช้ทักษะเฉพาะได้ดีกว่าตัวแปรอื่นๆ⁶⁰

ศุภนุช สุตวิไล กล่าวว่า การรับรู้ความสามารถของตนเองมีความสัมพันธ์ทางบวกกับองค์ประกอบของความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรคทุกด้าน กล่าวคือ รู้ว่าตนเองมีความสามารถพอที่จะจัดการกับสถานการณ์ที่กำลังเผชิญอยู่ได้อย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ได้⁶¹

กิตติศักดิ์ จินดากุล กล่าวว่า การรับรู้ความสามารถของตนเองนั้นมีผลต่อการตัดสินใจที่จะเลือกที่จะแสดงหรือไม่แสดงพฤติกรรม และมีผลต่อการใช้ความพยายามในการกระทำต่างๆ ดังนั้น ผู้ที่มีการรับรู้ความสามารถของตนเองสูงจึงมีความพยายามและมีวิธีการในการจัดการกับความท้าทายและอุปสรรคต่างๆ ในการทำงานได้ดี ส่วนผู้ที่มีการรับรู้ความสามารถของตนเองต่ำนั้น จะไม่ค่อยมุ่งมั่นขาดความพยายามที่จะควบคุม หรือจัดการกับปัญหาต่างๆ⁶²

พรพรรณ ปฐมสุนทรชัย กล่าวว่า ความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรคในการทำงานมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการรับรู้ความสามารถของตนเอง เป็นเพราะความต้องการเติบโตอย่างรวดเร็วจึงต้องพัฒนาความสามารถของตนเองมากขึ้น ต้องเจอปัญหา ความยากลำบากจากการ

⁶⁰T.R. Mitchell, and Others, "Predicting Self-Efficacy and Performance During Skill Acquisition," *Journal of Applied Psychology* 79 (1994): 506-517.

⁶¹ศุภนุช สุตวิไล, "ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ความสามารถของตนเอง ความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค และความเครียดในการทำงานของพนักงานในบริษัทเอกชนแห่งหนึ่ง" (ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2550), บทคัดย่อ.

⁶²กิตติศักดิ์ จินดากุล, "ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ความสามารถของตนเอง ความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรคและความต้องการพัฒนาตนเองของพนักงาน: กรณีศึกษา บริษัทที่ที่แอนท์จำกัด (มหาชน)" (ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2552), 112-113.

ทำงานมากขึ้น เพื่อหาวิธีการสร้างผลงานให้ได้ตามเป้าหมาย แต่การมองว่าปัญหาเป็นเรื่องปกติที่เกิดขึ้นเมื่อมีการทำงานผ่านเข้ามาและสามารถแก้ไขให้ผ่านพ้นไปได้ และสามารถจัดการกับปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ⁶³

วลัยทิพย์ อธิสรวิซชากร กล่าวว่า ตัวแปรที่มีอิทธิพลทางตรงต่อความสามารถในการฝ่าฟันอุปสรรค ได้แก่ 1. ความฉลาดทางอารมณ์ 2. การรับรู้ความสามารถของตนเอง 3. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง 4. การมองโลกในแง่ดี 5. การกำกับตนเอง⁶⁴

ธีระศักดิ์ กำบรรณารักษ์ กล่าวว่าวิชาเกี่ยวกับจิตวิทยาการรู้คิด (Cognitive Psychology) เชื่อว่าคนที่มีความสามารถในการแก้ไขอุปสรรค (AQ) มองปัญหาแค่เรื่องชั่วคราว มันไม่อยู่กับเรา นานปัญหามักเกิดจากปัจจัยภายนอก คือไม่เกิดจากปัจจัยภายใน มีสติควบคุมตัวเองได้อยู่ในกลุ่มพวก ILC (Internal Locus of Control) แต่ถ้าล้มแล้วสามารถลุกขึ้นต่อสู้อย่างรวดเร็ว คือฟื้นตัวเร็วมองว่าตนเองมีความสามารถที่เราเรียกว่า Self-Efficacy ซึ่ง Self-Efficacy คือ การรับรู้ที่ตนเองมีความสามารถซึ่งจริงๆ แล้ว ถ้าเราจะฟันฝ่าวิกฤติได้เราจะต้องรู้ว่าเรามีความสามารถ ถ้าเราทำอะไรไม่เป็นมันคงยากที่จะฟันฝ่าวิกฤติได้ คนที่รับรู้ว่าคุณมีความสามารถเท่านั้นที่จะทำให้เราสามารถฟันฝ่าวิกฤติได้⁶⁵

สรุปได้ว่าการรับรู้ความสามารถของตนเองจะทำให้เราสามารถมีความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคได้มากกว่าผู้ที่มีการรับรู้ความสามารถของตนเองต่ำ และการรู้ว่าตนเองมีความสามารถก็จะสามารถจัดการกับสถานการณ์หรืออุปสรรคที่กำลังเผชิญอยู่ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสบความสำเร็จ

2. การฟื้นตัวจากการเผชิญอุปสรรค

การสร้างความสามารถในการฟื้นตัวจากการเผชิญอุปสรรคได้นั้นเป็นวิธีหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อการจัดการกับอุปสรรค คนทุกคนมีความจำเป็นต้องมีการฟื้นตัวจากการเผชิญอุปสรรค เพราะว่าทุกสิ่งไม่มีอะไรแน่นอน อุปสรรคเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตซึ่งมีอุปสรรคใหญ่น้อยมากมาย แต่ถ้ามี

⁶³พรพรรณ ปฐมสุนทรชัย, “ความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค ความเหนื่อยหน่ายในการทำงานและการรับรู้ความสามารถของตนเอง กรณีศึกษาบริษัทให้คำปรึกษาด้านโภชนาการและความงามแห่งหนึ่ง” (ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2551), บทคัดย่อ.

⁶⁴วลัยทิพย์ อธิสรวิซชากร, “โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของความสามารถในการฝ่าฟันอุปสรรคของผู้บริหารโรงเรียนสาธิต” (ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา, 2554), บทคัดย่อ.

⁶⁵ธีระศักดิ์ กำบรรณารักษ์, **ชนะชีวิต คิดอย่างอัจฉริยะ (Genius = 6Qs)** (กรุงเทพฯ: ไทยยูเนี่ยน กราฟิก, 2551), 111.

ความสามารถในการฟื้นตัวจากอุปสรรคนั้นก็สามารถก้าวข้ามทุกสิ่งทุกอย่างที่เข้ามาในชีวิต การก้าวข้ามความอ่อนแอจะทำให้เข้มแข็ง และจะรู้ว่ามันง่ายแค่ไหนที่จะเข้าไปใกล้ชีวิตที่มีอุปสรรคที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ ซึ่งความขัดแย้งก็ต้องคู่กับความยืดหยุ่น การปรับตัวคู่กับความมั่นใจ ดังนั้นนักวิชาการหลายท่านกล่าวไว้ดังนี้

เรวิช และแพททิ (Karen Reivich and Andrew Shatte) กล่าวว่า การฟื้นตัวจากการเผชิญอุปสรรคนั้นสามารถเปลี่ยนอุปสรรคให้เป็นความท้าทาย เปลี่ยนความล้มเหลวให้เป็นความสำเร็จ การไร้ซึ่งกำลังเป็นมีพลัง ความสามารถในการฟื้นตัวจากการเผชิญอุปสรรคเปลี่ยนผู้เคราะห์ร้ายเป็นผู้รอดชีวิตและเจริญรุ่งเรือง คนที่มีความสามารถในการฟื้นตัวจากการเผชิญอุปสรรคจะไม่ยอมให้อุปสรรคมาขัดขวางการใช้ชีวิตของพวกเขา คนทุกคนต้องการมีความสามารถในการฟื้นตัวจากอุปสรรค เพราะว่าอุปสรรคนั้นมีอยู่ในชีวิตของเรา ถ้าเราเพิ่มความสามารถในการฟื้นตัวจากการเผชิญอุปสรรค เราก็จะสามารถก้าวข้ามสิ่งที่เข้ามาในชีวิตของเราได้นอกจากนี้การก้าวข้ามความอ่อนแอจากการฟื้นตัวจากการเผชิญอุปสรรค จะทำให้คุณแข็งแกร่ง และคุณก็จะรู้ว่ามันง่ายกว่าในการใช้ชีวิต การพบกับอุปสรรคที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ ความขัดแย้งกับความยืดหยุ่น การดัดแปลงแก้ไขและความเชื่อมั่น อุปสรรคบางอุปสรรคทำให้เกิดบาดแผลเป็นพิษ และดูเหมือนว่าจะต้องการความสามารถในการฟื้นตัวจากการเผชิญอุปสรรคสูงกว่า อุปสรรคนั้นยากลำบากมาก ทำลายความรู้สึก ซึ่งต้องใช้ความสามารถในการฟื้นตัวจากการเผชิญอุปสรรคสูง และเมื่อได้พูดคุยกับผู้พ่อหรือแม่ ผู้จัดการ และ CEOs เกี่ยวกับความสามารถในการฟื้นตัวจากการเผชิญอุปสรรค คนส่วนใหญ่เข้าใจความสามารถในการฟื้นตัวจากการเผชิญอุปสรรคในการจัดการกับอุปสรรคนั้นเป็นสิ่งที่จำเป็นพวกเขาเห็นว่าความสามารถในการฟื้นตัวจากการเผชิญอุปสรรคคือความสามารถที่จะทำให้มีสุขภาพที่ดีและเป็นวิธีที่มีประสิทธิผลเมื่อต้องเผชิญกับอุปสรรคหรือบาดแผล และที่สำคัญยังสามารถยังจัดการกับความเครียดได้ คนที่มีความสามารถในการฟื้นตัวจากการเผชิญอุปสรรคน้อยมักจะติดอยู่กับอารมณ์หรือความรู้สึก และจะลดหย่อนความสามารถที่จะสนองต่ออุปสรรคอย่างมีประสิทธิภาพซึ่งพบว่านักวิจัยเรื่องความสามารถในการฟื้นตัวจากการเผชิญอุปสรรคค้นหาปัจจัยที่ทำให้คนเราเจริญก้าวหน้าขณะที่คนอื่นๆ ยังคงพ่ายแพ้ต่ออุปสรรคเดียวกัน หนึ่งในปัจจัยที่ทำให้เราก้าวข้ามอุปสรรคไปได้นั้นคือความฉลาดทางปัญญา (IQ) ซึ่งเป็นสิ่งที่สำคัญที่จะข้ามผ่านอุปสรรคที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ แม้แต่สภาวะสิ้นไร้ไม้ตอก โดยทั่วไปคนที่มีความสติปัญญา (IQ) สูงกว่าจะประสบความสำเร็จกว่าคนที่มีความสติปัญญา (IQ) ต่ำ⁶⁶

บรูคส์ และโกลสเทน (Robert Brooks and Sam Goldstein) กล่าวว่า ยิ่งเราเตรียมความพร้อมที่จะพบกับอุปสรรคที่จะเกิดขึ้นมากเท่าไร ก็ยิ่งเป็นการเตรียมจัดการกับอุปสรรคด้วย

⁶⁶Karen Reivich and Andrew Shatte, *The Resilience Factor* (United States: Three Rivers Press, 2002), 1, 4, 13, 23, 26, 134.

วิธีการเชิงสร้างสรรค์ในรูปแบบของวิธีคิดความสามารถในการฟื้นตัวจากการเผชิญอุปสรรคที่มากขึ้นเท่านั้น⁶⁷

ไซเบิร์ต (Al Siebert) ได้ให้คำจำกัดความของคำว่า ความสามารถในการฟื้นตัวจากการเผชิญอุปสรรค ไว้ว่าหมายถึงความสามารถที่ฟื้นตัวจากอุปสรรคได้อย่างง่ายดาย และการก้าวข้ามอุปสรรคไปได้ และกล่าวถึงข้อดีของความสามารถในการฟื้นตัวจากการเผชิญอุปสรรคด้วยว่าคนที่มีความสุขพอที่จะจัดการกับการเปลี่ยนแปลงวุ่นวาย ความกดดันที่ไม่จบสิ้น และอุปสรรคที่รบกวนให้ดีขึ้น และดีขึ้นได้อย่างไรทำไมคนที่มีความสามารถในการฟื้นตัวจากการเผชิญอุปสรรคมักจะจัดการกับอุปสรรคใหญ่ๆ ได้ง่ายดายนกว่าคนอื่นๆ พวกเขาจะแก้ไขชีวิตที่วุ่นวายของเขาด้วยวิธีการใหม่ๆ ที่เหมาะกับเขา และพยายามก้าวข้ามอุปสรรค และพัฒนาเป็นความแข็งแกร่งให้กับตนเองต่อไปไซเบิร์ต (Al Siebert) กล่าวเพิ่มอีกว่าถ้าคุณมีความสามารถในการฟื้นตัวจากการเผชิญอุปสรรคมากขึ้นเท่าไร คุณก็สามารถจัดการการเปลี่ยนแปลง อุปสรรคได้รวดเร็วและง่ายขึ้นเท่านั้น ซึ่ง การควบคุม การมองโลกในแง่ดี ความแกร่ง การต้านทานความเครียด การเติบโตหลังจากหลังจากบาดเจ็บ ความคิดสร้างสรรค์ ความฉลาดทางอารมณ์ และบุคลิกการเอาชีวิตรอด เหล่านี้เป็นคุณลักษณะหลักของความสามารถในการฟื้นตัวจากการเผชิญอุปสรรค⁶⁸

มอร์แกน (Mark Morgan) กล่าวว่า ความสามารถของครูที่จะฟื้นตัวจากการเผชิญเหตุการณ์ที่เป็นอุปสรรคนั้นมีอิทธิพลมาจาก การยึดมั่นในคำสัญญา การสนับสนุนทางสังคม (ชีวิตส่วนตัว) และการพัฒนาความสามารถทางวิชาการ⁶⁹

สทอลซ์ และไวเฮนไมเออร์ (Paul G. Stoltz and Erik Weihenmayer) กล่าวว่า ความสามารถในการแก้ไขอุปสรรคนั้นเกี่ยวข้องกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จประกอบด้วย

⁶⁷ Robert Brooks and Sam Goldstein, *The power of Resilience* (United States of America: McGraw-Hill, 2003), 203.

⁶⁸ Al Siebert, *The resiliency advantage Master Change, Thrive Under Pressure, and Bounce Back From Setbacks* (United States: Three Rivers Press, 2005), Preface, 5, 32-33, 121.

⁶⁹ Mark Morgan, "Resilience and recurring adverse events: testing an assets-based model of beginning teachers' experiences," *The Irish Journal of Psychology* 32, 3-4 (2011): 100.

ความสามารถในการปฏิบัติงาน ความสามารถในการฟื้นตัวจากการเผชิญอุปสรรค นวัตกรรม ทักษะคิด
 พลังกำลัง สุขภาพ⁷⁰

วิลเลียม (Mark W. Williams) กล่าวว่า ความสามารถในการฟื้นตัวจากการเผชิญอุปสรรค
 นั้นเป็นทั้งบุคลิกส่วนบุคคลและเป็นสิ่งที่สิ่งแวดล้อมที่สนับสนุน เช่น ความเป็นไปได้ของการก้าวข้าม
 อุปสรรค⁷¹

ทริพาที (Susan Tripathi) กล่าวว่า การจัดการและประสบความสำเร็จในเรื่องของการ
 เปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อมควรควบคู่ไปกับการมี IQ และ EQ จะต้องว่าจ้างผู้นำที่มีความสามารถในการฟื้น
 ฝ้าอุปสรรคสูง (AQ) และมีความสามารถในการฟื้นตัวจากการเผชิญอุปสรรค จะช่วยให้องค์กรคงอยู่
 และประสบความสำเร็จนอกจากนี้ผู้นำระดับสูง บริษัทอุตสาหกรรมชั้นนำ และรัฐบาลทั่วโลก ก็ยังใช้
 โปรแกรม AQ® เพื่อส่งเสริมหรือปฏิรูปผลการปฏิบัติงาน คติธรรม ความสามารถในการผลิต การรักษา
 ไว้ นวัตกรรม พลัง ความสามารถในการตอบสนองต่อการเรียนเปลี่ยนแปลง การจ้างงาน การ
 เปลี่ยนแปลง การพัฒนาตัวแบบ การแก้ไขปัญหา คน การมองโลกในแง่ดี ภาวะผู้นำ วัฒนธรรม
 องค์กรทริพาที (Susan Tripathi) ยังกล่าวอีกว่า AQ® มีอิทธิพลต่อปัจจัยต่างๆ เช่น การฟื้นตัวจาก
 การผ่าตัดระดับขีดความเจ็บปวด ความสามารถในการแก้ไขปัญหาการแข่งขัน การมองโลกในแง่ดี
 การตัดสินใจ ผลการปฏิบัติงาน ภาวะผู้นำ การทำงานเป็นทีม ความสามารถในการตอบสนองต่อการ
 เปลี่ยนแปลง ความอดทนความแข็งแกร่ง⁷²

⁷⁰Paul G. Stoltz and Erik Weihenmayer, **Turning everyday struggles into everyday greatness. The Adversity Advantage** (New York: Simon and Schuster, 2010), 76

⁷¹M. W. Williams, **The relationship between principal response to adversity and student achievement**, accessed August 19, 2010, available from http://www.peaklearning.com/documents/grp_williams_abstrct.pdf

⁷²Susan Tripathi, “Use of Adversity Quotient® (AQ®) in Creating Strong Business Leaders of Tomorrow” (Doctor of Philosophy in Management Studies, Mumbai, 2011), 64-73.

โวลีลา (Rowel G. Olila) กล่าวว่า ความสามารถในการฟื้นตัวจากการเผชิญอุปสรรค ในทางจิตวิทยา หมายถึง แนวคิดของนิสัยส่วนบุคคลที่จะรับมือกับความเครียดและรับมืออุปสรรค⁷³

ริชาร์ด (Matthieu Ricard) ได้ศึกษาเรื่องความสุข และพบว่า การสร้างความสามารถในการฟื้นตัวจากการเผชิญอุปสรรคนั้นมีอิทธิพลต่อวิธีที่บุคคลจัดการกับอุปสรรค⁷⁴

รีด และสทอลซ์ (James Reed and Pual G. Stoltz) พอลใช้เวลากว่า 10 ปีในการค้นพบและสอนวิธีการและทฤษฎีความสามารถในการแก้ไขอุปสรรค (AQ) ซึ่งเป็นแนวคิดที่ใช้กันทั่วโลกเพื่อวัดความสามารถในการฟื้นตัวจากการเผชิญอุปสรรคของมนุษย์⁷⁵

วอลซ์ (Froma Walsh) ได้กล่าวว่า ความสามารถในการฟื้นตัวจากการเผชิญอุปสรรค หมายถึงความสามารถที่จะฟื้นตัวจากอุปสรรคที่แข็งแกร่ง⁷⁶

ธีระศักดิ์ กำบรรณารักษ์ กล่าวว่า วิชาเกี่ยวกับจิตวิทยาการรู้คิด (Cognitive Psychology) เชื่อว่าคนที่มีความสามารถในการแก้ไขอุปสรรค (AQ) มองปัญหาแค่เรื่องชั่วคราวมันไม่อยู่กับเรานาน ปัญหาหมักเกิดจากปัจจัยภายนอก คือไม่เกิดจากปัจจัยภายใน มีสติควบคุมตัวเองได้อยู่ในกลุ่มพวก ILC (Internal Locus of Control) แต่ถ้าล้มแล้วสามารถลุกขึ้นต่อสู้ได้อย่างรวดเร็ว คือฟื้นตัวเร็ว⁷⁷

จากที่นักการศึกษาได้กล่าวมา สรุปได้ว่าการฟื้นตัวจากการเผชิญอุปสรรคเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่งสำหรับผู้บริหารเมื่อต้องเผชิญกับอุปสรรค และไม่สามารถฟื้นตัวจากการเผชิญอุปสรรคได้ ก็ก่อให้เกิดความล้มเหลว ความวุ่นวาย และความกดดัน เพราะถ้าผู้บริหารเมื่อถล่มแล้วสามารถลุกขึ้นต่อสู้ได้อย่างรวดเร็ว คือฟื้นตัวเร็ว ก็จะสามารถบริหารองค์การให้ประสบความสำเร็จได้อย่างรวดเร็ว ฉะนั้นผู้บริหารจึงควรมีความสามารถในการฟื้นตัวจากการเผชิญอุปสรรคได้อย่างรวดเร็ว เพื่อที่จะ

⁷³ Rowel G. Olila, "Adversity Quotient and Personal Characteristics as Correlates of the Personality-Temperament Traits of Educations in Selected Public and Private Educational Institutions" (Dissertation, The Faculty of the School of Graduate Studies Manuel L. Quezon University, Manila, 2012), 6.

⁷⁴ Matthieu Richard, **Happiness: a guide to developing life's most important skill** (New York: Little, Brown and Company Hachette Book Group, 2003), 115.

⁷⁵ James Reed and Paul G. Stoltz, **Put Your Mindset to Work** (England: Penguin Books, 2011), 61.

⁷⁶ Froma Walsh, **Strengthening Family Resilience**, 2nd edition (New York: The Guilford Press, 2006), 4.

⁷⁷ ธีระศักดิ์ กำบรรณารักษ์, **ชนะชีวิต คิดอย่างอัจฉริยะ (Genius = 6Qs)** (กรุงเทพฯ: ไทยยูเนี่ยน กราฟฟิกส์, 2551), 111.

สามารถนำภารกิจขององค์กรไปสู่เป้าหมายที่กำหนดได้ ดังคำกล่าวที่ว่า “ถ้าเราล้มแล้วไม่ลุกขึ้นสู้ แล้วเราจะเรียนรู้วิธีการทรงตัว เพื่อไม่ให้ล้มลงอีกครั้งได้อย่างไร”

3. การเรียนรู้

การเป็นผู้มีความรู้ ความชำนาญ ไม่ว่าจะมาจากการเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ หรือการเรียนรู้จากการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ เมื่อต้องพบกับอุปสรรคก็จะไม่คิดว่ามันคือจุดจบ หรือคิดล้มเลิกยอมแพ้ไป แต่จะคิดว่าอุปสรรคเป็นเพียงจุดเริ่มต้นของความท้าทายที่จะนำมาซึ่งความสำเร็จ และเรียนรู้วิธีการใหม่ๆ ที่จะมาต่อกรกับอุปสรรค มีนักวิชาการได้กล่าวถึงการเรียนรู้ดังนี้

การศึกษาขององค์ความรู้เกี่ยวกับคุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์: ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค พบว่า ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค (AQ) สามารถใช้เป็นตัวพยากรณ์ความสำเร็จของสิ่งต่างๆ ได้ถึง 17 ประการ ได้แก่

1. ผลการปฏิบัติงาน (Performance)
2. แรงจูงใจ (Motivation)
3. การมอบอำนาจแก่พนักงาน (Empowerment)
4. ความคิดสร้างสรรค์ (Creativity)
5. การเพิ่มผลผลิต (Productivity)
6. การเรียนรู้ (Learning)
7. พลังงาน (Energy)
8. ความหวัง (Hope)
9. ความสุข ความกระปรี้กระเปร่าและความสนุกสนาน (Happiness, vitality, and joy)
10. สุขภาพอารมณ์ (Emotional health)
11. สุขภาพกาย (Physical health)
12. การยืนกราน เดินหน้าไม่ถอย (Persistence)
13. ความยืดหยุ่น (Resilience)
14. การพัฒนาตนเองตลอดเวลา (Improvement over time)
15. เจตคติ (Attitude)
16. การมีอายุยืน (Longevity)
17. การตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลง (Response to change)

ซึ่งพบว่าการเรียนรู้ (Learning) และความคิดสร้างสรรค์ (Creativity) ต่างก็เป็นคุณลักษณะของความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค (AQ) และสามารถใช้เป็นตัวพยากรณ์ความสำเร็จของสิ่งต่างๆ ได้⁷⁸

ซาลิกแมน (Martine E.P. Seligman) ได้ศึกษาเรื่องการมองโลกในแง่ดี จะเปลี่ยนใจและเปลี่ยนชีวิตของคุณอย่างไร พบว่า คนบางคนเมื่อพบกับอุปสรรคก็คิดว่ามันคือจุดจบ และก็จะล้มเลิกยอมแพ้ไป แต่สำหรับคนอื่นๆ อุปสรรคเป็นเพียงจุดเริ่มต้นของความท้าทายที่จะนำมาซึ่งความสำเร็จ⁷⁹

วรวรรณ หงษ์กิตติยานนท์ กล่าวว่า พนักงานที่มีการรับรู้รูปแบบการเรียนรู้ต่างกันมีระดับความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคต่างกัน⁸⁰

ปลีนา บางกราย กล่าวว่า บุคลิกการเป็นผู้ประกอบการด้านความมีนวัตกรรม ความกล้าเสี่ยง ความก้าวร้าวในการแข่งขันและความสม่ำเสมอและใส่ใจในการเรียนรู้ มีความสัมพันธ์กับความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคมิติการควบคุมอย่างมีนัยสำคัญ⁸¹

ไจน์ (Priyanka Jain) กล่าวว่า ตัวแปรความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรคที่ศึกษาในอินเดีย ได้แก่ สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม ความสำเร็จของโรงเรียน บรรยากาศของโรงเรียน ความสามารถทางวิชาการ ความสำเร็จทางวิชาการ ประสบการณ์ทางวิชาการ ภาวะผู้นำ การกำหนดแผน เพศ อายุและพบว่า ตัวแปรความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรคที่ศึกษาในต่างประเทศ ได้แก่ ความสำเร็จทางคณิตศาสตร์ การกำหนดแผน ความเครียดในการทำงาน แรงจูงใจแห่งความสำเร็จ

⁷⁸ สำนักมาตรฐานการศึกษาและพัฒนาระบบการเรียนรู้ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, การศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับคุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์: ความสามารถในการเผชิญอุปสรรค (Adversity Quotient : AQ) (กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค, 2552), ก, 10-11.

⁷⁹ Martin E.P. Seligman, **LEARNED OPTIMISM how to change your Mind and your Life** (United States of America, 2006), 259.

⁸⁰ วรวรรณ หงษ์กิตติยานนท์, “เขาวน้อารมณ์ ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคและการรับรู้รูปแบบการเรียนรู้ของพนักงานโรงงานผลิตเครื่องมือแพทย์แห่งหนึ่ง” (ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2549), บทคัดย่อ.

⁸¹ ปลีนา บางกราย, “ความสามารถในการเผชิญฟันฝ่าอุปสรรค บุคลิกการเป็นผู้ประกอบการ ภูมิความรู้ความชำนาญ และความสำเร็จในการประกอบธุรกิจของผู้ประกอบการประเภทที่พัก ในเขตพื้นที่ประมงชัยภูมิ พ.ศ.2547 ประเทศไทย” (ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2550), บทคัดย่อ.

ความสามารถในการทำงาน บุคลิกลักษณะ การเป็นพ่อแม่ของเด็กพิเศษและเด็กปกติ ศาสนา ความพึงพอใจในงาน รูปแบบภาวะผู้นำ ลักษณะทางพันธุกรรมที่มีลักษณะเด่น ความมีจิตวิญญาณ ความมีอิสระ มีความมั่นใจในตนเอง ความทะเยอทะยาน เพศ⁸²

เรวิช และแชททิ (Karen Reivich and Andrew Shatte) กล่าวว่า อุปสรรคสำคัญที่เข้ามากระทบกับความแข็งแกร่งภายในของเรานั้นอยู่กับรูปแบบกระบวนการรับรู้ของเรา ซึ่งก็คือวิธีหรือรูปแบบการคิดการมองโลกและตีความเหตุการณ์ที่ทุกคนมีการพัฒนามาจากวัยเด็ก⁸³

สรุปว่า การเรียนรู้เป็นวิธีการที่จะช่วยให้ผู้บริหารมีความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรค กล่าวคือ เมื่อต้องเผชิญกับอุปสรรคก็สามารถนำสิ่งที่ได้เรียนรู้มาแก้ไขอุปสรรคที่พบได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นปัจจัยหนึ่งส่งผลต่อประสิทธิภาพของการบริหารองค์กร

4. การมองโลกในแง่ดี

ผู้ที่มีโลกในแง่ดีจะเป็นผู้ที่ยอมรับความจริง รู้ว่าจะแก้ไขอุปสรรคได้อย่างไร ผู้ที่มีโลกในแง่ดีจะเรียนรู้บทเรียนจากอุปสรรค และคิดหาทางเลือกเพื่อเป็นวิธีการแก้ไขไปสู่สิ่งใหม่ๆ ได้

อาทิตตา กลับเพิ่มพูน ได้กล่าวว่า การมองโลกในแง่ดีประกอบด้วย

1. การมีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนว่าเป็นชีวิตเป็นเรื่องน่าตื่นเต้น และมีความหมาย
2. ความสามารถที่จะปฏิบัติงานให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้
3. ความมั่นใจและมีทัศนคติว่า “Can-Do”
4. ความสามารถในการควบคุมตนเองให้เกิดความมุ่งมั่น
5. ความรับผิดชอบต่อตนเองสูง
6. ความสามารถเข้ากับผู้อื่นได้ดี
7. ประสบความสำเร็จในชีวิต⁸⁴

⁸²PriyankaJain, “Development of a Programme for Enhancing Adversity Quotient® of STD VIIIth Students” (Master of Education, Department of Education S.N.D.T. Women’s University, 2012-2013), 34-35.

⁸³Karen Reivich and Andrew Shatte, **The Resilience Factor** (United States: Three Rivers Press, 2002), 12.

⁸⁴อาทิตตา กลับเพิ่มพูน, “ความสัมพันธ์ระหว่างการมองโลกในแง่ดี บุคลิกภาพทำองค์กรประกอบ และความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค ศึกษาเฉพาะกรณีหน่วยงานของรัฐแห่งหนึ่ง” (ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2549), 10.

สุวรรณา ม่วงงาม ได้ให้ความหมายของการมองโลกในแง่ดีว่า เป็นอารมณ์หรือทัศนคติที่ทำให้บุคคลที่มีลักษณะการมองโลกในแง่ดีประเมินสถานการณ์ในอนาคตว่าจะประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ เมื่อพบกับอุปสรรคหรือความล้มเหลว บุคคลนั้นเชื่อว่าตนสามารถจัดการกับอุปสรรคนั้นได้ และจะเพิ่มความพยายามมากขึ้นเพื่อให้ตนประสบความสำเร็จ⁸⁵

ริชาร์ด (Matthieu Ricard) กล่าวว่า ถ้าเราพิจารณาวิธีที่คนเรารู้ถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในชีวิต ช่างซึ่งกับคุณภาพของช่วงชีวิต สร้างอนาคตของพวกเขาและก้าวข้ามอุปสรรคได้นั้น นอกจากการ มีทัศนคติเชิงสร้างสรรค์แล้ว พบว่าการมองโลกในแง่ดีก็มีส่วนสำคัญที่ไม่ควรละเลย และริชาร์ด (Matthieu Ricard) พบอีกว่าคนมองโลกในแง่ดีจะมีปฏิกิริยาเชิงสร้างสรรค์และมีการคิดริเริ่มมากกว่า พวกเขายอมรับสิ่งที่เกิดขึ้นตามความเป็นจริง แล้วรีบแยกแยะอุปสรรคทั้งหลายด้วยทัศนคติเชิงบวก เรียนรู้จากมันจนได้คำตอบใหม่ๆ เป็นทางเลือก⁸⁶

เซเกอร์สตอร์ม และคณะ (Segerstorm, et al) กล่าวว่า ผู้ที่มองโลกในแง่ดีจะเผชิญปัญหาในเชิงสร้างสรรค์ มุ่งแก้ปัญหาทั้งในทางพฤติกรรมและความคิด การหาแหล่งช่วยเหลือรอบด้าน เลี่ยงการเผชิญปัญหาแบบหลีกเลี่ยง⁸⁷

เอ็ดการ์ ชายน์ และคณะ (Edger H. Schein, et al.) ได้กล่าวว่า รูปแบบการมองโลกในแง่ดีเป็นองค์ประกอบที่ทำให้บุคคลมีสุขภาพดี ช่วยลดความเครียดลดความเสี่ยงในการเจ็บป่วย มีสติมีความมั่นคงทางอารมณ์เพียงพอที่จะรับมือกับปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ และช่วยเพิ่มระดับความสำเร็จมากขึ้น⁸⁸

⁸⁵สุวรรณา ม่วงงาม, “ความสัมพันธ์ระหว่างการมองโลกในแง่ดี การรับรู้ความสามารถของตน และผลการปฏิบัติงานของวิศวกร: กรณีศึกษาในกลุ่มบริษัทแห่งหนึ่ง” (ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2550), 9.

⁸⁶Matthieu Richard, **Happiness: a guide to developing life’s most important skill** (New York: Little, Brown and Company Hachette Book Group, 2003), 216-223.

⁸⁷S.C. Segerstorm, “Optimism is associated with mood coping and immune change in response to stress,” **Journal of Personality and Social Psychology** 74, 6, (1998): 1646-1655.

⁸⁸Edger H. Schein, **Career Dynamics: Matching Individual and Organizational Needs** (Massachusetts: Addison-Wesley Publishing Company), 1078.

เซลิกแมน (Martine E.P. Seligman) กล่าวว่า การมองโลกในแง่ดีมีพลังที่จะทำให้เราสามารถแสดงให้เห็นว่าอุปสรรคเป็นสิ่งที่เราสามารถเอาชนะได้⁸⁹ เมื่อคุณพบกับอุปสรรค การมองโลกในแง่ดีคือทักษะที่สำคัญ และเชื่อว่าการมองโลกในแง่ดีและความสามารถในการฟื้นตัวจากอุปสรรคเป็นสิ่งสำคัญต่อความสำเร็จทางวิชาการซึ่งระบุว่าคนที่มองโลกในแง่ดีเมื่อเผชิญอุปสรรคแล้วไม่รู้สึกรวดหวังในชีวิต มีพลังที่จะต่อสู้เอาชนะอุปสรรคได้จนประสบความสำเร็จในที่สุด คนที่มองโลกในแง่ดีจะมีความสำเร็จในการปฏิบัติงาน การเรียน มากกว่าคนที่มองโลกในแง่ร้าย⁹⁰ การมองโลกในแง่ดีทำให้เกิดความสำเร็จในการปรับตัวสูงและมีความสัมพันธ์กับเกรดเฉลี่ย ทำให้มีความสำเร็จในการทำงาน การเรียนและกีฬามากกว่าคนที่มองโลกในแง่ร้าย⁹¹

แครร์ (Alen Carr) ได้กล่าวว่า คนที่มองโลกในแง่ดีเมื่อต้องเผชิญกับอุปสรรคจะไม่หยุดที่ดำเนินตามเป้าหมายที่คุณค่าของเขา และจะบังคับตัวเองใช้กลยุทธ์ที่มีประสิทธิภาพจัดการ ดังนั้นพวกเขาก็มีแนวโน้มที่จะบรรลุตามเป้าหมายได้⁹²

ปัญญากร หอมฤทัยกมล ศิวิมล คำนวล และอาทิตา กลับเพิ่มพูนกล่าวว่า การมองโลกในแง่ดีมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค⁹³

⁸⁹ Martin E.P. Seligman, **Authentic Happiness (Using the new positive psychology to realize your potential for lasting fulfillment)** (New York, 2002), 24.

⁹⁰ Martin E.P. Seligman, **LEARNED OPTIMISM how to change your Mind and your Life** (United States of America, 2006), 15, 142.

⁹¹ A. J. Martin, W. H. Marsh, and R. L.A Debus, “Quadripolar need achievement representation of self-handicapping and defensive pessimism,” **American Educational Research Journal** 38, 3 (2001): 538-610.

⁹² Alen Carr, **Positive Psychology (The science of happiness and human strength)** (London and New York: Routledge Taylor and Francis Group, 2004), 82.

⁹³ ปัญญากร หอมฤทัยกมล, “ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการมองโลกในแง่ดี ความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรคและการรับรู้ความสำเร็จในอาชีพ กรณีศึกษา พยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลเจ้าพระยาอภัยภูเบศร์ จ.ปราจีนบุรี” (ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2552), บทคัดย่อ.

ศิวิมล คำนวล, “ความสัมพันธ์ระหว่างการมองโลกในแง่ดี ความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค และความสุข กรณีศึกษาพนักงานบริษัทเอกชนแห่งหนึ่ง” (ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2552), บทคัดย่อ.

ภานุวัฒน์ กลับศรีอ่อน กล่าวว่า มีความสัมพันธ์กันระหว่างความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรคในการทำงานกับการมองโลกในแง่ดี⁹⁴

สุภะ อภิญญาภิบาล กล่าวว่า ตัวแปรการมองโลกในแง่ดี ความเชื่ออำนาจภายในตน ลักษณะความเป็นชายและลักษณะความเป็นหญิงมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสามารถในการเผชิญอุปสรรค ส่วนตัวแปรลักษณะมุ่งอนาคตไม่มีความสัมพันธ์กับความสามารถในการเผชิญอุปสรรค⁹⁵

วิลเลียม (Mark W. Williams) กล่าวว่า การรับรู้การมองโลกในแง่ดี และความแกร่งนั้นเกี่ยวข้องโดยตรงกับความสามารถในการยืนหยัดต่ออุปสรรคของแต่ละบุคคลในสังคมปัจจุบัน ความแกร่งก็เหมือนกับการมองโลกในแง่ดี ซึ่งเป็นตัวทำนายที่ดีที่จะทำนายด้านสุขภาพทั้งทางร่างกายและจิตใจเมื่อต้องเผชิญกับอุปสรรค⁹⁶

วลัยทิพย์ อธิศราวิชชากร กล่าวว่า ตัวแปรที่มีอิทธิพลทางตรงต่อความสามารถในการฝ่าฟันอุปสรรคได้แก่ 1). ความฉลาดทางอารมณ์ 2). การรับรู้ความสามารถของตนเอง 3). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง 4). การมองโลกในแง่ดี 5). การกำกับตนเอง และได้ให้ความหมายของการมองโลกในแง่ดี ว่าคือความคิดหรือความเชื่อรวมถึงการมองเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตทางบวก โดยมองวิกฤติและปัญหาต่างๆ เป็นโอกาส ว่ามีทางแก้ไขอย่างมีเหตุผล และมีความสามารถต่อสู้กับปัญหา ไม่ย่อท้อ

อาทิตา กลับเพิ่มพูน, “ความสัมพันธ์ระหว่างการมองโลกในแง่ดี บุคลิกภาพห้าองค์ประกอบและความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค ศึกษาเฉพาะกรณีหน่วยงานของรัฐแห่งหนึ่ง” (ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การ คณะศิลปศาสตรมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2549), บทคัดย่อ.

⁹⁴ภานุวัฒน์ กลับศรีอ่อน, “ความสัมพันธ์ระหว่างการมองโลกในแง่ดี บุคลิกภาพห้าองค์ประกอบและความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค การมองโลกในแง่ดีกับความเครียดในการทำงานของตัวแทนประกันชีวิต” (ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การ คณะศิลปศาสตรมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2552), บทคัดย่อ.

⁹⁵สุภะ อภิญญาภิบาล, “ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยบางประการกับความสามารถในการเผชิญอุปสรรคของนิสิตระดับปริญญาตรีมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ” (ปริญญาโท การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวัดผลการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2550), บทคัดย่อ.

⁹⁶M. W. Williams, **The relationship between principal response to adversity and student achievement**, accessed August 19, 2010, available from http://www.peaklearning.com/documents/grp_williams_abstract.pdf

หรือเลี้ยวหนีโดยจะเห็นว่าทุกสิ่งทุกอย่างไม่ได้เลวร้าย มีโอกาสที่จะพลิกผันสภาพที่เลวร้ายให้กลับมาอยู่ในสภาพการณ์ที่ดีขึ้นได้⁹⁷

ทริพาที (Susan Tripathi) กล่าวว่า การต่อสู้กับอุปสรรคได้อย่างยั่งยืนนั้นต้องสร้างและส่งเสริมการมองโลกในแง่ดีและพบว่าผู้นำระดับสูง บริษัทอุตสาหกรรมชั้นนำ และรัฐบาลทั่วโลก ใช้โปรแกรม AQ® ส่งเสริมหรือปฏิรูปผลการปฏิบัติงาน คติธรรม ความสามารถในการผลิต การรักษาไว้ นวัตกรรม พลัง ความสามารถในการตอบสนองต่อการเรียนเปลี่ยนแปลง การจ้างงาน การเปลี่ยนแปลง การพัฒนาตัวแบบ การแก้ไขปัญหา คน การมองโลกในแง่ดี ภาวะผู้นำ วัฒนธรรมองค์กรนอกจากนั้น ทริพาที (Susan Tripathi) ยังกล่าวอีกว่า AQ® มีอิทธิพลต่อปัจจัยต่างๆ เช่น การฟื้นตัวจากการผ่าตัด ระดับขีดความเจ็บปวด ความสามารถในการแก้ไขปัญหา การแข่งขัน การมองโลกในแง่ดี การตัดสินใจ ผลการปฏิบัติงาน ภาวะผู้นำ การทำงานเป็นทีม ความสามารถในการตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลง ความอดทนความแข็งแกร่ง⁹⁸

ริชาร์ด (Matthieu Ricard) ศึกษาเรื่องความสุข กล่าวว่า ถ้าเราพิจารณาวิธีที่คนเรารู้ถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในชีวิต ซาบซึ้งกับคุณภาพของช่วงชีวิต สร้างอนาคตของพวกเขาและก้าวข้ามอุปสรรคได้นั้น นอกจากการมีทัศนคติเชิงสร้างสรรค์แล้ว พบว่าการมองโลกในแง่ดีก็มีส่วนสำคัญที่ไม่ควรละเลย คนมองโลกในแง่ดีจะมีปฏิกิริยาเชิงสร้างสรรค์และมีการคิดริเริ่มมากกว่า พวกเขายอมรับสิ่งที่เกิดขึ้นตามความเป็นจริง แล้วรีบแยกแยะอุปสรรคทั้งหลายด้วยทัศนคติเชิงบวกเรียนรู้จากมันจนได้คำตอบใหม่ๆ เป็นทางเลือก⁹⁹

วอลซ์ (Froma Walsh) กล่าวว่าการศึกษาวิจัยมีเอกสารยืนยันว่าผลทางจิตวิทยาและกายภาพมีอิทธิพลต่อการมองโลกในแง่ดีที่จะจัดการกับความเครียด ฟื้นตัวจากวิกฤติ และก้าวข้ามอุปสรรคไปสู่ความสำเร็จ ฟอว์มา (Froma Walsh) กล่าวอีกว่าเมื่อเราพบว่าลูก้าของเรากำลังมีความ

⁹⁷ วลัยทิพย์ ธีรตราวิชชากร, “โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของความสามารถในการฝ่าฟันอุปสรรคของผู้บริหารโรงเรียนสาธิต” (ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา, 2554), บทคัดย่อ, 59.

⁹⁸ Susan Tripathi, “Use of Adversity Quotient® (AQ®) in Creating Strong Business Leaders of Tomorrow” (Doctor of Philosophy in Management Studies, Mumbai, 2011), 64-73.

⁹⁹ Matthieu Richard, **Happiness: a guide to developing life’s most important skill** (New York: Little, Brown and Company Hachette Book Group, 2003), 216-223.

ทุกข์ยาก เราจะต้องค่อยๆ ซึมซับความหวังและการมองโลกในแง่ดีให้กับเขา เพื่อที่จะช่วยให้เขาสามารถเอาชนะอุปสรรคของเขาได้¹⁰⁰

แคร์ (Alen Carr) กล่าวว่าพ่อแม่ที่มองโลกในแง่ดีจะส่งเสริมให้บุตรจัดการกับอุปสรรคด้วยวิธีการมองโลกในแง่ดี ผลักดันการมองโลกในแง่ดีและการเดินหน้าไม่ลดละ การมองโลกในแง่ดีนั้นเป็นความสามารถที่จะมองในด้านที่ดีสว่างของสิ่งต่างๆ แม้แต่เมื่อต้องเผชิญกับอุปสรรคก็ตาม¹⁰¹

สทอลซ์ (Pual G. Stoltz) ได้กล่าวอีกว่า ความแกร่งก็เหมือนกับการมองโลกในแง่ดี ซึ่งนับว่าเป็นเรื่องทำนองที่แม่นยำต่อสุขภาพร่างกาย และจิตใจในการเผชิญหน้ากับอุปสรรค¹⁰²

ธีระศักดิ์ กำบรรณารักษ์ กล่าวว่าวิชาเกี่ยวกับจิตวิทยาการรู้คิด (Cognitive Psychology) เชื่อว่าคนที่มีความสามารถในการแก้ไขอุปสรรค (AQ) มองปัญหาแค่เรื่องชั่วคราว มันไม่อยู่กับเรานาน ปัญหาหมักเกิดจากปัจจัยภายนอก คือไม่เกิดจากปัจจัยภายใน มีสติควบคุมตัวเองได้อยู่ในกลุ่มพวก ILC (Internal Locus of Control) แต่ถ้าล้มแล้วสามารถลุกขึ้นต่อสู้ได้อย่างรวดเร็ว คือฟื้นตัวเร็วมองว่าตนเองมีความสามารถที่เราเรียกว่า Self-Efficacy มองโลกในแง่ดีและมีความสุข¹⁰³

ชัตติยา น้าทอง วิจัยพบว่า การมองโลกในแง่ดีมีอิทธิพลทางตรงต่อความสามารถในการฝ่าฟันอุปสรรค¹⁰⁴

สรุปได้ว่าการมองโลกในแง่ดีนั้นช่วยให้ผู้บริหารมีความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคได้ เนื่องจากผู้ที่มีโลกในแง่ดีที่จะสามารถจัดการกับความเครียด ฟื้นตัวจากวิกฤติ มองวิกฤติและปัญหาต่างๆ เป็นโอกาส มีทางแก้ไขอย่างมีเหตุผล และก้าวข้ามอุปสรรคไปสู่ความสำเร็จได้

¹⁰⁰ Froma Walsh, *Strengthening Family Resilience*, 2nd edition (New York: The Guilford Press, 2006), 148.

¹⁰¹ Alen Carr, *Positive Psychology (The science of happiness and human strength)* (London and New York: Routledge Taylor and francis Group, 2004), 84, 113.

¹⁰² Paul G. Stoltz, *Adversity Quotient Turning Obstacles into Opportunities* (Canada: John Wiley and Sons, 1997), 63.

¹⁰³ ธีระศักดิ์ กำบรรณารักษ์, *ชนะชีวิต คิดอย่างอัจฉริยะ (Genius = 6Qs)* (กรุงเทพฯ: ไทยยูเนี่ยน กราฟฟิกส์, 2551), 111.

¹⁰⁴ ชัตติยา น้าทอง, “การศึกษารูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อความสามารถในการฝ่าฟันอุปสรรคของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรัฐบาลในเขตกรุงเทพมหานคร” (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและสถิติทางการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2551), 11.

5. การกำกับตนเอง

การกำกับตนเองคือการที่บุคคลมีความสามารถในการควบคุมจัดการกับตนเองทั้งร่างกายและความคิด มีความอดทนต่ออุปสรรค สามารถบังคับตนเองในการกระทำหรือแสดงพฤติกรรม เพื่อให้บรรลุเป้าหมายจนประสบความสำเร็จ

ซัตติยา นैयाทอง ได้ให้ความหมายของการกำกับตนเองว่าหมายถึงความสามารถในการเอาใจใส่ จดจ่อ อดทน มีวินัยในการบังคับตนเองทั้งทางร่างกายและอารมณ์ในการกระทำหรือแสดงพฤติกรรม เพื่อให้ได้มาซึ่งความรู้สึกหรือทักษะต่างๆ ในการบรรลุเป้าหมายที่ตนเองได้ตั้งไว้จนกว่าจะประสบความสำเร็จและยังกล่าวอีกว่า การกำกับตนเองมีอิทธิพลทางตรงต่อความสามารถในการฝ่าฟันอุปสรรค¹⁰⁵

วลัยทิพย์ อธิศราริชากรกล่าวว่า การกำกับตนเอง คือการที่บุคคลมีความสามารถควบคุมจัดการตนเอง เอาใจใส่ อดทน มีวินัยในการบังคับตนเองในการกระทำหรือแสดงพฤติกรรม เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ตนเองได้ตั้งไว้จนกว่าจะประสบความสำเร็จ ซึ่งพบด้วยว่า ตัวแปรที่มีอิทธิพลทางตรงต่อความสามารถในการฝ่าฟันอุปสรรคอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติได้แก่ 1). ความฉลาดทางอารมณ์ 2). การรับรู้ความสามารถของตนเอง 3). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง 4). การมองโลกในแง่ดี 5). การกำกับตนเอง¹⁰⁶

มาร์คแมน, บารอน, และบอลคิน (Gideon D. Markman, Robert A. Baron, and David B. Balkin) กล่าวว่าผู้ประกอบมีความสามารถในการกำกับตนเองและความเพียรพยายามสูงกว่าผู้ที่ไม่ใช่ผู้ประกอบการเมื่อมีการควบคุมอุปสรรคและความรับผิดชอบ¹⁰⁷

¹⁰⁵ซัตติยา นैयाทอง, “การศึกษารูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อความสามารถในการฝ่าฟันอุปสรรคของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในเขตกรุงเทพมหานคร” (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและสถิติทางการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2551), 11, 131.

¹⁰⁶วลัยทิพย์ อธิศราริชากร, “โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของความสามารถในการฝ่าฟันอุปสรรคของผู้บริหารโรงเรียนสาธิต” (ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา, 2554), 51.

¹⁰⁷Gideon D. Markman, Robert A. Baron, and David B. Balkin, “Are perseverance and self-efficacy costless? Assessing entrepreneurs’ regretful thinking,” *Journal of Organizational Behavior J. Organiz. Behav* (2005): 1-19.

แครร์ (Alen Carr) ยังกล่าวว่าความริเริ่มสร้างสรรค์คือคนที่มีลักษณะกล้าเสี่ยงอย่างสมเหตุสมผล กล้าก้าวข้ามอุปสรรค การกำกับตนเองและความอดทนต่อสิ่งที่ไม่แน่นอน¹⁰⁸

แบนดูรา (Bandura) กล่าวว่า กระบวนการกำกับตนเองมีจุดเริ่มต้นที่สำคัญคือ บุคคลต้องรู้ว่ากำลังทำอะไรอยู่ เพราะความสำเร็จของบุคคลนั้นเกิดจากการกำกับตนเอง และจะทำให้บุคคลนั้นสามารถพึ่งพาตนเองได้¹⁰⁹

พรธิภา ศรีเหรา กล่าวว่าเขาวน้อารมณ์มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค จริยธรรมไม่มีความสัมพันธ์กับความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค และเขาวน้อารมณ์ด้านการกำกับตนเอง เขาวน้อารมณ์ด้านการร่วมรับรู้ความรู้สึกและความสามารถในการและฟันฝ่าอุปสรรคด้านการควบคุมสามารถร่วมทำนายจริยธรรมได้¹¹⁰

ริชาร์ด (Matthieu Ricard) ศึกษาเรื่องความสุข และพบว่าความโกรธช่วยให้เราเอาชนะอุปสรรคที่อาจขัดขวางไม่ให้เราได้สิ่งที่ปรารถนา หรือสิ่งที่อาจคุกคามเรา แต่ไม่มีนักทฤษฎีคนใดเชื่อว่าความโกรธหรืออารมณ์อื่นๆ ของมนุษย์ที่วิวัฒนาการมานั้นไม่สามารถปรับเข้ากับชีวิตปัจจุบันของเราได้อีกแล้วทักษะที่ใช้ในการจัดการกับอุปสรรคหรือการข้ามกำแพงแห่งอุปสรรคส่วนมากประกอบด้วย การยอมรับความคิดของตนเอง¹¹¹

ไซเบิร์ต (Al Siebert) กล่าวว่า การตอบสนองของเราจะเป็นตัวที่ระบุงการกระทำของเราหลังจากถูกคุกคามหรือเผชิญกับอุปสรรคซึ่งจะถูกชี้แนะจากจิตสำนึกของเราเอง¹¹²

¹⁰⁸ Alen Carr, **Positive Psychology (The science of happiness and human strength)** (London and New York: Routledge Taylor and Francis Group, 2004), 84, 113.

¹⁰⁹ Albert Bandura, **Social foundation of thought and action: A social cognitive theory** (New Jersey: Practice - Hall, 1986), 175.

¹¹⁰ พรธิภา ศรีเหรา, “ความสัมพันธ์ระหว่างเขาวน้อารมณ์ จริยธรรม และความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค ของนักการเมือง: กรณีศึกษานายกองคการบริหารส่วนตำบล” (ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2551), บทคัดย่อ.

¹¹¹ Matthieu Richard, **Happiness: a guide to developing life’s most important skill** (New York: Little, Brown and Company Hachette Book Group, 2003), 128,263.

¹¹² Al Siebert, **The resiliency advantage Master Change, Thrive Under Pressure, and Bounce Back From Setbacks** (United States: Three Rivers Press, 2005), 3.

เบนนิสและโทมัส (Bennis and Thomas) กล่าวว่าผู้นำผู้ยิ่งใหญ่มีทักษะที่สำคัญ 4 ทักษะ ด้วยทักษะที่จำเป็นที่สุดคือ “ความสามารถในการปรับตัว” เป็นความสามารถที่นำอัจฉริยภาพที่สามารถชนะอุปสรรคและทำให้แข็งแกร่งกว่าเดิม¹¹³

ธีระศักดิ์ กำบรรณารักษ์ กล่าวว่า คนที่มีความสามารถในการแก้ไขอุปสรรค (AQ) สูง ควรจะเป็นพวก Internal Locus of Control เป็นผู้ที่กำหนดชะตาชีวิตของตนเอง ไม่รอให้ฟ้าลิขิต ไม่ปล่อยไปตามดวง¹¹⁴

สตอลซ์ (Stoltz) กล่าวว่า การมีความสามารถในการกำกับตนเอง ควบคุมตนเอง หรือการเป็นผู้จัดการชีวิตของตนเองเป็นสิ่งที่จำเป็นที่สำคัญอันจะส่งผลให้บุคคลมีความสามารถในการฝ่าฟันอุปสรรค โดยบุคคลที่มีการกำกับตนเองที่ดีจะสามารถบังคับตนเองได้ทั้งร่างกายและอารมณ์ พร้อมทั้งจะเผชิญปัญหาต่างๆ และปรับตัวให้อยู่ในสังคมได้อย่างเหมาะสม สามารถเผชิญเหตุการณ์ต่างๆ และแก้ปัญหาได้¹¹⁵

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่าการกำกับตนเองทำให้ผู้บริหารรู้ว่าตนเองกำลังทำอะไรอยู่ สามารถระบุงการกระทำของตนเองได้หลังจากถูกคุกคามหรือเผชิญกับอุปสรรคอยู่ ซึ่งเหล่านี้สามารถช่วยให้ผู้บริหารสามารถเผชิญกับเหตุการณ์ และแก้ไขปัญหาลักษณะต่างๆ ไปได้

6. แรงผลักดันที่ส่งเสริมความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรค

แรงผลักดันที่ส่งเสริมความสามารถในการแก้ไขอุปสรรคได้แก่ปัจจัยภายนอกต่างๆ คือ การมีวัฒนธรรมที่ดี มีชุมชนที่ดี มีองค์กรที่มีประสิทธิภาพ มีการพัฒนาความสามารถทางวิชาชีพ สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมที่ดี ครอบครัวที่ดี ปัจจัยทางสภาพแวดล้อมที่ดี มีความเชื่อในการควบคุม และมีบรรยากาศในที่ทำงานที่ดีเหล่านี้เปรียบเสมือนตัวช่วยที่จะแก้ไขอุปสรรคต่างๆ ให้ประสบความสำเร็จไปได้ ซึ่งในเรื่องแรงผลักดันที่ส่งเสริมความสามารถในการแก้ไขอุปสรรคนี้ได้นักการศึกษาให้ทัศนะไว้ดังนี้

แบนดูรา (Bandura) กล่าวว่า การพัฒนาการรับรู้ความสามารถของตนเองเกิดจากปัจจัยต่างๆ 4 ปัจจัย ได้แก่ 1) ปัจจัยความสำเร็จในการกระทำที่ผ่านมา (Enactive Master Experience)

¹¹³ Warren G. Bennis and Robert J. Thomas, *Crucibles of Leadership* (United States of America: Harvard Business School Publishing, 2002), 40.

¹¹⁴ ธีระศักดิ์ กำบรรณารักษ์, *ชนะชีวิต คิดอย่างอัจฉริยะ (Genius = 6Qs)* (กรุงเทพฯ: ไทยยูเนี่ยน กราฟฟิกส์, 2551), 112.

¹¹⁵ Paul G. Stoltz, *Adversity Quotient Turning Obstacles into Opportunities*. (Canada: John Wiley and Sons, 1997), 62.

2) การสังเกตจากผู้อื่น (Vicarious Experience) 3) การพูดชักจูง (Verbal persuasion) 4) สภาวะทางกายภาพ และอารมณ์ (Physiological and Affective State)¹¹⁶

ธีระศักดิ์ กำบรรณารักษ์ กล่าวว่า วิชาเกี่ยวกับจิตวิทยาการรู้คิด (Cognitive Psychology) เชื่อว่าคนที่มีความสามารถในการแก้ไขอุปสรรค (AQ) มองปัญหาแค่เรื่องชั่วคราว มันไม่อยู่กับเรานาน ปัญหาที่เกิดจากปัจจัยภายนอก คือไม่เกิดจากปัจจัยภายใน¹¹⁷

ทริพาที (Susan Tripathi) กล่าวว่า เพื่อที่จะจัดการและประสบความสำเร็จในเรื่องของการเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อมควบคู่ไปการมี IQ และ EQ จะต้องว่าจ้างผู้นำที่มีความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรคสูง (AQ)¹¹⁸

ไจน์ (Priyanka Jain) กล่าวว่า ตัวแปรความสามารถในการแก้ไขอุปสรรคที่ศึกษาในอินเดีย ได้แก่ สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม ผลสำเร็จของโรงเรียน บรรยากาศของโรงเรียน ความสามารถทางวิชาการ ความสำเร็จทางวิชาการ ประสบการณ์ทางวิชาการ ภาวะผู้นำ การกำหนดแผน เพศ อายุและพบว่า ตัวแปรความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรคที่ศึกษาในต่างประเทศ ได้แก่ ความสำเร็จทางคณิตศาสตร์ การกำหนดแผน ความเครียดในการทำงาน แรงจูงใจแห่งความสำเร็จ ความสามารถในการทำงาน บุคลิกลักษณะ การเป็นพ่อแม่ของเด็กพิเศษและเด็กปกติ ศาสนา ความพึงพอใจในงาน รูปแบบภาวะผู้นำ ลักษณะทางพันธุกรรมที่มีลักษณะเด่น ความมีจิตวิญญาณ ความมีอิสระ มีความมั่นใจในตนเอง ความทะเยอทะยาน เพศ¹¹⁹

วิลเลียม (Mark W. Williams) กล่าวว่า การรับรู้การมองโลกในแง่ดี และความแกร่งนั้น เกี่ยวข้องโดยตรงกับความสามารถในการยืนหยัดต่ออุปสรรคของแต่ละบุคคลในสังคมปัจจุบัน ความ

¹¹⁶ Albert Bandura, *Social Foundation of thought and action* (A Social Cognitive Theory. N.J.: Prentice-Hall, 1986), 393-395.

¹¹⁷ ธีระศักดิ์ กำบรรณารักษ์, *ชนะชีวิต คิดอย่างอัจฉริยะ (Genius = 6Qs)* (กรุงเทพฯ: ไทยยูเนี่ยน กราฟฟิกส์, 2551), 111.

¹¹⁸ Susan Tripathi, "Use of Adversity Quotient® (AQ®) in Creating Strong Business Leaders of Tomorrow" (Doctor of Philosophy in Management Studies, Mumbai, 2011), 64-73.

¹¹⁹ Priyanka Jain, "Development of a Programme for Enhancing Adversity quotient® of STD VIIIth Students" (Master of Education, Department of Education S.N.D.T. Women's University, 2012-2013), 34-35.

แกร่งก็เหมือนกับการมองโลกในแง่ดี ซึ่งเป็นตัวทำนายที่ดีที่จะทำนายด้านสุขภาพทั้งทางร่างกายและจิตใจเมื่อต้องเผชิญกับอุปสรรค¹²⁰

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่าแรงผลักดันที่ส่งเสริมความสามารถในการแก้ไขอุปสรรคคือ ปัจจัยภายนอกต่างๆ การมีวัฒนธรรมที่ดี มีชุมชนที่ดี มีองค์กรที่มีประสิทธิภาพมีการพัฒนาความสามารถทางวิชาชีพ สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมที่ดี ครอบครัวที่ดีปัจจัยทางสภาพแวดล้อมที่ดี มีความเชื่อในการควบคุม และมีบรรยากาศในที่ทำงานที่ดีที่ช่วยให้ผู้บริหารสามารถบริหารได้อย่างประสบความสำเร็จ ถึงแม้ว่าจะพบกับอุปสรรคก็ตาม สิ่งเหล่านี้จะช่วยส่งเสริมให้ผู้บริหารสามารถแก้ไขอุปสรรคต่างๆ ไปได้

7. ความสำเร็จทางวิชาการ

ผู้ที่มีความสำเร็จทางวิชาการได้นั้น คือผู้ที่ผ่านอุปสรรคมาแล้วรู้ว่า จะแก้ไขอุปสรรคได้อย่างไร ได้เรียนรู้บทเรียนจากอุปสรรค และคิดหาทางเลือกเพื่อเป็นวิธีการแก้ไขไปสู่สิ่งใหม่ๆ เพื่อให้ประสบความสำเร็จได้

ไซเบิร์ต (Al Siebert) กล่าวถึงงานวิจัยของแม็คเคนแลนดที่แสดงให้เห็นว่าผู้ที่ประสบความสำเร็จสูงนั้นจะไม่ปะทะกับอุปสรรคด้วยการมองโลกในแง่ดีทันที พวกเขาจะใช้เวลาในการคาดการณ์สิ่งต่างๆสามารถผิดพลาดได้ก่อนตัดสินใจไปสู่เป้าหมายของเขา คนที่ประสบความสำเร็จจะพยายามคาดคะเนถึงอุปสรรค ข้อจำกัดส่วนบุคคล ปัญหาที่อาจเกิดขึ้น และกำแพงต่างๆ¹²¹

สทอลซ์ และไวเฮนไมเออร์ (Paul G. Stoltz and Erik Weihenmayer) กล่าวว่าความสามารถในการแก้ไขอุปสรรคนั้นเกี่ยวข้องกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จประกอบด้วยความสามารถในการปฏิบัติงาน ความสามารถในการฟื้นตัวจากการเผชิญอุปสรรค นวัตกรรม ทักษะคิดพลังกำลัง สุขภาพ¹²²

¹²⁰ M. W. Williams, *The relationship between principal response to adversity and student achievement*, accessed August 19, 2010, available from http://www.peaklearning.com/documents/grp_williams_abstrct.pdf,

¹²¹ Al Siebert, *The resiliency advantage Master Change, Thrive Under Pressure, and Bounce Back From Setbacks* (United States: Three Rivers Press, 2005), Preface, 121.

¹²² Paul G. Stoltz and Erik Weihenmayer, *Turning everyday struggles into everyday greatness. The Adversity Advantage* (New York: Simon and Schuster, 2010), 76.

ซาลิคแมน (Martine E.P. Seligman) กล่าวว่า คนบางคนเมื่อพบกับอุปสรรคก็คิดว่ามันคือจุดจบ และก็จะล้มเลิกยอมแพ้ไป แต่สำหรับคนอื่นๆ อุปสรรคเป็นเพียงจุดเริ่มต้นของความท้าทายที่จะนำมาซึ่งความสำเร็จ¹²³

แบนดูรา (Bandura) กล่าวว่า กระบวนการกำกับตนเองมีจุดเริ่มต้นที่สำคัญคือ บุคคลต้องรู้ว่ากำลังทำอะไรอยู่ เพราะความสำเร็จของบุคคลนั้นเกิดจากการกำกับตนเอง และจะทำให้บุคคลนั้นสามารถพึ่งพาตนเองได้ การกำกับตนเองมีจุดเริ่มต้นที่สำคัญคือ บุคคลต้องรู้ว่ากำลังทำอะไรอยู่ เพราะความสำเร็จของบุคคลนั้นเกิดจากการกำกับตนเอง และจะทำให้บุคคลนั้นสามารถพึ่งพาตนเองได้¹²⁴

ชนิตา เกตุอำไพ ที่กล่าวว่า การกำกับตนเองเป็นกระบวนการในการควบคุมจัดการกับตนเองเพื่อให้ตนเองประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ ซึ่งการที่บุคคลจะประเมินความสามารถของตนเองได้ถูกต้องเหมาะสม บุคคลนั้นจะต้องกำกับตนเองที่ดี และสามารถพึ่งพาตนเองได้ ดังนั้นหากผู้บริหารมีการกำกับ ควบคุมและจัดการชีวิตของตนเองได้ดี จะส่งผลต่อการบริหารประสบความสำเร็จและช่วยส่งเสริมให้ผู้บริหารพัฒนาความสามารถในการฝ่าฟันอุปสรรคให้กับตนเองด้วย¹²⁵

สรุปได้ว่าความสำเร็จทางวิชาการสามารถช่วยให้ผู้บริหารมีความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคได้ เนื่องจาก ผู้ที่ความสำเร็จทางวิชาการแล้วนั้น เป็นผู้ที่ไม่ยอมแพ้กับอุปสรรคแล้ว จะไม่ล้มเลิกหรือยอมแพ้ไปอย่างง่ายดาย จะดำเนินให้ถึงที่สุดเพื่อให้เกิดความสำเร็จจนได้

8. นวัตกรรม

นวัตกรรมในที่นี้ประกอบไปด้วยการมีพลัง กำลังและการทำงานเป็นทีม เหล่านี้ล้วนแต่เป็นสิ่งสำคัญเมื่อเราต้องพบกับอุปสรรค กล่าวคือเมื่อเราพบกับอุปสรรคแล้วถ้าเรามีพลัง มีกำลังมีแรงกายที่ จะต่อสู้กับอุปสรรค รวมทั้งมีผู้ร่วมอุดมการณ์ช่วยกันแก้ไขอุปสรรคเหล่านั้นให้ผ่านพ้นไปได้ ซึ่งมีนักวิชาการได้กล่าวถึงนวัตกรรมดังนี้

แบนดูรา (Bandura) กล่าวว่า การรับรู้ความสามารถของตนเองมีความสำคัญและมีอิทธิพลต่อการกระทำของบุคคลที่จะเลือกใช้ความพยายาม ความอดทนในการปฏิบัติงาน การคิดและ

¹²³ Martin E.P. Seligman, *LEARNED OPTIMISM how to change your Mind and your Life* (United States of America, 2006), 259.

¹²⁴ Albert Bandura, *Social foundation of thought and action: A social cognitive theory* (New Jersey: Practice - Hall, 1986), 237.

¹²⁵ ชนิตา เกตุอำไพ, “การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับการกำกับตนเองในการปรับพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ในกรุงเทพมหานคร” (ปริญญาานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยและสถิติทางการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2549), บทคัดย่อ.

ปฏิบัติการทางอารมณ์ของบุคคล ในสถานการณ์เดียวกันบุคคลสองคนที่มีความสามารถไม่แตกต่างกัน อาจจะแสดงพฤติกรรมหรือปฏิบัติงานแตกต่างกันได้ ถ้าบุคคลสองคนนี้มีการรับรู้ความสามารถของตนเองแตกต่างกัน และในสถานการณ์ที่ต่างกัน บุคคลเดียวกันก็อาจจะแสดงพฤติกรรมหรือปฏิบัติงานออกมาแตกต่างกันได้ ซึ่งขึ้นอยู่กับการรับรู้ความสามารถของตนเองในสถานการณ์นั้นๆ บุคคลที่เชื่อว่าตนเองมีความสามารถ จะมีความพยายามในการเผชิญอุปสรรคและความยากลำบาก และประสบความสำเร็จในที่สุด¹²⁶

แครร์ (Alen Carr) กล่าวว่า ความริเริ่มสร้างสรรค์คือคนที่มีลักษณะกล้าเสี่ยงอย่าง สมเหตุสมผล กล้าก้าวข้ามอุปสรรค รับรู้ความสามารถตนเอง และความอดทนต่อสิ่งที่ไม่แน่นอน¹²⁷

เรวิช และแชททิ (Karen Reivich and Andrew Shatte) กล่าวว่า ความสามารถในการฟื้นตัวจากการเผชิญอุปสรรคนั้นสามารถเปลี่ยนอุปสรรคให้เป็นความท้าทาย เปลี่ยนความล้มเหลวให้เป็นความสำเร็จ การไร้ซึ่งกำลังเป็นมีพลัง ความสามารถในการฟื้นตัวจากการเผชิญอุปสรรคเปลี่ยนผู้เคราะห์ร้ายเป็นผู้รอดชีวิตและเจริญรุ่งเรือง คนที่มีความสามารถในการฟื้นตัวจากการเผชิญอุปสรรค จะไม่ยอมให้อุปสรรคมากดดันการใช้ชีวิตของพวกเขา¹²⁸

ไซเบิร์ต (Al Siebert) ได้ศึกษาวิจัยในเรื่องการควบคุม การมองโลกในแง่ดี ความแกร่ง การต้านทานความเครียด การเติบโตหลังจากหลังจากบาดเจ็บ ความคิดสร้างสรรค์ ความฉลาดทางอารมณ์ และบุคลิกการเอาชีวิตรอด กล่าวว่า เหล่านี้เป็นคุณลักษณะหลักของความสามารถในการฟื้นตัวจากการเผชิญอุปสรรค¹²⁹

วอลซ์ (Froma Walsh) กล่าวว่า ความคิดริเริ่มและความเพียรพยายามเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของความสามารถในการฟื้นตัวจากการเผชิญอุปสรรค ซึ่งก็คือความสามารถที่มีความพยายามที่ดี และช่วยให้ก้าวข้ามอุปสรรคได้¹³⁰

¹²⁶ R.I. Evens, Albert Bandura, *The Man and His Ideas: A Dialogue* (New uporl: Greenwood Press, 1989), 296.

¹²⁷ Alen Carr, *Positive Psychology (The science of happiness and human strength)* (London and New York: Routledge Taylor and francis Group, 2004), 84, 154.

¹²⁸ Karen Reivich and Andrew Shatte, *The Resilience Factor* (United States: Three Rivers Press, 2002), 4.

¹²⁹ Al Siebert, *The resiliency advantage Master Change, Thrive Under Pressure, and Bounce Back From Setbacks* (United States: Three Rivers Press, 2005), 2.

¹³⁰ Froma Walsh, *Strengthening Family Resilience*, 2nd edition (New York: The Guilford Press, 2006), 69.

บรูคส์ และโกลสเทน (Robert Brooks and Sam Goldstein) กล่าวว่า ยิ่งเราเตรียมความพร้อมที่จะพบกับอุปสรรคที่จะเกิดขึ้นมากเท่าไร ก็ยิ่งเป็นการเตรียมจัดการกับอุปสรรคด้วยวิธีการเชิงสร้างสรรค์ในรูปแบบของวิถีคิดความสามารถในการฟื้นตัวจากการเผชิญอุปสรรคตีมากขึ้นเท่านั้น¹³¹

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาองค์ความรู้เกี่ยวกับคุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์: ความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค กล่าวว่า ความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค (AQ) สามารถใช้เป็นตัวพยากรณ์ความสำเร็จของสิ่งต่างๆ ได้ถึง 17 ประการ ได้แก่

1. ผลการปฏิบัติงาน (Performance)
2. แรงจูงใจ (Motivation)
3. การมอบอำนาจแก่พนักงาน (Empowerment)
4. ความคิดสร้างสรรค์ (Creativity)
5. การเพิ่มผลผลิต (Productivity)
6. การเรียนรู้ (Learning)
7. พลังงาน (Energy)
8. ความหวัง (Hope)
9. ความสุข ความกระปรี้กระเปร่าและความสนุกสนาน (Happiness, vitality, and joy)
10. สุขภาพอารมณ์ (Emotional health)
11. สุขภาพกาย (Physical health)
12. การยืนกราน เดินหน้าไม่ถดถอย (Persistence)
13. ความยืดหยุ่น (Resilience)
14. การพัฒนาตนเองตลอดเวลา (Improvement over time)
15. เจตคติ (Attitude)
16. การมีอายุยืน (Longevity)
17. การตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลง (Response to change)

¹³¹ Robert Brooks and Sam Goldstein, *The power of Resilience* (United States of America: McGraw-Hill, 2003), 203.

ซึ่งพบว่าการเรียนรู้ (Learning) และความคิดสร้างสรรค์ (Creativity) ต่างก็เป็นคุณลักษณะของความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค (AQ) และสามารถใช้เป็นตัวพยากรณ์ความสำเร็จของสิ่งต่างๆ ได้¹³²

สรุปได้ว่านวัตกรรมในที่นี้ประกอบไปด้วยการมีพลัง กำลังและการทำงานเป็นทีม เป็นปัจจัยภายนอกที่ช่วยให้ผู้บริหารมีความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคได้ เนื่องจากเมื่อบุคคลมีพลัง มีกำลังมีนวัตกรรม และมีการทำงานเป็นทีม เมื่อพบกับอุปสรรคแล้วเหล่านี้จะช่วยให้ผู้บริหารดำเนินให้ถึงที่สุดเพื่อให้เกิดความสำเร็จจนได้

2. ความเป็นมาของโรงเรียนในกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชมิ่งคลาภิเษก

กลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชมิ่งคลาภิเษก (Rachamungkhalaphisek School) หมายถึงสถานศึกษาที่จัดการศึกษาตามหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการ จัดตั้งขึ้นเพื่อเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในวโรกาสพระราชพิธีรัชมิ่งคลาภิเษก ในปีพุทธศักราช 2531 และเพื่อเป็นอนุสรณ์สถานทางการศึกษา

ปีพุทธศักราช 2531 โรงเรียนในกลุ่มเฉลิมพระเกียรติรัชมิ่งคลาภิเษก จำนวน 31 โรงเรียนทั่วประเทศ ซึ่งเป็นโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา (เดิม) ได้รับประกาศให้เป็นโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในวโรกาสพระราชพิธีรัชมิ่งคลาภิเษกในปีพุทธศักราช 2531

ปีพุทธศักราช 2532 โรงเรียนนवलนรดิศวิทยาคม รัชมิ่งคลาภิเษกได้เข้าร่วมกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชมิ่งคลาภิเษก และเป็นประธานกลุ่ม

ปีพุทธศักราช 2536 ขออนุมัติตราประจำโรงเรียน

ปีพุทธศักราช 2539 กรมสามัญขอพระราชทานเครื่องหมายประจำกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชมิ่งคลาภิเษก และทรงพระกรุณาพระราชทานพระบรมราชานุญาตให้อัญเชิญพระปรมาภิไธย ภปร. และพระมหาพิชัยมงกุฎ เป็นเครื่องหมายของกลุ่มโรงเรียนรัชมิ่งคลาภิเษก

ปีพุทธศักราช 2542 ประกาศพระราชกิจจานุเบกษาให้ใช้เครื่องหมาย และอนุมัติหลักการให้ผู้บริหาร และครูอาจารย์ประชุมกลุ่มโรงเรียนรัชมิ่งคลาภิเษก ปีละ 2 ครั้ง ประกอบด้วย ครั้งที่ 1 เฉพาะผู้บริหาร ในเดือนกันยายน – ตุลาคม และ ครั้งที่ 2 ประชุมแสดงผลงานของครูผู้สอนของกลุ่มในเดือนกุมภาพันธ์ – มีนาคม

¹³² สำนักมาตรฐานการศึกษาและพัฒนการเรียนรู้ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, การศึกษาองค์ความรู้เกี่ยวกับคุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์: ความสามารถในการเผชิญอุปสรรค (Adversity Quotient: AQ) (กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค, 2552), ก, 10-11.

กลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชมิ่งคลาภิเษก จัดการศึกษาโดยน้อมนำหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง สู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อเป็นต้นแบบการจัดการศึกษาตามแนว พระราชดำริ และดำเนินการวางแผนและพัฒนาเทคนิคกระบวนการจัดการเรียนรู้ให้เกิดผลตาม ปรัชญาโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชมิ่งคลาภิเษก คือ “รักศักดิ์ศรี มีคุณธรรม นำวิชาการ สืบสานงาน พระราชดำริ” ประกอบด้วยโรงเรียนทั่วประเทศ 33 โรงเรียน จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ระดับชั้น ประถมศึกษา (2 โรงเรียน) และมัธยมศึกษา (31 โรงเรียน) แบ่งการดำเนินการตามภูมิภาคที่ สถานศึกษาตั้งอยู่ 6 ภาค คือ

ภาคกลาง 1 โรงเรียน คือ โรงเรียนนวมวิทย์วิทยาเขต รัชมิ่งคลาภิเษก ซึ่งได้รับมอบหมาย ให้เป็นโรงเรียนประธาน

ภาคเหนือ 8 โรงเรียน ประกอบด้วย โรงเรียนโป่งหลวงวิทยารัชมิ่งคลาภิเษก จังหวัดลำปาง โรงเรียนดอยหลวง รัชมิ่งคลาภิเษก จังหวัดเชียงราย โรงเรียนห้วยซ้อวิทยาคม รัชมิ่งคลาภิเษก จังหวัด เชียงราย โรงเรียนไตรเขตประชาสามัคคีรัชมิ่งคลาภิเษก จังหวัดน่าน โรงเรียนสาธิตกิจประชาสรรค์รัชมิ่ง คลาภิเษก จังหวัดน่าน โรงเรียนไกรในวิทยาคมรัชมิ่งคลาภิเษก จังหวัดสุโขทัย โรงเรียนนครชุมพิทยา รัชมิ่งคลาภิเษก จังหวัดพิษณุโลก โรงเรียนศรีจันทร์วิทยาคมรัชมิ่งคลาภิเษก จังหวัดเพชรบูรณ์

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 โรงเรียน ประกอบด้วย โรงเรียนร่มเกล้าวัฒนานคร รัชมิ่งคลาภิเษก จังหวัด สระแก้ว โรงเรียนไผ่คำวิทยาคมรัชมิ่งคลาภิเษก จังหวัดฉะเชิงเทรา โรงเรียนเสตอวิทยาคมรัชมิ่งคลาภิเษก จังหวัดตราด

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 8 โรงเรียน ประกอบด้วย โรงเรียนน้ำพองพัฒนศึกษา รัชมิ่งคลาภิเษก จังหวัดขอนแก่น โรงเรียนนาไหมพิทยาคมรัชมิ่งคลาภิเษก จังหวัดอุดรธานี โรงเรียน หนองยองพิทยาคม รัชมิ่งคลาภิเษก จังหวัดบึงกาฬ โรงเรียนเหล่าคามพิทยาคม รัชมิ่งคลาภิเษก จังหวัดบึงกาฬ โรงเรียนดงใหญ่วิทยาคม รัชมิ่งคลาภิเษก จังหวัดมหาสารคาม โรงเรียนปอพานพิทยา คมรัชมิ่งคลาภิเษก จังหวัดมหาสารคาม โรงเรียนนางแดดวังชมภูวิทยารัชมิ่งคลาภิเษก จังหวัดชัยภูมิ โรงเรียนโนนคุณวิทยาคารรัชมิ่งคลาภิเษก จังหวัดชัยภูมิ

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 10 โรงเรียน ประกอบด้วย โรงเรียนนาเยี่ยศึกษารัชมิ่งคลาภิเษก จังหวัดอุบลราชธานี โรงเรียนหนามแท่งพิทยาคมรัชมิ่งคลาภิเษก จังหวัดอุบลราชธานี โรงเรียน กกตุมประชาสรรค์รัชมิ่งคลาภิเษก จังหวัดมุกดาหาร โรงเรียนพอกพิทยาคม รัชมิ่งคลาภิเษก จังหวัด ศรีสะเกษ โรงเรียนทุ่งไผ่พิทยา รัชมิ่งคลาภิเษก จังหวัดศรีสะเกษ โรงเรียนรมย์บุรีพิทยาคม รัชมิ่ง คลาภิเษก จังหวัดบุรีรัมย์ โรงเรียนตากวิทยารัชมิ่งคลาภิเษก จังหวัดสุรินทร์ โรงเรียนรามวิทยา รัชมิ่งคลาภิเษก จังหวัดสุรินทร์ โรงเรียนรัชมิ่งคลาภิเษก บ้านนายอ จังหวัดกาฬสินธุ์ โรงเรียนรัชมิ่ง คลาภิเษกบ้านโนนป่าเลา จังหวัดอุบลราชธานี

ภาคใต้ 3 โรงเรียน ประกอบด้วย โรงเรียนเสวียดวิทยา รัชมังคลาภิเษก จังหวัดสุราษฎร์ธานี
โรงเรียนทุ่งใหญ่เฉลิมราชอนุสรณ์ ฯ จังหวัดนครศรีธรรมราช โรงเรียนบางกล้าวิทยา รัชมังคลาภิเษก
จังหวัดสงขลา

การบริหารจัดการแต่ละภาคจะมีประธานและคณะกรรมการดำเนินงาน มีการนิเทศติดตาม
การดำเนินงาน และจัดทำ Best Practice บูรณาการ นำไปจัดแสดงผลงาน เพื่อแลกเปลี่ยน
เรียนรู้ ซึ่งการประชุมสัมมนาวิชาการและนำเสนอผลงาน แต่ละภาคจะหมุนเวียนกันเป็นเจ้าภาพ

ตารางที่ 3 ตารางแสดงโรงเรียนในกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชมังคลาภิเษก จำนวน 33 แห่งดังนี้

ที่	โรงเรียน	จังหวัด
1	นवलนรดิศวิทยาคม รัชมังคลาภิเษก	กรุงเทพฯ
2	โป่งหลวงวิทยารัชมังคลาภิเษก	ลำปาง
3	ดอยหลวง รัชมังคลาภิเษก	เชียงราย
4	ห้วยซ้อวิทยาคม รัชมังคลาภิเษก	เชียงราย
5	ไตรเขตประชาสามัคคีรัชมังคลาภิเษก	น่าน
6	สาธิตกิจประชาสรรค์รัชมังคลาภิเษก	น่าน
7	ไกรในวิทยาคมรัชมังคลาภิเษก	สุโขทัย
8	นครชุมพิทยารัชมังคลาภิเษก	พิษณุโลก
9	ศรีจันทร์วิทยาคมรัชมังคลาภิเษก	เพชรบูรณ์
10	ร่มเกล้าวัฒนานคร รัชมังคลาภิเษก	สระแก้ว
11	ไผ่ดำวิทยาคมรัชมังคลาภิเษก	ฉะเชิงเทรา
12	สะตอวิทยาคมรัชมังคลาภิเษก	ตราด
13	น้ำพองพัฒนศึกษา รัชมังคลาภิเษก	ขอนแก่น
14	นาไหมพิทยาคมรัชมังคลาภิเษก	อุดรธานี
15	หนองยองพิทยาคม รัชมังคลาภิเษก	บึงกาฬ
16	เหล่าคามพิทยาคม รัชมังคลาภิเษก	บึงกาฬ
17	ดงใหญ่วิทยาคม รัชมังคลาภิเษก	มหาสารคาม
18	ป่อพานพิทยาคมรัชมังคลาภิเษก	มหาสารคาม
19	นางแดดวังชมภูวิทยารัชมังคลาภิเษก	ชัยภูมิ
20	โนนคุณวิทยาคารรัชมังคลาภิเษก	ชัยภูมิ
21	นาเยี่ยศึกษารัชมังคลาภิเษก	อุบลราชธานี
22	หนามแท่งพิทยาคมรัชมังคลาภิเษก	อุบลราชธานี

ตารางที่ 3 ตารางแสดงโรงเรียนในกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชมั่งคลาภิเษก จำนวน 33 แห่งดังนี้ (ต่อ)

ที่	โรงเรียน	จังหวัด
23	กกตุมประชาสรรค์รัชมั่งคลาภิเษก	มุกดาหาร
24	พอกพิทยาคม รัชมั่งคลาภิเษก	ศรีสะเกษ
25	ทุ่งไชยพิทยา รัชมั่งคลาภิเษก	ศรีสะเกษ
26	รมย์บุรีพิทยาคม รัชมั่งคลาภิเษก	บุรีรัมย์
27	ตากงวิทยารัชมั่งคลาภิเษก	สุรินทร์
28	รามวิทยา รัชมั่งคลาภิเษก	สุรินทร์
29	โรงเรียนรัชมั่งคลาภิเษกบ้านนายอ	กาฬสินธุ์
30	โรงเรียนรัชมั่งคลาภิเษกบ้านโนนป่าเลา	อุบลราชธานี
31	เสวียดวิทยา รัชมั่งคลาภิเษก	สุราษฎร์ธานี
32	ทุ่งใหญ่เฉลิมราชอนุสรณ์ ฯ	นครศรีธรรมราช
33	บางกล้าวิทยา รัชมั่งคลาภิเษก	สงขลา

3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3.1 งานวิจัยภายในประเทศ

สุกะ อภิญญาภิบาล ศึกษาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยบางประการกับความสามารถในการเผชิญอุปสรรคของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ผลการศึกษาปรากฏว่า ตัวแปรการมองโลกในแง่ดี ความเชื่ออำนาจภายในตน ลักษณะความเป็นชายและลักษณะความเป็นหญิงมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสามารถในการเผชิญอุปสรรค¹³³

ทิพารีกาญจนพิบูลย์ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง รูปแบบภาวะผู้นำตามทฤษฎีตาข่าย การบริหารความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคกับการรับรู้ความสำเร็จในอาชีพของผู้บริหารวิทยาลัยเทคนิค สังกัดสำนักงานคณะกรรมการอาชีวศึกษา ผลการศึกษาพบว่า ความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรคมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการรับรู้ความสำเร็จในอาชีพของผู้บริหาร

¹³³สุกะ อภิญญาภิบาล, “ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยบางประการกับความสามารถในการเผชิญอุปสรรคของนิสิตระดับปริญญาตรีมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ” (ปริญญาานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวัดผลการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2550), บทคัดย่อ.

และความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟื้นฟ้อุปสรรค และภาวะผู้นำแบบปล่อยปละละเลย สามารถร่วมกันทำนายนายการรับรู้ความสำเร็จในอาชีพได้¹³⁴

อลิสสา มหาสวัสดิ์ ศึกษาอิทธิพลของปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยชุมชน และความสามารถ ในการฟื้นฟ้อุปสรรคของผู้นำชุมชนที่มีต่อการเสริมสร้างพลังในชุมชน: กรณีศึกษา องค์การบริหาร ส่วนตำบลในเขตภาคใต้ของประเทศไทย พบว่า ความสามารถในการฟื้นฟ้อุปสรรคด้าน ความสามารถในการควบคุม ความสามารถในการฟื้นฟ้อุปสรรคด้านความสามารถในการควบคุมการ แพร่กระจายของปัญหา ความสามารถในการฟื้นฟ้อุปสรรคด้านความอดทนต่อปัญหา มีอิทธิพลต่อ การเสริมสร้างพลังในชุมชนโดยรวม¹³⁵

นฤมล เรืองรุ่งขจรเดช ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการเผชิญและฟื้นฟ้อ อุปสรรค การสนับสนุนทางสังคม และความเครียดในการปฏิบัติงาน: กรณีศึกษาบริษัทพัฒนา โปรแกรมระบบงานแห่งหนึ่ง พบว่า ความสามารถในการเผชิญและฟื้นฟ้อุปสรรคบางด้าน และ โดยรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการสนับสนุนทางสังคม¹³⁶

ศศิวิมล อุปันนไชย ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพแบบห้าองค์ประกอบ ความสามารถในการเผชิญและฟื้นฟ้อุปสรรค และพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การ: กรณีศึกษาในสำนักงานอธิการบดีของมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่ง ผลปรากฏว่า ความสามารถในการเผชิญ และฟื้นฟ้อุปสรรค มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การ โดยที่ความสามารถ ในการเผชิญและฟื้นฟ้อุปสรรค ด้านการควบคุม ด้านต้นเหตุและความรับผิดชอบ และด้านความ อดทน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การ นอกจากนี้บุคลิกภาพ

¹³⁴ ทิพาริ กาญจนพิบูลย์, “ความสัมพันธ์ระหว่าง รูปแบบภาวะผู้นำตามทฤษฎีตาข่ายการ บริหารความสามารถในการเผชิญ และฟื้นฟ้อุปสรรคกับการรับรู้ความสำเร็จในอาชีพของผู้บริหาร วิทยาลัยเทคนิค สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา” (ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา จิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2550), บทคัดย่อ.

¹³⁵ อลิสสา มหาสวัสดิ์, “อิทธิพลของปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยชุมชน และความสามารถในการ ฟื้นฟ้อุปสรรคของผู้นำชุมชนที่มีต่อการเสริมสร้างพลังในชุมชน: กรณีศึกษา องค์การบริหารส่วน ตำบลในเขตภาคใต้ของประเทศไทย” (วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาชุมชน มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2550), บทคัดย่อ.

¹³⁶ นฤมล เรืองรุ่งขจรเดช, “ความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการเผชิญและฟื้นฟ้อ อุปสรรค การสนับสนุนทางสังคม และความเครียดในการปฏิบัติงาน: กรณีศึกษาบริษัทพัฒนา โปรแกรมระบบงานแห่งหนึ่ง” (ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการปรึกษา ภาคจิตวิทยา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2550), บทคัดย่อ.

แบบแสดงตัว บุคลิกภาพแบบเปิดรับประสบการณ์ บุคลิกภาพแบบประนีประนอม และ บุคลิกภาพแบบมีจิตสำนึกมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค¹³⁷

ภัทรญาณี จงธนะพิพัฒน์ศึกษาบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบและความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรคกับการรับรู้ความสำเร็จในอาชีพในบริษัทต่างชาติชั้นนำ: กรณีศึกษาพนักงานขายเภสัชภัณฑ์ พบว่า ความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรคโดยรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการรับรู้ความสำเร็จในอาชีพ¹³⁸

เนาวรัตน์ อิ่มใจ ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค การสนับสนุนทางสังคมและความเหนื่อยหน่ายในการทำงาน: กรณีศึกษาบุคลากรสังกัดบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐแห่งหนึ่ง ผลปรากฏว่า ความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรคและการสนับสนุนทางสังคมกับบุคลากรเป็นสิ่งที่สำคัญสำหรับทุกองค์การ¹³⁹

ศุภกานต์ น่วมจะโป๊ะ ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค การรับรู้การละเมิดสัญญาทางจิตวิทยาและความตั้งใจลาออกของพยาบาลวิชาชีพกลุ่มงาน

¹³⁷ ศศิวิมล อุปนันไชย, “ความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพแบบห้าองค์ประกอบ ความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค และพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การ: กรณีศึกษาในสำนักงานอธิการบดีของมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่ง” (ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการปรึกษา ภาคจิตวิทยา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2551), บทคัดย่อ.

¹³⁸ ภัทรญาณี จงธนะพิพัฒน์, “บุคลิกภาพห้าองค์ประกอบและความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรคกับการรับรู้ความสำเร็จในอาชีพในบริษัทต่างชาติชั้นนำ: กรณีศึกษาพนักงานขายเภสัชภัณฑ์” (ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การ ภาคจิตวิทยา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2551), บทคัดย่อ.

¹³⁹ เนาวรัตน์ อิ่มใจ, “การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค การสนับสนุนทางสังคมและความเหนื่อยหน่ายในการทำงาน: กรณีศึกษาบุคลากรสังกัดบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐแห่งหนึ่ง” (ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การ ภาคจิตวิทยา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2552), บทคัดย่อ.

พยาบาลผู้ป่วยวิกฤติ: กรณีศึกษาโรงพยาบาลมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่ง ผลปรากฏว่า การพัฒนาความสามารถในการเผชิญและฟื้นฟ้อุปสรรคเป็นสิ่งสำคัญสำหรับทุกองค์การ¹⁴⁰

ณัชชา เพชรสากล ศึกษาบุคลิกภาพเชิงรุก ความสามารถในการเผชิญและฟื้นฟ้อุปสรรคกับการรับรู้ความสำเร็จในอาชีพของพนักงานขายทางโทรศัพท์: กรณีศึกษาบริษัทประกันวินาศภัยแห่งหนึ่ง ผลปรากฏว่า ลักษณะบุคลิกภาพเชิงรุก ความสามารถในการเผชิญและฟื้นฟ้อุปสรรค และรับรู้ความสำเร็จในอาชีพในระดับสูง, บุคลิกภาพมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความสามารถในการเผชิญและฟื้นฟ้อุปสรรค, ความสามารถในการเผชิญและฟื้นฟ้อุปสรรคมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการรับรู้ความสำเร็จในอาชีพ, ตัวแปรที่สามารถทำนายการรับรู้ความสำเร็จในอาชีพได้ คือ ลักษณะบุคลิกภาพเชิงรุกและความสามารถในการเผชิญและฟื้นฟ้อุปสรรคด้านผลกระทบ¹⁴¹

ดวงฤดี ภูพลอย ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพมิติสร้างสรรค์ ความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟื้นฟ้อุปสรรคกับการรับรู้ความสำเร็จในอาชีพของพนักงานระดับปฏิบัติการในภาคอายุรศาสตร์โรงพยาบาลมหาวิทยาลัยของรัฐแห่งหนึ่ง ผลปรากฏว่า ความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟื้นฟ้อุปสรรคมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการรับรู้ความสำเร็จด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และความสามารถในการเผชิญปัญหาด้านความอดทน สามารถร่วมกันทำนายการรับรู้ความสำเร็จในอาชีพได้¹⁴²

ทรรศนีย์ เปี่ยมคล้า ศึกษารูปแบบภาวะผู้นำ เซวาน์อารมณ์และความสามารถในการเผชิญและฟ้ฟื้นฟ้อุปสรรคของปลัดอำเภอ และปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดนครปฐม

¹⁴⁰ ศุภกานต์ น่วมจะโป๊ะ, “การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการเผชิญและฟื้นฟ้อุปสรรค การรับรู้การละเมิดสัญญาทางจิตวิทยาและความตั้งใจลาออกของพยาบาลวิชาชีพกลุ่มงานพยาบาลผู้ป่วยวิกฤติ: กรณีศึกษาโรงพยาบาลมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่ง” (ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2553), บทคัดย่อ.

¹⁴¹ ณัชชา เพชรสากล, “บุคลิกภาพเชิงรุก ความสามารถในการเผชิญและฟื้นฟ้อุปสรรคกับการรับรู้ความสำเร็จในอาชีพของพนักงานขายทางโทรศัพท์: กรณีศึกษาบริษัทประกันวินาศภัยแห่งหนึ่ง” (ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การ ภาคจิตวิทยา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2554), บทคัดย่อ.

¹⁴² ดวงฤดี ภูพลอย, “ความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพมิติสร้างสรรค์ ความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟื้นฟ้อุปสรรคกับการรับรู้ความสำเร็จในอาชีพของพนักงานระดับปฏิบัติการในภาคอายุรศาสตร์โรงพยาบาลมหาวิทยาลัยของรัฐแห่งหนึ่ง” (ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การ ภาคจิตวิทยา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2554), บทคัดย่อ.

พบว่าปัจจัยทางด้านอายุมีผลต่อความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค และฝ่าฟันอุปสรรคแตกต่างกัน นอกจากนี้ปัจจัยทางด้านที่ทำงานมีผลต่อความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรคเนื่องจากสภาพแวดล้อมและปัญหาที่เกิดขึ้นในแต่ละท้องถิ่นที่แตกต่างกัน¹⁴³

วลัยทิพย์ อธิศราวิชชากร ศึกษาโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของความสามารถในการฝ่าฟันอุปสรรคของผู้บริหารโรงเรียนสาธิต พบว่าตัวแปรที่มีอิทธิพลทางตรงต่อความสามารถในการฝ่าฟันอุปสรรคอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติได้แก่ 1. ความฉลาดทางอารมณ์ 2. การรับรู้ความสามารถของตนเอง 3. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง 4. การมองโลกในแง่ดี 5. การกำกับตนเอง¹⁴⁴

3.2 งานวิจัยต่างประเทศ

ลิน (Lin) ศึกษาเปรียบเทียบความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรค (AQ) ในชีวิตและการประกอบอาชีพระหว่างผู้บริหารมหาวิทยาลัยชาวไต้หวันกับผู้บริหารมหาวิทยาลัยทางตะวันตกของสหรัฐอเมริกา โดยเชื่อว่ารูปแบบในการตอบสนองต่ออุปสรรคสืบเนื่องมาจากความแตกต่างทางวัฒนธรรม กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาแบ่งเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ ผู้บริหารมหาวิทยาลัยชาวไต้หวัน จำนวน 211 คน และผู้บริหารมหาวิทยาลัยทางตะวันตกของสหรัฐอเมริกา จำนวน 124 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบประเมินความสามารถในการฝ่าฟันอุปสรรค (ARP) ผลการศึกษาปรากฏว่า กลุ่มตัวอย่างชาวไต้หวัน ร้อยละ 60.7 และกลุ่มชาวอเมริกัน ร้อยละ 46.8 มีความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคในระดับสูง และคะแนนความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคโดยรวมระหว่างผู้บริหารชาวไต้หวันกับผู้บริหารชาวอเมริกันแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ โดยผู้บริหารชาวไต้หวัน มีคะแนนความสามารถด้านการอดทนสูงกว่าผู้บริหารชาวอเมริกันนอกนั้นไม่พบความแตกต่าง¹⁴⁵

วิลเลียม (Williams) ศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการตอบสนองของผู้อำนวยการต่ออุปสรรค และความสำเร็จของนักเรียน, ความสัมพันธ์ระหว่างการตอบสนองของผู้อำนวยการและครูต่ออุปสรรค, และการกำหนดรู้ต่ออุปสรรคทางการศึกษาของผู้อำนวยการ ซึ่งการศึกษารั้งนี้กลุ่ม

¹⁴³ ทรรศนีย์ เปี่ยมมคล้า, “รูปแบบภาวะผู้นำ เขาวนอารมณ์และความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรคของปลัดอำเภอ และปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดนครปฐม” (รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2554), บทคัดย่อ.

¹⁴⁴ วลัยทิพย์ อธิศราวิชชากร, “โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของความสามารถในการฝ่าฟันอุปสรรคของผู้บริหารโรงเรียนสาธิต” (ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา, 2554), บทคัดย่อ.

¹⁴⁵ C.MLin, “Adversity response profile of eastern and western university leader” (Unpublished doctoral dissertation, University of South Dakota, Vermillion, 2003), abstract.

ตัวอย่างคือผู้อำนวยการ 17 คน และครู 79 คน จากโรงเรียน Flagstaff Unified รัฐอริโซนา โดยใช้ Adversity Quotient Profiler® เครื่องมือที่ใช้วัดรูปแบบหรือประวัติการตอบสนองต่อสถานการณ์ที่มีอุปสรรคของแต่ละบุคคล โดยใช้เครื่องมือวัดความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรค (AQ) ของกลุ่มตัวอย่าง รวมทั้งการสัมภาษณ์ผู้อำนวยการ ผลการวิจัยพบว่านักเรียนที่มีคะแนนความสำเร็จในโรงเรียนสูง โรงเรียนนั้นมีผู้อำนวยการที่มี AQ สูงเช่นกัน นอกจากนี้ยังพบว่าถ้านักการศึกษาที่มีความรู้และความเข้าใจในอุปสรรคทางการศึกษา, ความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรค, วัฒนธรรมของโรงเรียน, ประสิทธิภาพของครู และความสำเร็จของนักเรียนเหล่านี้มีผลต่อการทำให้โรงเรียนประสบความสำเร็จมากขึ้น¹⁴⁶

ฮอลเลอร์ (Howard Edward Haller) (ศึกษาเรื่องอุปสรรคในการเป็นผู้นำที่โดดเด่น การสืบทอดปรากฏการณ์วิทยาแนวอรรถปริวรรต) ศึกษาความสัมพันธ์ความทุกข์, อุปสรรค, และความท้าทาย ที่มีต่อการออกแบบและการพัฒนาของผู้นำที่มีชื่อเสียง 16 คน ผู้วิจัยได้ศึกษาระดับของอุปสรรคที่เคยประสบมาในวัยหนุ่มสาวของผู้นำก่อนที่จะมาเป็นผู้นำที่มีชื่อเสียงผลการศึกษาพบว่าอุปสรรคช่วงแรกในวันหนุ่มสาวของพวกเขาไม่ใช่สิ่งที่สำคัญที่สุดหรือเป็นเหตุการณ์ที่ไม่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาในชีวิตของพวกเขาอุปสรรคเหมือนความท้าทายที่สามารถเปลี่ยนเป็นโอกาส การเผชิญต่ออุปสรรคและความสำเร็จในการข้ามผ่านอุปสรรคได้นั้นเป็นสิ่งสำคัญในความเจริญก้าวหน้าของผู้นำ นอกจากนี้ผลการศึกษายังมีนัยสำคัญทางสถิติที่ว่าผู้นำที่ประสบความสำเร็จอย่างมีคุณภาพนั้นมีความสัมพันธ์กับความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรค (AQ)¹⁴⁷

แซเดฟว์ (Priti Sachdev) ศึกษาเรื่องประสิทธิภาพของโปรแกรมการแทรกแซง เพื่อพัฒนาความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรค (AQ®) ของผู้นำคนสำคัญ ผลพบว่า ความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรค (AQ) เป็นหนึ่งในองค์ประกอบที่สำคัญที่จะทำให้เป็นผู้นำที่มีประสิทธิภาพ และปัจจัยสำคัญ

¹⁴⁶ M. W. Williams, *The relationship between principal response to adversity and student achievement*, accessed August 19, 2010, available from http://www.peaklearning.com/documents/grp_williams_abstract.pdf

¹⁴⁷ Howard Edward Hallar, "Adversity and obstacles in the shaping of prominent leaders: A hermeneutic phenomenological inquiry" (LAP Lambert Academic Publishing AG & CoKG, 2005), abstract.

ในการพัฒนาความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรค (AQ) ของบุคคลนั้นคือการได้รับการสนับสนุนจากสิ่งแวดล้อมทางสังคม ครอบครัว เพื่อนร่วมงาน และสิ่งแวดล้อมในงาน¹⁴⁸

เฟอร์เรอร์ (Ferrer) ศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ของคุณลักษณะส่วนบุคคล, รูปแบบภาวะผู้นำ, และความพึงพอใจในงานกับเครื่องมือวัดความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรค (AQ) โดยมีผู้นำทางการศึกษา 121 คน ในมะนิลา ผลการศึกษาพบว่า มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระหว่างความสำเร็จทางการศึกษากับการรับรู้ผลของอุปสรรค (Reach: R) และรูปแบบภาวะผู้นำกับการควบคุมสถานการณ์ (Control: C)¹⁴⁹

แคนิวาล (Canivel) ศึกษาความสามารถในการฝ่าฟันอุปสรรคของผู้บริหาร (รูปแบบ, ความสามารถ และทักษะ) ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า บุคลิกภาพของผู้บริหาร เพื่อนร่วมงาน สถานที่ทำงานมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรค (AQ) และความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรค (AQ) มีความสัมพันธ์ทางบวกกับทักษะ ผู้บริหารผู้ที่ตอบสนองต่อความสามารถในการฝ่าฟันอุปสรรคนั้นเป็นเหมือนโอกาส ซึ่งความพยายามทั้งหมดจะประสบความสำเร็จตามที่วางแผนไว้¹⁵⁰

ทริพาตี (Susan) ศึกษาเรื่องการใช้เครื่องมือวัดความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรค (AQ) ในการสร้างผู้นำทางธุรกิจที่เข้มแข็งในอนาคต ผลการศึกษาพบว่า ถ้าต้องการให้องค์กรมีความเจริญและคงอยู่ เราจะต้องมุ่งที่จะสร้างคุณลักษณะที่ช่วยให้คนมี AQ หรือมีความฉลาดในการแก้ไข

¹⁴⁸Priti Sachdev, “Effectiveness Of an Intervention Programme to Develop Adversity Quotient ® Of Potential Leaders” (Doctor of Philosophy (PhD), Management Studies, Mumbai, 2009), abstract.

¹⁴⁹M. Ferrer, “Relationship of personal characteristics, leadership styles, and job satisfaction to adversity quotient of academic Heads of colleges and universities in the national capital region” (A Dissertation Presented to The Faculty of the Graduate School Polytechnic University of the Philippines Sta. Mesa, Manila, 2009), abstract.

¹⁵⁰Lea Daradal Canivel, “Principal’s Adversity Quotient : Styles, Performance and Practices” (The degree of Master of Arts in Education (Education Administration). University of Philippines, Philippines, 2010), abstract.

อุปสรรค นอกจากนั้นยังพบว่า AQ มีบทบาทสำคัญไม่เพียงแต่กับการพัฒนาคนให้เป็นผู้นำเท่านั้นแต่เป็นการปรับปรุงผลสำเร็จขององค์กรด้วย¹⁵¹

โอลิลา (Rowel G Olila) ศึกษาเรื่องความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรค และลักษณะส่วนบุคคล ที่มีความสัมพันธ์กับ ลักษณะการแสดงออกทางอารมณ์ของบุคคล ของนักการศึกษาในสถาบันทางการศึกษาเอกชน และรัฐบาลที่ถูกเลือก พบว่า ทักษะที่จำเป็นสำหรับผู้บริหารโรงเรียน คือ การประสบความสำเร็จถึงแม้ว่าจะมีอุปสรรคก็ตาม¹⁵²

แอมปาโร (Maureen M.Amparo) ศึกษาเรื่องระดับของความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรค (AQ®) และทักษะทางสังคมของหัวหน้านักเรียนที่เรียนที่ De La Salle Lipa พบว่า ความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรค (AQ®) และทักษะทางสังคมมีความสัมพันธ์กัน หมายความว่าถ้ามีทักษะทางสังคมมากความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคก็จะมากขึ้นเช่นกัน ความสามารถในการปรับตัวในการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมของแต่ละบุคคลช่วยให้สามารถก้าวข้ามความท้าทายที่ยากลำบากในชีวิตไปได้¹⁵³

แฮริแมน (Lloyd Harriman) ศึกษาเรื่องการวัดความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรค (AQ®) ที่มีความสัมพันธ์กับการทำงานของแต่ละบุคคลในทีมโครงการ พบว่า ความสามารถในการฟื้นตัวจากการเผชิญอุปสรรคนั้นมีความจำเป็นต่อความสำเร็จของการจัดการโครงการ¹⁵⁴

¹⁵¹ Susan Tripathi, “Use of Adversity Quotient® (AQ®) in Creating Strong Business Leaders of Tomorrow” (Doctor of Philosophy in Management Studies, Mumbai, 2011), abstract.

¹⁵² Rowel G. Olila, “Adversity Quotient and Personal Characteristics as Correlates of the Personality-Temperament Traits of Educators in Selected Public and Private Educational Institutions” (Dissertation, The Faculty of the School of Graduate Studies Manuel L. Quezon University, Manila, 2012), abstract.

¹⁵³ Maureen M Amparo, “The Level of Adversity Quotient® and Social Skills of Student Leaders at De LA Salle Lipa” (Bachelor of Science in Psychology, the Faculty of Psychology Department, College of Education, Arts and Sciences, 2015), abstract.

¹⁵⁴ Lloyd Harriman, “Measuring Millennials Adversity Quotient® and Its Correlation with Individual Performance in Project Teams” (Dissertation in Master of Science, University of Warwick, 2016), abstract.

4. สรุป

จากแนวคิดและทฤษฎีความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคที่นำเสนอ พบว่าความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคมีความสำคัญต่อการบริหารองค์กรในปัจจุบัน เนื่องจากความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคสามารถทำนายความสำเร็จในงานของผู้บริหาร และช่วยให้ผู้บริหารสามารถปรับปรุงการทำงาน การบริหารงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารที่มีความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคสูงนั้นมีการรับรู้ มีความเพียรพยายาม มีความคิดสร้างสรรค์ และจัดการกับสิ่งท้าทายได้มีแนวโน้มที่จะขจัดอุปสรรคหรือจัดการกับสถานการณ์ที่เลวร้าย ระบุได้ว่าอะไรเป็นสิ่งที่สามารถควบคุมได้กำหนดขอบเขตจำกัดขอบเขตของปัญหานั้นๆ แสดงความรับผิดชอบ และแสดงความเป็นเจ้าของในปัญหา สามารถรับรู้ปัญหาเป็นเพียงอุปสรรคชั่วคราว ซึ่งต้องการแก้ไขอย่างถูกวิธี จะไม่โทษคนอื่น มีความสามารถในการฟื้นตัวจากการเผชิญอุปสรรค ถ้าพบความล้มเหลวหรือไม่ประสบความสำเร็จ แต่จะรับผิดชอบในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นทั้งยังไม่นำความล้มเหลวหรือสิ่งที่ผิดพลาดมาทำร้ายตัวเอง จะเรียนรู้ และตระหนักรู้ว่าปัญหามีสาเหตุมาจากอะไร มีความเชื่อว่าปัญหาที่ประสบอยู่นั้นมีขอบเขต มีระยะเวลา และสามารถจะถูกจัดการได้อย่างรวดเร็ว และมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ยังมีแนวโน้มยอมรับการกระทำของตนเองสามารถกำกับตนเองได้ ยังมุ่งผลที่การกระทำควบคุมแนวทางการดำเนินชีวิตของตนเองและพร้อมที่จะปรับเปลี่ยนสิ่งที่ยากลำบากหรือสถานการณ์ที่เลวร้ายให้กลับมาเป็นประโยชน์ต่อตนเองได้ ดังนั้น ผู้บริหารจึงต้องมีความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคเพื่อให้การทำงานนั้นเกิดประสิทธิผลดังที่ตนเองตั้งใจและชีวิตการทำงานที่ประสบความสำเร็จ

บทที่ 3 การดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “องค์ประกอบปัจจัยความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคของผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชมั่งคลาภิเษก” ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน (mixed methodology)¹⁵⁵ คือ การวิจัยเชิงปริมาณ (quantitative research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อทราบองค์ประกอบปัจจัยความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคของผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชมั่งคลาภิเษก และเพื่อทราบความสัมพันธ์ขององค์ประกอบปัจจัยความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคของผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชมั่งคลาภิเษก ประกอบด้วยขั้นตอนการดำเนินการวิจัย และระเบียบวิธีวิจัย โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

เพื่อให้การวิจัยดำเนินการไปตามระเบียบวิธีวิจัย และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่กำหนดไว้ ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนการดำเนินการวิจัยไว้ 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การเตรียมโครงการวิจัย

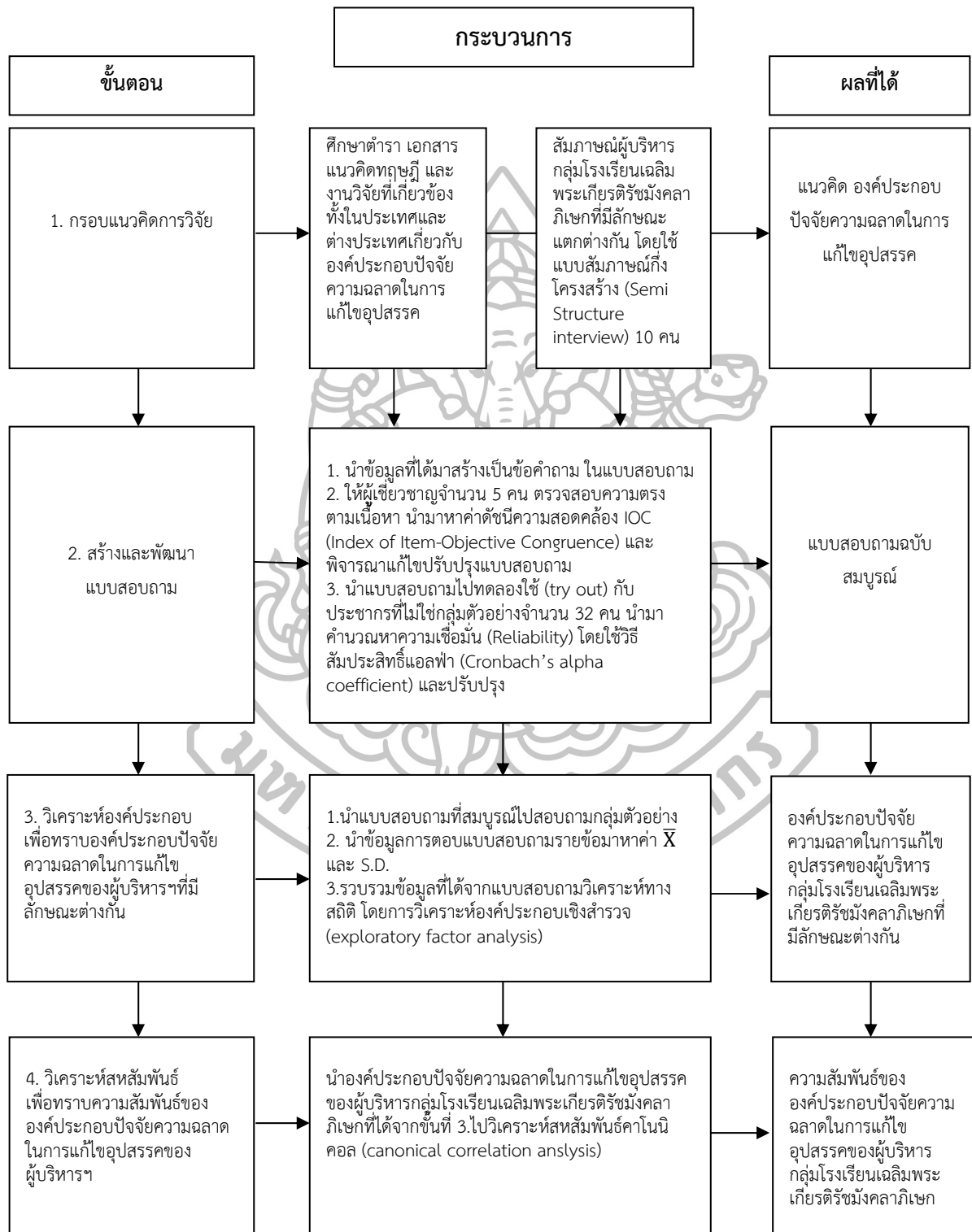
เป็นขั้นตอนการเตรียมโครงการวิจัยตามระเบียบวิธีการดำเนินการวิจัย โดยศึกษาเรื่องความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคจากเอกสาร ตำรา ข้อมูล สถิติ การวิจัย รวมถึงวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบปัจจัยความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคของผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชมั่งคลาภิเษกเพื่อจัดทำโครงการวิจัยโดยขอคำแนะนำความเห็นในการจัดทำโครงร่างการวิจัยจากอาจารย์ที่ปรึกษา และนำมาปรับปรุงแก้ไขเพื่อเสนอขออนุมัติหัวข้อวิทยานิพนธ์

ขั้นตอนที่ 2 การดำเนินการวิจัย

เป็นขั้นตอนการศึกษาวิเคราะห์กำหนดกรอบแนวคิดเพื่อสร้างและพัฒนาเครื่องมือ นำไปทดลองใช้ ปรับปรุงคุณภาพแล้วสรุปข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยและความสัมพันธ์ขององค์ประกอบปัจจัยความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคของผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชมั่งคลาภิเษก วิเคราะห์หาข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ต่อมานำเครื่องมือที่สร้างและพัฒนาแล้วไปเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง และนำข้อมูลที่ได้มาทดสอบความถูกต้อง วิเคราะห์ข้อมูล และแปรผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อสร้างเป็น

¹⁵⁵ Abbas Tahakkori and Charies Tedlie, *Mixed Methodology: Combining Qualitative Approaches* (Thousand Oaks, California: Sage, 1998), 21-25.

รูปแบบและตรวจสอบความเหมาะสมพร้อมเสนอรูปแบบ ซึ่งประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ดังแผนภูมิที่ 2 แสดงขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

แผนภูมิที่ 2 แสดงขั้นตอนการวิจัย

ขั้นที่ 1 ศึกษาแนวคิดทฤษฎีโดยศึกษาข้อมูลและสารสนเทศจากแหล่งข้อมูลต่างๆ ตำรา เอกสาร, ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ครอบคลุมแนวคิดทฤษฎี องค์ประกอบ และองค์ประกอบปัจจัย ความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคของผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชมิ่งคลาภิเชกโดยใช้วิธีวิเคราะห์เอกสาร (content analysis) และนำมาสร้างแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (semi-structure interview) เพื่อนำไปสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญที่มีประสบการณ์ทั้ง 10 ท่าน โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบปฏิสัมพันธ์ (interactive interview) ซึ่งผู้วิจัยใช้วิธีการคัดเลือกผู้เชี่ยวชาญแบบเจาะจง (purposive method) และมีเกณฑ์การคัดเลือกผู้เชี่ยวชาญโดยมีคุณสมบัติ ดังนี้

1. จะต้องปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้อำนวยการหรือรองผู้อำนวยการกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชมิ่งคลาภิเชก
2. เป็นผู้ที่รู้ถึงปัญหาและอุปสรรคของกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชมิ่งคลาภิเชก เป็นอย่างดี

ซึ่งแบ่งตามขนาดและพื้นที่ของโรงเรียน และนำบทสรุปตัวแปรองค์ประกอบปัจจัย ความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคของผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชมิ่งคลาภิเชกจากการวิเคราะห์เอกสารตำรา งานวิจัย และการสัมภาษณ์มาสังเคราะห์ (content analysis) เพื่อนำไปสร้างเป็นข้อคำถามในแบบสอบถาม

ขั้นที่ 2 วิเคราะห์องค์ประกอบปัจจัยความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคของผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชมิ่งคลาภิเชก โดยการสร้างและพัฒนาแบบสอบถาม โดยนำข้อมูลที่ได้มาสร้างเป็นข้อคำถามในแบบสอบถาม ตามกรอบแนวคิดการวิจัยและนิยามเชิงปฏิบัติการ ปรับข้อคำถามตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา นำแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คนพิจารณาตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (content validity) นำผลที่ได้มาหาค่าดัชนี IOC (Index of Item-Objective Congruence) และพิจารณาแก้ไขแบบสอบถามนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (try out) กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 32 คน นำมาคำนวณค่าความเชื่อมั่น (reliability) โดยใช้วิธีสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient)¹⁵⁶ และปรับปรุงแบบสอบถามเมื่อได้แบบสอบถามที่สมบูรณ์ก็นำไปเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง 232 คนนำข้อมูลที่ได้จากผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชมิ่งคลาภิเชกมาวิเคราะห์ทางสถิติโดยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (exploratory factor analysis) วิเคราะห์ตัวแปรองค์ประกอบปัจจัยความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคของผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชมิ่งคลาภิเชกใช้เกณฑ์ในการเลือกองค์ประกอบย่อยที่น้ำหนักองค์ประกอบ (factor loading) ตั้งแต่ 0.55 ขึ้นไป มีค่าไอเกน

¹⁵⁶ J. Lee Cronbach, *Essentials of Psychological Testing*, 4th ed. (New York: Harper & Row, 1984), 161.

(eigenvalues) มากกว่าหรือเท่ากับ 1 และมีตัวแปรที่บรรยายแต่ละองค์ประกอบตั้งแต่ 3 ตัวขึ้นไป กำหนดเป็นโครงสร้างและรายการสำคัญขององค์ประกอบปัจจัยความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคของผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชมิ่งคลาภิเษก

ขั้นที่ 3 สร้างรูปแบบความสัมพันธ์นำองค์ประกอบปัจจัยความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคของผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชมิ่งคลาภิเษก โดยนำไปวิเคราะห์สหสัมพันธ์คาโนนิคอล (canonical correlation analysis) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป เพื่อให้ได้ความสัมพันธ์ขององค์ประกอบปัจจัยความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคของผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชมิ่งคลาภิเษก

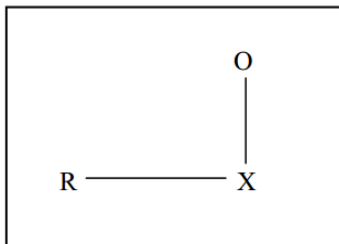
ขั้นตอนที่ 3 รายงานผลการวิจัย เป็นขั้นตอนการจัดทำรายงานการวิจัย นำเสนอต่อคณะกรรมการผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ตรวจสอบความถูกต้อง ปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องตามข้อเสนอแนะของคณะกรรมการผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ จัดทำรายงานฉบับสมบูรณ์เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย เพื่อพิจารณาอนุมัติ

2. ระเบียบวิธีวิจัย

เพื่อให้การวิจัยดำเนินการไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ผู้วิจัยจึงกำหนดรายละเอียดต่างๆ เกี่ยวกับระเบียบวิธีวิจัย ซึ่งประกอบด้วยแผนแบบการวิจัย ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง ตัวแปรที่ศึกษา เครื่องมือและการสร้างเครื่องมือ การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิจัย มีรายละเอียดดังนี้

3. แผนแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (mixed methodology) ที่มีการศึกษากลุ่มตัวแปร โดยศึกษาจากทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์และสอบถามระดับความคิดเห็น มีแผนแบบการวิจัย ลักษณะของกลุ่มตัวอย่างเดียว ศึกษาสภาวะการณ์โดยไม่มีการทดลอง (the one-shot, non-experimental case study) สามารถแสดงเป็นแผนผัง (diagram) ได้ดังนี้

เมื่อ	R	หมายถึง	กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย
	X	หมายถึง	ตัวแปรที่ศึกษา
	O	หมายถึง	ข้อมูลที่ได้จากการศึกษา

แผนภูมิที่ 3 แสดงแผนผังของแผนแบบการวิจัย

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาแบ่งตามขั้นตอนการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. การศึกษาค้นคว้าตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบปัจจัยและความสัมพันธ์ขององค์ประกอบปัจจัยความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคของผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชมิ่งคลาภิเษก ผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ประชากรในขั้นนี้จำนวน 10 คน ได้แก่ 1) นายภูรี สุวรรณทัต ผู้อำนวยการโรงเรียนนวมารัตนวิทยาคุณ รัชมิ่งคลาภิเษก 2) นายจรัส ลำทา ผู้อำนวยการโรงเรียนไตรเขตประชาสามัคคี รัชมิ่งคลาภิเษก 3) นายปราโมทย์ คำเพชรดี ผู้อำนวยการโรงเรียนเหล่าคามวิทยาคุณ รัชมิ่งคลาภิเษก 4) นายปราโมทย์ นพวงศ์ ผู้อำนวยการโรงเรียนดอยหลวง รัชมิ่งคลาภิเษก 5) นายภาณุศักดิ์ พรหมเข้ม ผู้อำนวยการโรงเรียนเสวียดวิทยา รัชมิ่งคลาภิเษก 6) นายสังข์ทอง รอดูศึก ผู้อำนวยการโรงเรียนนาไหมพิทยาคุณ รัชมิ่งคลาภิเษก 7) นายอภิชาติ ทองแจ่ม ผู้อำนวยการโรงเรียนนาเยี่ยศึกษา รัชมิ่งคลาภิเษก 8) ดร.อมรวดี สีนเจริญ ผู้อำนวยการโรงเรียนไผ่ดำวิทยาคุณ รัชมิ่งคลาภิเษก 9) นายนิยม สุขทอง รองผู้อำนวยการโรงเรียนตากงวิทยา รัชมิ่งคลาภิเษก 10) นายณรงค์ เรืองวิสัย รองผู้อำนวยการโรงเรียนห้วยซ้อวิทยาคุณ รัชมิ่งคลาภิเษก
2. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ขององค์ประกอบปัจจัยความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคของผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชมิ่งคลาภิเษกในขั้นตอนนี้ได้แก่ ผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชมิ่งคลาภิเษก จำนวน 31 โรงเรียน

กลุ่มตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูล

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้กลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชมิ่งคลาภิเษกเป็นหน่วยวิเคราะห์ (unit of analysis) โดยผู้วิจัยได้คำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากตารางประมาณค่ากลุ่มตัวอย่างของ เครจซีและมอร์แกน (Krejcie & Morgan) ที่ค่าประชากร 31 โดย

กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างใน 29 โรงเรียน¹⁵⁷ กำหนดผู้ให้ข้อมูลในแต่ละโรงเรียนทั้งสิ้น 8 คนแบ่งผู้ให้ข้อมูลแต่ละโรงเรียนเป็น 2 ฝ่าย ฝ่ายบริหารและฝ่ายปฏิบัติการ ฝ่ายบริหาร ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน 1 คน รองผู้อำนวยการโรงเรียน 1 คน หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ 2 คน และฝ่ายปฏิบัติการ ได้แก่ ครูผู้สอน 4 คน รวมทั้งสิ้น 232 ท่านดังแสดงไว้ในตารางที่ 5

ตารางที่ 4 แสดงกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชมิ่งมงคลาภิเษกที่เป็นกลุ่มตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูลจำแนกตามพื้นที่ประจำปีการศึกษา 2557

โรงเรียนกลุ่มเฉลิมพระเกียรติรัชมิ่งมงคลาภิเษกที่จำแนกตามพื้นที่	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง	ผู้ให้ข้อมูล			
			ฝ่ายบริหาร	หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้	ครู	รวม
โรงเรียนกลุ่มเฉลิมพระเกียรติรัชมิ่งมงคลาภิเษกที่อยู่ในพื้นที่กรุงเทพมหานคร	1	1	2	2	4	8
โรงเรียนกลุ่มเฉลิมพระเกียรติรัชมิ่งมงคลาภิเษกที่อยู่ในพื้นที่เหนือกรุงเทพมหานคร	24	22	44	44	88	176
โรงเรียนกลุ่มเฉลิมพระเกียรติรัชมิ่งมงคลาภิเษกที่อยู่ในพื้นที่ใต้กรุงเทพมหานคร	6	6	12	12	24	48
รวม	31	29	58	58	116	232

ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย ตัวแปรพื้นฐานและตัวแปรที่ศึกษา ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

¹⁵⁷R. V. Krejcie and Morgan, **Determining Sample Size for Research Activities** (Educational and Psychological Measurement, 1970), 608.

1. ตัวแปรพื้นฐาน คือ ตัวแปรเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถามได้แก่ อายุ เพศ ระดับการศึกษา วุฒิการศึกษาสูงสุด ระยะเวลาการปฏิบัติงานเป็นผู้บริหารและหน้าที่รับผิดชอบ

2. ตัวแปรที่ศึกษา คือ ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบปัจจัยความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคของผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชมิ่งคลาภิเชก และความสัมพันธ์ขององค์ประกอบปัจจัยความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคของผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชมิ่งคลาภิเชก ซึ่งเป็นผลจากการสรุปแนวคิด ทฤษฎี ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ครอบคลุมแนวคิดทฤษฎี องค์ประกอบ และปัจจัยความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรค ดังนี้ ริชาร์ด (Matthieu Richard), เรวิช และแซททิ (Karen Reivich and Andrew Shatte), ซาลิกแมน (Martin E.P. Seligman), ไฮเบิร์ต (Al Siebert), สทอลซ์ และไวเฮนไมเออร์ (Paul G. Stoltz and Erik Weihenmayer), รีต และสทอลซ์ (James Reed and Paul G. Stoltz), วอลช์ (Froma Walsh), ฟแล็ช (Frederic Flach), บรูคส์ และโกลสเทน (Robert Brooks and Sam Goldstein), แครร์ (Alen Carr), เบนนิสและโทมัส (Warren G. Bennis and Robert J. Thomas), เอ็ด ดีเนอร์ และโรเบิร์ต ดีเนอร์ (Ed Diener and Robert Biswas-Diener), แมดดี และโคซาบา (Salvatore R. Maddi and Deborah M. Khoshaba), สทอลซ์ (Paul G. Stoltz), ฮอลล์เลอร์ (Howard Edward Hallar), วิลเลียม (Mark W. Williams), ลาซาโร-คาโปเนส (Antonetter R. Lazaro-Capones), มาร์คแมน, บารอน, และบอลคิน (Gideon D. Markman, Robert A. Baron, and David B. Balkin), แซเดฟว์ (Prii Sachdev), คานิวเอล (Lea Daradal Canivel), มอร์แกน (Mark Morgan), ทริพาตี (Susan Tripathi), โอลิลา (Rowel G. Olila), ไจน์ (Priyanka Jain), เวนคาเทช (Venkatesh), ชิวารันจานี (Shivaranjani), ชีนโมชิ (Thenmozhi), บาลาสูบรามานี (Balasubramanie), และ แมร์จูลา (Manjula), แบนดูรา (Bandura), อีเวนส์ และแบนดูรา (R.I. Evens and Banduara), ชายน์ (Edger Schein), เซเกอร์สตอร์ม (S.C.Segerstorm), มิทเชลและคณะ (T. R. Mitchell, and Others), มาร์ติน, มาร์ช และดีบัส (A. J. Martin, A. W. H. Marsh and R. L.A. Debus), สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, ธีระศักดิ์ กำปรรณารักษ์, ทรรศนีย์ เปี่ยมคล้า, อังคณา รัตนเศวตสรรค์, วลัยทิพย์ อธิศราวิชชากร, ทศนีย์ หอมกลิ่น, อาทิตา กลับเพิ่มพูน, สุวรรณ ม่วงงาม, ชนิดตา เกตุอำไพ, ศุภนุช สุตวิไล, กิตติศักดิ์ จินดากุล, พรพรรณ ปฐมสุนทรชัย, วรวรรณ หงษ์กิตติยานนท์, ปลีนา บางกราย, ปัญจกร หอมฤทัยทรชัย, ศิวิล คำนวล, ภาณุวัฒน์ กลับศรีอ่อน, สุภา อภิญญาภิบาล, ชัตติยา น້ายาทอง, พรธิภา ศรีเหรา

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือในแต่ละขั้นตอน รวมทั้งสิ้น 2 ประเภท คือ

1. แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (semi-structure interview)
2. แบบสอบถามความคิดเห็น (questionnaire)

ซึ่งเครื่องมือแต่ละประเภทได้ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลในแต่ละขั้นตอนของการวิจัยดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาวิเคราะห์หลักการ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบปัจจัยความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรค โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) เพื่อให้ได้กรอบความคิดขององค์ประกอบปัจจัยความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคของผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชชิ่งมงคลาภิเชก แล้วนำไปสัมภาษณ์ความคิดเห็นของผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชชิ่งมงคลาภิเชก แล้วนำมาสรุปรวบรวมกับหลักการ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยเพื่อให้ได้กรอบแนวคิดตัวแปรปัจจัยและความสัมพันธ์ขององค์ประกอบปัจจัยความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคของผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชชิ่งมงคลาภิเชก ดังนั้นเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยของขั้นตอนนี้คือแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (semi-structure interview) ใช้เทคนิคการสัมภาษณ์แบบไม่ชี้แนะ และสัมภาษณ์โดยใช้แบบปฏิสัมพันธ์ (interactive interview)

ขั้นตอนที่ 2 การวิเคราะห์ปัจจัยและความสัมพันธ์ขององค์ประกอบปัจจัยความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคของผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชชิ่งมงคลาภิเชก ในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการนำสรุปที่ได้จากการสังเคราะห์ หลักการ แนวคิด ทฤษฎี และสรุปแนวคิดจากผู้เชี่ยวชาญ มาสรุปเป็นตัวแปรแล้วสร้างกระหนงคำถามของแบบสอบถาม เพื่อนำไปสอบถามความเห็นของกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งแบบสอบถามครั้งนี้ใช้สอบถามผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชชิ่งมงคลาภิเชก แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 1 ฉบับ แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (check list form) เพื่อสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 มีลักษณะเป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับของลิเคิร์ท (likert scale) เกณฑ์การกำหนดระดับค่าคะแนนของช่วงน้ำหนัก 5 ระดับ ดังนี้

ระดับ 5 หมายถึง มีความคิดเห็นว่าเป็นองค์ประกอบปัจจัยความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคของผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชชิ่งมงคลาภิเชกในระดับมากที่สุด มีค่าเท่ากับ 5 คะแนน

ระดับ 4 หมายถึง มีความคิดเห็นว่าเป็นองค์ประกอบปัจจัยความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคของผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชชิ่งมงคลาภิเชกในระดับมาก มีค่าเท่ากับ 4 คะแนน

ระดับ 3 หมายถึง มีความคิดเห็นว่าเป็นองค์ประกอบปัจจัยความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคของผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชชิ่งมงคลาภิเชกในระดับปานกลาง มีค่าเท่ากับ 3 คะแนน

ระดับ 2 หมายถึง มีความคิดเห็นว่าเป็นองค์ประกอบปัจจัยความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคของผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชชิ่งมงคลาภิเชกในระดับน้อย มีค่าเท่ากับ 2 คะแนน

ระดับ 1 หมายถึง มีความคิดเห็นว่าเป็นองค์ประกอบปัจจัยความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคของผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชมิ่งคลาภิเษกในระดับน้อยที่สุด มีค่าเท่ากับ 1 คะแนน

ขั้นตอนที่ 3 สร้างปัจจัยที่เหมาะสม ในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยได้นำปัจจัยที่ได้จากการวิเคราะห์องค์ประกอบหลัก (Factor Analysis) แบบการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis) ด้วยวิธีสกัดปัจจัย (Principal Component Analysis: PAC) เพื่อให้ได้ตัวแปรที่สำคัญ นำปัจจัยที่ส่งผลต่อองค์ประกอบปัจจัยความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคของผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชมิ่งคลาภิเษก แล้วนำมาตั้งชื่อกลุ่ม และนำไปวิเคราะห์ สหสัมพันธ์คาโนนิคอล (canonical correlation analysis) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป เพื่อทราบความสัมพันธ์ขององค์ประกอบปัจจัยความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคของผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชมิ่งคลาภิเษก และนำมาสรุปความสัมพันธ์ขององค์ประกอบปัจจัยความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคของผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชมิ่งคลาภิเษก แล้วนำเสนอต่อไป

การสร้างและพัฒนาเครื่องมือ

ในการสร้างและพัฒนาเครื่องมือเพื่อนำไปศึกษาวิจัยในแต่ละขั้นตอนมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

1. การสร้างเครื่องมือเพื่อสัมภาษณ์ความคิดเห็นของผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชมิ่งคลาภิเษกเพื่อให้ได้ตัวแปรที่เป็นกรอบแนวคิดผู้วิจัยได้ดำเนินการดังต่อไปนี้

1.1 วิเคราะห์หลักการ แนวคิด ทฤษฎี จากตำรา เอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยและ องค์ประกอบความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรค และผลสมความสัมพันธ์ขององค์ประกอบปัจจัยความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคของผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชมิ่งคลาภิเษก

1.2 นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) เป็นความรู้เกี่ยวกับปัจจัยและความสัมพันธ์ขององค์ประกอบปัจจัยความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคของผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชมิ่งคลาภิเษก เพื่อเป็นกรอบในการสร้างแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (semi-structure interview)

1.3 สร้างแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (semi-structure interview) แล้วนำเสนอแบบสัมภาษณ์ให้อาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณา

1.4 นำแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (semi-structure interview) ที่ได้รับความเห็นชอบจากอาจารย์ที่ปรึกษามาสัมภาษณ์เชิงวชาถุ จำนวน 10 คน ซึ่งผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (purposive method) โดยผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์ในการคัดเลือกดังนี้

1.4.1 จะต้องปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้อำนวยการหรือรองผู้อำนวยการกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชมิ่งคลาภิเษก

1.4.2 เป็นผู้รู้ถึงปัญหาและอุปสรรคของกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชมังคลาภิเษกเป็นอย่างดี

1.5 นำบทสรุปจากการสัมภาษณ์และข้อสรุปจากการศึกษา แนวคิด ทฤษฎี และเอกสารงานวิจัยในประเทศและต่างประเทศวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) เพื่อสรุปเป็นตัวแทน แล้วนำมาสร้างเป็นข้อกระทงคำถามแบบสอบถาม

2. การสร้างเครื่องมือเพื่อศึกษาวิเคราะห์ความเป็นไปได้ ปัจจัยและความสัมพันธ์ขององค์ประกอบปัจจัยความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคของผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชมังคลาภิเษก ในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนในการดำเนินการวิจัยไว้ในการสร้างเครื่องมือเพื่อสอบถามความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างดังนี้

2.1 การสร้างแบบสอบถามเพื่อถามความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง โดยสร้างข้อกระทงคำถามจากกลุ่มตัวแทนที่ได้จากการสรุปผลการวิเคราะห์แนวคิดทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และความคิดเห็นจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ

2.2 นำข้อคำถาม มาสร้างเป็นแบบสอบถามภายใต้คำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา และผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน เพื่อหาค่าความสอดคล้องและความตรงเชิงเนื้อหา (content validity) นำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item – Objective Congruence, IOC) โดยคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง ตั้งแต่ 0.7 ขึ้นไป¹⁵⁸

2.3 นำแบบสอบถามที่ได้ไปทดลองใช้ (try out) เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามจากผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชมังคลาภิเษก ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 32 คน แล้วนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับโดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (coefficient) ของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient)¹⁵⁹ ในการศึกษาครั้งนี้ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของแบบสอบถามเท่ากับ 0.984

2.4 นำไปสอบถามความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง และเมื่อได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาแล้วผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบ (Factor Analysis) โดยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis) ด้วยวิธีสกัดปัจจัย (Principal Component Analysis: PCA) เพื่อให้ได้ปัจจัยที่สำคัญ และความสัมพันธ์ขององค์ประกอบปัจจัยความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคของผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชมังคลาภิเษก

¹⁵⁸ สุวิมล ติรภานันท์, การใช้สถิติในงานวิจัยทางสังคมศาสตร์: แนวทางสู่การปฏิบัติ (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2546), 140.

¹⁵⁹ J. Lee Cronbach, *Essentials of Psychological Testing*, 4th ed. (New York: Harper & Row, 1984), 161.

3. ผู้วิจัยนำปัจจัยที่ได้จากการวิเคราะห์องค์ประกอบหลัก (Factor Analysis) โดยการวิเคราะห์แบบองค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis) ด้วยวิธีสกัดปัจจัย (Principal Component Analysis: PCA) มาวิเคราะห์สหสัมพันธ์คาโนนิคัล (canonical correlation analysis) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อทราบความสัมพันธ์ขององค์ประกอบปัจจัยความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคของผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชมังคลาภิเษก

การเก็บรวบรวมข้อมูล

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้มีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. ผู้วิจัยทำหนังสือถึงภาควิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากรเพื่อออกหนังสือขอความร่วมมือจากผู้เชี่ยวชาญในการสัมภาษณ์ และหนังสือขอความร่วมมือจากผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชมังคลาภิเษก เพื่อทดลองใช้เครื่องมือเพื่อการวิจัย

2. ผู้วิจัยทำหนังสือคำร้องถึงบัณฑิตวิทยาลัย ผ่านทางภาควิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร เพื่อออกหนังสือขอความร่วมมือจากผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชมังคลาภิเษก เพื่อดำเนินการรวบรวมข้อมูล

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการโดยส่งแบบสอบถาม ถึงฝ่ายบริหารและฝ่ายปฏิบัติการกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชมังคลาภิเษก 232 ฉบับ และขอให้แต่ละโรงเรียนส่งแบบสอบถามกลับคืนผู้วิจัยทางไปรษณีย์ หรือผู้วิจัยติดตามทางถามและไปรับมาด้วยตนเอง

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย

เพื่อการวิจัยในครั้งนี้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลและนำมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติในการวิจัยครั้งนี้ ดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง จากผู้เชี่ยวชาญ วิเคราะห์โดยการหาค่าความถี่ (frequency) และการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis)

2. การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามความคิดเห็น จากกลุ่มตัวอย่าง

2.1 การวิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับ อายุ เพศ วุฒิทางการศึกษาสูงสุด ระยะเวลาการปฏิบัติงานเป็นผู้บริหาร และหน้าที่ความรับผิดชอบ คำนวณหาค่าความถี่ (frequency) ร้อยละ (percentage) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป

2.2 การวิเคราะห์ค่าระดับความคิดเห็น ของผู้ตอบแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ทั้งนี้ในการวิเคราะห์ถือว่าเป็นค่ามัชฌิมเลขคณิตของคะแนนที่ได้จากการตอบแบบสอบถามของผู้ให้ข้อมูลตกอยู่ในช่วงพฤติกรรมใดก็

แสดงว่าลักษณะการปฏิบัติที่ตรงตามสภาพที่เป็นจริงแบบนั้น โดยผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์ในการวิเคราะห์ตามแนวคิดของ (Best)¹⁶⁰ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.50 – 5.00 หมายถึง มีความคิดเห็นว่าเป็นองค์ประกอบปัจจัยความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคของผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชมิ่งคลาภิเษก อยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.50 – 4.49 หมายถึง มีความคิดเห็นว่าเป็นองค์ประกอบปัจจัยความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคของผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชมิ่งคลาภิเษก อยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.50 – 3.49 หมายถึง มีความคิดเห็นว่าเป็นองค์ประกอบปัจจัยความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคของผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชมิ่งคลาภิเษก อยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.50 – 2.49 หมายถึง มีความคิดเห็นว่าเป็นองค์ประกอบปัจจัยความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคของผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชมิ่งคลาภิเษก อยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.49 หมายถึง มีความคิดเห็นว่าเป็นองค์ประกอบปัจจัยความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคของผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชมิ่งคลาภิเษก อยู่ในระดับน้อยที่สุด

2.3 การวิเคราะห์องค์ประกอบปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคของผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชมิ่งคลาภิเษก โดยการวิเคราะห์องค์ประกอบหลัก (Factor Analysis) โดยการวิเคราะห์แบบองค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis) ด้วยวิธีสกัดปัจจัย (Principal Component Analysis: PCA) เพื่อให้ได้ตัวแปรที่สำคัญซึ่งเป็นเกณฑ์การเลือกตัวแปรที่เข้าอยู่ในตัวปัจจัยตัวใดตัวหนึ่ง โดยพิจารณาจากค่าความแปรปรวนของตัวแปร (eigenvalues) มากกว่าหรือเท่ากับ 1 และถือเอาค่า น้ำหนักขององค์ประกอบ (factor loading) ของตัวแปรแต่ละตัวของปัจจัยนั้นมีค่า ตั้งแต่ 0.55 ขึ้นไปที่บรรยายแต่ละองค์ประกอบตั้งแต่ 3 ตัวขึ้นไป ตามวิธีของไกเซอร์ (Kaiser)¹⁶¹ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ปัจจัยประกอบไปด้วย

2.3.1 Kaiser-Meyer-Olkin measure of sampling adequacy (KMO) และ Bartlett's Test of Sphericity ใช้วัดความเหมาะสมของข้อมูลว่าเหมาะสมที่จะใช้วัดองค์ประกอบหรือไม่

2.3.2 ค่าไอเกน (eigenvalues) ค่าร้อยละของความแปรปรวน (% of variance) ค่าร้อยละของความแปรปรวนสะสม (cumulative %) และค่าน้ำหนักขององค์ประกอบ (factor loading)

¹⁶⁰ John W. Best, **Research in Education**, 2nd ed. (New Jersey: pranseith Hall, Engwood Cliffs, 1981), 204 – 208.

¹⁶¹ Kaiser Quoted in Barbara G. Tabachnik and Linda S. Fidell, **Using Multivariate Statistics** (New York: Harper & Row, 1983), 411.

3. การวิเคราะห์สหสัมพันธ์คาโนนิคอล (canonical correlation analysis) เพื่อให้ทราบความสัมพันธ์ขององค์ประกอบปัจจัยความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคของผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชชมังคลาภิเษก เป็นการนำปัจจัยที่ได้จากข้อ 2.3 มาเป็นตัวแปรในการวิเคราะห์เพื่อหาความสัมพันธ์ของปัจจัยต่างๆ โดยแบ่งตัวแปรเป็น 2 ชุดก่อนการวิเคราะห์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์สหสัมพันธ์คาโนนิคอล ประกอบด้วย

3.1 ค่าสหสัมพันธ์ภายในตัวแปรชุดที่ 1 ค่าสัมประสิทธิ์ภายในตัวแปรชุดที่ 2 และ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ข้ามกลุ่มชุดตัวแปร ใช้วัดความเหมาะสมของข้อมูลว่าเหมาะสมที่จะใช้การวิเคราะห์สหสัมพันธ์คาโนนิคอลหรือไม่

3.2 Bartlett's Chi-Square approximation for Wilks' เป็นสถิติที่ใช้ทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร 2 ชุด ถ้า λ มีค่าต่ำ ($0 > \lambda < 1$) แสดงว่าตัวแปรทั้งสองชุดมีความสัมพันธ์กัน¹⁶²

3.3 สหสัมพันธ์คาโนนิคอล (canonical correlation analysis หรือ canonical correlation หรือ Rc) เป็นค่าสหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรคาโนนิคอล

3.4 สหสัมพันธ์คาโนนิคอลยกกำลังสองหรือค่าไอเก็น (squared canonical correlation หรือ eigenvalues หรือ squared canonical structure coefficients หรือ explained variance หรือ Rc^2) เป็นค่าร้อยละความแปรปรวนของตัวแปรเดิมที่มีส่วนในการสร้างตัวแปรคาโนนิคอลคำนวณจากค่าสหสัมพันธ์คาโนนิคอลยกกำลังสอง

3.5 น้ำหนักคาโนนิคอล (canonical loading หรือ weight หรือ structure correlation coefficient หรือ r) เป็นค่าสหสัมพันธ์ของตัวแปรคาโนนิคอลกับตัวแปรเดิม ซึ่งถ้ามีค่ามากแสดงว่าตัวแปรคาโนนิคอลนั้นสามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรเดิมได้มาก

3.6 ค่าเกิน (redundance index หรือ R) เป็นค่าที่ใช้วัดความแปรปรวนของตัวแปรชุดเดิมชุดหนึ่งที่สามารถพยากรณ์ค่าตัวแปรคาโนนิคอลจากตัวแปรเดิมอีกชุดหนึ่ง ถ้าค่าเกินมากแสดงว่ามีความสามารถในการพยากรณ์ ดังนั้นจึงใช้ค่าเกินในการประเมินประสิทธิภาพสหสัมพันธ์คาโนนิคอล

3.7 ค่าสัมประสิทธิ์ความร่วมกัน (communality coefficients หรือ h^2) เป็นค่าที่แสดงปริมาณความแปรปรวนของตัวแปรสังเกตได้ ซึ่งคำนวณจากผลบวกของค่า r^2 ใช้บ่งชี้ความสำคัญของตัวแปรกับผลที่ได้

¹⁶² กัลยา วานิชย์บัญชา, การวิเคราะห์ข้อมูลหลายตัวแปร (กรุงเทพฯ: ธรรมสาร, 2548), 260-263.

4. สรุป

วิจัยเรื่อง “องค์ประกอบปัจจัยความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคของผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชมังคลาภิเษก” ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน (mixed methodology) เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (quantitative research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อทราบองค์ประกอบปัจจัยความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคของผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชมังคลาภิเษก และเพื่อทราบความสัมพันธ์ขององค์ประกอบปัจจัยความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคของผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชมังคลาภิเษก มีฝ่ายบริหารและฝ่ายปฏิบัติการกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชมังคลาภิเษก 232 คน เป็นหน่วยวิเคราะห์ (unit of analysis) มีกระบวนการดำเนินการวิจัยโดย ศึกษาแนวคิดทฤษฎีตำรา เอกสาร ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับองค์ประกอบปัจจัยความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรค ร่วมกับการสัมภาษณ์ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญนำข้อมูลมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย นิยามเชิงปฏิบัติการของตัวแปร รวมทั้งสร้างเป็นข้อคำถามในแบบสอบถามที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล หาคุณภาพเครื่องมือโดยตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (content validity) ด้วยผู้เชี่ยวชาญและพิจารณาค่าดัชนี IOC และหาค่าความเชื่อมั่น (reliability) โดยใช้วิธีสัมประสิทธิ์แอลฟา (coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าความถี่และค่าร้อยละการวิเคราะห์ค่าระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับใช้ค่ามัธยเลขคณิต ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (exploratory factor analysis) การสังเคราะห์เพื่อหาองค์ประกอบปัจจัยความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคของผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชมังคลาภิเษก ทราบความสัมพันธ์ขององค์ประกอบปัจจัยความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคของผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชมังคลาภิเษก โดยใช้การวิเคราะห์สหสัมพันธ์คานอนิคอล (canonical correlation analysis) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป

บทที่ 4

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อทราบองค์ประกอบปัจจัยความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคของผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชมังคลาภิเษก 2) เพื่อทราบความสัมพันธ์ขององค์ประกอบปัจจัยความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคของผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชมังคลาภิเษก โดยมีกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชมังคลาภิเษกจำนวน 29 โรงเรียนเป็นหน่วยวิเคราะห์ (unit of analysis) เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ผู้วิจัยนำข้อมูลมาวิเคราะห์และนำเสนอผลการวิเคราะห์จำแนกเป็น 2 ตอน มีรายละเอียดดังนี้

ตอนที่ 1 การสังเคราะห์ตัวแปรที่ใช้ในงานวิจัย

1. ผลการสังเคราะห์ตัวแปรจากเอกสาร
2. ผลการสังเคราะห์ตัวแปรจากงานวิจัยในประเทศและต่างประเทศ
3. ผลการสังเคราะห์ตัวแปรจากการสัมภาษณ์ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ
4. ผลการสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากเอกสารงานวิจัย และการสัมภาษณ์
5. การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม
  - 5.1 สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม
  - 5.2 ระดับความคิดเห็นในแต่ละข้อคำถามของผู้ตอบแบบสอบถาม
6. การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (exploratory factor analysis) ด้วยวิธีการสกัดปัจจัย (Principal Component Analysis: PCA) เพื่อให้ได้ตัวแปรสำคัญ
  - 6.1 การตรวจสอบความเหมาะสมของข้อมูลในการวิเคราะห์องค์ประกอบ
  - 6.2 องค์ประกอบปัจจัยความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคของผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชมังคลาภิเษก

ตอนที่ 2 ความสัมพันธ์ขององค์ประกอบปัจจัยความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคของผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชมังคลาภิเษก

1. การวิเคราะห์สหสัมพันธ์คาโนนิคอล (canonical correlation analysis)
2. การตรวจสอบความเหมาะสมของข้อมูลในการวิเคราะห์สหสัมพันธ์คาโนนิคอล
3. การประเมินความเหมาะสมของฟังก์ชันคาโนนิคอลที่จะแปลผล
4. การแปลผลคาโนนิคอลฟังก์ชันเพื่อให้ได้ความสัมพันธ์ขององค์ประกอบปัจจัยความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคของผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชมังคลาภิเษก

ซึ่งสามารถแสดงรายละเอียดการวิเคราะห์และการสังเคราะห์ข้อมูลของแต่ละขั้นตอนได้ดังนี้

ตอนที่ 1 การสังเคราะห์ตัวแปรที่ใช้ในงานวิจัย

ในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์เอกสารเกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อหาคำประกอบปัจจัยความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคของผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติ รังษิษยาลัย ร่วมกับการบูรณาการความคิดเห็นที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ และนำมา กำหนดองค์ประกอบปัจจัยความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคของผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติ รังษิษยาลัย โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ผลการสังเคราะห์ตัวแปรจากเอกสาร

เอกสารแนวคิด ทฤษฎี ที่นำมาสังเคราะห์ ประกอบด้วย

- A = แนวคิดของ ริชาร์ด (Matthieu Richard)
- B = แนวคิดของ เรวิช และแชทตี (Karen Reivich and Andrew Shatte)
- C = แนวคิดของ ซาลิกแมน (Martin E.P. Seligman)
- D = แนวคิดของ ไฮเบิร์ต (Al Siebert)
- E = แนวคิดของ สทอลซ์ และไวเฮนไมเออร์ (Paul G. Stoltz and Erik Weihenmayer)
- F = แนวคิดของ รีด และสทอลซ์ (James Reed and Paul G. Stoltz)
- G = แนวคิดของ วอลซ์ (Froma Walsh)
- H = แนวคิดของ ฟแลช (Frederic Flach)
- I = แนวคิดของ บรูคส์ และโกลสเทน (Robert Brooks and Sam Goldstein)
- J = แนวคิดของ แครร์ (Alen Carr)
- K = แนวคิดของ เบนนิส และ โทมัส (Warren G. Bennis and Robert J. Thomas)
- L = แนวคิดของ เอ็ด ดีเนอร์ และโรเบิร์ต ดีเนอร์ (Ed Diener and Robert Biswas-Diener)
- M = แนวคิดของ แมดดี และโคซาบา (Salvatore R. Maddi and Deborah M. Khoshaba)
- N = แนวคิดของ สทอลซ์ (Paul G. Stoltz)
- O = แนวคิดของ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
- P = แนวคิดของ อีระศักดิ์ กำบรรณารักษ์
- Q = แนวคิดของ แบนดูรา (Bandura)
- R = แนวคิดของ อีเวนส์ และแบนดูรา (R.I. Evens and Banduara)
- S = แนวคิดของ ชายน์ (Edger Schein)

ตารางที่ 5 ตัวแปรที่ได้จากการสังเคราะห์เอกสาร (ต่อ)

ตัวแปร	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	Q	R	S
48. ประสบการณ์ แห่งความสำเร็จ									√								√		√
49. การเสริมแรง										√									
50. การลงโทษ										√									
51. ความ แข็งแกร่งจาก พฤติกรรมในอดีต จากสิ่งในอดีตที่ เคยเจอมา										√									
52. อารมณ์ที่ เปลี่ยนแปลงไปมา										√									
53. การทำงานโดย บรรลุให้ไปถึง เป้าหมายที่ตั้งไว้ โดยแรงจูงใจเอง เป็นการเต็มใจ ทุ่มเทความ พยายามในการ บรรลุเป้าหมาย ขององค์กร										√									
54. วางเป้าหมาย ที่ชัดเจน										√									
55. ความเชื่อ										√	√								
56. ความศรัทธา											√								
57. ยืนหยัดใน คุณค่า											√								
58. ความ สามารถ ในการปรับตนเอง											√								
59. การยึดมั่นใน คำสัญญา													√						

ตารางที่ 5 ตัวแปรที่ได้จากการสังเคราะห์เอกสาร (ต่อ)

ตัวแปร	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	Q	R	S
60. ความอดทน ความแกร่ง													√	√		√			
61. ยอมรับความ เปลี่ยนแปลงให้ได้ และกระตือรือร้นที่ จะแสวงหาความ เปลี่ยนแปลง เสมอๆ														√					
62. ความกล้าเสี่ยง														√					
63. การมอบ อำนาจให้ลูกน้อง														√	√				
64. แรงจูงใจ														√	√	√			
65. การปรับปรุง พัฒนา														√	√	√			
66. จิตวิทยาที่ ศึกษาเกี่ยวกับการ รับรู้ เก็บและ นำมาใช้ข้อมูล เช่น รูปแบบ กระบวนการรับรู้ ความจำ การ ตีความการคิด														√		√			
67. การแข่งขัน														√		√			
68. จิตเวชประสาท และภูมิคุ้มกันวิทยา														√		√			
69. สรีรประสาท วิทยา														√		√			
70. การทำงานเป็น ทีม															√				

ตารางที่ 5 ตัวแปรที่ได้จากการสังเคราะห์เอกสาร (ต่อ)

ตัวแปร	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	Q	R	S
71. มีสังคมดี															√				
72. ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลง															√				
73. การมีอายุยืน															√				
74. ความสัมพันธ์, สัมพันธภาพ															√				
75. ครอบครัว															√				
76. องค์การ															√				
77. วัฒนธรรม															√				
78. ชุมชน															√				
79. โอกาสในวิกฤติ																√			
80. การรับรู้ความสามารถของตนเอง										√						√	√	√	√

จากตารางที่ 5 พบว่าแนวคิด ทฤษฎีให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบปัจจัยความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคของผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชมง์เกล้าเกษกรวมทั้งสิ้น 80 ตัวแปร

2. ผลการสังเคราะห์ตัวแปรจากงานวิจัยในประเทศและต่างประเทศ ประกอบด้วย

A = งานวิจัยเรื่อง “รายงานการวิจัยการศึกษาเปรียบเทียบเขาวนอารมณ์ (EQ) และเขาวนวิริยะ (AQ) ของบุคลากรในองค์กรที่ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและหลักปรัชญาอื่นในการบริหารจัดการ” ของ ชีระศักดิ์ กำบรรณารักษ์

B = งานวิจัยเรื่อง “รูปแบบภาวะผู้นำ เขาวนอารมณ์และความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรคของปลัดอำเภอ และปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดนครปฐม” ของ ทรรศนีย์ เปี่ยมคล้า

C = งานวิจัยเรื่อง “ความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์และความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรคของผู้บริหารในอุตสาหกรรมสิ่งทอ เปรียบเทียบระหว่างอุตสาหกรรมขนาดใหญ่กับอุตสาหกรรมขนาดกลาง” ของ อังคณา รัตนเศวตสรรค์

D = งานวิจัยเรื่อง “โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของความสามารถในการฝ่าฟันอุปสรรคของผู้บริหารโรงเรียนสาธิต” ของ วลัยทิพย์ ธีรศราวิชชากร

E = งานวิจัยเรื่อง “อุปสรรคในการเป็นผู้นำที่โดดเด่น การสืบหาปรากฏการณ์วิทยาแนวอรรถปริวรรต” ของ ฮาร์वाद

F = งานวิจัยเรื่อง “ความสัมพันธ์ระหว่างการตอบสนองของผู้อำนวยความสะดวกและผลสำเร็จของนักเรียน” ของ วิลเลียม

G = งานวิจัยเรื่อง “ความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคและระดับความสามารถของผู้จัดการระดับกลางที่ถูกเลือกมาจากแผนกที่แตกต่างกันของเมืองมะนิลาแสดงโดยระบบประเมินผลการทำงานแบบ 360 องศา” ของ ลาซาโร-คาโปเนส

H = งานวิจัยเรื่อง “ความเพียรพยายามและการมีประสิทธิภาพในตนเองไม่มีค่าจริงหรือไม่ การประเมินความคิดอันน่าเศร้าของผู้ประกอบการ” ของ มาร์คแมน

I = งานวิจัยเรื่อง “ประสิทธิผลของโปรแกรมแทรกแซงไปสู่การพัฒนาโปรแกรม AQ® ของผู้นำที่มีศักยภาพ” ของ แซเดฟว์

J = งานวิจัยเรื่อง “ความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรค: รูปแบบ การดำเนินการ และการปฏิบัติ” ของ คานิเวล

K = งานวิจัยเรื่อง “ความสามารถในการฟื้นตัวการเกิดเหตุการณ์แย่ๆ กับการทดสอบและโมเดลการประเมินมูลค่า ของการเริ่มต้นประสบการณ์ของครู” ของ มอร์แกน

L = งานวิจัยเรื่อง “การใช้โปรแกรม AQ® เพื่อสร้างผู้นำทางธุรกิจที่แข็งแกร่งในอนาคต” ของ ทริพาที

M = งานวิจัยเรื่อง “ความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคและลักษณะเฉพาะตัวที่มีความสัมพันธ์กับลักษณะเฉพาะของบุคลิกภาพทางอารมณ์ของนักการศึกษาที่ได้รับเลือกจากสถาบันการศึกษารัฐบาลและเอกชน” ของ โอลิลา

N = งานวิจัยเรื่อง “การพัฒนาโปรแกรมเพื่อช่วยให้นักเรียนมีความสามารถในการแก้ไขอุปสรรค” ของ ไลน์

O = งานวิจัยเรื่อง “ความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคและวัฒนธรรมของบุคลากรในการฟื้นตัว: กลยุทธ์แห่งความสำเร็จสำหรับองค์กร” ของ เวนคาเทช (Venkatesh), ชิวารันจานิ (Shivaranjani), ธีนโมซิ (Thenmozhi), บาลาสูบรามานี (Balasubramanie), และ แมรจุลา (Manjula)

P = งานวิจัยเรื่อง “ความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพแบบเชื่อในปัจจัยควบคุมความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค และพฤติกรรมการเผชิญความเครียด โดยมีการรับรู้ความสามารถของตนเองเป็นตัวแปรกำกับความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรคกับพฤติกรรมการเผชิญความเครียด:กรณีศึกษาการไฟฟ้านครหลวงเขตมีนบุรีและเขตลาดกระบัง” ของ ทศนีย์ หอมกลิ่น

Q = งานวิจัยเรื่อง “ความสัมพันธ์ระหว่างการมองโลกในแง่ดี บุคลิกภาพห้าองค์ประกอบ และความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค ศึกษาเฉพาะกรณีหน่วยงานของรัฐแห่งหนึ่ง” ของ อาทิตา กลับเพิ่มพูน

R = งานวิจัยเรื่อง “ความสัมพันธ์ระหว่างการมองโลกในแง่ดี การรับรู้ความสามารถ ของตน และผลการปฏิบัติงานของวิศวกร: กรณีศึกษากลุ่มบริษัทแห่งหนึ่ง” ของ สุวรรณมา ม่วงงาม

S = งานวิจัยเรื่อง “การมองโลกในแง่ดีที่สัมพันธ์กับการจัดการกับอารมณ์และการ เปลี่ยนแปลงในการตอบสนองความเครียด” ของ เซเกอร์สตอร์ม

T = งานวิจัยเรื่อง “การทำนายการรับรู้ความสามารถของตนเองและการปฏิบัติงาน ในช่วงของการได้รับทักษะ” ของ มิทเชล และคณะ

U = งานวิจัยเรื่อง “ข้อดีข้อที่จำเป็นต่อตัวแทนแห่งความสำเร็จของความบกพร่องใน ตนเองและการต่อต้านการมองโลกในแง่ร้าย” ของ มาร์ติน, มาร์ช และดีปัส

V = งานวิจัยเรื่อง “การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับการกำกับตนเอง ในการปรับพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ในกรุงเทพมหานคร” ของ ชนิธดา เกตุอำไพ

W = งานวิจัยเรื่อง “ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ความสามารถของตนเอง ความสามารถ ในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค และความเครียดในการทำงานของพนักงานในบริษัทเอกชนแห่ง หนึ่ง” ของ ศุภนุช สุคติไธ

X = งานวิจัยเรื่อง “ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ความสามารถของตนเอง ความสามารถ ในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคและความต้องการพัฒนาตนเองของพนักงาน : กรณีศึกษา บริษัทที่ที่ แอนที่จำกัด (มหาชน)” ของ กิตติศักดิ์ จินดากุล

Y = งานวิจัยเรื่อง “ความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค ความเหนื่อยหน่ายในการทำงานและการรับรู้ความสามารถของตนเอง กรณีศึกษาบริษัทให้คำปรึกษา ด้านโภชนาการและความงามแห่งหนึ่ง” ของ พรพรรณ ปฐมสุนทรชัย

Z = งานวิจัยเรื่อง “เขาวนอารมณ์ ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค และการรับรู้รูปแบบการเรียนรู้ของพนักงานโรงงานผลิตเครื่องมือแพทย์แห่งหนึ่ง” ของ วรวรรณ หงษ์กิตติยานนท์

AA = งานวิจัยเรื่อง “ความสามารถในการเผชิญฟันฝ่าอุปสรรค บุคลิกการเป็น ผู้ประกอบการ ภูมิความรู้ความชำนาญ และความสำเร็จในการประกอบธุรกิจของผู้ประกอบการ ประเภทที่พัก ในเขตพื้นที่ประสภภัยสึนามิ พ.ศ.2547 ประเทศไทย” ของ ปลีนา บางกราย

AB = งานวิจัยเรื่อง “ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการมองโลกในแง่ดี ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคและการรับรู้ความสำเร็จในอาชีพ:กรณีศึกษาพยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลเจ้าพระยาอภัยภูเบศน์ จ.ปราจีนบุรี” ของ ปัญจกร หอมฤทัยทรชัย

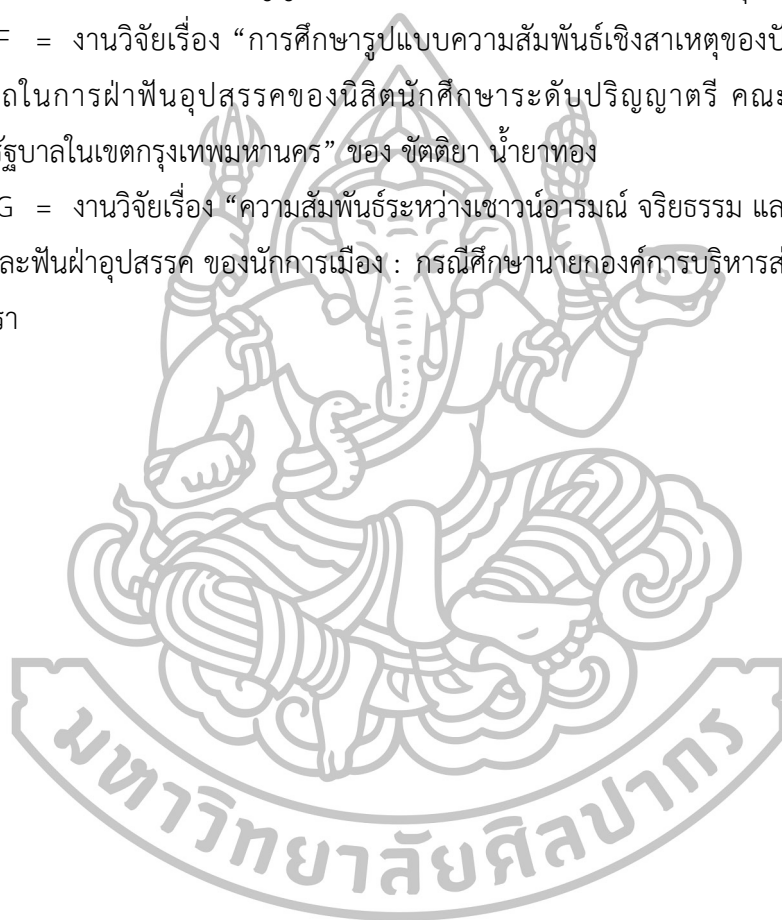
AC = งานวิจัยเรื่อง “ความสัมพันธ์ระหว่างการมองโลกในแง่ดี ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค และความสุข กรณีศึกษาพนักงานบริษัทเอกชนแห่งหนึ่ง” ของ ศิวิมล คำนวล

AD = งานวิจัยเรื่อง “ความสัมพันธ์ระหว่าง ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค การมองโลกในแง่ดีกับความเครียดในการทำงานของตัวแทนประกันชีวิต” ของ ภาณุวัฒน์ กลับศรีอ่อน

AE = งานวิจัยเรื่อง “ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยบางประการกับความสามารถในการเผชิญอุปสรรคของนิสิตระดับปริญญาตรีมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ” ของ สุภะ อภิญญาภิบาล

AF = งานวิจัยเรื่อง “การศึกษารูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อความสามารถในการฝ่าฟันอุปสรรคของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์ในเขตกรุงเทพมหานคร” ของ ชัตติยา น้อยาทอง

AG = งานวิจัยเรื่อง “ความสัมพันธ์ระหว่างเขาน้ำอารมณ์ จริยธรรม และความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค ของนักการเมือง : กรณีศึกษานายกองค์การบริหารส่วนตำบล” ของ พรธิภา ศรีเหรา

ตารางที่ 6 ตัวแปรที่ได้จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ตัวแปร	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	Q	R	S	T	U	V	W	X	Y	Z	AA	AB	AC	AD	AE	AF	AG
1. การมี EQ/มีความฉลาดทางอารมณ์	√	√	√						√			√																					√
2. สภาพแวดล้อมในที่ทำงานมีผลต่อประสิทธิภาพในการทำงาน		√																															
3. อายุ		√																															
4. รูปแบบการเป็นผู้นำ		√		√									√																				
5. การมองโลกในแง่ดี			√	√		√						√						√	√		√							√	√	√	√	√	
6. ความเชื่อในการควบคุมตนเอง				√																													
7. การรับรู้ความสามารถของตนเอง				√		√		√				√			√	√	√			√			√	√	√								
8. ความท้าทาย				√					√			√			√																		
9.วิธีการที่เรามองโลก และตีความสิ่งที่เกิดขึ้นที่จะนำไปสู่ความสิ้นหวัง						√																											
10. การรับรู้ความสามารถของตนเองของครู						√																											
11. สภาพแวดล้อม						√																											
12. เจริญ, ก้าวหน้า						√																											
13. ความเข้าใจตนเอง						√																											

ตารางที่ 6 ตัวแปรที่ได้จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (ต่อ)

ตัวแปร	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	Q	R	S	T	U	V	W	X	Y	Z	AA	AB	AC	AD	AE	AF	AG	
14. การเตรียมตัวล่วงหน้าในการจัดการกับเหตุการณ์ตึงเครียดอย่างประสบความสำเร็จ						√																												
15. ความสำเร็จของนักเรียน						√															√													
16. การฟื้นตัวจากการเผชิญอุปสรรค ปัญหาการยอมรับความจริง						√			√			√	√		√																			
17. ภาวะสิ้นหวังจากการเรียนรู้						√						√			√																			
18. บรรยากาศของโรงเรียน						√									√																			
19. ความอดทน ความแกร่ง						√									√																			
20. ความสามารถในการผลิต							√								√																			
21. ความคิดริเริ่มและความเพียรพยายาม								√											√															
22. สนับสนุนให้เขาได้รับจากสิ่งแวดล้อมทางสังคม, ครอบครัว, เพื่อน, งาน									√																									

ตารางที่ 6 ตัวแปรที่ได้จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (ต่อ)

ตัวแปร	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	Q	R	S	T	U	V	W	X	Y	Z	AA	AB	AC	AD	AE	AF	AG	
23. โอกาส									√			√																						
24. การคบค้าสมาคมกับเพื่อน										√																								
25. มีบุคลิกของความเป็นผู้นำ										√				√																				
26. การสนับสนุนทางสังคม (ชีวิตส่วนตัว)											√																							
27. การยึดมั่นในคำสัญญา											√																							
28. การพัฒนาความสามารถทางวิชาการตามลำดับ											√																							
29. สมองมนุษย์											√																							
30. มีสติปัญญาดี											√																							
31. ผลกระทบทางกายภาพ											√																							
32. ประสาทวิทยา											√																							
33. ผลต่อการปฏิบัติงาน											√																							
34. ทฤษฎีการให้เหตุผล											√				√																			
35. ความมีอิสระ														√																				
36. ความเป็นจิตวิญญาณ														√																				
37. ผู้นำที่มีศักยภาพ														√																				

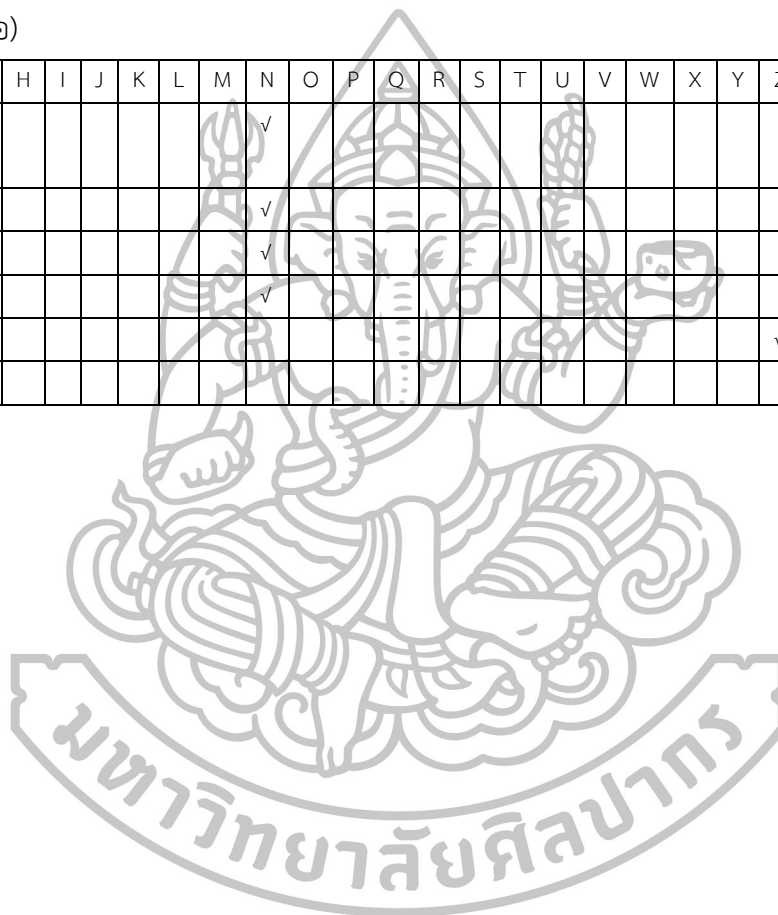
ตารางที่ 6 ตัวแปรที่ได้จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (ต่อ)

ตัวแปร	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	Q	R	S	T	U	V	W	X	Y	Z	AA	AB	AC	AD	AE	AF	AG		
38.ความมั่นใจ														✓																					
39. ความสามารถทาง วิชาการ														✓																					
40. ความสำเร็จทาง วิชาการ														✓																					
41. ความสำเร็จทาง คณิตศาสตร์														✓																					
42. ประสบการณ์ทาง วิชาการ														✓																					
43. แรงจูงใจความสำเร็จ														✓		✓					✓	✓													
44. พ่อแม่ของเด็กปกติ														✓				✓																	
45. พ่อแม่ที่มีลูกเป็นเด็ก พิเศษ														✓																					
46. ผลสำเร็จของโรงเรียน														✓																					
47. ศาสนา														✓																					
48. กำหนดการ, วาง, กำหนดแผน														✓																					
49. ลักษณะทางพันธุกรรม ที่มีลักษณะเด่น														✓																					
50. ความพึงพอใจในงาน														✓																					
51. สถานภาพทาง เศรษฐกิจและสังคม														✓																					

ตารางที่ 6 ตัวแปรที่ได้จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (ต่อ)

ตัวแปร	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	Q	R	S	T	U	V	W	X	Y	Z	AA	AB	AC	AD	AE	AF	AG		
52. ความเครียดในการทำงาน														√																					
53. เพศ														√																					
54. ผลผลิตทางการขาย														√																					
55. ความทะเยอทะยาน														√																					
56. การเรียนรู้																									√	√									
57. นวัตกรรม																										√									

จากตารางที่ 6 พบว่าการสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องแนวคิดที่ใช้ในงานวิจัย และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบปัจจัยความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคของผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชมิ่งคลาภิเษกวมทั้งสิ้น 57 ตัวแปร

3. ผลการสังเคราะห์ตัวแปรจากการสัมภาษณ์ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

ในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญจำนวน 10 คน โดยผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์ในการคัดเลือกคือ จะต้องปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้อำนวยการหรือรองผู้อำนวยการกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชมิ่งคลาภิเษกและเป็นผู้ที่รู้ถึงปัญหาและอุปสรรคของกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชมิ่งคลาภิเษกเป็นอย่างดี ซึ่งแบ่งตามขนาดและพื้นที่ของโรงเรียน ดังมีรายนามต่อไปนี้

1. นายภูรี สุวรรณทัต ผู้อำนวยการโรงเรียนนวมวิทย์วิทยาเขต รัชมิ่งคลาภิเษก
2. นายจรัส ลำท่า ผู้อำนวยการโรงเรียนไตรเขตประชาสามัคคี รัชมิ่งคลาภิเษก
3. นายปราโมทย์ คำเพชรดี ผู้อำนวยการโรงเรียนเหล่าคามวิทยาเขต รัชมิ่งคลาภิเษก
4. นายปราโมทย์ นพวงศ์ ผู้อำนวยการโรงเรียนคอยหลวง รัชมิ่งคลาภิเษก
5. นายภาณุศักดิ์ พรหมเข้ม ผู้อำนวยการโรงเรียนเสวีวิทยวิทยา รัชมิ่งคลาภิเษก
6. นายสังข์ทอง รอดูศึก ผู้อำนวยการโรงเรียนนาใหม่พิทยาคม รัชมิ่งคลาภิเษก
7. นายอภิชาติ ทองแจ่ม ผู้อำนวยการโรงเรียนนาเยี่ยศึกษา รัชมิ่งคลาภิเษก
8. ดร. อมรวิทย์ สีนเจริญ ผู้อำนวยการโรงเรียนไผ่ดำวิทยาเขต รัชมิ่งคลาภิเษก
9. นายนิยม สุขทอง รองผู้อำนวยการโรงเรียนตากองวิทยา รัชมิ่งคลาภิเษก
10. นายณรงค์ เรืองวิสัย รองผู้อำนวยการโรงเรียนห้วยซ้อวิทยาเขต รัชมิ่งคลาภิเษก

ได้ตัวแปรจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ ดังปรากฏในตารางที่ 7

ตารางที่ 7 ตัวแปรที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ

ตัวแปร	ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 1	ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 2	ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 3	ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 4	ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 5	ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 6	ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 7	ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 8	ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 9	ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 10
1. ผู้นำ ตัวแบบ	✓	✓	✓	✓	✓			✓	✓	
2. คน	✓	✓	✓		✓	✓		✓	✓	✓
3. ระบบการบริหารจัดการ	✓	✓	✓		✓	✓				✓
4. กระบวนการต่อเนื่องในการดำเนินการ	✓	✓	✓		✓			✓	✓	✓
5. การพัฒนาตนเองตลอดเวลา	✓	✓		✓	✓		✓			
6. เรื่องของวัฒนธรรมขององค์กร ระเบียบปฏิบัติ รวมถึงธรรมเนียมปฏิบัติในองค์กร ให้พนักงานนั้นเข้าใจและยอมรับให้ได้เพื่อความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันภายในองค์กร	✓	✓			✓			✓	✓	✓
7. การจ้างงาน	✓	✓				✓		✓		
8. นวัตกรรม	✓		✓				✓		✓	
9. งบประมาณ	✓		✓				✓		✓	
10. การตัดสินใจ	✓						✓			
11. พ้นจากการผ่าตัด		✓								
12. ผลกระทบทางจิตใจ		✓								
13. การมองโลกในแง่ร้าย		✓								
14. ระดับขีดกันความเจ็บปวด		✓								
15. ความสามารถในการตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ปรับเปลี่ยนตามสถานการณ์		✓	✓	✓			✓			
16. การแก้ปัญหา		✓	✓		✓					
17. คุณธรรม จริยธรรม		✓		✓						
18. การรักษาไว้ การจดจำ		✓		✓		✓				✓
19. การเปลี่ยนแปลง		✓		✓			✓			
20. คติธรรม				✓		✓				
21. ความเสียสละ				✓		✓				✓

จากตารางที่ 7 พบว่า ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับองค์ประกอบปัจจัยความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคของผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชมิ่งคลาภิเษกรวมทั้งสิ้น 21 ตัวแปร

4. ผลการสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากเอกสารและการสัมภาษณ์

จากการวิเคราะห์เอกสาร แนวคิด หลักการ ที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบปัจจัยความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคของผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชมง์คลาภิเชก และการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ เพื่อสรุปเป็นตัวแปรนำมาสร้างเป็นข้อคำถามของแบบสอบถามแล้วจึงให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน พิจารณาตรวจสอบความตรงทางเนื้อหา (content validity) นำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence) ตั้งแต่ 0.7 ขึ้นไปรวมทั้งปรับปรุงแก้ไขภาษาตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ นำแบบสอบถามที่ได้เสนออาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณาและปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ ได้คำถามที่มีความเหมาะสม 120 ข้อ นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (try out) กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 32 คน นำมาคำนวณหาความเที่ยง (reliability) โดยใช้วิธีสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.984 และปรับปรุงแบบสอบถาม เมื่อได้แบบสอบถามที่สมบูรณ์ก็นำไปเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง รวบรวมข้อมูลที่ได้มาจำแนกตามประเภทของผู้ให้ข้อมูล โดยแบ่งแต่ละโรงเรียนเป็น 2 ฝ่าย ฝ่ายบริหารและฝ่ายปฏิบัติการ ฝ่ายบริหาร ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน 1 ท่าน รองผู้อำนวยการโรงเรียน 1 ท่าน หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ 2 ท่าน และฝ่ายปฏิบัติการ ได้แก่ ครูผู้สอน 4 ท่าน รวมทั้งสิ้น 232 ท่าน

ซึ่งสรุปว่า องค์ประกอบปัจจัยความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคของผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชมง์คลาภิเชกมีจำนวนทั้งสิ้น 120 ตัวแปร

5. การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม

การวิเคราะห์ตัวแปรจากความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ฝ่ายบริหาร ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน 1 ท่าน รองผู้อำนวยการโรงเรียน 1 ท่าน หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ 2 ท่าน และฝ่ายปฏิบัติการ ได้แก่ ครูผู้สอน 4 ท่าน รวมทั้งสิ้น 232 ท่าน ผู้วิจัยทำการส่งแบบสอบถามจำนวน 232 ฉบับ ได้รับกลับคืนมาจำนวน 232 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 ผู้วิจัยนำมาวิเคราะห์และเสนอผลการวิเคราะห์โดยใช้ตารางประกอบคำบรรยาย ดังนี้

5.1 สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

สถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ฝ่ายบริหาร ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน 1 ท่าน รองผู้อำนวยการโรงเรียน 1 ท่าน หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ 2 ท่าน และฝ่ายปฏิบัติการ ได้แก่ ครูผู้สอน 4 ท่าน รวมทั้งสิ้น 232 ท่าน เมื่อแยกพิจารณาตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งในการปฏิบัติงาน และประสบการณ์การทำงานในตำแหน่ง มีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 8 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

สถานภาพ	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	117	50.43
หญิง	115	49.57
รวม	232	100.00
อายุ		
ไม่เกิน 30 ปี	38	16.38
31 – 40 ปี	85	36.64
41 – 50 ปี	59	25.43
51 ปีขึ้นไป	50	21.55
รวม	232	100.00
ระดับการศึกษา		
ต่ำกว่าปริญญาตรี	3	1.29
ปริญญาตรี	110	47.41
ปริญญาโท	114	49.14
ปริญญาเอก	5	2.16
รวม	232	100.00
ปฏิบัติงานในตำแหน่ง		
ผู้อำนวยการ	29	12.50
รองผู้อำนวยการ	29	12.50
หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้	58	25.00
อาจารย์ผู้สอน	116	50.00
รวม	232	100.00
ประสบการณ์การทำงานในตำแหน่ง		
1 – 5 ปี	59	25.43
6 – 10 ปี	51	21.98
11 – 20 ปี	61	26.30
21 – 30 ปี	48	20.69
31 ปีขึ้นไป	13	5.60
รวม	232	100.00

จากตารางที่ 8 พบว่า มีผู้ตอบแบบสอบถามรวมทั้งสิ้น 232 คน เพศชายและเพศหญิงมีจำนวนใกล้เคียงกัน เพศชาย จำนวน 117 คน คิดเป็นร้อยละ 50.43 และเป็นหญิงจำนวน 115 คน คิดเป็นร้อยละ 49.57 ด้านอายุพบว่า ส่วนใหญ่อายุ 31 – 40 ปี มากที่สุด จำนวน 85 คน คิดเป็นร้อยละ 36.64 รองลงมาอายุ 41 – 50 ปี จำนวน 59 คน คิดเป็นร้อยละ 25.43 และอายุ 51 ปีขึ้นไป จำนวน 50 คน คิดเป็นร้อยละ 21.55 อายุไม่เกิน 30 ปี จำนวน 38 คน คิดเป็นร้อยละ 16.38 ตามลำดับ ด้านระดับการศึกษา พบว่า ระดับปริญญาโทมากที่สุด จำนวน 114 คน คิดเป็นร้อยละ 49.14 รองลงมาคือระดับปริญญาตรี จำนวน 110 คน คิดเป็นร้อยละ 47.41 และระดับปริญญาเอก จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 2.16 ระดับต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 1.29 ตามลำดับ ด้านการปฏิบัติงานในตำแหน่ง ตำแหน่งอาจารย์ผู้สอน จำนวน 116 คน คิดเป็นร้อยละ 50.00 ตำแหน่งหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ จำนวน 58 คน คิดเป็นร้อยละ 25.00 ตำแหน่งรองผู้อำนวยการ จำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 12.50 ตำแหน่งผู้อำนวยการ จำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 12.50 ด้านประสบการณ์ทำงานในตำแหน่ง พบว่า มากที่สุดคือ 11 – 20 ปี จำนวน 61 คน คิดเป็นร้อยละ 26.30 รองลงมาคือ 1 – 5 ปี จำนวน 59 คน คิดเป็นร้อยละ 25.43 และ 6 – 10 ปี จำนวน 51 คน คิดเป็นร้อยละ 21.98 และ 21 – 30 ปี จำนวน 48 คน คิดเป็นร้อยละ 20.69 และ 31 ปีขึ้นไป จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 5.60

5.2 ระดับความคิดเห็นในแต่ละข้อคำถามของผู้ตอบแบบสอบถาม

การวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นตัวแปรองค์ประกอบปัจจัยความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคของผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชชมังคลาภิเษก เป็นความคิดเห็นของฝ่ายบริหาร ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน 1 คน รองผู้อำนวยการโรงเรียน 1 คน หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ 2 คน และฝ่ายปฏิบัติการ ได้แก่ ครูผู้สอน 4 คน รวมทั้งสิ้น 232 คน ในแต่ละตัวแปร โดยการพิจารณาค่ามัชฌิมเลขคณิตและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานมีรายละเอียด ดังนี้

ตารางที่ 9 แสดงค่ามัชฌิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับของแต่ละตัวแปรองค์ประกอบ ปัจจัยความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคของผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติ รังษีไศลวิทยาลัย

(n = 232)

ตัวแปร	ข้อความ	ค่ามัชฌิมเลขคณิต	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับความคิดเห็น
1	ความสุขในการทำงาน	4.39	0.55	มาก
2	ยอมรับความเปลี่ยนแปลง และกระตือรือร้น ที่จะแสวงหาความเปลี่ยนแปลง	4.41	0.56	มาก
3	มองโลกในแง่ดี	4.43	0.64	มาก
4	ชอบการแข่งขัน	3.83	0.95	มาก
5	ความสามารถในการทำงาน	4.34	0.59	มาก
6	ผลที่เกิดจากอารมณ์และพฤติกรรม	4.01	0.75	มาก
7	แรงจูงใจในการทำงาน	4.27	0.66	มาก
8	ความกล้าเสี่ยง	4.03	0.81	มาก
9	สติปัญญาดี	4.42	0.59	มาก
10	ความฉลาดทางอารมณ์	4.42	0.58	มาก
11	อารมณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปมา	3.60	0.97	มาก
12	เดินหน้าไม่ลดละ	4.03	0.84	มาก
13	ความสามารถในการหลีกเลี่ยงการสะเทือนใจ เพื่อก้าวข้ามอุปสรรค	4.06	0.69	มาก
14	ต่อสู้กับกับความคิดที่ส่งผลต่ออารมณ์ของคุณ	4.03	0.71	มาก
15	สามารถจัดการกับสถานการณ์ที่หลากหลายอย่างมีประสิทธิภาพ	4.28	0.63	มาก
16	นวัตกรรม	4.13	0.73	มาก
17	การทำงานเป็นทีม	4.42	0.68	มาก
18	การมีพลัง กำลัง	4.37	0.67	มาก
19	วิธีคิด, ความเห็น	4.34	0.58	มาก
20	คิดริเริ่ม และเสี่ยงทำ	4.30	0.62	มาก

ตารางที่ 9 แสดงค่ามัชฌิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับของแต่ละตัวแปรองค์ประกอบ ปัจจัยความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคของผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติ รัชมง์คลาภิเษก (ต่อ)

(n = 232)

ตัวแปร	ข้อความ	ค่ามัชฌิมเลขคณิต	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับความคิดเห็น
21	ความสามารถในการปรับจิตใจตามสถานการณ์	4.25	0.68	มาก
22	ความคิดริเริ่มและความเพียรพยายาม	4.39	0.62	มาก
23	รักการเรียนรู้	4.54	0.59	มากที่สุด
24	การมอบอำนาจให้แก่ลูกน้อง	4.19	0.70	มาก
25	ชอบความท้าทาย	4.08	0.77	มาก
26	อารมณ์โกรธ	3.30	1.09	ปานกลาง
27	รูปแบบการรับรู้ การคิด และการตีความข้อมูล	4.16	0.59	มาก
28	วิธีที่ตอบสนองต่อวิกฤติ	4.05	0.65	มาก
29	ความอดทน ความแกร่ง	4.28	0.69	มาก
30	รักความสันโดษ	3.62	0.95	มาก
31	ความกล้าหาญ และการส่งเสริมสนับสนุน	4.28	0.65	มาก
32	สุขภาพกายที่ดี	4.42	0.65	มาก
33	รู้ และเข้าใจ และยอมรับตนเอง	4.40	0.61	มาก
34	การจัดการกับภาระงาน, การมอบหมายงาน	4.35	0.60	มาก
35	รับรู้ต้นเหตุและรับผิดชอบต่อปัญหาของตนเอง	4.29	0.62	มาก
36	มีหลักการหรือคำสอนช่วยให้เข้าใจเมื่อเผชิญกับอุปสรรค	4.38	0.64	มาก
37	มองวิกฤติเป็นเช่นโอกาส	4.28	0.64	มาก
38	การปรับปรุงพัฒนา	4.40	0.61	มาก
39	การยอมรับปัญหาและฟื้นตัวจากอุปสรรค	4.28	0.62	มาก
40	จิตใจที่แข็งแกร่ง และมีศักยภาพ	4.39	0.62	มาก
41	รักอิสระสามารถบรรลุในสิ่งที่ต้องการ	4.12	0.76	มาก

ตารางที่ 9 แสดงค่ามัชฌิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับของแต่ละตัวแปรองค์ประกอบ ปัจจัยความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคของผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติ รังษีไศลภาค (ต่อ)

(n = 232)

ตัวแปร	ข้อความ	ค่ามัชฌิมเลขคณิต	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับความคิดเห็น
42	ความคิดสร้างสรรค์	4.41	0.60	มาก
43	ความสามารถในการปรับตัวตอบสนองต่อวิกฤติ	4.29	0.63	มาก
44	รูปแบบการรับรู้	4.20	0.62	มาก
45	การเจริญเติบโตทางร่างกาย	4.13	0.73	มาก
46	ความสามารถในการพิจารณาคุณค่า และตัดสินใจ	4.28	0.59	มาก
47	ทักษะในการเผชิญความเครียด	4.19	0.65	มาก
48	มีความหวังเมื่อต้องเผชิญกับอุปสรรค	4.28	0.60	มาก
49	มีวิธีการมองโลก และตีความสิ่งที่เกิดขึ้น	4.28	0.57	มาก
50	ความแข็งแกร่ง ยืนกราน และเรียนรู้ที่จะเผชิญกับอุปสรรค	4.23	0.71	มาก
51	ความพยายามในการบรรลุเป้าหมายขององค์กร	4.40	0.61	มาก
52	เป็นผู้นำที่มีศักยภาพ	4.41	0.67	มาก
53	การเสริมแรง รางวัลตอบแทน	4.19	0.79	มาก
54	การลงโทษ	3.38	1.00	ปานกลาง
55	ความมั่นใจ	4.20	0.73	มาก
56	ได้รับการสนับสนุนทางสังคม (ชีวิตส่วนตัว)	4.10	0.74	มาก
57	ประสบการณ์	4.31	0.69	มาก
58	สังคมดี	4.31	0.70	มาก
59	ความศรัทธา	4.38	0.71	มาก
60	ยืนหยัดในคุณค่า	4.33	0.69	มาก
61	ยึดมั่นในคำสัญญา	4.37	0.63	มาก

ตารางที่ 9 แสดงค่ามัชฌิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับของแต่ละตัวแปรองค์ประกอบ ปัจจัยความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคของผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติ รังษิ์เกล้าราชานุเคราะห์ (ต่อ)

(n = 232)

ตัวแปร	ข้อความ	ค่ามัชฌิมเลขคณิต	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับความคิดเห็น
63	อายุ (มีผลต่อความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค)	3.91	0.92	มาก
64	บุคลิกของความเป็นผู้นำ	4.37	0.67	มาก
65	บรรยากาศภายในที่ทำงาน	4.29	0.71	มาก
66	รับรู้ความสามารถของตนเอง	4.34	0.61	มาก
67	ล้มแล้วสามารถลุกขึ้นสู้ได้	4.37	0.59	มาก
68	ความสามารถทางวิชาการ	4.37	0.64	มาก
69	ความสำเร็จทางวิชาการ	4.32	0.63	มาก
70	ความสำเร็จในงาน	4.33	0.60	มาก
71	ประสบการณ์ทางวิชาการ	4.28	0.66	มาก
72	แรงจูงใจแห่งความสำเร็จ	4.32	0.65	มาก
73	ความพยายามที่จะทำให้เกิดความสมดุลของสิ่งต่างๆ ในร่างกาย	4.25	0.65	มาก
74	รูปแบบการเป็นผู้นำ	4.32	0.64	มาก
75	ความสามารถในการปรับตนเอง	4.37	0.65	มาก
76	ผลสำเร็จของโรงเรียน	4.29	0.66	มาก
77	ทัศนคติที่ดี	4.50	0.58	มากที่สุด
78	การตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลง	4.35	0.56	มาก
79	การเปลี่ยนแปลง	4.24	0.58	มาก
80	วางแผนเป้าหมายที่ชัดเจน	4.44	0.62	มาก
81	เป็นผู้ที่มีเป้าหมาย	4.47	0.61	มาก
82	ยึดมั่นในหลักธรรมของศาสนา	4.44	0.59	มาก

ตารางที่ 9 แสดงค่ามัชฌิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับของแต่ละตัวแปรองค์ประกอบ
ปัจจัยความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคของผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติ
รัชมิ่งคลาภิเษก (ต่อ)

(n = 232)

ตัวแปร	ข้อความ	ค่ามัชฌิมเลขคณิต	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับความคิดเห็น
83	รับรู้ความสามารถในตนเอง	4.32	0.61	มาก
84	การกำหนดการ วางแผน	4.40	0.64	มาก
85	ความเจริญก้าวหน้า	4.40	0.60	มาก
86	เคยประสบความสำเร็จมาก่อน	4.19	0.68	มาก
87	ความเชื่อในการควบคุมตนเอง	4.23	0.67	มาก
88	ความพึงพอใจในงาน	4.34	0.59	มาก
89	ความสัมพันธ์ หรือสัมพันธ์ภาพที่ดี	4.42	0.63	มาก
90	ครอบครัวที่ดี	4.35	0.69	มาก
91	องค์กรที่มีประสิทธิภาพ	4.37	0.68	มาก
92	การพัฒนาความสามารถทางวิชาชีพ	4.34	0.65	มาก
93	วัฒนธรรมที่ดี	4.40	0.66	มาก
94	สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม	4.22	0.68	มาก
95	ความเครียดในการทำงาน	3.75	1.00	มาก
96	ความรู้ในทฤษฎีการให้เหตุผล	4.17	0.60	มาก
97	การพัฒนาตนเองตลอดเวลา	4.34	0.61	มาก
98	ชุมชนที่ดี	4.28	0.69	มาก
99	ความเข้าใจตนเอง	4.35	0.59	มาก
100	การคบหาสมาคมกับเพื่อน	4.27	0.62	มาก
101	การเตรียมความพร้อมทุกสถานการณ์	4.40	0.58	มาก
102	ปัจจัยทางสภาพแวดล้อม	4.28	0.62	มาก
103	ความเชื่อเป็นปัจจัยหนึ่งต่อความสามารถในการฝ่าฟันอุปสรรค	4.30	0.59	มาก

ตารางที่ 9 แสดงค่ามัชฌิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับของแต่ละตัวแปรองค์ประกอบ
ปัจจัยความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคของผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติ
รัชมง์เกล้าภิเชก (ต่อ)

(n = 232)

ตัวแปร	ข้อความ	ค่ามัชฌิมเลขคณิต	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับความคิดเห็น
104	คติธรรม	4.32	0.62	มาก
105	ความสามารถในการตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ปรับเปลี่ยนตามสถานการณ์	4.32	0.61	มาก
106	การตัดสินใจ	4.36	0.62	มาก
107	ผลกระทบส่งผลต่อความสามารถในการฝ่าฟันอุปสรรค	4.17	0.66	มาก
108	ความสามารถในการจดจำ	4.15	0.65	มาก
109	ความทะเยอทะยาน	4.04	0.75	มาก
110	เป็นผู้นำ ตัวแบบ	4.35	0.64	มาก
111	ผลกระทบทางจิตใจ	4.00	0.84	มาก
112	โอกาสส่งผลต่อความสามารถในการฝ่าฟันอุปสรรค	4.16	0.68	มาก
113	การแก้ปัญหา	4.30	0.64	มาก
114	การสนับสนุนให้บุคคลได้รับจากสิ่งแวดล้อมทางสังคม, ครอบครัว, เพื่อน, และงาน	4.32	0.63	มาก
115	ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน	4.42	0.60	มาก
116	คุณธรรม จริยธรรม	4.50	0.58	มากที่สุด
117	ความเสียสละ	4.47	0.70	มาก
118	งบประมาณ	4.15	0.77	มาก
119	กระบวนการความต่อเนื่องในการดำเนินการ	4.22	0.63	มาก
120	ระบบการบริหารจัดการ	4.34	0.61	มาก

จากตารางที่ 9 พบว่าโดยภาพรวมตัวแปรทั้ง 120 ข้อ มีค่ามัชฌิมเลขคณิต ($\bar{X}$) อยู่ในระหว่าง 3.30 – 4.54 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) อยู่ระหว่าง 0.56 – 1.09 แสดงว่าผู้ให้ข้อมูลมีความคิดเห็นเกี่ยวกับตัวแปรที่ส่งผลโดยเฉลี่ยมีค่ามาก เมื่อพิจารณารายตัวแปรพบว่าตัวแปรที่มีค่า

มัชฌิมเลขคณิต ($\bar{X}$) สูงสุดคือ การเรียนรู้ มีค่ามัชฌิมเลขคณิต ($\bar{X}$) 4.54 รองลงมาคือ ทักษะคิดที่ดี โดยมีค่ามัชฌิมเลขคณิต ($\bar{X}$) 4.50 ส่วนตัวแปรที่มีค่ามัชฌิมเลขคณิต ($\bar{X}$) ต่ำที่สุด คือ อารมณ์โกรธ มีค่ามัชฌิมเลขคณิต ($\bar{X}$) 3.30

6. การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis) ด้วยวิธีการสกัดปัจจัย (Principal Component Analysis: PCA) เพื่อให้ได้ตัวแปรสำคัญ

เป็นการวิเคราะห์เพื่อหาองค์ประกอบปัจจัยความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคของผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชมิ่งคลาภิเษก โดยมีรายละเอียดดังนี้

6.1 การตรวจสอบความเหมาะสมของข้อมูลในการวิเคราะห์ปัจจัย

6.1.1 การตรวจสอบจำนวนแบบสอบถามที่เหมาะสมที่ใช้ในการวิเคราะห์ปัจจัย

โคมเรย์ และ ลี (Comrey and Lee) เสนอแนวทางในการพิจารณาจำนวนตัวอย่างที่เพียงพอต่อการวิเคราะห์ปัจจัยว่า จำนวนตัวอย่าง 50 ตัวอย่าง ไม่เหมาะสมอย่างยิ่ง จำนวน 100 ตัวอย่างไม่เหมาะสม จำนวนตัวอย่าง 200 ตัวอย่าง พอใช้ จำนวนตัวอย่าง 300 ตัวอย่างดี จำนวนตัวอย่าง 500 ตัวอย่าง ดีมาก และจำนวนตัวอย่างมากกว่า 1000 ดีที่สุด¹⁶³ ซึ่งงานวิจัยนี้มีจำนวนตัวอย่างทั้งสิ้น 232 ฉบับ เนื่องจากกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชมิ่งคลาภิเษก มีข้อจำกัดตรงที่มีโรงเรียนมัธยมศึกษาในกลุ่มเพียง 31 โรงเรียน อย่างไรก็ตามจำนวนตัวอย่างมีความเหมาะสมระดับพอใช้ได้ที่จะนำไปวิเคราะห์ต่อไป

6.1.2 การตรวจสอบโดยใช้สถิติทดสอบ

ในที่นี้ใช้การตรวจสอบโดยใช้สถิติ KMO (Kaiser-Meyer-Olkin measure of sampling adequacy) อยู่ระหว่าง 0 ถึง 1 และทดสอบสมมติฐานด้วยค่า Barlett's Test of Sphericity ดังต่อไปนี้

¹⁶³ A.L. Comrey and H.B. Lee, *A First Course in Factor Analysis*, 2nd ed. (Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum, 1992), 217.

ตารางที่ 10 แสดงการวิเคราะห์ค่า Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling

KMO and Bartlett's Test

Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy.		.894
Bartlett's Test of	Approx. Chi-Square	27769.059
Sphericity	df	7140
	Sig.	.000

จากตารางที่ 10 แสดงให้เห็นผลการทดสอบ KMO (Kaiser-Mayer-Olkin measure of sampling adequacy) เท่ากับ 0.894 แสดงถึงความเหมาะสม เพียงพอของข้อมูลทั้งหมดและตัวแปรต่างๆ ที่สามารถใช้การวิเคราะห์ปัจจัยได้ในระดับดีมาก เพราะ KMO มีค่าสูงและจากการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรโดยค่าสถิติทดสอบ Bartlett's Test of Sphericity พบว่ามีค่าสถิติ Chi-Square ที่ใช้ทดสอบความเหมาะสมของปัจจัยมีนัยสำคัญทางสถิติ ($\text{sig} < 0.05$) แสดงว่าเมตริกซ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรต่างๆ มีความสัมพันธ์ ทำให้ข้อมูลที่ได้สามารถนำไปวิเคราะห์องค์ประกอบ (Factor Analysis) ต่อไปได้

ค่าสถิติทดสอบ Bartlett's Test of Sphericity

H_0 : ตัวแปรต่างๆ ไม่มีความสัมพันธ์กัน

H_1 : ตัวแปรต่างๆ มีความสัมพันธ์กัน

ค่า sig เท่ากับ 0.00 ซึ่งน้อยกว่า 0.05 จึงปฏิเสธ H_0 นั่นคือตัวแปรต่างๆ มีความสัมพันธ์กัน จึงสามารถใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบ (Factor Analysis) วิเคราะห์ต่อไปได้

การวิเคราะห์ขั้นตอนนี้ใช้การสกัดองค์ประกอบ (Exploratory Factor Analysis) ด้วยวิธี การวิเคราะห์องค์ประกอบหลัก (Principal Component Analysis: PCA) วิเคราะห์ด้วยการหมุนแกนแบบตั้งฉาก (Orthogonal Rotation) และการหมุนแกนองค์ประกอบด้วยวิธีแวนริแมกซ์ (Varimax Rotation) โดยข้อตกลงเบื้องต้นในการศึกษาครั้งนี้ใช้เกณฑ์ในการเลือกปัจจัยดังนี้ 1) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loading) ตั้งแต่ 0.55 ขึ้นไป ตามที่แฮร์และคณะ (Hair et.al.) กล่าวว่าน้ำหนักองค์ประกอบที่ 0.50 ขึ้นไปเป็นค่าน้ำหนักที่มีนัยสำคัญในการปฏิบัติ (Practically Significant)¹⁶⁴ 2) มีค่าไอเกน (Eigenvalues) มากกว่าหรือเท่ากับ 1 ตามเกณฑ์ของไคเซอร์ (Kaiser's

¹⁶⁴ J.F. Hair, Jr. Anderson, R.E., R.L., and W.C. Black, **Multivariate Data Analysis**, 5th ed. (Upper Saddle River, NJ: Prentice Hall, 1998), 111.

criterion)¹⁶⁵ และ 3) มีตัวแปรที่บรรยายแต่ละองค์ประกอบตั้งแต่ 3 ตัวขึ้นไป พบว่าได้องค์ประกอบ ปัจจัยความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคของผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชมง์คลาภิเชก จำนวน 23 ปัจจัย แสดงดังตารางที่ 11

ตารางที่ 11 แสดงจำนวนองค์ประกอบและค่าความแปรปรวนของตัวแปร

องค์ประกอบ (component)	Initial Eigenvalues			Rotation Sums of Squared Loadings		
	ค่าความ แปรปรวน ของตัวแปร eigenvalues	ความ แปรปรวน ร้อยละ % of Variance	ความ แปรปรวน สะสมร้อยละ Cumulative % of Variance	ค่าความ แปรปรวนของ ตัวแปร eigenvalues	ความ แปรปรวน ร้อยละ % of Variance	ความ แปรปรวน สะสมร้อยละ Cumulative % of Variance
1	47.262	39.385	39.385	11.912*	9.927	9.927
2	5.086	4.239	43.623	8.199*	6.833	16.759
3	4.434	3.695	47.319	7.416*	6.180	22.939
4	3.066	2.555	49.873	6.394*	5.329	28.268
5	2.935	2.446	52.319	5.875*	4.896	33.163
6	2.577	2.147	54.467	5.340	4.450	37.613
7	2.229	1.858	56.324	4.377*	3.648	41.261
8	1.993	1.661	57.985	4.164	3.470	44.731
9	1.935	1.612	59.598	3.714*	3.095	47.826
10	1.770	1.475	61.072	3.631	3.026	50.852
11	1.676	1.397	62.469	3.561	2.968	53.820
12	1.534	1.278	63.747	3.510	2.925	56.745
13	1.495	1.246	64.993	3.148	2.623	59.368
14	1.459	1.216	66.209	2.433*	2.028	61.396
15	1.368	1.140	67.349	2.241	1.868	63.264

¹⁶⁵Kaiser, quoted in Barbara G. Tabachnik, and Linda S. Fidell, *Using Multivariate Statistics* (New York: Harper & Row, 1983), 141.

ตารางที่ 11 แสดงจำนวนองค์ประกอบและค่าความแปรปรวนของตัวแปร (ต่อ)

องค์ประกอบ (component)	Initial Eigenvalues			Rotation Sums of Squared Loadings		
	ค่าความ แปรปรวน ของตัวแปร eigenvalues	ความ แปรปรวน ร้อยละ % of Variance	ความ แปรปรวน สะสมร้อยละ Cumulative % of Variance	ค่าความ แปรปรวนของ ตัวแปร eigenvalues	ความ แปรปรวน ร้อยละ % of Variance	ความ แปรปรวน สะสมร้อยละ Cumulative % of Variance
16	1.332	1.110	68.459	2.174	1.812	65.075
17	1.241	1.034	69.493	2.085	1.738	66.813
18	1.217	1.014	70.508	2.048	1.707	68.520
19	1.196	.996	71.504	1.875	1.563	70.082
20	1.184	.986	72.491	1.723	1.436	71.518
21	1.122	.935	73.425	1.697	1.414	72.933
22	1.092	.910	74.335	1.383	1.153	74.085
23	1.048	.874	75.209	1.349	1.124	75.209

*องค์ประกอบที่มีจำนวนตัวแปร ตั้งแต่ 3 ตัวแปรขึ้นไป และมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor loading) เท่ากับ 0.55 ขึ้นไป

จากตารางที่ 11 พบว่า ผลการวิเคราะห์เมื่อพิจารณาจากเกณฑ์คัดเลือก ปัจจัยค่าความแปรปรวนของตัวแปร (eigenvalues) มากกว่า 1.00 พบว่ามี 23 องค์ประกอบ และ องค์ประกอบที่ 1 – 23 สามารถอธิบายค่าความแปรปรวนของตัวแปรทั้งหมด ได้เท่ากับร้อยละ 75.209 แต่เมื่อพิจารณาเกณฑ์ในการเลือกที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor loading) ตั้งแต่ 0.55 ขึ้นไปและมีตัวแปรที่บรรยายแต่ละองค์ประกอบตั้งแต่ 3 ตัวขึ้นไป พบว่ามีเพียง 8 องค์ประกอบที่มีคุณลักษณะเป็นไปตามเกณฑ์ คือ องค์ประกอบที่ 1 องค์ประกอบที่ 2 องค์ประกอบที่ 3 องค์ประกอบที่ 4 องค์ประกอบที่ 5 องค์ประกอบที่ 7 องค์ประกอบที่ 9 และ องค์ประกอบที่ 14 ส่วนองค์ประกอบที่เหลือไม่เป็นไปตามเกณฑ์การพิจารณา ทำให้ตัวแปร ในการพิจารณาเหลือเพียงจำนวน 35 ตัวแปร จากตัวแปรทั้งหมด 120 ตัวแปร ซึ่งจำแนกได้ดังตารางที่ 13

ตารางที่ 12 น้ำหนักองค์ประกอบและตัวแปรที่อธิบายในแต่ละองค์ประกอบหลังหมุนแกน

ตัวแปร	ค่าน้ำหนักองค์ประกอบขององค์ประกอบที่							
	1	2	3	4	5	7	9	14
93	.786							
98	.770							
91	.767							
92	.761							
94	.742							
90	.685							
102	.681							
87	.653							
65	.554							
69		.792						
70		.760						
68		.740						
71		.729						
72		.649						
83			.611					
81			.609					
80			.595					
89			.553					
112				.686				
107				.671				
108				.618				
111				.604				
60					.680			
59					.679			
58					.658			
61					.594			

ตารางที่ 12 น้ำหนักองค์ประกอบและตัวแปรที่อธิบายในแต่ละองค์ประกอบหลังหมุนแกน (ต่อ)

ตัวแปร	ค่าน้ำหนักองค์ประกอบขององค์ประกอบที่							
	1	2	3	4	5	7	9	14
1						.717		
2						.621		
3						.589		
16							.695	
17							.675	
18							.622	
95								.717
26								.711
50								.627

จากตารางที่ 12 พบว่า องค์ประกอบปัจจัยความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคของผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติศรีมงคลากิเชก มี 8 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบที่ 1 องค์ประกอบที่ 2 องค์ประกอบที่ 3 องค์ประกอบที่ 4 องค์ประกอบที่ 5 องค์ประกอบที่ 7 องค์ประกอบที่ 9 องค์ประกอบที่ 14

เพื่อความสะดวกในการเรียกชื่อองค์ประกอบที่มีคุณสมบัติตามเกณฑ์ที่กำหนด ผู้วิจัยได้ร่นลำดับที่ขององค์ประกอบจากองค์ประกอบ จากองค์ประกอบที่ 7 เป็นองค์ประกอบที่ 6 และจากองค์ประกอบ จากองค์ประกอบที่ 9 เป็นองค์ประกอบที่ 7 และจากองค์ประกอบ จากองค์ประกอบที่ 14 เป็นองค์ประกอบที่ 8 และตั้งชื่อแต่ละองค์ประกอบดังตารางที่ 14 และมีรายละเอียดแต่ละองค์ประกอบดังตารางที่ 15 - 22

ตารางที่ 13 องค์ประกอบปัจจัยความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคของผู้บริหารกลุ่มโรงเรียน
เฉลิมพระเกียรติรัชมิ่งคลาภิเษก

ลำดับที่	ชื่อองค์ประกอบ	จำนวนตัวแปร	ค่านำหนัก องค์ประกอบ (factor loading)
1	แรงผลักดันที่ส่งเสริมความฉลาดในการแก้ไข อุปสรรค	9	0.554 – 0.786
2	ความสำเร็จทางวิชาการ	5	0.649 – 0.792
3	การรับรู้ความสามารถของตน	4	0.553 – 0.611
4	การฟื้นตัวจากการเผชิญอุปสรรค	4	0.604 – 0.686
5	การเรียนรู้	4	0.594 – 0.680
6	การมองโลกในแง่ดี	3	0.589 – 0.717
7	นวัตกรรม	3	0.622 – 0.695
8	การกำกับตนเอง	3	0.627 – 0.717
	รวม	35	0.553 – 0.792

จากตารางที่ 13 พบว่า องค์ประกอบที่มีคุณสมบัติตามเกณฑ์ที่กำหนดมีจำนวน 8 องค์ประกอบ โดยองค์ประกอบที่ 1 มีจำนวนตัวแปรที่อธิบายองค์ประกอบ 9 ตัวแปร มีค่านำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง 0.554 – 0.786 องค์ประกอบที่ 2 มีจำนวนตัวแปรที่อธิบายองค์ประกอบ 5 ตัวแปร มีค่านำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง 0.649 – 0.792 องค์ประกอบที่ 3 มีจำนวนตัวแปรที่อธิบายองค์ประกอบ 4 ตัวแปร มีค่านำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง 0.553 – 0.611 องค์ประกอบที่ 4 มีจำนวนตัวแปรที่อธิบายองค์ประกอบ 4 ตัวแปร มีค่านำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง 0.604 – 0.686 องค์ประกอบที่ 5 มีจำนวนตัวแปรที่อธิบายองค์ประกอบ 4 ตัวแปร มีค่านำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง 0.594 – 0.680 องค์ประกอบที่ 6 มีจำนวนตัวแปรที่อธิบายองค์ประกอบ 3 ตัวแปร มีค่านำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง 0.589 – 0.717 องค์ประกอบที่ 7 มีจำนวนตัวแปรที่อธิบายองค์ประกอบ 3 ตัวแปร มีค่านำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง 0.622 – 0.695 องค์ประกอบที่ 8 มีจำนวนตัวแปรที่อธิบายองค์ประกอบ 3 ตัวแปร มีค่านำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง 0.627 – 0.717 รวมมีจำนวนตัวแปรที่อธิบายองค์ประกอบทั้งสิ้น 35 ตัวแปร มีค่านำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง 0.553 – 0.792

ตารางที่ 14 องค์ประกอบที่ 1 “แรงผลักดันที่ส่งเสริมความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรค”

ที่	ตัวแปร	ข้อความ	ค่าน้ำหนัก องค์ประกอบ
1	a_93	วัฒนธรรมที่ดี	0.786
2	a_98	ชุมชนที่ดี	0.770
3	a_91	องค์กรที่มีประสิทธิภาพ	0.767
4	a_92	การพัฒนาความสามารถทางวิชาชีพ	0.761
5	a_94	สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม	0.742
6	a_90	ครอบครัวที่ดี	0.685
7	a_102	ปัจจัยทางสภาพแวดล้อม	0.681
8	a_87	ความเชื่อในการควบคุม	0.653
9	a_65	บรรยากาศในที่ทำงาน	0.554
ค่าความแปรปรวนของตัวแปร (eigenvalues)			11.912
ค่าร้อยละของความแปรปรวน (percent of variance)			9.927

จากตารางที่ 14 พบว่า องค์ประกอบที่ 1 อธิบายด้วยตัวแปรสำคัญจำนวน 9 ตัวแปร หลังหมุนแกนมีค่าน้ำหนักตัวแปรในองค์ประกอบอยู่ระหว่าง 0.554 ถึง 0.786 มีค่าความแปรปรวนของตัวแปรเท่ากับ 11.912 และค่าร้อยละของความแปรปรวนเท่ากับ 9.926 ซึ่งเมื่อเทียบค่าความแปรปรวนของตัวแปรกับองค์ประกอบอื่นๆ พบว่าองค์ประกอบนี้มีความสำคัญเป็นอันดับหนึ่ง กล่าวคือ ตัวแปรทั้ง 9 ตัวแปร เป็นตัวแปรที่รวมกันอธิบายองค์ประกอบนี้ได้ดีที่สุด และเมื่อแยกพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ตัวแปร “วัฒนธรรมที่ดี” มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุดคือ 0.786 สำหรับตัวแปร “บรรยากาศในที่ทำงาน” พบว่ามีค่าน้ำหนักองค์ประกอบน้อยที่สุดคือ 0.554 และเนื่องจากตัวแปรองค์ประกอบนี้เกี่ยวข้องกับแรงผลักดันที่ส่งเสริมความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรค ผู้วิจัยจึงตั้งชื่อองค์ประกอบนี้ว่า แรงผลักดันที่ส่งเสริมความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรค

ตารางที่ 15 องค์ประกอบที่ 2 “ความสำเร็จทางวิชาการ”

ที่	ตัวแปร	ข้อความ	ค่าน้ำหนัก องค์ประกอบ
1	a_69	ความสำเร็จทางวิชาการ	0.792
2	a_70	ความสำเร็จในงาน	0.760
3	a_68	ความสามารถทางวิชาการ	0.740
4	a_71	ประสบการณ์วิชาการ	0.729
5	a_72	แรงจูงใจแห่งความสำเร็จ	0.649
ค่าความแปรปรวนของตัวแปร (eigenvalues)			8.199
ค่าร้อยละของความแปรปรวน (percent of variance)			6.833

จากตารางที่ 15 พบว่า องค์ประกอบที่ 2 อธิบายด้วยตัวแปรสำคัญจำนวน 5 ตัวแปร หลังหมุนแกนมีค่าน้ำหนักตัวแปรในองค์ประกอบอยู่ระหว่าง 0.649 ถึง 0.792 มีค่าความแปรปรวนของตัวแปรเท่ากับ 8.199 และค่าร้อยละของความแปรปรวนเท่ากับ 6.833 ซึ่งเมื่อเทียบค่าความแปรปรวนของตัวแปรกับองค์ประกอบอื่นๆ พบว่า องค์ประกอบนี้มีความสำคัญเป็นอันดับสอง กล่าวคือ ตัวแปรทั้ง 5 ตัวแปร เป็นตัวแปรที่ร่วมกันอธิบายองค์ประกอบนี้ได้ตรงลงมาจากองค์ประกอบแรก และเมื่อแยกพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ตัวแปร “ความสำเร็จทางวิชาการ” มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุดคือ 0.792 สำหรับตัวแปร “แรงจูงใจแห่งความสำเร็จ” พบว่ามีค่าน้ำหนักองค์ประกอบน้อยที่สุดคือ 0.649 และเนื่องจากตัวแปรองค์ประกอบนี้เกี่ยวข้องกับความสำเร็จทางวิชาการ ผู้วิจัยจึงตั้งชื่อองค์ประกอบนี้ว่า ความสำเร็จทางวิชาการ

ตารางที่ 16 องค์ประกอบที่ 3 “การรับรู้ความสามารถของตน”

ที่	ตัวแปร	ข้อความ	ค่าน้ำหนัก องค์ประกอบ
1	a_83	รับรู้ความสามารถในตนเอง	0.611
2	a_81	เป็นผู้ที่มีเป้าหมาย	0.609
3	a_80	วางแผนเป้าหมายที่ชัดเจน	0.595
4	a_89	ความสัมพันธ์หรือสัมพันธ์ภาพที่ดี	0.553
ค่าความแปรปรวนของตัวแปร (eigenvalues)			7.416
ค่าร้อยละของความแปรปรวน (percent of variance)			6.180

จากตารางที่ 16 พบว่า องค์ประกอบที่ 3 อธิบายด้วยตัวแปรสำคัญจำนวน 4 ตัวแปร หลังหมุนแกนมีค่าน้ำหนักตัวแปรในองค์ประกอบอยู่ระหว่าง 0.553 ถึง 0.611 มีค่าความแปรปรวนของตัวแปรเท่ากับ 7.416 และค่าร้อยละของความแปรปรวนเท่ากับ 6.180 ซึ่งเมื่อเทียบค่าความแปรปรวนของตัวแปรกับองค์ประกอบอื่นๆ พบว่า องค์ประกอบนี้มีความสำคัญเป็นอันดับสาม กล่าวคือ ตัวแปรทั้ง 4 ตัวแปร เป็นตัวแปรที่ร่วมกันอธิบายองค์ประกอบนี้ได้ดีรองลงมาจากองค์ประกอบที่สอง และเมื่อแยกพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ตัวแปร “รับรู้ความสามารถในตนเอง” มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุดคือ 0.611 สำหรับตัวแปร “ความสัมพันธ์หรือสัมพันธ์ภาพที่ดี” พบว่ามีค่าน้ำหนักองค์ประกอบน้อยที่สุดคือ 0.553 และเนื่องจากตัวแปรองค์ประกอบนี้เกี่ยวข้องกับการรับรู้ความสามารถของตน ผู้วิจัยจึงตั้งชื่อองค์ประกอบนี้ว่า การรับรู้ความสามารถของตน

ตารางที่ 17 องค์ประกอบที่ 4 “การฟื้นตัวจากการเผชิญอุปสรรค”

ที่	ตัวแปร	ข้อความ	ค่าน้ำหนัก องค์ประกอบ
1	a_112	โอกาสส่งผลกระทบต่อความสามารถในการฝ่าฟันอุปสรรค	0.686
2	a_107	ผลกระทบส่งผลกระทบต่อความสามารถในการฝ่าฟัน อุปสรรค	0.671
3	a_108	ความสามารถในการจดจำ	0.618
4	a_111	ผลกระทบทางจิตใจ	0.604
ค่าความแปรปรวนของตัวแปร (eigenvalues)			6.394
ค่าร้อยละของความแปรปรวน (percent of variance)			5.329

จากตารางที่ 17 พบว่า องค์ประกอบที่ 4 อธิบายด้วยตัวแปรสำคัญจำนวน 4 ตัวแปร หลังหมุนแกนมีค่าน้ำหนักตัวแปรในองค์ประกอบอยู่ระหว่าง 0.604 ถึง 0.686 มีค่าความแปรปรวนของตัวแปรเท่ากับ 6.394 และค่าร้อยละของความแปรปรวนเท่ากับ 5.329 ซึ่งเมื่อเทียบค่าความแปรปรวนของตัวแปรกับองค์ประกอบอื่นๆ พบว่า องค์ประกอบนี้มีความสำคัญเป็นอันดับสี่ กล่าวคือ ตัวแปรทั้ง 4 ตัวแปร เป็นตัวแปรที่รวมกันอธิบายองค์ประกอบนี้ได้ดีรองลงมาจากองค์ประกอบที่สาม และเมื่อแยกพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ตัวแปร “โอกาสส่งผลกระทบต่อความสามารถในการฝ่าฟันอุปสรรค” มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุดคือ 0.686 สำหรับตัวแปร “ผลกระทบทางจิตใจ” พบว่ามีค่าน้ำหนักองค์ประกอบน้อยที่สุดคือ 0.604 และเนื่องจากตัวแปรองค์ประกอบนี้เกี่ยวข้องกับฟื้นตัวจากการเผชิญอุปสรรค ผู้วิจัยจึงตั้งชื่อองค์ประกอบนี้ว่า การฟื้นตัวจากการเผชิญอุปสรรค

ตารางที่ 18 องค์ประกอบที่ 5 “การเรียนรู้”

ที่	ตัวแปร	ข้อความ	ค่าน้ำหนัก องค์ประกอบ
1	a_60	ยืนหยัดในคุณค่า	0.680
2	a_59	ความศรัทธา	0.679
3	a_58	สังคมดี	0.658
4	a_57	ประสบการณ์	0.594
ค่าความแปรปรวนของตัวแปร (eigenvalues)			5.857
ค่าร้อยละของความแปรปรวน (percent of variance)			4.896

จากตารางที่ 18 พบว่า องค์ประกอบที่ 5 อธิบายด้วยตัวแปรสำคัญจำนวน 4 ตัวแปร หลังหมุนแกนมีค่าน้ำหนักตัวแปรในองค์ประกอบอยู่ระหว่าง 0.594 ถึง 0.680 มีค่าความแปรปรวนของตัวแปรเท่ากับ 5.857 และค่าร้อยละของความแปรปรวนเท่ากับ 4.896 ซึ่งเมื่อเทียบค่าความแปรปรวนของตัวแปรกับองค์ประกอบอื่นๆ พบว่าองค์ประกอบนี้มีความสำคัญเป็นอันดับห้า กล่าวคือ ตัวแปรทั้ง 4 ตัวแปร เป็นตัวแปรที่ร่วมกันอธิบายองค์ประกอบนี้ได้ดีรองลงมาจากองค์ประกอบที่สี่ และเมื่อแยกพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ตัวแปร “ยืนหยัดในคุณค่า” มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุดคือ 0.680 สำหรับตัวแปร “ประสบการณ์” พบว่ามีค่าน้ำหนักองค์ประกอบน้อยที่สุดคือ 0.594 และเนื่องจากตัวแปรองค์ประกอบนี้เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ ผู้วิจัยจึงตั้งชื่อองค์ประกอบนี้ว่าการเรียนรู้

ตารางที่ 19 องค์ประกอบที่ 6 “การมองโลกในแง่ดี”

ที่	ตัวแปร	ข้อความ	ค่าน้ำหนัก องค์ประกอบ
1	a_1	ความสุขในการทำงาน	0.717
2	a_2	ยอมรับความเปลี่ยนแปลง และกระตือรือร้นที่จะ แสวงหาความเปลี่ยนแปลง	0.621
3	a_3	มองโลกในแง่ดี	0.589
ค่าความแปรปรวนของตัวแปร (eigenvalues)			5.340
ค่าร้อยละของความแปรปรวน (percent of variance)			4.450

จากตารางที่ 19 พบว่า องค์ประกอบที่ 6 อธิบายด้วยตัวแปรสำคัญจำนวน 3 ตัวแปร หลังหมุนแกนมีค่าน้ำหนักตัวแปรในองค์ประกอบอยู่ระหว่าง 0.589 ถึง 0.717 มีค่าความแปรปรวนของตัวแปรเท่ากับ 5.340 และค่าร้อยละของความแปรปรวนเท่ากับ 4.450 ซึ่งเมื่อเทียบค่าความแปรปรวนของตัวแปรกับองค์ประกอบอื่นๆ พบว่า องค์ประกอบนี้มีความสำคัญเป็นอันดับหก กล่าวคือ ตัวแปรทั้ง 3 ตัวแปร เป็นตัวแปรที่ร่วมกันอธิบายองค์ประกอบนี้ได้ดีรองลงมาจากองค์ประกอบที่ห้า และเมื่อแยกพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ตัวแปร “ความสุขในการทำงาน” มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุดคือ 0.717 สำหรับตัวแปร “มองโลกในแง่ดี” พบว่ามีค่าน้ำหนักองค์ประกอบน้อยที่สุดคือ 0.589 และเนื่องจากตัวแปรองค์ประกอบนี้เกี่ยวข้องกับการมองโลกในแง่ดี ผู้วิจัยจึงตั้งชื่อองค์ประกอบนี้ว่า การมองโลกในแง่ดี

ตารางที่ 20 องค์ประกอบที่ 7 “นวัตกรรม”

ที่	ตัวแปร	ข้อความ	ค่าน้ำหนัก องค์ประกอบ
1	a_16	นวัตกรรม	0.695
2	a_17	การทำงานเป็นทีม	0.675
3	a_18	การมีพลัง กำลัง	0.622
ค่าความแปรปรวนของตัวแปร (eigenvalues)			4.377
ค่าร้อยละของความแปรปรวน (percent of variance)			3.648

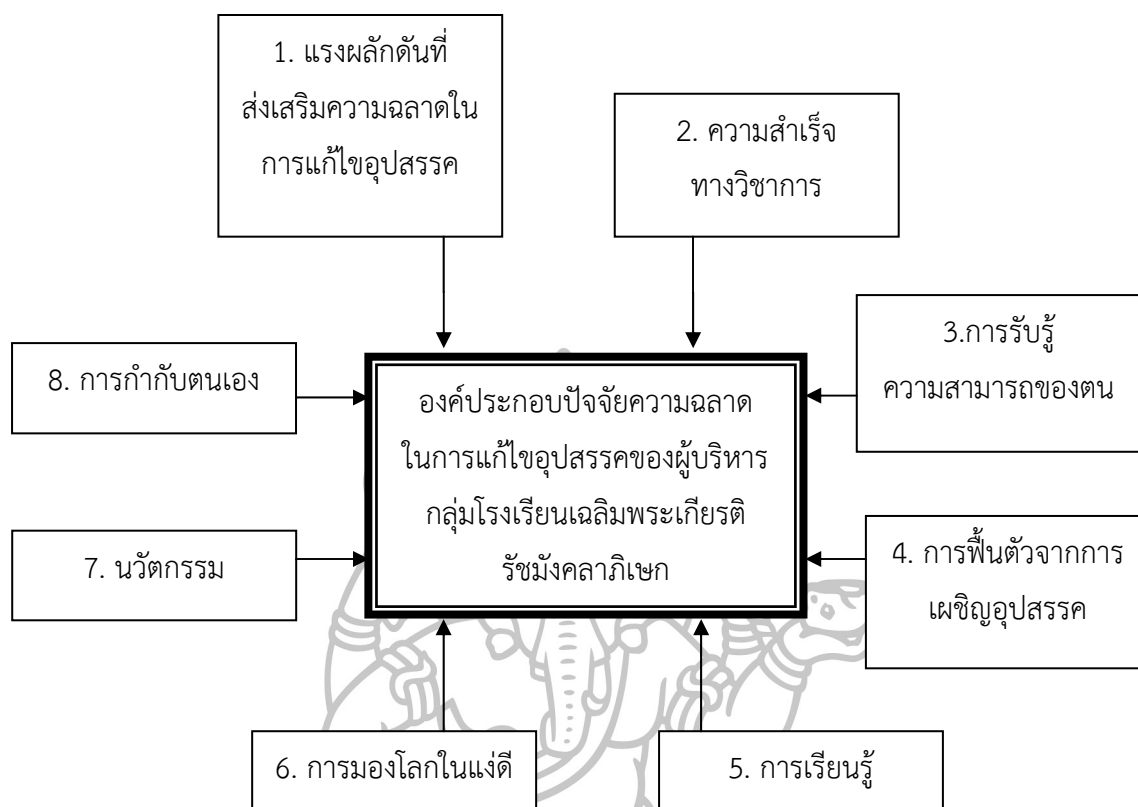
จากตารางที่ 20 พบว่า องค์ประกอบที่ 7 อธิบายด้วยตัวแปรสำคัญจำนวน 3 ตัวแปร หลังหมุนแกนมีค่าน้ำหนักตัวแปรในองค์ประกอบอยู่ระหว่าง 0.622 ถึง 0.695 มีค่าความแปรปรวนของตัวแปรเท่ากับ 4.377 และค่าร้อยละของความแปรปรวนเท่ากับ 3.648 ซึ่งเมื่อเทียบค่าความแปรปรวนของตัวแปรกับองค์ประกอบอื่นๆ พบว่า องค์ประกอบนี้มีความสำคัญเป็นอันดับเจ็ด กล่าวคือ ตัวแปรทั้ง 3 ตัวแปร เป็นตัวแปรที่ร่วมกันอธิบายองค์ประกอบนี้ได้ดีรองลงมาจากองค์ประกอบที่หก และเมื่อแยกพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ตัวแปร “นวัตกรรม” มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุดคือ 0.695 สำหรับตัวแปร “การมีพลัง กำลัง” พบว่ามีค่าน้ำหนักองค์ประกอบน้อยที่สุดคือ 0.622 และเนื่องจากตัวแปรองค์ประกอบนี้เกี่ยวข้องกับนวัตกรรม ผู้วิจัยจึงตั้งชื่อองค์ประกอบนี้ว่า นวัตกรรม

ตารางที่ 21 องค์ประกอบที่ 8 “การกำกับตนเอง”

ที่	ตัวแปร	ข้อความ	ค่าน้ำหนัก องค์ประกอบ
1	a_95	ความเครียดในการทำงาน	0.717
2	a_26	อารมณ์โกรธ	0.711
3	a_50	การลงโทษ	0.627
ค่าความแปรปรวนของตัวแปร (eigenvalues)			4.164
ค่าร้อยละของความแปรปรวน (percent of variance)			3.470

จากตารางที่ 21 พบว่า องค์ประกอบที่ 8 อธิบายด้วยตัวแปรสำคัญจำนวน 3 ตัวแปร หลังหมุนแกนมีค่าน้ำหนักตัวแปรในองค์ประกอบอยู่ระหว่าง 0.627 ถึง 0.717 มีค่าความแปรปรวนของตัวแปรเท่ากับ 4.164 และค่าร้อยละของความแปรปรวนเท่ากับ 3.470 ซึ่งเมื่อเทียบค่าความแปรปรวนของตัวแปรกับองค์ประกอบอื่นๆ พบว่า องค์ประกอบนี้มีความสำคัญเป็นอันดับแปด กล่าวคือ ตัวแปรทั้ง 3 ตัวแปร เป็นตัวแปรที่ร่วมกันอธิบายองค์ประกอบนี้ได้ดีรองลงมาจากองค์ประกอบที่เจ็ด และเมื่อแยกพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ตัวแปร “ความเครียดในการทำงาน” มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุดคือ 0.717 สำหรับตัวแปร “การลงโทษ” พบว่ามีค่าน้ำหนักองค์ประกอบน้อยที่สุดคือ 0.627 และเนื่องจากตัวแปรองค์ประกอบนี้เกี่ยวข้องกับการกำกับตนเอง ผู้วิจัยจึงตั้งชื่อองค์ประกอบนี้ว่า การกำกับตนเอง

จากการวิเคราะห์องค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบปัจจัยความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคของผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชมิ่งคลาภิเษก โดยใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจที่กล่าวมา สรุปองค์ประกอบได้ดังแผนภูมิที่ 4

แผนภูมิที่ 4 แสดงองค์ประกอบปัจจัยความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคของผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชมิ่งคลาภิเชก

จากแผนภูมิที่ 4 อธิบายได้ว่า องค์ประกอบปัจจัยความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคของผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชมิ่งคลาภิเชก ประกอบไปด้วย 8 องค์ประกอบ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. องค์ประกอบ “แรงผลักดันที่ส่งเสริมความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรค” ประกอบด้วย 9 องค์ประกอบย่อยคือ (1) วัฒนธรรมที่ดี (2) ชุมชนที่ดี (3) องค์กรที่มีประสิทธิภาพ (4) การพัฒนาความสามารถทางวิชาชีพ (5) สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม (6) ครอบครัวที่ดี (7) ปัจจัยทางสภาพแวดล้อม (8) ความเชื่อในการควบคุม (9) บรรยากาศในที่ทำงาน

2. องค์ประกอบ “ความสำเร็จทางวิชาการ” ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบย่อยคือ (1) ความสำเร็จทางวิชาการ (2) ความสำเร็จในงาน (3) ความสามารถทางวิชาการ (4) ประสบการณ์วิชาการ (5) แรงจูงใจแห่งความสำเร็จ

3. องค์ประกอบ “การรับรู้ความสามารถของตน” ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบย่อยคือ (1) วางแผนเป้าหมายที่ชัดเจน (2) รับรู้ความสามารถในตนเอง (3) เป็นผู้ที่มีเป้าหมาย (4) ความสัมพันธ์หรือสัมพันธ์ภาพที่ดี

4. องค์ประกอบ “การฟื้นตัวจากการเผชิญอุปสรรค” ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบย่อย คือ (1) โอกาสส่งผลกระทบต่อความสามารถในการฝ่าฟันอุปสรรค (2) ผลกระทบส่งผลกระทบต่อความสามารถในการฝ่าฟันอุปสรรค (3) ความสามารถในการจดจำ (4) ผลกระทบทางจิตใจ

5. องค์ประกอบ “การเรียนรู้” ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบย่อยคือ (1) ความศรัทธา (2) ยืนหยัดในคุณค่า (3) สังคมดี (4) ประสบการณ์

6. องค์ประกอบ “การมองโลกในแง่ดี” ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบย่อยคือ (1) ความสุขในการทำงาน (2) ยอมรับความเปลี่ยนแปลง และกระตือรือร้นที่จะแสวงหาความเปลี่ยนแปลง (3) มองโลกในแง่ดี

7. องค์ประกอบ “นวัตกรรม” ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบย่อยคือ (1) นวัตกรรม (2) การมีพลัง กำลัง (3) การทำงานเป็นทีม

8. องค์ประกอบ “การกำกับตนเอง” ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบย่อย คือ (1) ความเครียดในการทำงาน (2) อารมณ์โกรธ (3) การลงโทษ

ตอนที่ 2 ความสัมพันธ์ขององค์ประกอบปัจจัยความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคของผู้บริหาร กลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชชมงคลาภิเชก

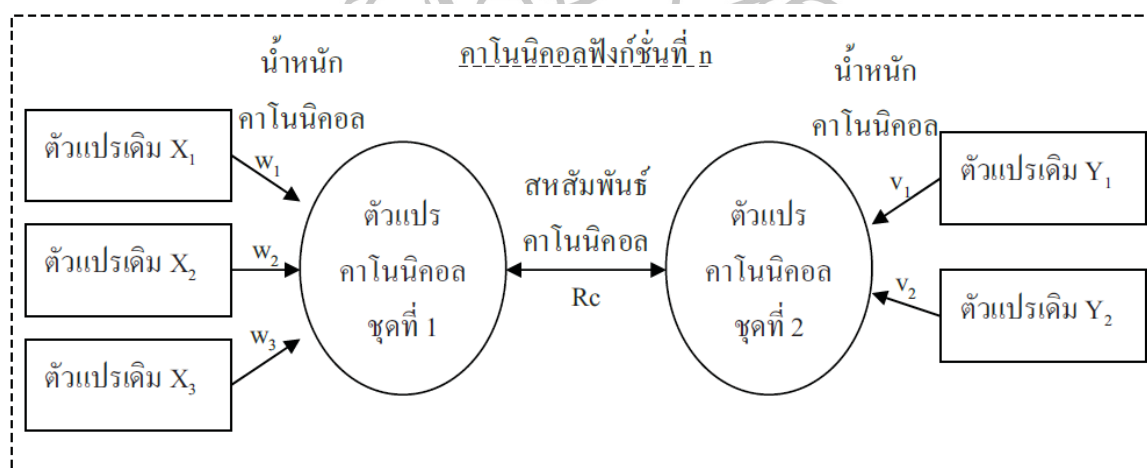
1. การวิเคราะห์สหสัมพันธ์คาโนนิคัล (Canonical Correlation Analysis)

ขั้นตอนนี้เป็น การวิเคราะห์สหสัมพันธ์คาโนนิคัล (Canonical Correlation Analysis) เพื่อหาความสัมพันธ์ขององค์ประกอบปัจจัยความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคของผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชชมงคลาภิเชก ซึ่ง จอนห์สัน และวิชเชอร์น (Johnson and Wichern) กล่าวว่า การวิเคราะห์สหสัมพันธ์คาโนนิคัลพัฒนาโดยโฮเทลลิง (Hotelling H.) เป็นการวิเคราะห์เพื่อหาความสัมพันธ์ของตัวแปร 2 ชุด โดยเน้นไปที่การหาความสัมพันธ์เชิงเส้นของตัวแปรชุดหนึ่งกับตัวแปรอีกชุดหนึ่ง ด้วยการสร้างตัวแปรคาโนนิคัล (canonical variables) ขึ้นมา ซึ่งตัวแปรคาโนนิคัลนี้จะเป็นฟังก์ชันเชิงเส้นของตัวแปรเดิมในแต่ละชุด โดยในครั้งแรกจะพิจารณาความสัมพันธ์เชิงเส้นที่มีความสัมพันธ์มากที่สุด หลังจากนั้นจะพิจารณาความสัมพันธ์เชิงเส้นคู่ต่อไปที่มีความสัมพันธ์มากที่สุดจากคู่ต่างๆ ที่ไม่มีความสัมพันธ์กับคู่แรก และเรียกความสัมพันธ์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรคาโนนิคัลว่าสหสัมพันธ์คาโนนิคัล (Canonical Correlation) ซึ่งสหสัมพันธ์คาโนนิคัลนี้จะบอกความแข็งแรง (strength) ของความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร 2 ชุด¹⁶⁶

¹⁶⁶Richard A. Johnson, and Dean W. Wichern, *Applied Multivariate Statistical Analysis*, 5th ed. (Englewood Cliffs, NJ.: Prentice-Hall, 1998.), 438.

การจัดกลุ่มตัวแปรเป็น 2 ชุด สามารถทำได้โดย 1) ไม่แบ่งตัวแปรชุดใดเป็นตัวแปรอิสระ และชุดใดเป็นตัวแปรตาม เพียงแต่ต้องการวัดความสัมพันธ์ของตัวแปรทั้งสองชุด หรือ 2) เป็นการหาสาเหตุหรือวัดความสัมพันธ์ของตัวแปรทั้งสองชุด โดยกำหนดว่าตัวแปรชุดหนึ่งเป็นตัวแปรอิสระ และอีกชุดหนึ่งเป็นตัวแปรตาม โดยตัวแปรในแต่ละชุดมีมากกว่า 1 ตัว และจำนวนตัวแปรในแต่ละชุดจะเท่ากันหรือไม่เท่ากันก็ได้ และจำนวนชุดของฟังก์ชันคาโนนิคอลจะมีที่ชุดขึ้นอยู่กับจำนวนตัวแปรที่น้อยที่สุดที่อยู่ในตัวแปรชุดเดิม¹⁶⁷

การวิเคราะห์สหสัมพันธ์คาโนนิคอล มีความเหมาะสมในการนำมาใช้กับการศึกษาวิจัยทางสังคมศาสตร์และทางการศึกษาที่มักจะทำการศึกษาตัวแปรหลายๆ ด้านเพื่อให้ครอบคลุมความซับซ้อนของมนุษย์ การวิเคราะห์สหสัมพันธ์คาโนนิคอลช่วยให้สามารถอธิบายปรากฏการณ์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร 2 ชุด ได้ชัดเจนและแม่นยำ อีกทั้งยังช่วยให้การวิจัยมีความตรงภายในและความตรงภายนอกมากขึ้น และการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปรจะเป็นการพิจารณาในลักษณะตัวแปรหลายตัวกับตัวแปรหลายตัว ไม่ใช่ลักษณะรายคู่¹⁶⁸ สำหรับสหสัมพันธ์คาโนนิคอลอธิบายโดยใช้ภาพประกอบที่ 6 ประกอบ ดังนี้

ภาพที่ 6 คาโนนิคอลฟังก์ชันที่ n ของการวิเคราะห์สหสัมพันธ์คาโนนิคอล

¹⁶⁷ กัลยา วาณิชย์บัญชา, การวิเคราะห์ข้อมูลหลายตัวแปร, พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพฯ: ธรรมสาร, 2550), 341-353.

¹⁶⁸ สำราญ มีแจ้ง, สถิติขั้นสูงสำหรับการ, พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพฯ: นิชินแอดเวอร์ไทซิ่ง-กรุ๊ป, 2546), 174-175.

จากภาพที่ 6 แสดงคาโนนิคอลฟังก์ชันของการวิเคราะห์สหสัมพันธ์คาโนนิคอล โดยในภาพที่ 6 สมมติว่าตัวแปรเดิม 2 ชุดคือชุด X ประกอบด้วย 3 ตัวคือ X_1 , X_2 , และ X_3 กับชุด Y ประกอบด้วยตัวแปร Y_1 และ Y_2 การหาความสัมพันธ์ของตัวแปรทั้งสองชุดนี้จะมีการสร้างตัวแปรคาโนนิคอลหรือตัวแปรสังเคราะห์ (canonical variables หรือ synthetic variables) ขึ้นมา ซึ่งตัวแปรคาโนนิคอลนี้จะเป็ฟังก์ชันเชิงเส้นของตัวแปรชุดเดิมในแต่ละชุด โดยการคำนวณหาค่าสหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรคาโนนิคอลกับตัวแปรชุดเดิมทั้งสองชุด และเรียกค่าสหสัมพันธ์ของตัวแปรคาโนนิคอลแต่ละตัวกับตัวแปรเดิมว่าน้ำหนักคาโนนิคอล (canonical loading หรือ canonical structure correlations) ซึ่งถ้ามีค่ามากแสดงว่าน้ำหนักคาโนนิคอลนั้นสามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรตัวเดิมได้มาก หลังจากนั้นจึงคำนวณหาสหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรคาโนนิคอล และเรียกค่าสหสัมพันธ์ของตัวแปร คาโนนิคอลว่า สหสัมพันธ์คาโนนิคอล (canonical correlation หรือ canonical correlation coefficient หรือ Rc) ซึ่งจะมีค่าเป็นบวกและมีค่าอยู่ระหว่าง 0 – 1 และแต่ละชุดของความสัมพัทธ์ที่กล่าวมาเรียกว่า ฟังก์ชันคาโนนิคอล (canonical function) ดังนั้นจำนวนฟังก์ชันคาโนนิคอลจะมีที่ฟังก์ชันขึ้นอยู่กับจำนวนตัวแปรที่น้อยที่สุดที่อยู่ในชุดตัวแปรเดิม (เช่น ภาพที่ 6 จำนวนตัวแปรในแต่ละชุดน้อยที่สุดคือ 2 ตัวแปร ดังนั้นจะได้ฟังก์ชันคาโนนิคอล 2 ฟังก์ชัน) โดยฟังก์ชันคาโนนิคอลฟังก์ชันแรกจะสร้างตัวแปรคาโนนิคอลที่ทำให้ค่าสหสัมพันธ์คาโนนิคอลสูงที่สุด คาโนนิคอลฟังก์ชันต่อไปจะสร้างตัวแปรคาโนนิคอลที่ทำให้ความสัมพันธ์สูงสุดเท่าที่จะทำได้ โดยตัวแปรคาโนนิคอลทั้งสองตัวในฟังก์ชันนี้จะต้องไม่มีความสัมพันธ์กับตัวแปรคาโนนิคอลทั้งสองตัวในฟังก์ชันก่อนหน้า และถ้านำค่าสหสัมพันธ์คาโนนิคอลมายกกำลังสอง เรียกว่า สหสัมพันธ์คาโนนิคอลกำลังสอง หรือค่าไอเกน (squared canonical correlation or canonical roots or eigenvalues: Rc^2) เป็นค่าที่แสดงสัดส่วนของความแปรปรวนร่วมระหว่างตัวแปรคาโนนิคอลทั้งสองชุด ใช้แสดงร้อยละของความแปรปรวนของตัวแปรเดิมที่มีส่วนในการสร้างตัวแปรคาโนนิคอล สำหรับค่าเกิน (redundancy index: R) เป็นค่าที่ใช้วัดความแปรปรวนหรือความแปรปรวนของชุดเดิมชุดหนึ่งที่สามารถพยากรณ์ค่าตัวแปรคาโนนิคอลจากตัวแปรชุดเดิมอีกชุดหนึ่ง ถ้าค่าเกินมาก แสดงว่าตัวแปรมีความสามารถในการพยากรณ์มาก ดังนั้นจึงใช้ค่าเกินในการประเมินประสิทธิภาพของการวิเคราะห์สหสัมพันธ์คาโนนิคอล¹⁶⁹

¹⁶⁹ R.E.Laessig, and E.J. Duckett, “Canonical correlation analysis: potential for environmental health planning,” *Am J Public Health* 69, 4 (Apr 1979): 353-359.

A.Sherry and R. K. Henson, “Conducting and interpreting canonical correlation analysis in personality research: A user-friendly primer,” *Journal of Personality Assessment* 84 (2005): 37-48.

การวิเคราะห์สหสัมพันธ์คาโนนิคอล ในขั้นตอนนี้ ผู้วิจัยนำองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบปัจจัยความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคของผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชมิ่งคลาสิก 8 องค์ประกอบมาเป็นตัวแปรในการวิเคราะห์ เพื่อต้องการทราบความสัมพันธ์ขององค์ประกอบทั้ง 8 ตัว โดยแบ่งกลุ่มตัวแปรดังกล่าวออกเป็น 2 กลุ่มเพื่อใช้ในการวิเคราะห์ ซึ่งแฮนค็อก (Hancock) กล่าวว่า การแบ่งตัวแปรต้นหรือตัวแปรตามมีความสำคัญน้อยสำหรับการประมาณค่าทางสถิติคาโนนิคอลฟังก์ชัน เพราะการวิเคราะห์สหสัมพันธ์คาโนนิคอลเป็นการให้นำหนักตัวแปรคาโนนิคอลที่มีความสัมพันธ์มากที่สุด โดยไม่เน้นว่าตัวแปรเดิมต้องอยู่ในตัวแปรคาโนนิคอลชุดใด แต่อย่างไรก็ตามด้วยเทคนิคการหาความสัมพันธ์มากที่สุดระหว่างตัวแปรคาโนนิคอลทั้งสองตัว ตัวแปรแต่ละตัวในแต่ละชุดจึงสัมพันธ์กับตัวแปรอื่นๆ ในทั้งสองชุด ด้วยเหตุนี้การเพิ่มหรือลบตัวแปรเพียงตัวใดตัวหนึ่งจึงมีผลกระทบต่อผลที่ได้ โดยเฉพาะกับตัวแปรคาโนนิคอลชุดตรงข้าม การจัดแบ่งตัวแปรในแต่ละชุดของตัวแปรคาโนนิคอลไม่ว่าจะเป็นตัวแปรต้นหรือตัวแปรตามจึงต้องใช้ความระมัดระวัง นักวิจัยต้องมีแนวคิดเชื่อมโยงชุดของตัวแปรก่อนนำการวิเคราะห์สหสัมพันธ์คาโนนิคอล เพื่อให้การกำหนดตัวแปรต้นหรือตัวแปรตามมีความสำคัญต่อการสร้างความสัมพันธ์ที่แข็งแกร่งสำหรับตัวแปรทั้งหมด

ดังนั้น เพื่อให้ได้ความสัมพันธ์ที่แข็งแกร่งมากที่สุด ผู้วิจัยจึงกลับไปพิจารณาการแบ่งกลุ่มตัวแปรเป็น 2 กลุ่ม โดยกลับไปพิจารณา พบว่า สตอลท์ซ (Stoltz) ได้กล่าวว่า ความสามารถในการแก้ไขอุปสรรค (AQ) เป็นปัจจัยสำคัญในการกำหนดความสามารถสำหรับการปีนเขาให้สูงขึ้น มีพื้นฐานมาจากกลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์ที่ล้ำหน้าและล้ำค่าด้วยองค์ความรู้สามสาขาวิชา ซึ่งต่างก็เป็นตัวแทนของตัวต่อตัวหนึ่งที่น่ามารวมเข้าด้วยกันจึงเกิดเป็นความสามารถในการแก้ไขอุปสรรค (AQ) ซึ่งเป็นหลักพื้นฐานแห่งความสำเร็จ ได้แก่ จิตวิทยาการรู้คิด (Cognitive Psychology) สรีรประสาทวิทยา (Neurophysiology) จิตเวชประสาทและภูมิคุ้มกันวิทยา (Psychoneuroimmunology) โดยจิตวิทยาการรู้คิด (Cognitive Psychology) คือบุคคลหนึ่งที่ตอบสนองต่อวิกฤติด้วยความรู้สึกว่าจะต้องทน มีผลกระทบมากมาย ปัญหามาจากภายในตัวเองและไม่สามารถควบคุมได้ ในขณะที่อีกคนตอบสนองต่อมันว่าเกิดเพียงชั่วคราว ผลกระทบที่มีขอบเขตจำกัด มาจากภายนอกและอยู่ภายใต้การควบคุมของคุณ การตอบสนองของบุคคลต่อวิกฤติมีอิทธิพลต่อแง่มุมต่างๆ เช่น ผลการปฏิบัติงานและความสำเร็จ เราตอบสนองต่อวิกฤติด้วยจิตใจที่สำนึก และรูปแบบที่แน่นอน หากขาดการตรวจสอบหรือเปลี่ยนแปลงรูปแบบนี้ก็จะคงอยู่อย่างถาวรไปตลอดชีวิตของคนคนนั้น สรีรประสาทวิทยา (Neurophysiology) คือการที่สมองถูกจัดเตรียมอย่างดีเยี่ยมในการสร้างนิสัยอย่างมีประสิทธิภาพ นิสัยสามารถถูกยับยั้งและเปลี่ยนแปลงได้ทันที นิสัยส่วนตัวในการตอบสนองต่อวิกฤตินั้นสามารถถูกยับยั้งและเปลี่ยนแปลงได้ทันที ถ้าหากทดแทนมันด้วยนิสัยใหม่ นิสัยเดิมก็จะหายไปและนิสัยใหม่ก็จะเฟื่องฟู จิตเวชประสาทและภูมิคุ้มกันวิทยา (Psychoneuroimmunology)

คือ การเชื่อมโยงโดยตรงระหว่างที่คุณตอบสนองต่อวิกฤติสุขภาพจิตและสุขภาพกายของคุณ ความสามารถในการควบคุมเป็นสิ่งจำเป็นต่อสุขภาพและการมีอายุยืน วิธีที่คนคนหนึ่งตอบสนองต่อวิกฤติ ความสามารถในการแก้ไขอุปสรรค (AQ) มีอิทธิพลต่อระบบภูมิคุ้มกัน การฟื้นตัวจากการผ่าตัด และการอ่อนไหวต่อการรับเชื้อโรคที่คุกคามชีวิตคุณ รูปแบบของความอ่อนแอในการตอบสนองต่อวิกฤติสามารถทำให้เกิดภาวะซึมเศร้า¹⁷⁰

สรุปได้ว่า ขั้นตอนนี้ผู้วิจัยแบ่งตัวแปรออกเป็น 2 กลุ่มคือ กลุ่มตัวแปรด้านปัจจัยภายใน และกลุ่มตัวแปรด้านปัจจัยภายนอก โดยกลุ่มตัวแปรด้านปัจจัยภายในซึ่งเป็นตัวแปรที่เป็นองค์ความรู้ ใน 3 สาขา ได้แก่ ด้านจิตวิทยาทางปัญญา ด้านศาสตร์ใหม่แห่งสุขภาพ ด้านศาสตร์แห่งสมอง ที่เป็นตัวแทนของตัวต่อตัวหนึ่งที่น่ามารวมเข้าด้วยกันจึงเกิดเป็น ความสามารถในการแก้ไขอุปสรรค (AQ) ประกอบด้วย การรับรู้ความสามารถของตน, การฟื้นตัวจากการเผชิญอุปสรรค, การเรียนรู้, การมองโลกในแง่ดี, การกำกับตนเองและด้านปัจจัยภายนอก ประกอบด้วยแรงผลักดันที่ส่งเสริมความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรค, ความสำเร็จทางวิชาการ, นวัตกรรม แล้วจึงทำการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ คาโนนิคอล

2. การตรวจสอบความเหมาะสมของข้อมูลในการวิเคราะห์สหสัมพันธ์คาโนนิคอล

2.1 การตรวจสอบจำนวนข้อมูลที่เหมาะสมที่ใช้ในการวิเคราะห์สหสัมพันธ์คาโนนิคอล

รัมเมล (Rummel quoted in Laessig and Duckett) กล่าวว่า ตามกฎอย่างง่าย (rule of thumb) จำนวนข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์สหสัมพันธ์คาโนนิคอล ควรอย่างน้อย 4 รายต่อหนึ่งตัวแปรที่ใช้ในการวิเคราะห์ จึงจะถือว่าเหมาะสมในการวิเคราะห์สหสัมพันธ์คาโนนิคอล หากน้อยกว่าค่านำหนัก (weight) หรือค่าความแปรปรวนมาตรฐาน (standardize coefficients) ที่คำนวณได้จะไม่คงที่¹⁷¹ ซึ่งการวิจัยนี้มีตัวแปรที่ต้องการวิเคราะห์สหสัมพันธ์คาโนนิคอลจำนวน 8 ตัว จึงต้องการข้อมูลอย่างน้อย 32 รายแต่การวิจัยนี้มีจำนวนข้อมูล 232 ราย ซึ่งมากกว่ากฎที่ตั้งไว้จึงมีความเหมาะสมที่จะวิเคราะห์สหสัมพันธ์คาโนนิคอลต่อไป

2.2 การตรวจสอบค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์

¹⁷⁰Paul G. Stoltz, *Adversity Quotient Turning Obstacles into Opportunities* (Canada: John Wiley and Sons, 1997), 53.

¹⁷¹R.J.Rummel, *Applied Factor Analysis*. Evanston, Ill.: Northwestern University Press, 1970. Quoted in R.E. Laessig and E.J. Duckett, "Canonical correlation analysis: potential for environmental health planning," *Am J Public Health* 69, 4 (Apr 1979): 353-359.

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในตัวแปรด้านปัจจัยภายใน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในตัวแปรด้านปัจจัยภายนอก และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ข้ามกลุ่ม แสดงในตาราง ที่ 22

ตารางที่ 22 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในตัวแปรด้านปัจจัยภายใน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในตัวแปรด้านปัจจัยภายนอก และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ข้ามกลุ่ม

Correlations

ตัวแปร	การรับรู้ความสามารถของตน	การฟื้นตัวจากการเผชิญอุปสรรค	การเรียนรู้	การมองโลกในแง่ดี	การกำกับตนเอง	แรงผลักดันที่ส่งเสริมความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรค	ความสำเร็จทางวิชาการ	นวัตกรรม
การรับรู้ความสามารถของตน	1							
การฟื้นตัวจากการเผชิญอุปสรรค	.313**	1						
การเรียนรู้	.379**	.144*	1					
การมองโลกในแง่ดี	.364**	.093	.430**	1				
การกำกับตนเอง	.087	.049	.109	-.004	1			
แรงผลักดันที่ส่งเสริมความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรค	.453**	.206**	.648**	.343**	.198**	1		
ความสำเร็จทางวิชาการ	.489**	.245**	.536**	.397**	.128	.446**	1	
นวัตกรรม	.444**	.219**	.495**	.507**	.042	.545**	.449**	1

** Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

* Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

จากตารางที่ 22 พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในตัวแปรปัจจัยภายในมีค่าอยู่ระหว่าง -0.004 – 0.430 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในตัวแปรด้านปัจจัยภายนอกมีค่า 0.446 – 0.545 ซึ่งสัมพันธ์กันทางบวกทุกด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในข้ามกลุ่ม ระหว่างตัวแปรด้านปัจจัยภายในกับตัวแปรด้านปัจจัยภายนอก พบว่ามีค่าอยู่ระหว่าง -0.004 – 0.648 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และพบว่าค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ข้ามกลุ่มตัวแปร ไม่ค่าเป็นศูนย์บางตัว แสดงว่า

ตัวแปรทั้งสองกลุ่มมีความสัมพันธ์ข้ามกลุ่มกัน จึงมีความเหมาะสมที่จะวิเคราะห์สหสัมพันธ์คาโนนิคอลในขั้นต่อไป¹⁷²

3. การประเมินความเหมาะสมของฟังก์ชันคาโนนิคอลที่จะแปลผล

แฮนค็อก (Hancock) กล่าวว่าคาโนนิคอลฟังก์ชันใดมีความเหมาะสมที่จะแปลผลหรือไม่ นั้นพิจารณาจาก 1) การทดสอบระดับนัยสำคัญทางสถิติและค่าสหสัมพันธ์คาโนนิคอลที่มีนัยสำคัญทางปฏิบัติ และ 2) การวิเคราะห์ค่าเกินของแต่ละคาโนนิคอลฟังก์ชัน¹⁷³ ซึ่งในขั้นตอนนี้มีรายละเอียดวิเคราะห์ดังนี้

3.1 การทดสอบระดับนัยสำคัญทางสถิติและค่าสหสัมพันธ์คาโนนิคอลที่มีนัยสำคัญทางปฏิบัติระดับนัยสำคัญทางสถิติและค่าสหสัมพันธ์คาโนนิคอลแสดงในตารางที่ 23

ตารางที่ 23 ค่าสหสัมพันธ์คาโนนิคอล ค่าไอเกน และสถิติทดสอบ

canonical function	canonical correlation (Rc)	canonical root Rc^2	Wilk's lamda λ	Chi - square X^2	df	Sig
1	0.799	0.6384	0.320	21.099	15.000	.000
2	0.331	0.1095	0.884	3.562	8.000	.001
3	0.081	0.0065	0.993	0.504	3.000	.680

จากตารางที่ 23 พบว่า การหาค่าสหสัมพันธ์คาโนนิคอลระหว่างตัวแปรระหว่างตัวแปรด้านปัจจัยภายใน 5 ตัว ได้แก่ การรับรู้ความสามารถของตน, การฟื้นตัวจากการเผชิญอุปสรรค, การเรียนรู้, การมองโลกในแง่ดี, การกำกับตนเองกับตัวแปรด้านปัจจัยภายนอกจำนวน 3 ตัว ได้แก่ แรงผลักดันที่ส่งเสริมความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรค, ความสำเร็จทางวิชาการ, นวัตกรรม ได้ฟังก์ชันคาโนนิคอล 3 ฟังก์ชัน โดยคาโนนิคอลฟังก์ชันที่ 1 และคาโนนิคอลฟังก์ชันที่ 2 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .01 แต่ฟังก์ชันคาโนนิคอลที่ 3 ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .01 ดังนั้นฟังก์ชันที่ 1 และ 2 จึงควรได้รับการแปลผลเท่านั้น

¹⁷² สำราญ มีแจ้ง, สถิติขั้นสูงสำหรับการวิจัย, พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพฯ:นิชนแอตเวอรไทซิ่งกรุ๊ป, 2546), 174.

¹⁷³ G. Hancock, **Canonical Correlation Analysis**, accessed July 31, 2016, available from http://www.education.umd.edu/EDMS/fac/Hancock/Course_Materials/EDMS771/readings/CanonicalCorrelationChapter.pdf

แฮนค็อก (Hancock) กล่าวว่า นัยสำคัญทางปฏิบัติของคานอนิคอลฟังก์ชันพิจารณาได้จากค่าสหสัมพันธ์คานอนิคอล และไม่มีแนวทางบอกค่าของสหสัมพันธ์คานอนิคอลควรมีค่าเท่าใดจึงเหมาะสม การตัดสินใจขึ้นอยู่กับข้อค้นพบที่ทำให้เกิดความเข้าใจในปัญหาการวิจัยมากขึ้น

จากตารางที่ 23 พบว่า ค่าสหสัมพันธ์คานอนิคอลทั้งสามฟังก์ชันมีค่า 0.081 – 0.799 ตามลำดับ และอธิบายความแปรปรวนร่วมกันระหว่างชุดตัวแปรที่เหลือจากฟังก์ชันที่ 1 ได้ร้อยละ 63.84 และเมื่อรวมกันแล้วอธิบายความแปรปรวนได้ร้อยละ 75.44 ($63.84 + 10.95 + 0.65 = 75.44$)

ในที่นี้ ผู้วิจัยกำหนดไว้ว่า หากคานอนิคอลฟังก์ชันใดอธิบายความแปรปรวนได้ต่ำกว่า 10 ไม่มีนัยสำคัญในทางปฏิบัติ ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่าคานอนิคอลฟังก์ชันที่ 1 และ ฟังก์ชันที่ 2 มีนัยสำคัญทางปฏิบัติ ดังนั้นฟังก์ชันที่ 1 และ ฟังก์ชันที่ 2 จึงควรได้รับการแปลผลเท่านั้น

3.2 การวิเคราะห์ค่าเกินของคานอนิคอลฟังก์ชัน

แฮนค็อก (Hancock) กล่าวว่า การยอมรับคานอนิคอลฟังก์ชันที่จะทำการแปลผลนั้นสามารถวัดได้จากค่าเกิน ซึ่งปริมาณค่าเกินที่น้อยที่สุดที่รับได้จะเป็นเท่าไหร่นั้น ไม่มีแนวทางบอกไว้ชัดเจน นักวิจัยต้องตัดสินใจเองว่าคานอนิคอลฟังก์ชันที่มีค่าเกินต่ำนั้นควรได้รับการแปลผลหรือไม่ โดยพิจารณาค่าไอเกินประกอบ ซึ่งในการวิจัยนี้ผู้วิจัยกำหนดค่าเกินในคู่ตรงข้ามต่ำสุดที่ยอมรับได้อยู่ที่ร้อยละ 20 และค่าเกินที่ได้จากการวิเคราะห์ ปรากฏในตารางที่ 24

ตารางที่ 24 การวิเคราะห์ค่าเกินของคาโนนิคอลฟังก์ชัน

สัดส่วนความแปรปรวนของตัวแปรด้านปัจจัยภายในที่ถูกอธิบายโดยตัวแปรคาโนนิคอล					
canonical function	ในตัวแปรคาโนนิคอลชุดมันเอง (shared variance)		ค่าไอเกิน (explained variance)	ในตัวแปรคาโนนิคอลชุดตรงข้าม (redundancy)	
	percentage	cumulative percentage		percentage	cumulative percentage
1	0.366	0.366	1.766	0.234	0.234
2	0.154	0.520	0.123	0.017	0.251
3	0.163	0.683	0.007	0.001	0.252
สัดส่วนความแปรปรวนของตัวแปรด้านปัจจัยภายนอกที่ถูกอธิบายโดยตัวแปรคาโนนิคอล					
canonical function	ในตัวแปรคาโนนิคอลชุดมันเอง (shared variance)		ค่าไอเกิน (explained variance)	ในตัวแปรคาโนนิคอลชุดตรงข้าม (redundancy)	
	percentage	cumulative percentage		percentage	cumulative percentage
1	0.647	0.647	1.766	0.413	0.413
2	0.158	0.805	0.123	0.017	0.430
3	0.196	1.001	0.007	0.001	0.431

จากตารางที่ 24 ค่าเกินเป็นค่าใช้วัดปริมาณความแปรปรวนของตัวแปรชุดหนึ่งที่สามารถพยากรณ์ค่าตัวแปรคาโนนิคอลจากตัวแปรอีกชุดหนึ่ง ถ้าค่าเกินมากแสดงว่ามีความสามารถในการพยากรณ์มาก ดังนั้น เมื่อวิเคราะห์ค่าเกินของตัวแปรด้านปัจจัยภายนอกที่ถูกอธิบายโดยตัวแปรด้านปัจจัยภายในมีค่า 0.413 หมายความว่าความแปรปรวนของตัวแปรด้านปัจจัยภายนอกที่ถูกอธิบายด้วยตัวแปรด้านปัจจัยภายในได้ร้อยละ 41.3 ในขณะที่ค่าเกินของตัวแปรด้านปัจจัยภายในที่ถูกอธิบายโดยตัวแปรด้านปัจจัยภายนอกมีค่า 0.234 หมายความว่าความแปรปรวนด้านปัจจัยภายในที่ถูกอธิบายด้วยตัวแปรด้านปัจจัยภายนอกได้ร้อยละ 23.4 และค่าความแปรปรวนร่วมของตัวแปรด้านปัจจัยภายนอกมีค่า 0.647 หมายความว่า ร้อยละ 64.7 ของความแปรปรวนทั้งหมดของตัวแปรด้านปัจจัยภายนอกอยู่ในฟังก์ชันคาโนนิคอลชุดที่ 1 ในขณะที่ค่าความแปรปรวนร่วมของตัวแปรด้านปัจจัยภายในมีค่า 0.366 หมายความว่า ร้อยละ 36.6 ของความแปรปรวนทั้งหมดของตัวแปรด้านปัจจัยภายในอยู่ในฟังก์ชันคาโนนิคอลชุดที่ 1 ดังนั้น คาโนนิคอลฟังก์ชันที่ 1 จึงมีค่าเกินสูงกว่าที่ผู้วิจัยกำหนดไว้และเป็นที่ยอมรับ

การวิเคราะห์ค่าเกินของฟังก์ชันที่ 2 พบว่า มีค่าที่แตกต่างไปจากฟังก์ชันที่ 1 กล่าวคือ ค่าเกินมีค่าต่ำ คือ 0.017 สำหรับตัวแปรด้านปัจจัยภายนอก และ 0.017 สำหรับตัวแปรด้านปัจจัยภายใน หมายความว่าความแปรปรวนของตัวแปรด้านปัจจัยภายนอกที่ถูกอธิบายด้วยตัวแปรด้านปัจจัยภายในได้ร้อยละ 1.7 และความแปรปรวนของตัวแปรด้านปัจจัยภายในที่ถูกอธิบายด้วยตัวแปรด้านปัจจัยภายนอกได้ร้อยละ 1.7 และตัวแปรทั้งสองชุดมีค่าความแปรปรวนร่วมต่ำ คือ 0.158 สำหรับตัวแปรด้านปัจจัยภายนอก และ 0.154 สำหรับตัวแปรด้านปัจจัยภายใน หมายความว่า ร้อยละ 15.8 ของความแปรปรวนทั้งหมดของตัวแปรด้านปัจจัยภายนอกอยู่ในฟังก์ชันคาโนนิคอลชุดที่ 2 และร้อยละ 15.4 ของความแปรปรวนทั้งหมดของตัวแปรด้านปัจจัยภายในอยู่ในฟังก์ชันคาโนนิคอลชุดที่ 2 ดังนั้นคาโนนิคอลฟังก์ชันที่ 2 จึงมีค่าเกินต่ำกว่าที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ และแม้ว่าคาโนนิคอลฟังก์ชันที่ 2 จะมีนัยสำคัญทางสถิติ และมีนัยสำคัญทางปฏิบัติ แต่เนื่องจากมีสัดส่วนของค่าเกินไม่มากพอที่จะอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรได้ คาโนนิคอลฟังก์ชันที่ 2 จึงไม่เป็นที่ยอมรับ

การวิเคราะห์ค่าเกินของฟังก์ชันที่ 3 พบว่า มีค่าที่แตกต่างไปจากฟังก์ชันที่ 1 กล่าวคือ ค่าเกินมีค่าต่ำ คือ 0.001 สำหรับตัวแปรด้านปัจจัยภายนอก และ 0.001 สำหรับตัวแปรด้านปัจจัยภายใน หมายความว่าความแปรปรวนของตัวแปรด้านปัจจัยภายนอกที่ถูกอธิบายด้วยตัวแปรด้านปัจจัยภายในได้ร้อยละ 0.1 และความแปรปรวนของตัวแปรด้านปัจจัยภายในที่ถูกอธิบายด้วยตัวแปรด้านปัจจัยภายนอกได้ร้อยละ 0.1 และตัวแปรทั้งสามชุดมีค่าความแปรปรวนร่วมต่ำ คือ 0.196 สำหรับตัวแปรด้านตัวแปรด้านปัจจัยภายนอก และ 0.163 สำหรับตัวแปรด้านปัจจัยภายใน หมายความว่า ร้อยละ 19.6 ของความแปรปรวนทั้งหมดของตัวแปรด้านปัจจัยภายนอกอยู่ในฟังก์ชันคาโนนิคอลชุดที่ 3 และร้อยละ 16.3 ของความแปรปรวนทั้งหมดของตัวแปรด้านปัจจัยภายในอยู่ในฟังก์ชันคาโนนิคอลชุดที่ 3 ดังนั้นคาโนนิคอลฟังก์ชันที่ 3 จึงมีค่าเกินต่ำกว่าที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ และเนื่องจากมีสัดส่วนของค่าเกินไม่มากพอที่จะอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรได้ คาโนนิคอลฟังก์ชันที่ 3 จึงไม่เป็นที่ยอมรับ

กล่าวโดยสรุป โนนีคอลฟังก์ชันที่ 1 เท่านั้นที่มีความเหมาะสมที่จะดำเนินการแปลผลต่อไป

4. การแปลผลคาโนนิคอลฟังก์ชันเพื่อให้ทราบความสัมพันธ์ขององค์ประกอบปัจจัยความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคของผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชชมงกุฎเกล้าเกษก

หลังจากที่ได้มีการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติ ระดับนัยสำคัญในทางปฏิบัติ และวิเคราะห์ค่าเกินของคาโนนิคอลฟังก์ชันและเป็นที่ยอมรับแล้ว ขั้นตอนต่อไปเป็นการแปลผลโดยพิจารณาค่าเกินจากคาโนนิคอลฟังก์ชันเพื่อหาความสัมพันธ์ของตัวแปรแต่ละตัวที่มีอยู่ในสหสัมพันธ์คาโนนิคอลนั้น และการแปลผลสามารถแปลผลได้จากค่า 3 ค่า คือค่า standardize canonical weights, canonical loading และ canonical cross-loading ซึ่ง แฮนค็อก (Hancock) แนะนำให้ใช้ค่า canonical

cross-loading มากกว่าค่าอื่นๆ เนื่องจากค่า standardize canonical weights มักจะมีค่าไม่เสถียร และมักเกิดภาวะร่วมเส้นตรงหลายตัวแปร (multicollinearity) ส่วนค่า canonical loading เป็นค่าที่มีพื้นฐานการคำนวณเน้นไปที่การทำนายผลมากกว่าการคำนวณเพื่อหาค่าที่เหมาะสมที่สุดเพื่อการแปลผลและยังต้องระมัดระวังเรื่องความตรงภายนอกด้วย แต่ค่า canonical cross-loading ให้ค่าความสัมพันธ์ของตัวแปรทั้งสองชุดที่ตรงกว่า และหากซอฟต์แวร์ที่ใช้วิเคราะห์สหสัมพันธ์คาโนนิคอลบางตัวไม่ได้ให้ค่า standardize canonical weights ดังนั้น ในการวิจัยนี้ ผู้วิจัยจึงใช้ค่า canonical cross-loading ในการแปลผลคาโนนิคอลฟังก์ชันดังตารางที่ 25

ตารางที่ 25 ความสัมพันธ์ของตัวแปรด้านปัจจัยภายใน ด้านปัจจัยภายนอก ฟังก์ชันที่ 1 ฟังก์ชันที่ 2 และฟังก์ชันที่ 3

ตัวแปร	ฟังก์ชันที่ 1			ฟังก์ชันที่ 2			ฟังก์ชันที่ 3			Communality coefficients H ² (%)
	standardize canonical weights	canonical cross- loading	r ² (%)	standardize canonical weights	canonical cross- loading	r ² (%)	standardize canonical weights	canonical cross- loading	r ² (%)	
การรับรู้ ความ สามารถ ของตน	-0.355	-0.571	32.60	0.062	0.053	0.28	0.864	0.050	0.25	33.13
การฟื้น ตัวจาก การ เผชิญ อุปสรรค	-0.118	-0.275	7.56	0.137	0.043	0.18	0.303	0.038	0.14	7.88
การ เรียนรู้	-0.631	-0.705	49.70	-0.661	-0.086	0.74	-0.560	-0.029	0.08	50.52
การมอง โลกในแง่ ดี	-0.205	-0.492	24.21	0.929	0.226	5.11	-0.405	-0.025	0.06	29.38
การ กำกับ ตนเอง	-0.107	-0.169	2.86	-0.379	-0.147	2.16	0.105	0.011	0.01	5.03
R _c ²	63.84			10.95			0.65			
แรงผลักดันที่ ส่งเสริม ความ ฉลาดใน การแก้ไข อุปสรรค	-0.506	-0.685	46.92	-1.002	-0.129	1.66	-0.523	-0.027	0.07	48.65
ความ สำเร็จทาง วิชาการ	-0.444	-0.636	40.45	0.051	0.030	0.09	1.072	0.049	0.24	40.78
นวัตกรรม	-0.281	-0.604	36.48	1.083	0.185	3.42	-0.536	-0.028	0.08	39.95

ตารางที่ 25 แสดงค่า standardize canonical weights และ canonical cross-loading (เพื่อให้เห็นความแตกต่างของทั้งสองค่า) และค่าน้ำหนักคาโนนิคอลกำลังสอง หรือ r^2 ซึ่งเป็นค่าร้อยละของความแปรปรวนร่วมของตัวเดิมกับตัวแปรคาโนนิคอล ช่องขวาสุดแสดงค่าสัมประสิทธิ์ความร่วมกัน (communality coefficients หรือ h^2) ซึ่งแสดงปริมาณความแปรปรวนของตัวแปรเดิมที่ถูกสร้างขึ้นจากทั้งสามฟังก์ชัน ใช้บ่งชี้ความสำคัญของตัวแปรกับผลที่ได้

แลซซิง และ ดักเก็ต (Laessig and Duckett) กล่าวว่า การเลือกค่าน้ำหนักคาโนนิคอลในการแปลผลเป็นสิ่งสำคัญ แม้ว่าจะไม่กฏตายตัวว่าต้องเลือกน้ำหนักคาโนนิคอลที่ระดับใดจึงจะเหมาะสมในการแปลผล แต่อาจพิจารณาได้ว่า ค่าน้ำหนักคาโนนิคอลที่ /0.40/ ถือว่าต่ำ ค่าน้ำหนักคาโนนิคอล /0.41-0.70/ ถือว่าปานกลาง และค่าน้ำหนักคาโนนิคอล /0.70/ ขึ้นไปถือว่าสูง¹⁷⁴ ซึ่งค่าน้ำหนักคาโนนิคอลและเครื่องหมายจะมีผลต่อการแปลความหมาย

เมื่อพิจารณาคาโนนิคอลฟังก์ชันที่ 1 พบว่าความสัมพันธ์เชิงเส้นตัวแปรด้านปัจจัยภายในมีค่าน้ำหนักคาโนนิคอลสูงคือ การเรียนรู้ (0.705) ตัวแปรมีค่าน้ำหนักคาโนนิคอลปานกลางคือ การรับรู้ความสามารถของตน (0.571) การมองโลกในแง่ดี (0.492) และมีค่าต่ำคือ การฟื้นตัวจากการเผชิญอุปสรรค (0.275) และการกำกับตนเอง (0.169) ตามลำดับ และเมื่อพิจารณาค่า r^2 ซึ่งเป็นค่าร้อยละของความแปรปรวนของตัวแปรด้านปัจจัยภายในแต่ละตัวที่อธิบายคาโนนิคอลฟังก์ชันที่ 1 พบว่า ตัวแปรการเรียนรู้มีค่าร้อยละของความแปรปรวนสูงที่สุดคือ 49.70 การรับรู้ความสามารถของตน 32.60 การมองโลกในแง่ดี 24.21 การฟื้นตัวจากการเผชิญอุปสรรค 7.56 และการกำกับตนเองค่าร้อยละของความแปรปรวนต่ำที่สุดในกลุ่มนี้ คือมีค่าร้อยละ 2.86 แสดงว่าในการสร้างตัวแปรคาโนนิคอลฟังก์ชันที่ 1 ตัวแปร การเรียนรู้มีน้ำหนักในการสร้างมากที่สุด และตัวแปรอื่นๆ มีน้ำหนักในการสร้างรองลงมา เมื่อพิจารณาเครื่องหมายของค่า r พบว่ามีเครื่องหมายเหมือนกัน แสดงว่าตัวแปรทุกตัวมีน้ำหนักและความสัมพันธ์ไปในทางเดียวกัน

อีกด้านหนึ่งของฟังก์ชันที่ 1 แสดงให้เห็นว่า ตัวแปรด้านปัจจัยภายนอก มีค่า r ปานกลางคือ แรงผลักดันที่ส่งเสริมความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรค (0.685) ความสำเร็จทางวิชาการ (0.636) และ นวัตกรรม (0.604) ตามลำดับ และเมื่อพิจารณาค่า r^2 ซึ่งเป็นค่าความแปรปรวนร้อยละของตัวแปรด้านปัจจัยภายนอกแต่ละตัวที่อธิบายคาโนนิคอลฟังก์ชันที่ 1 พบว่าร้อยละ 46.92 ของความแปรปรวนมาจากตัวแปร แรงผลักดันที่ส่งเสริมความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรค ร้อยละ 40.45 ของความแปรปรวนมาจากตัวแปร ความสำเร็จทางวิชาการและร้อยละ 36.48 ของความแปรปรวนมาจากตัวแปร นวัตกรรมหมายความว่า ในการสร้างตัวแปรคาโนนิคอลตัวแปรด้านปัจจัยภายนอกของ

¹⁷⁴R.E.Laessing and E.J.Duckett, "Canonical correlation analysis: potential for environmental health planning," *Am J Public Health* 69, 4 (Apr 1979): 353-359.

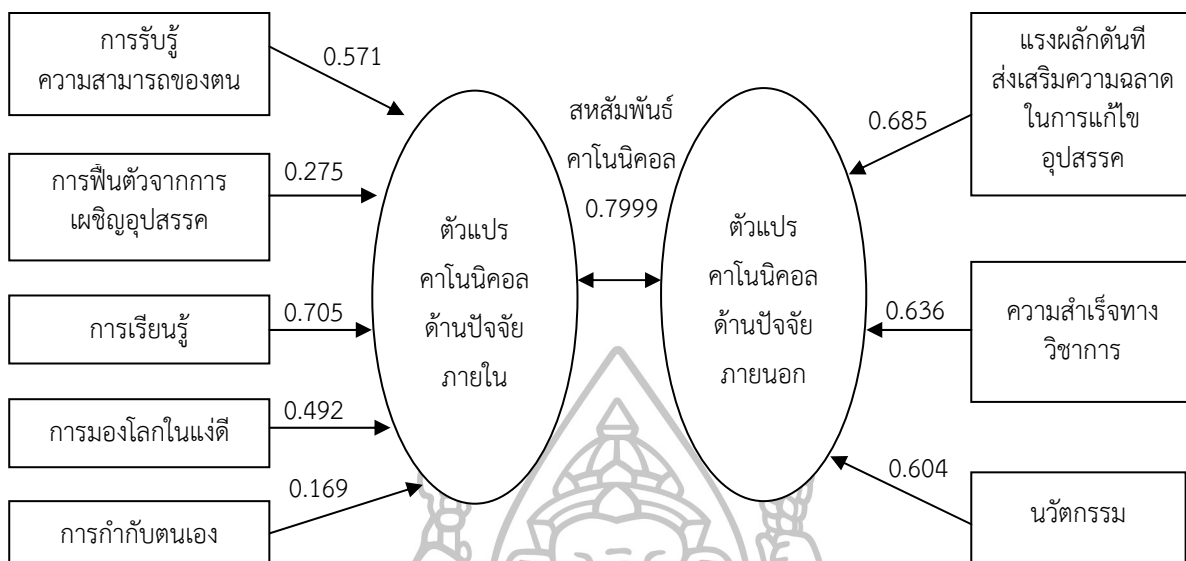
ฟังก์ชันที่ 1 ตัวแปร แรงผลักดันที่ส่งเสริมความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรค และ ความสำเร็จทางวิชาการมีน้ำหนักหรือมีส่วนร่วมในการสร้างมากกว่าตัวแปร นวัตกรรม

ผลที่ได้จากการวิเคราะห์สหสัมพันธ์คาโนนิคอลฟังก์ชันที่ 1 แสดงให้เห็นว่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรด้านปัจจัยภายใน และตัวแปรด้านปัจจัยภายนอกส่งผลซึ่งกันและกันมากและส่งผลไปในทิศทางเดียวกัน ซึ่งสนับสนุนทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรค ช่วยให้ผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชชมิ้งคลาภิเษกและผู้สนใจสามารถใช้ตัวแปรต่างๆ ทำนายความสำเร็จในการการแก้ไขอุปสรรคได้

เมื่อพิจารณาคาโนนิคอลฟังก์ชันที่ 2 และ คาโนนิคอลฟังก์ชันที่ 3 พบว่าเครื่องหมายของค่า r ของตัวแปรทุกตัวมีเครื่องหมายไม่ไปในทิศทางเดียวกันและในขณะเดียวกันการวิเคราะห์ค่าเกินที่กล่าวมาข้างต้นมีค่าต่ำ จึงแสดงว่า มีเพียงคาโนนิคอลฟังก์ชันแรกเพียงฟังก์ชันเดียวที่มีความเหมาะสมในการแสดงความสัมพันธ์ของตัวแปรต่างๆ ทั้ง 8 ตัวแปร

สำหรับค่า h^2 เป็นค่าสัมประสิทธิ์ความร่วมกันที่เกิดจากการนำค่า r^2 ของคาโนนิคอลฟังก์ชันที่ 1 คาโนนิคอลฟังก์ชันที่ 2 และ คาโนนิคอลฟังก์ชันที่ 3 มารวมกัน แสดงสัดส่วนความแปรปรวนของตัวแปรแต่ละตัวที่ถูกอธิบายโดยคาโนนิคอลฟังก์ชันที่ถูกแปลผล ค่านี้จะทำให้ทราบว่าตัวแปรแต่ละตัวมีผลต่อการวิเคราะห์อย่างไร จากตารางที่ 26 หากคาโนนิคอลฟังก์ชันที่ 2 และ คาโนนิคอลฟังก์ชันที่ 3 เป็นที่ยอมรับ ก็จะทำให้ทราบว่าตัวแปรใดมีความแปรปรวนมากที่สุดโดยพิจารณาจากค่า h^2 ที่มีค่ามากที่สุด และค่าอื่นๆ ก็พิจารณาเช่นเดียวกัน แต่ในกรณีนี้คาโนนิคอลฟังก์ชันที่ 2 และ คาโนนิคอลฟังก์ชันที่ 3 ไม่เป็นที่ยอมรับ ดังนั้นจึงพิจารณาความแปรปรวนจากค่า r^2 ของฟังก์ชันที่ 1 เท่านั้น

จากที่กล่าวมาข้างต้นสามารถเขียนเป็นภาพความสัมพันธ์ของคาโนนิคอลฟังก์ชันที่ 1 ได้ดังภาพที่ 7

ภาพที่ 7 ความสัมพันธ์ขององค์ประกอบปัจจัยความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคของผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชมง์คลาภิเชก

จากภาพที่ 7 กล่าวได้ว่า ตัวแปรคาโนนิคอลด้านปัจจัยภายในมีความสัมพันธ์สูงกับตัวแปรคาโนนิคอลด้านปัจจัยภายนอก โดยองค์ประกอบด้าน การเรียนรู้ จะส่งผลอย่างมากต่อตัวแปรคาโนนิคอลด้านปัจจัยภายนอกในทิศทางเดียวกัน ส่วนองค์ประกอบด้าน การรับรู้ความสามารถของตน และการมองโลกในแง่ดี จะส่งผลปานกลางต่อตัวแปรคาโนนิคอลด้านปัจจัยภายนอกในทิศทางเดียวกัน และองค์ประกอบด้าน การฟื้นตัวจากการเผชิญอุปสรรค และการกำกับตนเองจะส่งผลน้อยต่อตัวแปรคาโนนิคอลด้านปัจจัยภายนอกในทิศทางเดียวกัน นอกจากนี้องค์ประกอบด้านแรงผลักดันที่ส่งเสริมความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรค ความสำเร็จทางวิชาการและ นวัตกรรม จะส่งผลปานกลางต่อตัวแปรคาโนนิคอล ด้านปัจจัยภายในและในทิศทางเดียวกัน

กล่าวโดยสรุป องค์ประกอบปัจจัยความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคของผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชมง์คลาภิเชกที่ได้จากการวิเคราะห์สหสัมพันธ์คาโนนิคอล โดยการนำองค์ประกอบที่ได้จากการวิเคราะห์องค์ประกอบทั้ง 8 องค์ประกอบมาวิเคราะห์ความสัมพันธ์ โดยแบ่งองค์ประกอบเป็นตัวแปร 2 กลุ่มคือกลุ่มตัวแปรด้านปัจจัยภายใน ซึ่งประกอบด้วย การรับรู้ความสามารถของตนการเรียนรู้ การมองโลกในแง่ดีความคิดริเริ่มและความเพียรพยายาม การกำกับตนเองกับกลุ่มตัวแปรด้านปัจจัยภายนอก ซึ่งประกอบด้วยตัวแปร แรงผลักดันที่ส่งเสริมความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรค ความสำเร็จทางวิชาการ นวัตกรรม พบว่า ความสัมพันธ์ของตัวแปรทั้งสองกลุ่มมีน้ำหนักมากและมีทิศทางไปในทางเดียวกัน จึงกล่าวได้ว่า ตัวแปรทุกตัวมีความสัมพันธ์กัน และหากขาดตัวแปรตัวหนึ่งไปก็จะมีผลกระทบทางเดียวกันกับตัวแปรอื่นๆ

ข้อค้นพบนี้จึงสรุปได้ว่า องค์ประกอบปัจจัยความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคของผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชชังคลาภิเษกนั้น ผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชชังคลาภิเษก ควรตระหนักถึงองค์ประกอบทั้ง 8 องค์ประกอบปัจจัยคือ การรับรู้ความสามารถของตนเอง การเรียนรู้ การมองโลกในแง่ดี ความคิดริเริ่มและความเพียรพยายาม การกำกับตนเองแรงผลักดันที่ส่งเสริมความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคความสำเร็จทางวิชาการ นวัตกรรม จึงจะประสบความสำเร็จ

จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ขององค์ประกอบปัจจัยความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคของผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชชังคลาภิเษกที่สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยมีแนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่สนับสนุนความสัมพันธ์ขององค์ประกอบปัจจัยความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคของผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชชังคลาภิเษกที่มีความสัมพันธ์ต่อกัน ดังนี้

1. ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ความสามารถของตนเองกับนวัตกรรม

ข้อสนับสนุนที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ความสามารถของตนเองกับนวัตกรรม ในความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรค มีแนวคิดทฤษฎี งานวิจัยที่สนับสนุนความสัมพันธ์ ได้แก่ แบนดูรา (Bandura) ได้ให้ความหมายของการรับรู้ความสามารถของตนเองว่า คือความเชื่อของบุคคลว่าตนเองมีความสามารถในการจัดระบบและกระทำให้บรรลุตามที่ต้องการได้ การรับรู้ความสามารถของตนเองยังทำให้เกิดการพัฒนาผลการปฏิบัติงานและเป็นปัจจัยที่ช่วยให้บุคคลมีความเพียรพยายาม มุ่งมั่นที่จะประสบความสำเร็จอีกด้วย¹⁷⁵ ซึ่งแบนดูรา (Bandura) ก็เชื่อว่าการรับรู้ความสามารถของตนเองมีความสำคัญและมีอิทธิพลต่อการกระทำของบุคคลที่จะเลือกใช้ความพยายาม ความอดทนในการปฏิบัติงาน การคิดและปฏิกิริยาทางอารมณ์ของบุคคลในสถานการณ์เดียวกันบุคคลสองคนที่มีความสามารถไม่แตกต่างกันอาจจะแสดงพฤติกรรมหรือปฏิบัติงานแตกต่างกันได้ ถ้าบุคคลสองคนนี้มีการรับรู้ความสามารถของตนเองแตกต่างกัน และในสถานการณ์ที่ต่างกันบุคคลเดียวกันก็อาจจะแสดงพฤติกรรมหรือปฏิบัติงานออกมาแตกต่างกันได้ ซึ่งขึ้นอยู่กับ การรับรู้ความสามารถของตนเองในสถานการณ์นั้นๆ บุคคลที่เชื่อว่าตนเองมีความสามารถ จะมีความพยายามในการเผชิญอุปสรรคและความยากลำบาก และประสบความสำเร็จในที่สุด¹⁷⁶ และแบนดูรา (Bandura) ก็ได้กล่าวถึงการรับรู้ความสามารถของตนเองอีกว่ามีผลต่อบุคคลในด้านต่างๆ เช่น การใช้ความพยายามและความมุ่งมั่นในการทำงาน (Effort Expenditure and Persistence) การรับรู้

¹⁷⁵ Albert Bandura, **Self-Efficacy: The Exercise of Control** (New York: W.H. Freeman and Company, 1997), 296.

¹⁷⁶ R.I. Evens and Albert Bandura, **The Man and His Ideas: A Dialogue** (New York: Greenwood Press, 1989), 375.

ความสามารถของตนเองเป็นตัวกำหนดระดับความพยายามและความมุ่งมั่นในการเผชิญกับอุปสรรคหรือประสบการณ์ที่ไม่พึงพอใจไปอีกนานเท่าใด บุคคลที่รับรู้ความสามารถของตนเองสูงจะมีความกระตือรือร้นใช้ความพยายามและความมุ่งมั่นในการทำงานนานกว่าบุคคลที่รับรู้ความสามารถของตนเองต่ำ และมีแนวโน้มที่จะประสบความสำเร็จสูง¹⁷⁷ อีกทั้งทัศนีย์ หอมกลิ่น ก็ได้กล่าวว่าการรับรู้ความสามารถของตนเอง หมายถึง ความเชื่อของบุคคลที่มีต่อความสามารถของตนเองในการกระทำสิ่งต่างๆ ให้ประสบความสำเร็จได้ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยอาศัยความพยายามและความพากเพียรเพื่อพัฒนาผลการปฏิบัติงานให้บรรลุตามจุดมุ่งหมายที่กำหนด¹⁷⁸ นอกจากนี้ แครร์ (Alen Carr) ยังได้กล่าวว่าความริเริ่มสร้างสรรค์คือคนที่มีลักษณะกล้าเสี่ยงอย่างสมเหตุสมผล กล้าก้าวข้ามอุปสรรค รับรู้ความสามารถตนเอง และความอดทนต่อสิ่งที่ไม่แน่นอน¹⁷⁹

สรุป จากข้อสนับสนุนที่กล่าวไว้ข้างต้น แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการรับรู้ความสามารถของตนเองมีความสัมพันธ์กับนวัตกรรมซึ่งเป็นองค์ประกอบปัจจัยความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคของผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชมง์คลาภิเษก

2. ความสัมพันธ์ระหว่างการฟื้นตัวจากการเผชิญอุปสรรคกับนวัตกรรม

ข้อสนับสนุนที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างการฟื้นตัวจากการเผชิญอุปสรรคกับนวัตกรรมในความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรค มีแนวคิดทฤษฎี งานวิจัยที่สนับสนุนความสัมพันธ์ ได้แก่ เรวิช และแซททิ (Karen Reivich and Andrew Shatte) กล่าวว่าความสามารถในการฟื้นตัวจากการเผชิญอุปสรรคนั้นสามารถเปลี่ยนอุปสรรคให้เป็นความท้าทาย เปลี่ยนความล้มเหลวให้เป็นความ

¹⁷⁷ Albert Bandura and D. Cervone, “Self-Evaluation and Self-Efficacy Mechanisms Governing the Motivation Effects of Goal Systems,” *Journal of Personality and Social Psychology* (1983): 45, 1017-1028.

¹⁷⁸ ทัศนีย์ หอมกลิ่น, “ความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพแบบเชื่อในปัจจัยควบคุม ความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค และพฤติกรรมการเผชิญความเครียด โดยมีการรับรู้ความสามารถของตนเองเป็นตัวแปรกำกับความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรคกับพฤติกรรมการเผชิญความเครียด: กรณีศึกษาการไฟฟ้านครหลวงเขตมีนบุรีและเขตลาดกระบัง” (ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การ คณะศิลปศาสตรมหาวิทาลัยธรรมศาสตร์, 2551), 229.

¹⁷⁹ Alen Carr, *Positive Psychology (The science of happiness and human strength)* (London and New York: Routledge Taylor and francis Group, 2004), 84, 154.

สำเร็จ การไร้ซึ่งกำลังเป็นมีพลัง ความสามารถในการฟื้นตัวจากการเผชิญอุปสรรคเปลี่ยนผู้เคราะห์ร้ายเป็นผู้รอดชีวิตและเจริญรุ่งเรือง คนที่มีความสามารถในการฟื้นตัวจากการเผชิญอุปสรรคจะไม่นิยมให้อุปสรรคมากดดันการใช้ชีวิตของพวกเขา¹⁸⁰ ซึ่ง ซิเบิร์ต (Al Siebert) ได้ศึกษาวิจัยในเรื่องการควบคุม การมองโลกในแง่ดี ความแกร่ง การต้านทานความเครียด การเติบโตหลังจากหลังจากบาดเจ็บ ความคิดสร้างสรรค์ ความฉลาดทางอารมณ์ และบุคลิกการเอาชีวิตรอด ว่าเหล่านี้เป็นคุณลักษณะหลักของความสามารถในการฟื้นตัวจากการเผชิญอุปสรรค¹⁸¹ และวอลซ์ (Froma Walsh) ยังกล่าวว่าความคิดริเริ่มและความเพียรพยายามเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของความสามารถในการฟื้นตัวจากการเผชิญอุปสรรค ซึ่งก็คือความสามารถที่มีความพยายามที่ดี และช่วยให้ก้าวข้ามอุปสรรคได้¹⁸² นอกจากนี้ บรูคซ์ และโกลสเทน Robert Brooks and Sam Goldstein) กล่าวอีกว่า ยิ่งเราเตรียมความพร้อมที่จะพบกับอุปสรรคที่จะเกิดขึ้นมากเท่าไร ก็ยิ่งเป็นการเตรียมจัดการกับอุปสรรคด้วยวิธีการเชิงสร้างสรรค์ในรูปแบบของวิถีคิดความสามารถในการฟื้นตัวจากการเผชิญอุปสรรคดีมากขึ้นไปเท่านั้น¹⁸³

สรุป จากข้อสนับสนุนที่กล่าวไว้ข้างต้น แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการฟื้นตัวจากการเผชิญอุปสรรคมีความสัมพันธ์กับนวัตกรรมซึ่งเป็นองค์ประกอบปัจจัยความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคของผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชชมงกุฎเกล้าฯ

3. ความสัมพันธ์ระหว่างการเรียนรู้กับนวัตกรรม

ข้อสนับสนุนที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างการเรียนรู้กับนวัตกรรมในความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรค มีแนวคิดทฤษฎี งานวิจัยที่สนับสนุนความสัมพันธ์ ได้แก่ จากที่สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาองค์ความรู้เกี่ยวกับคุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์: ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค พบว่า ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค (AQ) สามารถใช้เป็นตัวพยากรณ์ความสำเร็จของสิ่งต่างๆ ได้ถึง 17 ประการ ได้แก่

1. ผลการปฏิบัติงาน (Performance)

¹⁸⁰Karen Reivich and Andrew Shatte, *The Resilience Factor* (United States: Three Rivers Press, 2002), 4.

¹⁸¹Al Siebert, *The resiliency advantage Master Change, Thrive Under Pressure, and Bounce Back From Setbacks* (United States: Three Rivers Press, 2005), 2.

¹⁸²Froma Walsh, *Strengthening Family Resilience*, 2nd edition. (New York: The Guilford Press, 2006),69.

¹⁸³Robert Brooks and Sam Goldstein, *The power of Resilience* (United States of America: McGraw-Hill, 2003), 203.

2. แรงจูงใจ (Motivation)
3. การมอบอำนาจแก่พนักงาน (Empowerment)
4. ความคิดสร้างสรรค์ (Creativity)
5. การเพิ่มผลผลิต (Productivity)
6. การเรียนรู้ (Learning)
7. พลังงาน (Energy)
8. ความหวัง (Hope)
9. ความสุข ความกระปรี้กระเปร่าและความสนุกสนาน (Happiness, vitality, and joy)
10. สุขภาพอารมณ์ (Emotional health)
11. สุขภาพกาย (Physical health)
12. การยืนกราน เดินหน้าไม่ถอย (Persistence)
13. ความยืดหยุ่น (Resilience)
14. การพัฒนาตนเองตลอดเวลา (Improvement over time)
15. เจตคติ (Attitude)
16. การมีอายุยืน (Longevity)
17. การตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลง (Response to change)

ซึ่งพบว่าการเรียนรู้ (Learning) และความคิดสร้างสรรค์ (Creativity) ต่างก็เป็นคุณลักษณะของความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค (AQ) และสามารถใช้เป็นตัวพยากรณ์ความสำเร็จของสิ่งต่างๆ ได้¹⁸⁴

สรุป จากข้อสนับสนุนที่กล่าวไว้ข้างต้น แสดงให้เห็นถึงความสำคัญในการเรียนรู้มีความสัมพันธ์กับนวัตกรรมซึ่งเป็นองค์ประกอบปัจจัยความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคของผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชชิ่งคลาภิเษก

4. ความสัมพันธ์ระหว่างการมองโลกในแง่ดีกับนวัตกรรม

ข้อสนับสนุนที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างการมองโลกในแง่ดีกับนวัตกรรมในความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรค มีแนวคิดทฤษฎี งานวิจัยที่สนับสนุนความสัมพันธ์ ได้แก่ อาทิตตา กลับเพิ่มพูล ได้กล่าวว่า การมองโลกในแง่ดีประกอบด้วย 1). การมีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนว่าเป็นชีวิตเป็นเรื่อง

¹⁸⁴ สำนักมาตรฐานการศึกษาและพัฒนารการเรียนรู้ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, การศึกษารองคค์ความรู้เกี่ยวกับคุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์: ความสามารถในการเผชิญอุปสรรค (Adversity Quotient : AQ) (กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค, 2552), ก, 10-11.

นำตื่นเต้น และมีความหมาย 2). ความสามารถที่จะปฏิบัติงานให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ 3). ความมั่นใจและมีทัศนคติว่า “Can-Do” 4). ความสามารถในการควบคุมตนเองให้เกิดความมุ่งมั่น 5). ความรับผิดชอบต่อตนเองสูง 6). ความสามารถเข้ากับผู้อื่นได้ดี 7). ประสบความสำเร็จในชีวิต¹⁸⁵ ซึ่ง สุวรรณ ม่วงงาม ได้ให้ความหมายของการมองโลกในแง่ดีว่า เป็นอารมณ์หรือทัศนคติที่ทำให้บุคคลที่มีลักษณะการมองโลกในแง่ดีประเมินสถานการณ์ในอนาคตว่าจะประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้เมื่อพบกับอุปสรรคหรือความล้มเหลว บุคคลนั้นเชื่อว่าตนสามารถจัดการกับอุปสรรคนั้นได้ และจะเพิ่มความพยายามมากขึ้นเพื่อให้ตนประสบความสำเร็จ¹⁸⁶ อีกทั้ง ริชาร์ด (Matthieu Ricard) ได้ศึกษาเรื่องความสุข พบว่าถ้าเราพิจารณาวิถีที่คนเรารู้ถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในชีวิต ชาบซึ่งกับคุณภาพของช่วงชีวิต สร้างอนาคตของพวกเขาและก้าวข้ามอุปสรรคได้นั้น นอกจากการ มีทัศนคติเชิงสร้างสรรค์แล้ว พบว่าการมองโลกในแง่ดีก็มีส่วนสำคัญที่ไม่ควรละเลย และ ริชาร์ด (Matthieu Ricard) พบอีกว่าคนมองโลกในแง่ดีจะมีปฏิริยาเชิงสร้างสรรค์และมีการคิดริเริ่มมากกว่าพวกเขาชอบรับสิ่งที่เกิดขึ้นตามความเป็นจริง แล้วรีบแยกแยะอุปสรรคทั้งหลายด้วยทัศนคติเชิงบวกเรียนรู้จากมันจนได้คำตอบใหม่ๆ เป็นทางเลือก¹⁸⁷ ซึ่ง เซเกอร์สตอร์ม และคณะ (Segerstorm et al) ก็พบว่าผู้ที่มีมองโลกในแง่ดีจะเผชิญปัญหาในเชิงสร้างสรรค์ มุ่งแก้ปัญหาทั้งในทางพฤติกรรมและความคิด การหาแหล่งช่วยเหลือรอบด้าน เลี่ยงการเผชิญปัญหาแบบหลีกเลี่ยง¹⁸⁸

สรุป จากข้อสนับสนุนที่กล่าวไว้ข้างต้น แสดงให้เห็นถึงความสำคัญในการมองโลกในแง่ดี มีความสัมพันธ์กับนวัตกรรม ซึ่งเป็นองค์ประกอบปัจจัยความสำเร็จในการแก้ไขอุปสรรคของผู้บริหาร กลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชมิ่งคลาสิก

¹⁸⁵ อาทิตา กลั้วเพิ่มพูน, “ความสัมพันธ์ระหว่างการมองโลกในแง่ดี บุคลิกภาพทำองค์กรประกอบ และความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค ศึกษาเฉพาะกรณีหน่วยงานของรัฐแห่งหนึ่ง” (ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2549), 10.

¹⁸⁶ สุวรรณ ม่วงงาม, “ความสัมพันธ์ระหว่างการมองโลกในแง่ดี การรับรู้ความสามารถของตน และผลการปฏิบัติงานของวิศวกร: กรณีศึกษากลุ่มบริษัทแห่งหนึ่ง” (ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2550), 9.

¹⁸⁷ Matthieu Richard, **Happiness: a guide to developing life’s most important skill** (New York: Little, Brown and Company Hachette Book Group, 2003), 216-223.

¹⁸⁸ S.C. Segerstorm, “Optimism is associated with mood coping and immune change in response to stress,” **Journal of Personality and Social Psychology** 74, 6 (1998): 1646-1655.

5. ความสัมพันธ์ระหว่างการกำกับตนเองกับนวัตกรรม

ข้อสนับสนุนที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างการกำกับตนเองกับนวัตกรรมในความสำเร็จในการแก้ไขอุปสรรค มีแนวคิดทฤษฎี งานวิจัยที่สนับสนุนความสัมพันธ์ ได้แก่ มาร์คแมน, บารอน, และบอลคิน (Gideon D. Marlman, Robert A. Baron, and David B. Balkin) ได้ศึกษาเรื่องความเพียรพยายามและความสามารถในการกำกับตนเองว่ามีค่าหรือไม่ การประเมินความคิดอันน่าเศร้าของผู้ประกอบการ พบว่า คะแนนของผู้ประกอบการสูงกว่าผู้ที่ไม่ใช่ผู้ประกอบการอย่างมีนัยสำคัญ ต่อความสามารถในการกำกับตนเองและความเพียรพยายามเมื่อมีการควบคุมอุปสรรคและความรับผิดชอบ¹⁸⁹ และ แครร์ (Alen Carr) ยังกล่าวว่าความริเริ่มสร้างสรรค์คือคนที่มีลักษณะกล้าเสี่ยงอย่างสมเหตุสมผล กล้าก้าวข้ามอุปสรรค การกำกับตนเองและความอดทนต่อสิ่งที่ไม่แน่นอน¹⁹⁰

สรุป จากข้อสนับสนุนที่กล่าวไว้ข้างต้น แสดงให้เห็นถึงความสำคัญในการกำกับตนเองมีความสัมพันธ์กับนวัตกรรมซึ่งเป็นองค์ประกอบปัจจัยความสำเร็จในการแก้ไขอุปสรรคของผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชชิ่งคลาภิเษก

6. ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ความสามารถของตนเองกับความสำเร็จทางวิชาการ

ข้อสนับสนุนที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ความสามารถของตนเองกับความสำเร็จทางวิชาการในความสำเร็จในการแก้ไขอุปสรรค มีแนวคิดทฤษฎี งานวิจัยที่สนับสนุนความสัมพันธ์ ได้แก่ แบนดูรา (Bandura) ได้ให้ความหมายของการรับรู้ความสามารถของตนเอง คือความเชื่อของบุคคลว่าตนเองมีความสามารถในการจัดระบบและกระทำให้บรรลุตามที่ต้องการได้ การรับรู้ความสามารถของตนเองยังทำให้เกิดการพัฒนาผลการปฏิบัติงานและเป็นปัจจัยที่ช่วยให้บุคคลมีความเพียรพยายาม มุ่งมั่นที่จะประสบความสำเร็จอีกด้วย¹⁹¹ ซึ่งก็เชื่อว่าการรับรู้ความสามารถของตนเองมีความสำคัญและมีอิทธิพลต่อการกระทำของบุคคลที่จะเลือกใช้ความพยายาม ความอดทนในการปฏิบัติงาน การคิดและปฏิกิริยาทางอารมณ์ของบุคคลในสถานการณ์เดียวกันบุคคลสองคนที่มีความสามารถไม่แตกต่างกันอาจจะแสดงพฤติกรรมหรือปฏิบัติงานแตกต่างกันได้ ถ้าบุคคลสอง

¹⁸⁹ Gideon D. Markman, Robert A. Baron, and David B. Balkin, "Are perseverance and self-efficacy costless? Assessing entrepreneurs' regretful thinking" *Journal of Organizational Behavior J. Organiz. Behav* (2005): 1-19.

¹⁹⁰ Alen Carr, *Positive Psychology (The science of happiness and human strength)* (London and New York: Routledge Taylor and francis Group, 2004), 84, 113.

¹⁹¹ Albert Bandura, *Self-Efficacy: The Exercise of Control* (New York: W.H. Freeman and Company, 1997), 337.

คนนี้มี การรับรู้ความสามารถของตนเองแตกต่างกัน และในสถานการณ์ที่ต่างกัน บุคคลเดียวกันก็อาจจะแสดงพฤติกรรมหรือปฏิบัติงานออกมาแตกต่างกันได้ซึ่งขึ้นอยู่กับ การรับรู้ความสามารถของตนเองในสถานการณ์นั้นๆ บุคคลที่เชื่อว่าตนเองมีความสามารถจะมีความพยายามในการเผชิญอุปสรรคและความยากลำบาก และประสบความสำเร็จในที่สุด¹⁹² แบนดูรา (Bandura) ได้เสนอปัจจัยที่ทำให้เกิดการรับรู้ความสามารถของตนเอง และวิธีการพัฒนาการรับรู้ความสามารถของตนเอง เช่น ความสำเร็จในการกระทำที่ผ่านมา (Enactive Master Experience) เป็นปัจจัยที่สำคัญและมีอิทธิพลทำให้เกิดการรับรู้ความสามารถของตนเองมากที่สุด เพราะความสำเร็จจะทำให้บุคคลประเมินตนเองว่ามีความสามารถสูง¹⁹³ นอกจากนี้การรับรู้ความสามารถของตนเองมีผลต่อบุคคลในด้านต่างๆ เช่น พฤติกรรมการเลือก (Choice Behavior) ในการประเมินความสามารถของตนเองที่ดีนั้น บุคคลควรประเมินความสามารถของตนเองให้สูงกว่าที่จะทำได้เล็กน้อย เพราะจะทำให้บุคคลนั้นเลือกทำกิจกรรมที่ทำหาย เหมาะสมกับความสามารถของตนเองและมีโอกาสประสบความสำเร็จสูง¹⁹⁴ ซึ่งสอดคล้อง มิทเชล และคณะ (Mitchell and others) ที่พบว่า การรับรู้ความสามารถของตนเองเป็นตัวทำนายผลการปฏิบัติงานที่ต้องใช้ทักษะเฉพาะได้ดีกว่าตัวแปรอื่นๆ¹⁹⁵

สรุป จากข้อสนับสนุนที่กล่าวไว้ข้างต้น แสดงให้เห็นถึงความสำคัญในการรับรู้ความสามารถของตนเองมีความสัมพันธ์กับความสำเร็จทางวิชาการซึ่งเป็นองค์ประกอบปัจจัยความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคของผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชชมงกุฎเกล้าภิเชก

7. ความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการการฟื้นตัวจากการเผชิญอุปสรรคกับความสำเร็จทางวิชาการ

ข้อสนับสนุนที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการฟื้นตัวจากการเผชิญอุปสรรคกับความสำเร็จทางวิชาการในความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรค มีแนวคิดทฤษฎี งานวิจัยที่สนับสนุนความสัมพันธ์ ได้แก่ มอร์แกน (Mark Morgan) ได้ทำการศึกษาเรื่องความสามารถในการฟื้นตัวจากการเผชิญอุปสรรค และการเกิดอุปสรรคซ้ำๆ โมเดลทดสอบและโมเดลบุคคลเป็นฐานเริ่มต้น

¹⁹² R.I. Evens, Albert Bandura, *The Man and His Ideas: A Dialogue* (New York: Greenwood Press, 1989), 276.

¹⁹³ Albert Bandura, *Social Foundation of thought and action. A Social Cognitive Theory* (N.J.: Prentice-Hall, 1986), 399-401.

¹⁹⁴ Ibid.

¹⁹⁵ T.R. Mitchell, and Others, "Predicting Self-Efficacy and Performance During Skill Acquisition," *Journal of Applied Psychology* 79 (1994): 506-517.

จากประสบการณ์ของครู พบว่าความสามารถของครูที่จะฟื้นตัวจากการเผชิญเหตุการณ์ที่เป็นอุปสรรคนั้นมีอิทธิพลมาจาก การยึดมั่นในคำสัญญา การสนับสนุนทางสังคม (ชีวิตส่วนตัว) และการพัฒนาความสามารถทางวิชาการตามลำดับ¹⁹⁶ ซึ่ง เรวิช และแชททิ (Karen Reivich and Andrew Shatte) ได้กล่าวว่าความสามารถในการฟื้นตัวจากการเผชิญอุปสรรคนั้นสามารถเปลี่ยนอุปสรรคให้เป็นความท้าทายเปลี่ยนความล้มเหลวให้เป็นความสำเร็จ การไร้ซึ่งกำลังเป็นมีพลัง ความสามารถในการฟื้นตัวจากการเผชิญอุปสรรคเปลี่ยนผู้เคราะห์ร้ายเป็นผู้รอดชีวิตและเจริญรุ่งเรือง คนที่มีความสามารถในการฟื้นตัวจากการเผชิญอุปสรรคจะไม่ยอมให้อุปสรรคมากดดันการใช้ชีวิตของพวกเขา นอกจากนี้พบว่านักวิจัยเรื่องความสามารถในการฟื้นตัวจากการเผชิญอุปสรรคค้นหาปัจจัยที่ทำให้คนเราเจริญก้าวหน้า ขณะที่คนอื่นๆ ยังคงพ่ายแพ้ต่ออุปสรรคเดียวกัน หนึ่งในปัจจัยที่ทำให้เราก้าวข้ามอุปสรรคไปได้ นั่นคือความฉลาดทางปัญญา (IQ) ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่จะข้ามผ่านอุปสรรคที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ แม้แต่สภาวะสิ่งไร้ไม้ตอก โดยทั่วไปคนที่มีสติปัญญา (IQ) สูงกว่าจะประสบความสำเร็จกว่าคนที่มีสติปัญญา (IQ) ต่ำ¹⁹⁷ และ ไฮเบิร์ต (Al Siebert) ก็ได้กล่าวถึงงานวิจัยของแม็คเคนแลนด์ที่แสดงให้เห็นว่าผู้ที่ประสบความสำเร็จสูงนั้นจะไม่ปะทะกับอุปสรรคด้วยการมองโลกในแง่ดีทันที พวกเขาจะใช้เวลาในการคาดการณ์สิ่งต่างๆว่าสามารถผิดพลาดได้ก่อนตัดสินใจไปสู่เป้าหมายของเขา คนที่ประสบความสำเร็จจะพยายามคาดคะเนถึงอุปสรรค ข้อจำกัดส่วนบุคคล ปัญหาที่อาจเกิดขึ้น และกำแพงต่างๆ¹⁹⁸ ซึ่ง สทอลซ์ และไวเฮนไมเออร์ (Paul G. Stoltz and Erik Weihenmayer) กล่าวว่าความสามารถในการแก้ไขอุปสรรคนั้นเกี่ยวข้องกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จประกอบด้วย ความสามารถในการปฏิบัติงาน ความสามารถในการฟื้นตัวจากการเผชิญอุปสรรค นวัตกรรม ทักษะคิด พลังกำลัง สุขภาพ¹⁹⁹

¹⁹⁶ Mark Morgan, “Resilience and recurring adverse events: testing an assets-based model of beginning teachers’ experiences,” *The Irish Journal of Psychology* 32, 3-4 (2011): 100.

¹⁹⁷ Karen Reivich and Andrew Shatte, *The Resilience Factor* (United States: Three Rivers Press, 2002), 4, 18.

¹⁹⁸ Al Siebert, *The resiliency advantage Master Change, Thrive Under Pressure, and Bounce Back From Setbacks* (United States: Three Rivers Press, 2005), Preface, 121.

¹⁹⁹ Paul G. Stoltz and Erik Weihenmayer, *Turning everyday struggles into everyday greatness. The Adversity Advantage* (New York: Simon and Schuster, 2010), 76.

สรุป จากข้อสนับสนุนที่กล่าวไว้ข้างต้น แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของความสามารถในการฟื้นตัวจากการเผชิญอุปสรรคมีความสัมพันธ์กับความสำเร็จทางวิชาการซึ่งเป็นองค์ประกอบปัจจัยความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคของผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชชังคลาภิเษก

8. ความสัมพันธ์ระหว่างการเรียนรู้กับความสำเร็จทางวิชาการ

ข้อสนับสนุนที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างการเรียนรู้กับความสำเร็จทางวิชาการในความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรค มีแนวคิดทฤษฎี งานวิจัยที่สนับสนุนความสัมพันธ์ ได้แก่ ซาลิกแมน (Martine E.P. Seligman) ได้ศึกษาเรื่องการมองโลกในแง่ดี จะเปลี่ยนใจและเปลี่ยนชีวิตของคุณอย่างไร พบว่า คนบางคนเมื่อพบกับอุปสรรคก็คิดว่ามันคือจุดจบ และก็จะล้มเลิกยอมแพ้ไป แต่สำหรับคนอื่น ๆ อุปสรรคเป็นเพียงจุดเริ่มต้นของความท้าทายที่จะนำมาซึ่งความสำเร็จ²⁰⁰

9. ความสัมพันธ์ระหว่างการมองโลกในแง่ดีกับความสำเร็จทางวิชาการ

ข้อสนับสนุนที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างการมองโลกในแง่ดีกับความสำเร็จทางวิชาการในความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรค มีแนวคิดทฤษฎี งานวิจัยที่สนับสนุนความสัมพันธ์ ได้แก่ เอ็ดการ์ ชายน์ และคณะ (Schein et al.) ได้กล่าวว่า รูปแบบการมองโลกในแง่ดีเป็นองค์ประกอบที่ทำให้บุคคลมีสุขภาพดี ช่วยลดความเครียดลดความเสี่ยงในการเจ็บป่วย มีสติมีความมั่นคงทางอารมณ์เพียงพอที่จะรับมือกับปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ และช่วยเพิ่มระดับความสำเร็จมากขึ้น²⁰¹ ซึ่ง เซลิกแมน (Martine E.P. Seligman) ก็เชื่อว่าการมองโลกในแง่ดีและความสามารถในการฟื้นตัวจากอุปสรรคเป็นสิ่งสำคัญต่อความสำเร็จทางวิชาการ และยังระบุว่าคนที่มองโลกในแง่ดีเมื่อเผชิญอุปสรรคแล้วไม่รู้สึกรทรมานหวังในชีวิตมีพลังที่จะต่อสู้เอาชนะอุปสรรคได้จนประสบความสำเร็จในที่สุด และคนที่มองโลกในแง่ดีมีความสำเร็จในการปฏิบัติงาน การเรียน มากกว่าคนที่มองโลกในแง่ร้าย²⁰² ดังที่ แครร์ (Alen Carr) ได้กล่าวว่าคนที่มองโลกในแง่ดีเมื่อต้องเผชิญกับอุปสรรคจะไม่หยุดที่ตำหนิตามเป้าหมายที่คุณค่าของเขา และจะบังคับตัวเองใช้กลยุทธ์ที่มีประสิทธิภาพ

²⁰⁰ Martin E.P. Seligman, **LEARNED OPTIMISM how to change your Mind and your Life** (United States of America, 2006), 259.

²⁰¹ Edger H. Schein, **Career Dynamics: Matching Individual and Organizational Needs** (Massachusetts: Addison-Wesley Publishing Company), 1078.

²⁰² Martin E.P. Seligman, **LEARNED OPTIMISM how to change your Mind and your Life** (United States of America, 2006), 142.

จัดการ ดังนั้นพวกเขาก็มีแนวโน้มที่จะบรรลุตามเป้าหมายได้²⁰³ ซึ่งมาร์ติน, มาร์ช และดีบัส (Martin et al) พบอีกว่าการมองโลกในแง่ดีทำให้เกิดความสำเร็จในการปรับตัวสูงและมีความสัมพันธ์กับเกรดเฉลี่ย ทำให้มีความสำเร็จในการทำงาน การเรียนและกีฬามากกว่าคนที่มองโลกในแง่ร้าย²⁰⁴

สรุป จากข้อสนับสนุนที่กล่าวไว้ข้างต้น แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการมองโลกในแง่ดี มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จทางวิชาการซึ่งเป็นองค์ประกอบปัจจัยความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคของผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชชมงกุฎเกล้าภิเษก

10. ความสัมพันธ์ระหว่างการกำกับตนเองกับความสำเร็จทางวิชาการ

ข้อสนับสนุนที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธระหว่างการกำกับตนเองกับความสำเร็จทางวิชาการในความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรค มีแนวคิดทฤษฎี งานวิจัยที่สนับสนุนความสัมพันธ์ ได้แก่ แบนดูรา (Bandura) กล่าวว่า กระบวนการกำกับตนเองมีจุดเริ่มต้นที่สำคัญคือ บุคคลต้องรู้ว่ากำลังทำอะไรอยู่ เพราะความสำเร็จของบุคคลนั้นเกิดจากการกำกับตนเอง และจะทำให้บุคคลนั้นสามารถพึ่งพาตนเองได้ การกำกับตนเองมีจุดเริ่มต้นที่สำคัญคือ บุคคลต้องรู้ว่ากำลังทำอะไรอยู่ เพราะความสำเร็จของบุคคลนั้นเกิดจากการกำกับตนเอง และจะทำให้บุคคลนั้นสามารถพึ่งพาตนเองได้²⁰⁵ ซึ่งสอดคล้องกับ ชนิธตา เกตุอำไพ ที่กล่าวว่า การกำกับตนเองเป็นกระบวนการในการควบคุมจัดการกับตนเองเพื่อให้ตนเองประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ ซึ่งการที่บุคคลจะประเมินความสามารถของตนเองได้ถูกต้องเหมาะสม บุคคลนั้นจะต้องกำกับตนเองที่ดี และสามารถพึ่งพาตนเองได้ ดังนั้นหากผู้บริหารมีการกำกับ ควบคุมและจัดการชีวิตของตนเองได้ดี จะส่งผลต่อการบริหารประสบความสำเร็จและช่วยส่งเสริมให้ผู้บริหารพัฒนาความสามารถในการฝ่าฟันอุปสรรคให้กับตนเองด้วย²⁰⁶

²⁰³ Alen Carr, *Positive Psychology (The science of happiness and human strength)* (London and New York: Routledge Taylor and francis Group, 2004), 82.

²⁰⁴ A. J. Martin, W.H.Marsh, and R. L.A. Debus, "Quadripolar need achievement representation of self-handicapping and defensive pessimism," *American Educational Research Journal* 38, 3 (2001): 538-610.

²⁰⁵ Albert Bandura, *Social foundation of thought and action: A social cognitive theory* (New Jersey: Practice - Hall, 1986), 265.

²⁰⁶ ชนิธตา เกตุอำไพ, "การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับการกำกับตนเองในการปรับพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ในกรุงเทพมหานคร" (ปริญญาานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยและสถิติทางการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2549), บทคัดย่อ.

สรุป จากข้อสนับสนุนที่กล่าวไว้ข้างต้น แสดงให้เห็นถึงความสำคัญในการกำกับตนเอง มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จทางวิชาการซึ่งเป็นองค์ประกอบปัจจัยความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคของผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชมังคลาภิเษก

11. ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ความสามารถของตนเองกับแรงผลักดันที่ส่งเสริมความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรค

ข้อสนับสนุนที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ความสามารถของตนเองกับแรงผลักดันที่ส่งเสริมความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรค มีแนวคิดทฤษฎี งานวิจัยที่สนับสนุนความสัมพันธ์ ได้แก่ แบนดูรา (Bandura) กล่าวว่า การพัฒนาการรับรู้ความสามารถของตนเองเกิดจากปัจจัยต่างๆ 4 ปัจจัย ได้แก่ 1) ปัจจัยความสำเร็จในการกระทำที่ผ่านมา (Enactive Master Experience) 2) การสังเกตจากผู้อื่น (Vicarious Experience) 3) การพูดชักจูง (Verbal persuasion) 4) สภาวะทางกายภาพ และอารมณ์ (Physiological and Affective State) ซึ่งแบนดูรา (Bandura) ได้กล่าวว่า ปัจจัยความสำเร็จในการกระทำที่ผ่านมา (Enactive Master Experience) นั้นคือความสำเร็จที่ได้จะทำให้บุคคลเกิดความพึงพอใจและรับรู้ความสามารถของตนเองสูงขึ้น เมื่อต้องเผชิญสถานการณ์ที่ยากลำบากจะทำให้บุคคลมีความมุ่งมั่นที่จะเอาชนะอุปสรรคนั้น การรับรู้ความสามารถของตนเองมีผลต่อบุคคลในด้านต่างๆ เช่น ความพยายามและความมุมานะในการทำงาน (Effort Expenditure and Persistence) คือ การรับรู้ความสามารถของตนเองเป็นตัวกำหนดระดับความพยายามและความมุมานะในการเผชิญหน้ากับปัญหาและอุปสรรคต่างๆ หรือประสบการณ์ที่ไม่น่าพึงพอใจ บุคคลที่มีการรับรู้ความสามารถของตนเองสูงจะมีความกระตือรือร้น มีความมุมานะในการทำงาน²⁰⁷ ซึ่งสอดคล้องกับ วิลเลียม (Mark W. Williams) ที่กล่าวว่า การรับรู้ความสามารถของตน การมองโลกในแง่ดี และความแกร่งนั้นเกี่ยวข้องโดยตรงกับความสามารถในการยืนหยัดต่ออุปสรรคของแต่ละบุคคลในสังคมปัจจุบัน ความแกร่งก็เหมือนกับการมองโลกในแง่ดี ซึ่งเป็นตัวทำนายที่ดีที่จะทำนายด้านสุขภาพทั้งทางร่างกายและจิตใจเมื่อต้องเผชิญกับอุปสรรค²⁰⁸ และสอดคล้องกับ ศุภนุช สุตวิไล ที่วิจัยพบว่า การรับรู้ความสามารถ ของตนเองมีความสัมพันธ์ทางบวก

²⁰⁷ Albert Bandura, *Social Foundation of thought and action* (A Social Cognitive Theory. N.J.: Prentice-Hall, 1986), 393-395.

²⁰⁸ M. W. Williams, *The relationship between principal response to adversity and student achievement*, accessed August 19, 2010, available from http://www.peaklearning.com/documents/grp_williams_abstrct.pdf

กับองค์ประกอบของความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคทุกด้าน²⁰⁹ ซึ่ง กิตติศักดิ์ จินดากุล พบเช่นกันว่า การรับรู้ความสามารถของตนเองนั้นมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค²¹⁰ ซึ่งสอดคล้องกับข้อค้นพบของ พรพรรณ ปฐมสุนทรชัย เช่นกันคือ ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคในการทำงานมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการรับรู้ความสามารถของตนเอง²¹¹ ซึ่ง วลัยทิพย์ อีริศราวิชชากร พบว่า ตัวแปรที่มีอิทธิพลทางตรงต่อความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรคอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติได้แก่ 1. ความฉลาดทางอารมณ์ 2. การรับรู้ความสามารถของตนเอง 3. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง 4. การมองโลกในแง่ดี 5. การกำกับตนเอง²¹² นอกจากนี้ อีริศศักดิ์ กำบรรณารักษ์ กล่าวว่าวิชาเกี่ยวกับจิตวิทยาการรู้คิด (Cognitive Psychology) เชื่อว่าคนที่มีความสามารถในการแก้ไขอุปสรรค (AQ) มองปัญหาแค่เรื่องชั่วคราว มันไม่อยู่กับเรานาน ปัญหาหมักเกิดจากปัจจัยภายนอก คือไม่เกิดจากปัจจัยภายใน มีสติควบคุมตัวเองได้อยู่ในกลุ่มพวก ILC (Internal Locus of Control) แต่ถ้าล้มแล้วสามารถลุกขึ้นต่อสู้ได้อย่างรวดเร็วคือฟันตัวเร็วมองว่าตนเองมีความสามารถที่เราเรียกว่า Self Efficacy ซึ่ง Self Efficacy คือ การรับรู้ว่าคุณมีความสามารถ

²⁰⁹ศุภนุช สุตวิไล, “ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ความสามารถของตนเอง ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค และความเครียดในการทำงานของพนักงานในบริษัทเอกชนแห่งหนึ่ง” (ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2550), บทคัดย่อ.

²¹⁰กิตติศักดิ์ จินดากุล, “ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ความสามารถของตนเอง ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคและความต้องการพัฒนาตนเองของพนักงาน: กรณีศึกษา บริษัททีทีแอนทีจำกัด (มหาชน)” (ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2552), บทคัดย่อ.

²¹¹พรพรรณ ปฐมสุนทรชัย, “ความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค ความเหนื่อยหน่ายในการทำงานและการรับรู้ความสามารถของตนเอง กรณีศึกษาบริษัทให้คำปรึกษาด้านโภชนาการและความงามแห่งหนึ่ง” (ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2551), บทคัดย่อ.

²¹²วลัยทิพย์ อีริศราวิชชากร, “โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรคของผู้บริหารโรงเรียนสาธิต” (ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา, 2554), บทคัดย่อ.

ซึ่งจริงๆ แล้ว ถ้าเราจะฟันฝ่าวิกฤติได้เราจะต้องรู้ว่าเรามีความสามารถ ถ้าเราทำอะไรไม่เป็นมันคงยากที่จะฟันฝ่าวิกฤติได้ คนที่รับรู้ว่าคุณเองมีความสามารถเท่านั้นที่จะทำให้เราสามารถฟันฝ่าวิกฤติได้²¹³

สรุป จากข้อสนับสนุนที่กล่าวไว้ข้างต้น แสดงให้เห็นถึงความสำคัญในการรับรู้ความสามารถของตนเองมีความสัมพันธ์กับแรงผลักดันที่ส่งเสริมความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรค ซึ่งเป็นองค์ประกอบปัจจัยความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคของผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติ รังสิตคลองวิเศษ

12. ความสัมพันธ์ระหว่างการฟื้นตัวจากการเผชิญอุปสรรคกับแรงผลักดันที่ส่งเสริมความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรค

ข้อสนับสนุนที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างการฟื้นตัวจากการเผชิญอุปสรรคกับแรงผลักดันที่ส่งเสริมความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรค มีแนวคิดทฤษฎี งานวิจัยที่สนับสนุนความสัมพันธ์ ได้แก่ วิลเลียม (Mark W. Williams) พบว่า ความสามารถในการฟื้นตัวจากการเผชิญอุปสรรคนั้นเป็นทั้งบุคลิกส่วนบุคคลและเป็นสิ่งที่สิ่งแวดล้อมที่สนับสนุน เช่น ความเป็นไปได้ของการก้าวข้ามอุปสรรค²¹⁴ สอดคล้องกับ ทริพาที (Susan Tripathi) ที่พบว่า เพื่อที่จะจัดการและประสบความสำเร็จในเรื่องของการเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อมควบคุมไปการมี IQ และ EQ จะต้องมีจ้าวผู้นำที่มีความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรคสูง (AQ) และมีความสามารถในการฟื้นตัวจากการเผชิญอุปสรรคจะช่วยให้องค์กรคงอยู่และประสบความสำเร็จนอกจากนี้ผู้นำระดับสูง บริษัทอุตสาหกรรมชั้นนำ และรัฐบาลทั่วโลก ก็ยังใช้โปรแกรม AQ® เพื่อส่งเสริมหรือปฏิบัติงาน คติธรรม ความสามารถในการผลิต การรักษาไว้ นวัตกรรม พลัง ความสามารถในการตอบสนองต่อการเรียน การจ้างงาน การเปลี่ยนแปลง การพัฒนา ตัวแบบ การแก้ไขปัญหา คน การมองโลกในแง่ดี ภาวะผู้นำ วัฒนธรรมองค์กร ทริพาที (Susan Tripathi) ยังกล่าวอีกว่า AQ® มีอิทธิพลต่อบริษัทต่างๆ เช่น การฟื้นตัวจากการผ่าตัดระดับขีดความเจ็บปวด ความสามารถในการแก้ไขปัญหา การแข่งขัน การมองโลกในแง่ดี การตัดสินใจ ผลการปฏิบัติงาน ภาวะผู้นำ การทำงานเป็นทีม ความสามารถในการตอบสนองต่อการ

²¹³ ชีระศักดิ์ กำบรรณารักษ์, *ชนะชีวิต คิดอย่างอัจฉริยะ (Genius = 6Qs)* (กรุงเทพฯ: ไทยยูเนี่ยน กราฟฟิกส์, 2551), 111.

²¹⁴ M. W. Williams, *The relationship between principal response to adversity and student achievement*, accessed August 19, 2010, available from http://www.peaklearning.com/documents/grp_williams_abstract.pdf

เปลี่ยนแปลง ความอดทนความแข็งแกร่ง²¹⁵ ซึ่ง โอลิลา (Rowel G. Olila) กล่าวว่า ความสามารถในการฟื้นตัวจากการเผชิญอุปสรรคในทางจิตวิทยา หมายถึง แนวคิดของนิสัยส่วนบุคคลที่จะรับมือกับความเครียดและรับมืออุปสรรค²¹⁶ ประกอบกับ ริชาร์ด (Matthieu Ricard) ได้ศึกษาเรื่องความสุขและพบว่า การสร้างความสามารถในการฟื้นตัวจากการเผชิญอุปสรรคนั้นมีอิทธิพลต่อวิธีที่บุคคลจัดการกับอุปสรรค²¹⁷ ซึ่ง เรวิช และแซททิ (Karen Reivich and Andrew Shatte) ศึกษาเรื่องปัจจัยความสามารถในการฟื้นตัวจากการเผชิญอุปสรรค พบว่า คนทุกคนต้องการมีความสามารถในการฟื้นตัวจากอุปสรรค เพราะว่าอุปสรรคนั้นมีอยู่ในชีวิตของคนเรา ถ้าเราเพิ่มความสามารถในการฟื้นตัวจากการเผชิญอุปสรรค เราก็จะสามารถก้าวข้ามสิ่งที่เข้ามาในชีวิตของเราได้และเรวิช และแซททิ (Karen Reivich and Andrew Shatte) พบเช่นกันว่าความสามารถในการฟื้นตัวจากการเผชิญอุปสรรคนั้นสามารถเปลี่ยนอุปสรรคให้เป็นความท้าทาย เปลี่ยนความล้มเหลวให้เป็นความสำเร็จ การไร้ซึ่งกำลังเป็นมีพลัง ความสามารถในการฟื้นตัวจากการเผชิญอุปสรรคเปลี่ยนผู้เคราะห์ร้ายเป็นผู้รอดชีวิตและเจริญรุ่งเรือง คนที่มีความสามารถในการฟื้นตัวจากการเผชิญอุปสรรคจะไม่ยอมให้อุปสรรคมาถดถอยการใช้ชีวิตของพวกเขานอกจากนี้การก้าวข้ามความอ่อนแอจากการฟื้นตัวจากการเผชิญอุปสรรค จะทำให้คุณแข็งแกร่ง และคุณจะรู้ว่ามันง่ายกว่าในการใช้ชีวิตและพบกับอุปสรรคที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ ความขัดแย้งกับความยึดหยุ่น การดัดแปลงแก้ไขและความเชื่อมั่น อุปสรรคบางอุปสรรคทำให้เกิดบาดแผลเป็นพิเศษ และดูเหมือนว่าจะต้องการความสามารถในการฟื้นตัวจากการเผชิญอุปสรรคสูงกว่า อุปสรรคนั้นยากลำบากมาก ทำลายความรู้สึก ซึ่งต้องใช้ความสามารถในการฟื้นตัวจากการเผชิญอุปสรรคสูง และเมื่อได้พูดคุยกับผู้พ่อหรือแม่ ผู้จัดการ และ CEOs เกี่ยวกับความสามารถในการฟื้นตัวจากการเผชิญอุปสรรค คนส่วนใหญ่เข้าใจความสามารถในการฟื้นตัวจากการเผชิญอุปสรรคในการจัดการกับอุปสรรคนั้นเป็นสิ่งที่จำเป็นพวกเขาเห็นว่าความสามารถในการฟื้นตัวจากการเผชิญอุปสรรคคือความสามารถที่จะทำให้มีสุขภาพที่ดีและเป็นวิธีที่มีประสิทธิผลเมื่อต้อง

²¹⁵Susan Tripathi, “Use of Adversity Quotient® (AQ®) in Creating Strong Business Leaders of Tomorrow” (Doctor of Philosophy in Management Studies, Mumbai, 2011), 64-73.

²¹⁶Rowel G. Olila, “Adversity Quotient and Personal Characteristics as Correlates of the Personality-Temperament Traits of Educators in Selected Public and Private Educational Institutions” (Dissertation, The Faculty of the School of Graduate Studies Manuel L. Quezon University, Manila, 2012), 6.

²¹⁷Matthieu Richard, **Happiness: a guide to developing life’s most important skill** (New York: Little, Brown and Company Hachette Book Group, 2003), 115.

เผชิญกับอุปสรรคหรือบาดแผล และที่สำคัญยังสามารถจัดการกับความเครียดได้ คนที่มีความสามารถในการฟื้นตัวจากการเผชิญน้อยมักจะติดอยู่อารมณ์หรือความรู้สึก และจะลดทอนความสามารถที่จะสนองต่ออุปสรรคอย่างมีประสิทธิภาพ²¹⁸ นอกจากนี้ ไชเบิร์ต (Al Siebert) ได้ให้คำจำกัดความของคำว่า ความสามารถในการฟื้นตัวจากการเผชิญอุปสรรค ไว้ว่าหมายถึงความสามารถที่ฟื้นตัวจากอุปสรรคได้อย่างง่ายดาย และการก้าวข้ามอุปสรรคไปได้ และกล่าวถึงข้อดีของความสามารถในการฟื้นตัวจากการเผชิญอุปสรรคด้วยว่าคนที่มีความสุขที่ดีจะจัดการกับการเปลี่ยนแปลงวุ่นวาย ความกดดันที่ไม่จบสิ้น และอุปสรรคที่รบกวนให้ดีขึ้น และดีขึ้นได้อย่างไรทำไม คนที่มีความสามารถในการฟื้นตัวจากการเผชิญอุปสรรคมักจะจัดการกับอุปสรรคใหญ่ๆ ได้ง่ายตายกว่าคนอื่นๆ พวกเขาจะแก้ไขชีวิตที่วุ่นวายของเขาด้วยวิธีการใหม่ๆ ที่เหมาะกับเขา และพยายามก้าวข้ามอุปสรรค และพัฒนาเป็นความแข็งแกร่งให้กับตนเองต่อไป ไชเบิร์ต (Al Siebert) กล่าวเพิ่มอีกว่าถ้าคุณมีความสามารถในการฟื้นตัวจากการเผชิญอุปสรรคมากขึ้นเท่าไร คุณก็สามารถจัดการการเปลี่ยนแปลง อุปสรรคได้รวดเร็วและง่ายขึ้นเท่านั้น²¹⁹ อีกทั้ง ริด และสทอลซ์ (James Reed and Paul G. Stoltz) พอลใช้เวลากว่า 10 ปีในการค้นพบและสอนวิธีการและทฤษฎีความสามารถในการแก้ไขอุปสรรค (AQ) ซึ่งเป็นแนวคิดที่ใช้กันทั่วโลกเพื่อวัดความสามารถในการฟื้นตัวจากการเผชิญอุปสรรคของมนุษย์²²⁰ และวอลซ์ (Froma Walsh) ได้กล่าวว่าความสามารถในการฟื้นตัวจากการเผชิญอุปสรรคหมายถึงความสามารถที่จะฟื้นตัวจากอุปสรรคที่แข็งแกร่ง²²¹ ซึ่ง ชิระศักดิ์ กำบรรณารักษ์ กล่าวว่าวิชาเกี่ยวกับจิตวิทยาการรู้คิด (Cognitive Psychology) เชื่อว่าคนที่มีความสามารถในการแก้ไขอุปสรรค (AQ) มองปัญหาแค่เรื่องชั่วคราวมันไม่อยู่กับเรานาน ปัญหาเกิดจากปัจจัยภายนอก

²¹⁸ Karen Reivich and Andrew Shatte, **The Resilience Factor** (United States: Three Rivers Press, 2002), 1, 4, 13, 23, 26, 134.

²¹⁹ Al Siebert, **The resiliency advantage Master Change, Thrive Under Pressure, and Bounce Back From Setbacks** (United States: Three Rivers Press, 2005), Preface, 5, 32-33.

²²⁰ James Reed and Paul G. Stoltz, **Put Your Mindset to Work** (England: Penguin Books, 2011), 61.

²²¹ Froma Walsh, **Strengthening Family Resilience**, 2nd edition. (New York: The Guilford Press, 2006), 4.

คือไม่เกิดจากปัจจัยภายใน มีสติควบคุมตัวเองได้อยู่ในกลุ่มพวก ILC (Internal Locus of Control) แต่ถ้าล้มแล้วสามารถลุกขึ้นต่อสู้อย่างรวดเร็ว คือฟื้นตัวเร็ว²²²

สรุป จากข้อสนับสนุนที่กล่าวไว้ข้างต้น แสดงให้เห็นถึงความสำคัญในการฟื้นตัวจากการเผชิญอุปสรรคมีความสัมพันธ์กับแรงผลักดันที่ส่งเสริมความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรค ซึ่งเป็นองค์ประกอบปัจจัยความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคของผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชมง์ คลาภิเษก

13. ความสัมพันธ์ระหว่างการเรียนรู้กับแรงผลักดันที่ส่งเสริมความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรค

ข้อสนับสนุนที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างการเรียนรู้กับแรงผลักดันที่ส่งเสริมความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรค มีแนวคิดทฤษฎี งานวิจัยที่สนับสนุนความสัมพันธ์ ได้แก่ วรวรรณ หงษ์กิตติยานนท์ พบว่า พนักงานที่มีการรับรู้รูปแบบการเรียนรู้ต่างกันมีระดับความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรคต่างกัน²²³ ซึ่ง ปลีนา บางกราย ที่พบว่า บุคลิกการเป็นผู้ประกอบการด้านความมั่นคง ความกล้าเสี่ยง ความก้าวร้าวในการแข่งขันและความสม่ำเสมอและใส่ใจในการเรียนรู้ มีความสัมพันธ์กับความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรคมิติการควบคุมอย่างมีนัยสำคัญ²²⁴ ซึ่ง ใจน์ (Priyanka Jain) วิจัยพบว่า ตัวแปรความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคที่ศึกษาในอินเดีย ได้แก่ สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม ผลสำเร็จของโรงเรียน บรรยากาศของโรงเรียน ความสามารถทางวิชาการ ความสำเร็จทางวิชาการ ประสบการณ์ทางวิชาการ ภาวะผู้นำ การกำหนดแผน เพศ อายุและพบว่า ตัวแปรความสามารถในการฟื้นฝ่าอุปสรรคที่ศึกษาในต่างประเทศ ได้แก่ ความสำเร็จทางคณิตศาสตร์ การกำหนดแผน ความเครียดในการทำงาน แรงจูงใจแห่งความสำเร็จ ความสามารถในการทำงาน บุคลิกลักษณะ การเป็นพ่อแม่ของเด็กพิเศษและเด็กปกติ ศาสนา ความ

²²² ธีระศักดิ์ กำบรรณารักษ์, **ชนะชีวิต คิดอย่างอัจฉริยะ (Genius = 6Qs)** (กรุงเทพฯ: ไทยยูเนียน กราฟฟิกส์, 2551), 111.

²²³ วรวรรณ หงษ์กิตติยานนท์, “เขาวน้อารมณ์ ความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค และการรับรู้รูปแบบการเรียนรู้ของพนักงานโรงงานผลิตเครื่องมือแพทย์แห่งหนึ่ง” (ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2549), บทคัดย่อ.

²²⁴ ปลีนา บางกราย, “ความสามารถในการเผชิญฟื้นฝ่าอุปสรรค บุคลิกการเป็นผู้ประกอบการ ภูมิความรู้ความชำนาญ และความสำเร็จในการประกอบธุรกิจของผู้ประกอบการประเภทที่พัก ในเขตพื้นที่ประมงชัยภูมิ พ.ศ.2547 ประเทศไทย” (ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2550), บทคัดย่อ.

พึงพอใจในงาน รูปแบบภาวะผู้นำ ลักษณะทางพันธุกรรมที่มีลักษณะเด่น ความมีจิตวิญญาณ ความมีอิสระ มีความมั่นใจในตนเอง ความทะเยอทะยาน เพศ²²⁵ นอกจากนี้ เรวิช และเซททิ (Karen Reivich and Andrew Shatte) กล่าวว่าอุปสรรคสำคัญที่เข้ามากระทบกับความแข็งแกร่งภายในของเรานั้นขึ้นอยู่กับรูปแบบกระบวนการรับรู้ของเรา ซึ่งก็คือวิธีหรือรูปแบบการคิดการมองโลกและตีความเหตุการณ์ที่ทุกๆคนมีการพัฒนามาจากวัยเด็ก²²⁶

สรุป จากข้อสนับสนุนที่กล่าวไว้ข้างต้น แสดงให้เห็นถึงความสำคัญในการเรียนรู้มีความสัมพันธ์กับแรงผลักดันที่ส่งเสริมความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรค ซึ่งเป็นองค์ประกอบปัจจัยความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคของผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชชมงกุฎเกล้าฯ

14. ความสัมพันธ์ระหว่างการมองโลกในแง่ดีกับแรงผลักดันที่ส่งเสริมความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรค

ข้อสนับสนุนที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างการมองโลกในแง่ดีกับแรงผลักดันที่ส่งเสริมความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรค มีแนวคิดทฤษฎี งานวิจัยที่สนับสนุนความสัมพันธ์ ได้แก่ ปัญจกร หอมฤทัยกมล ผลการศึกษาพบว่า การมองโลกในแง่ดีมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค²²⁷ และศิริมล คำนวล ที่พบว่า การมองโลกในแง่ดีมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค²²⁸ ซึ่งสอดคล้องกับ อาทิตา กลับเพิ่มพูน ที่พบว่า การมองโลกในแง่ดีมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสามารถในการเผชิญปัญหา

²²⁵ Priyanka Jain, "Development of a Programme for Enhancing Adversity Quotient® of STD VIIIth Students" (Master of Education, Department of Education S.N.D.T. Women's University, 2012-2013), 34-35.

²²⁶ Karen Reivich and Andrew Shatte, *The Resilience Factor* (United States: Three Rivers Press, 2002), 12.

²²⁷ ปัญจกร หอมฤทัยกมล, "ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการมองโลกในแง่ดี ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคและการรับรู้ความสำเร็จในอาชีพ กรณีศึกษา พยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลเจ้าพระยาอภัยภูเบศร์ จ.ปราจีนบุรี" (ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยา อุตสาหกรรมและองค์การ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2552), บทคัดย่อ.

²²⁸ ศิริมล คำนวล, "ความสัมพันธ์ระหว่างการมองโลกในแง่ดี ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค และความสุข กรณีศึกษาพนักงานบริษัทเอกชนแห่งหนึ่ง" (ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2552), บทคัดย่อ.

และฟันฝ่าอุปสรรค²²⁹ และ ภาณุวัฒน์ กลับศรีอ่อน พบว่ามีความสัมพันธ์กันระหว่างความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคในการทำงานกับการมองโลกในแง่ดี²³⁰ อีกทั้งสุภะอภิญาภิบาล ผลการศึกษาปรากฏว่า ตัวแปรการมองโลกในแง่ดี ความเชื่ออำนาจภายในตน ลักษณะความเป็นชาย และลักษณะความเป็นหญิงมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสามารถในการเผชิญอุปสรรค ส่วนตัวแปรลักษณะมุ่งอนาคตไม่มีความสัมพันธ์กับความสามารถในการเผชิญอุปสรรค²³¹ ซึ่งสอดคล้องกับ วิลเลียม (Mark W. Williams) ที่พบว่า การรับรู้การมองโลกในแง่ดี และความแกร่งนั้นเกี่ยวข้องโดยตรงกับความสามารถในการยืนหยัดต่ออุปสรรคของแต่ละบุคคลในสังคมปัจจุบัน ความแกร่งก็เหมือนกับการมองโลกในแง่ดี ซึ่งเป็นตัวทำนายที่ดีที่จะทำนายด้านสุขภาพทั้งทางร่างกายและจิตใจเมื่อต้องเผชิญกับอุปสรรค²³² และ วลัยทิพย์ ธีรตราวิชชากร ที่พบว่า ตัวแปรที่มีอิทธิพลทางตรงต่อความสามารถในการฝ่าฟันอุปสรรคอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติได้แก่ 1). ความฉลาดทางอารมณ์ 2). การรับรู้ความสามารถของตนเอง 3). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง 4). การมองโลกในแง่ดี 5). การกำกับตนเอง และได้ให้ความหมายของการมองโลกในแง่ดี ว่าเป็นความคิดหรือความเชื่อรวมถึงการมองเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตทางบวก โดยมองวิกฤติและปัญหาต่างๆ เป็นโอกาส ว่ามีทางแก้ไขอย่างมีเหตุผล และมีความสามารถต่อสู้กับปัญหา ไม่ย่อท้อหรือเลียงหนีโดยจะเห็นว่าทุกสิ่งทุกอย่างไม่ได้

²²⁹ อาทิตา กลับเพิ่มพูน, “ความสัมพันธ์ระหว่างการมองโลกในแง่ดี บุคลิกภาพทำองค์กรประกอบ และความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค ศึกษาเฉพาะกรณีหน่วยงานของรัฐแห่งหนึ่ง” (ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การ คณะศิลปศาสตรมหาวิทาลัยธรรมศาสตร์, 2549), บทคัดย่อ.

²³⁰ ภาณุวัฒน์ กลับศรีอ่อน, “ความสัมพันธ์ระหว่าง ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค การมองโลกในแง่ดีกับความเครียดในการทำงานของตัวแทนประกันชีวิต” (ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การ คณะศิลปศาสตรมหาวิทาลัยธรรมศาสตร์, 2552), บทคัดย่อ.

²³¹ สุภะ อภิญาภิบาล, “ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยบางประการกับความสามารถในการเผชิญอุปสรรคของนิสิตระดับปริญญาตรีมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ” (ปริญญาานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวัดผลการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2550), บทคัดย่อ.

²³² M. W. Williams, *The relationship between principal response to adversity and student achievement*, accessed August 19, 2010, available from http://www.peaklearning.com/documents/grp_williams_abstract.pdf

เลวร้ายมีโอกาสที่จะพลิกผันสภาพที่เลวร้ายให้กลับมาอยู่ในสภาพการณ์ที่ดีขึ้นได้²³³ ซึ่ง ทริพาที (Susan Tripathi) ได้ศึกษาพบว่า การต่อสู้กับอุปสรรคได้อย่างยั่งยืนนั้นต้องสร้างและส่งเสริมการมองโลกในแง่ดีและพบว่าผู้นำระดับสูง บริษัทอุตสาหกรรมชั้นนำ และรัฐบาลทั่วโลก ใช้โปรแกรม AQ® ส่งเสริมหรือปฏิรูประบบการปฏิบัติงาน คติธรรม ความสามารถในการผลิต การรักษาไว้ นวัตกรรม พลังความสามารถในการตอบสนองต่อการเรียน การจ้างงาน การเปลี่ยนแปลง การพัฒนา ตัวแบบ การแก้ไขปัญหา คน การมองโลกในแง่ดี ภาวะผู้นำ วัฒนธรรมองค์กรนอกจากนั้น ทริพาที (Susan Tripathi) ยังกล่าวอีกว่า AQ® มีอิทธิพลต่อปัจจัยต่างๆ เช่น การฟื้นตัวจากการผ่าตัด ระดับขีดความเจ็บปวด ความสามารถในการแก้ไขปัญหา การแข่งขัน การมองโลกในแง่ดี การตัดสินใจ ผลการปฏิบัติงาน ภาวะผู้นำ การทำงานเป็นทีม ความสามารถในการตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลง ความอดทนความแข็งแกร่ง²³⁴ อีกทั้ง ริชาร์ด (Matthieu Ricard) ศึกษาเรื่องความสุข พบว่าถ้าเราพิจารณาวิธีที่คนเรารู้ถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในชีวิต ควบคู่กับคุณภาพของช่วงชีวิต สร้างอนาคตของพวกเขา และก้าวข้ามอุปสรรคได้นั้น นอกจากการมีทัศนคติเชิงสร้างสรรค์แล้ว พบว่าการมองโลกในแง่ดีก็มีส่วนสำคัญที่ไม่ควรละเลย คนมองโลกในแง่ดีจะมีปฏิกิริยาเชิงสร้างสรรค์และมีการคิดริเริ่มมากกว่า พวกเขายอมรับสิ่งที่เกิดขึ้นตามความเป็นจริง แล้วรีบแยกแยะอุปสรรคทั้งหลายด้วยทัศนคติเชิงบวก เรียนรู้จากมันจนได้คำตอบใหม่ๆ เป็นทางเลือก²³⁵ ซาลิกแมน (Martine E.P. Seligman) กล่าวอีกว่าการมองโลกในแง่ดีมีพลังที่จะทำให้เราสามารถแสดงให้เห็นว่าอุปสรรคเป็นสิ่งที่เราสามารถเอาชนะได้²³⁶ การมองโลกในแง่ดีจะเปลี่ยนใจและเปลี่ยนชีวิตของคุณอย่างไร พบว่า เมื่อคุณพบกับอุปสรรค การมองโลกในแง่ดีคือทักษะที่สำคัญ และเชื่อว่าการมองโลกในแง่ดีและความสามารถในการฟื้นตัว

²³³ วลัยทิพย์ อธิธรรมวิชากร, “โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของความสามารถในการฝ่าฟันอุปสรรคของผู้บริหารโรงเรียนสาธิต” (ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา, 2554), บทคัดย่อ, 59.

²³⁴ Susan Tripathi, “Use of Adversity Quotient® (AQ®) in Creating Strong Business Leaders of Tomorrow” (Doctor of Philosophy in Management Studies, Mumbai, 2011), 64-73.

²³⁵ Matthieu Richard, **Happiness: a guide to developing life’s most important skill** (New York: Little, Brown and Company Hachette Book Group, 2003), 216-223.

²³⁶ Martin E.P. Seligman, **Authentic Happiness (Using the new positive psychology to realize your potential for lasting fulfillment)** (New York, 2002), 24.

จากอุปสรรคเป็นสิ่งที่สำคัญต่อความสำเร็จทางวิชาการ²³⁷ และ ซึ่งวอลซ์ (Froma Walsh) กล่าวว่า การศึกษาวิจัยมีเอกสารยืนยันว่าผลทางจิตวิทยาและกายภาพมีอิทธิพลต่อการมองโลกในแง่ดีที่จะจัดการกับความเครียดที่พ้นตัวจากวิกฤติ และก้าวข้ามอุปสรรคไปสู่ความสำเร็จ วอลซ์ (Froma Walsh) กล่าวอีกว่าเมื่อเราพบว่าลูกค้ำของเรา กำลังมีความทุกข์ยาก เราจะต้องค่อยๆ ซึมซับความหวังและการมองโลกในแง่ดีให้กับเขา เพื่อที่จะช่วยให้เขาสามารถเอาชนะอุปสรรคของเขาได้²³⁸ และ แครร์ (Alen Carr) กล่าวว่าพ่อแม่ที่มองโลกในแง่ดีจะส่งเสริมให้บุตรจัดการกับอุปสรรคด้วยวิธีการมองโลกในแง่ดี ผลักดันการมองโลกในแง่ดีและการเดินทางไม่ลัดเลาะ การมองโลกในแง่ดีนั้นเป็นความสามารถที่จะมองในด้านที่ดีสว่างของสิ่งต่างๆ แม้แต่เมื่อต้องเผชิญกับอุปสรรคก็ตาม²³⁹ ซึ่ง สทอลซ์ (Paul G. Stoltz) ได้กล่าวอีกว่า ความแกร่งก็เหมือนกับการมองโลกในแง่ดี ซึ่งนับว่าเป็นเครื่องทำนายที่แม่นยำต่อสุขภาพร่างกาย และจิตใจในการเผชิญหน้ากับอุปสรรค²⁴⁰ ธีระศักดิ์ กำบรรณารักษ์ กล่าวว่าวิชาเกี่ยวกับจิตวิทยาการรู้คิด (Cognitive Psychology) เชื่อว่าคนที่มีความสามารถในการแก้ไขอุปสรรค (AQ) มองปัญหาแค่เรื่องชั่วคราว มันไม่อยู่กับเรานาน ปัญหาเกิดจากปัจจัยภายนอก คือไม่เกิดจากปัจจัยภายใน มีสติควบคุมตัวเองได้อยู่ในกลุ่มพวก ILC (Internal Locus of Control) แต่ถ้าล้มแล้วสามารถลุกขึ้นต่อสู้อย่างรวดเร็ว คือฟื้นตัวเร็วมองว่าตนเองมีความสามารถที่เราเรียกว่า Self Efficacy มองโลกในแง่ดีและมีความสุข²⁴¹ นอกจากนั้น ชัตติยา น้ำทอง วิจัยพบว่า การมองโลกในแง่ดีมีอิทธิพลทางตรงต่อความสามารถในการฝ่าฟันอุปสรรค²⁴²

²³⁷ Martin E.P. Seligman, **LEARNED OPTIMISM how to change your Mind and your Life** (United States of America, 2006), 15.

²³⁸ Froma Walsh, **Strengthening Family Resilience**, 2nd edition. (New York: The Guilford Press, 2006), 148.

²³⁹ Alen Carr, **Positive Psychology (The science of happiness and human strength)** (London and New York: Routledge Taylor and francis Group, 2004), 84, 113.

²⁴⁰ Paul G. Stoltz, **Adversity Quotient Turning Obstacles into Opportunities** (Canada: John Wiley and Sons, 1997), 63.

²⁴¹ ธีระศักดิ์ กำบรรณารักษ์, **ชนะชีวิต คิดอย่างอัจฉริยะ (Genius = 6Qs)** (กรุงเทพฯ: ไทยยูเนี่ยน กราฟฟิกส์, 2551), 111.

²⁴² ชัตติยา น้ำยาทองม, “การศึกษาแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อความสามารถในการฝ่าฟันอุปสรรคของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในเขตกรุงเทพมหานคร” (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและสถิติทางการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2551), 131.

สรุป จากข้อเสนอแนะที่กล่าวไว้ข้างต้น แสดงให้เห็นถึงความสำคัญในการมองโลกในแง่ดี มีความสัมพันธ์กับแรงผลักดันที่ส่งเสริมความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรค ซึ่งเป็นองค์ประกอบปัจจัยความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคของผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชมังคลาภิเษก

15. ความสัมพันธ์ระหว่างการกำกับตนเองกับแรงผลักดันที่ส่งเสริมความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรค

ข้อเสนอแนะที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างการกำกับตนเองกับแรงผลักดันที่ส่งเสริมความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรค มีแนวคิดทฤษฎี งานวิจัยที่สนับสนุนความสัมพันธ์ ได้แก่ พรธิภา ศรีเหรา ผลการศึกษาพบว่า เขาวน้อารมณมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค จริยธรรมไม่มีความสัมพันธ์กับความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค และเขาวน้อารมณด้านการกำกับตนเอง เขาวน้อารมณด้านการร่วมรับรู้ความรู้สึกและความสามารถในการและฟันฝ่าอุปสรรคด้านการควบคุมสามารถร่วมทำนายจริยธรรมได้²⁴³ ซึ่งสอดคล้องกับวลัยทิพย์ อธิศรวินชากร ที่พบว่า ตัวแปรที่มีอิทธิพลทางตรงต่อความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรคอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติได้แก่ 1). ความฉลาดทางอารมณ์ 2). การรับรู้ความสามารถของตนเอง 3). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง 4). การมองโลกในแง่ดี 5). การกำกับตนเอง²⁴⁴ และริชาร์ด (Matthieu Ricard) ศึกษาเรื่องความสุข และพบว่าความโกรธช่วยให้เราเอาชนะอุปสรรคที่อาจขัดขวางไม่ให้เราได้สิ่งที่ปรารถนา หรือสิ่งที่อาจคุกคามเรา แต่ไม่มีนักทฤษฎีคนใดเชื่อว่าความโกรธหรืออารมณ์อื่นๆ ของมนุษย์ที่วิวัฒนาการมานั้นไม่สามารถปรับเข้ากับชีวิตปัจจุบันของเราได้อีกแล้วทักษะที่ใช้ในการจัดการกับอุปสรรคหรือการข้ามกำแพงแห่งอุปสรรคส่วนมากประกอบด้วย การยอมรับความคิดของตนเอง²⁴⁵ ไฮเบิร์ต (Al Siebert) กล่าวว่า การตอบสนองของเราจะเป็นตัวที่ระบุการกระทำ

²⁴³ พรธิภา ศรีเหรา, “ความสัมพันธ์ระหว่างเขาวน้อารมณ จริยธรรม และความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค ของนักการเมือง: กรณีศึกษานายกองค้การบริหารส่วนตำบล” (ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2551), บทคัดย่อ.

²⁴⁴ วลัยทิพย์ อธิศรวินชากร, “โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรคของผู้บริหารโรงเรียนสาธิต” (ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา, 2554), บทคัดย่อ.

²⁴⁵ Matthieu Richard, **Happiness: a guide to developing life's most important skill** (New York: Little, Brown and Company Hachette Book Group, 2003), 128,263.

ของเราหลังจากถูกคุกคามหรือเผชิญกับอุปสรรคซึ่งจะถูกชี้แจงจากจิตสำนึกของเราเอง²⁴⁶ ซึ่งเบนนิส และโทมัส (Warren G. Bennis and Robert J. Thomas) กล่าวว่าผู้นำผู้ยิ่งใหญ่มีทักษะที่สำคัญ 4 ทักษะด้วยทักษะที่จำเป็นที่สุดคือ “ความสามารถในการปรับตัว” เป็นความสามารถที่น่าอัศจรรย์ที่สามารถชนะอุปสรรคและทำให้แข็งแกร่งกว่าเดิม²⁴⁷ และธีระศักดิ์ กำบรรณารักษ์ กล่าวว่า คนที่มีความสามารถในการแก้ไขอุปสรรค (AQ) สูง ควรจะเป็นพวก Internal Locus of Control เป็นผู้ที่กำหนดชะตาชีวิตของตนเอง ไม่รอให้ฟ้าลิขิต ไม่ปล่อยไปตามดวง²⁴⁸ นอกจากนี้ ชัตติยา นैयाทอง ผลการวิจัยยังพบว่า การกำกับตนเองมีอิทธิพลทางตรงต่อความสามารถในการฝ่าฟันอุปสรรค²⁴⁹ ซึ่งสอดคล้องกับสตอลท์ซ (Stoltz) กล่าวว่าความสามารถในการกำกับตนเอง ควบคุมตนเอง หรือการเป็นผู้จัดการชีวิตของตนเองเป็นสิ่งที่จำเป็นที่สำคัญอันจะส่งผลให้บุคคลมีความสามารถในการฝ่าฟันอุปสรรค โดยบุคคลที่มีการกำกับตนเองที่ดีจะสามารถบังคับตนเองได้ทั้งร่างกายและอารมณ์พร้อมที่จะเผชิญปัญหาต่างๆ และปรับตัวให้อยู่ในสังคมได้อย่างเหมาะสม สามารถเผชิญเหตุการณ์ต่างๆ และแก้ปัญหาได้²⁵⁰

สรุป จากข้อสนับสนุนที่กล่าวไว้ข้างต้น แสดงให้เห็นถึงความสำคัญในการกำกับตนเอง มีความสัมพันธ์กับแรงผลักดันที่ส่งเสริมความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรค ซึ่งเป็นองค์ประกอบปัจจัยความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคของผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชมังคลาภิเษก

จากข้อค้นพบนี้จึงสรุปได้ว่า องค์ประกอบปัจจัยความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคของผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชมังคลาภิเษกนั้น ผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชมังคลาภิเษกควรตระหนักถึงปัจจัยทั้ง 8 องค์ประกอบปัจจัยคือ การรับรู้ความสามารถของตนเอง การเรียนรู้

²⁴⁶ Al Siebert, *The resiliency advantage Master Change, Thrive Under Pressure, and Bounce Back From Setbacks* (United States: Three Rivers Press, 2005), 3.

²⁴⁷ Warren G. Bennis and Robert J. Thomas, *Crucibles of Leadership* (United States of America: Harvard Business School Publishing, 2002), 40.

²⁴⁸ ธีระศักดิ์ กำบรรณารักษ์, *ชนะชีวิต คิดอย่างอัจฉริยะ (Genius = 6Qs)* (กรุงเทพฯ: ไทยยูเนี่ยน กราฟฟิกส์, 2551), 112.

²⁴⁹ ชัตติยา นैयाทอง, “การศึกษาแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อความสามารถในการฝ่าฟันอุปสรรคของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในเขตกรุงเทพมหานคร” (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและสถิติทางการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2551), 131.

²⁵⁰ Paul G. Stoltz, *Adversity Quotient Turning Obstacles into Opportunities* (Canada: John Wiley and Sons, 1997), 62.

การมองโลกในแง่ดีความคิดริเริ่มและความเพียรพยายาม การกำกับตนเองแรงผลักดันที่ส่งเสริมความ
ฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคความสำเร็จทางวิชาการ นวัตกรรม จึงจะประสบความสำเร็จในการแก้ไข
อุปสรรคของผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชมังคลาภิเษก

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “องค์ประกอบปัจจัยความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคของผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชมังคลาภิเษก” ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน (mixed methodology) เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (quantitative research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อทราบองค์ประกอบปัจจัยความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคของผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชมังคลาภิเษก และเพื่อทราบความสัมพันธ์ขององค์ประกอบปัจจัยความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคของผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชมังคลาภิเษก

ประชากร คือ ผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชมังคลาภิเษก จำนวน 31 โรงเรียน กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชมังคลาภิเษก 29 โรงเรียนโดยผู้ให้ข้อมูลในแต่ละโรงเรียนทั้งสิ้น 8 คน แบ่งผู้ให้ข้อมูลแต่ละโรงเรียนเป็น 2 ฝ่าย ฝ่ายบริหารและฝ่ายปฏิบัติการ ฝ่ายบริหาร ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน 1 คน รองผู้อำนวยการโรงเรียน 1 คน หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ 2 คน และฝ่ายปฏิบัติการ ได้แก่ ครูผู้สอน 4 คน รวมทั้งสิ้น 232 คน

การดำเนินการวิจัยประกอบด้วยขั้นตอนต่างๆ ดังนี้

ขั้นที่ 1 การกำหนดตัวแปรที่เกี่ยวข้องในการวิจัย เป็นการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบปัจจัยความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคของผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชมังคลาภิเษก โดยใช้วิธีวิเคราะห์เอกสาร (content analysis) และนำมาสร้างแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (semi-structure interview) เพื่อนำไปสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญที่มีประสบการณ์ทั้ง 10 คน ทำการวิเคราะห์เนื้อหาที่ได้จากการสัมภาษณ์ ได้ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบปัจจัยความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคของผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชมังคลาภิเษกจำนวน 120 ตัวแปร

ขั้นที่ 2 วิเคราะห์องค์ประกอบปัจจัยความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคของผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชมังคลาภิเษก โดยการสร้างและพัฒนาแบบสอบถาม โดยนำข้อมูลที่ได้มาสร้างเป็นข้อคำถามในแบบสอบถาม ตามกรอบแนวคิดการวิจัยและนิยามเชิงปฏิบัติการ ปรับข้อคำถามตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา นำแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน พิจารณาตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (content validity) นำผลที่ได้มาหาค่าดัชนี IOC (Index of Item-Objective Congruence) เลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC มากกว่า 0.70 ขึ้นไปและพิจารณาแก้ไขแบบสอบถามได้คำถามที่มีความเหมาะสม 120 ข้อ นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (try out) กับ

ประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 32 คน นำมาคำนวณค่าความเชื่อมั่น (reliability) โดยใช้วิธีสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.984 และปรับปรุงแบบสอบถาม เมื่อได้แบบสอบถามที่สมบูรณ์ก็นำไปเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง 232 คนนำข้อมูลที่ได้จากผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชมังคลาภิเษกมาวิเคราะห์ทางสถิติโดยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (exploratory factor analysis) เพื่อให้ได้องค์ประกอบปัจจัยความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคของผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชมังคลาภิเษก

ขั้นที่ 3 ในขั้นตอนนี้เป็นการนำองค์ประกอบปัจจัยความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคของผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชมังคลาภิเษกที่ได้ในขั้นตอนที่ 2 วิเคราะห์สหสัมพันธ์คาโนนิคอล (canonical correlation analysis) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป เพื่อให้ได้ความสัมพันธ์ขององค์ประกอบปัจจัยความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคของผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชมังคลาภิเษก

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง องค์ประกอบปัจจัยความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคของผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชมังคลาภิเษก ได้ข้อค้นพบดังนี้

1. องค์ประกอบปัจจัยความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคของผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชมังคลาภิเษก ประกอบด้วย 8 องค์ประกอบ เรียงตามน้ำหนักองค์ประกอบที่ได้จากมากไปหาน้อยคือ แรงผลักดันที่ส่งเสริมความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรค ความสำเร็จทางวิชาการ การรับรู้ความสามารถของตน การฟื้นตัวจากการเผชิญอุปสรรค การเรียนรู้ การมองโลกในแง่ดี นวัตกรรม และการกำกับตนเอง

1.1 องค์ประกอบที่ 1 “แรงผลักดันที่ส่งเสริมความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรค” มีตัวแปรที่อธิบายองค์ประกอบจำนวน 9 ตัวแปร มีค่าน้ำหนักตัวแปรในองค์ประกอบอยู่ระหว่าง 0.554 - 0.786 มีค่าความแปรปรวนของตัวแปรเท่ากับ 11.912 ค่าร้อยละของความแปรปรวนเท่ากับ 9.926 เป็นองค์ประกอบนี้มีความสำคัญเป็นอันดับ 1

1.2 องค์ประกอบที่ 2 “ความสำเร็จทางวิชาการ” มีตัวแปรที่อธิบายองค์ประกอบจำนวน 5 ตัวแปร มีค่าน้ำหนักตัวแปรในองค์ประกอบอยู่ระหว่าง 0.649 - 0.792 มีค่าความแปรปรวนของตัวแปรเท่ากับ 8.199 ค่าร้อยละของความแปรปรวนเท่ากับ 6.833 เป็นองค์ประกอบนี้มีความสำคัญเป็นอันดับ 2

1.3 องค์ประกอบที่ 3 “การรับรู้ความสามารถของตน” มีตัวแปรที่อธิบายองค์ประกอบจำนวน 4 ตัวแปร มีค่าน้ำหนักตัวแปรในองค์ประกอบอยู่ระหว่าง 0.553 - 0.611 มีค่าความแปรปรวน

ของตัวแปรเท่ากับ 7.416 ค่าร้อยละของความแปรปรวนเท่ากับ 6.180 เป็นองค์ประกอบนี้มีความสำคัญเป็นอันดับ 3

1.4 องค์ประกอบที่ 4 “การฟื้นตัวจากการเผชิญอุปสรรค” มีตัวแปรที่อธิบายองค์ประกอบจำนวน 4 ตัวแปร มีค่าน้ำหนักตัวแปรในองค์ประกอบอยู่ระหว่าง 0.604 - 0.686 มีค่าความแปรปรวนของตัวแปรเท่ากับ 6.394 ค่าร้อยละของความแปรปรวนเท่ากับ 5.329 เป็นองค์ประกอบนี้มีความสำคัญเป็นอันดับ 4

1.5 องค์ประกอบที่ 5 “การเรียนรู้” มีตัวแปรที่อธิบายองค์ประกอบจำนวน 4 ตัวแปร มีค่าน้ำหนักตัวแปรในองค์ประกอบอยู่ระหว่าง 0.594 - 0.680 มีค่าความแปรปรวนของตัวแปรเท่ากับ 5.857 ค่าร้อยละของความแปรปรวนเท่ากับ 4.896 เป็นองค์ประกอบนี้มีความสำคัญเป็นอันดับ 5

1.6 องค์ประกอบที่ 6 “การมองโลกในแง่ดี” มีตัวแปรที่อธิบายองค์ประกอบจำนวน 3 ตัวแปร มีค่าน้ำหนักตัวแปรในองค์ประกอบอยู่ระหว่าง 0.589 - 0.717 มีค่าความแปรปรวนของตัวแปรเท่ากับ 5.340 ค่าร้อยละของความแปรปรวนเท่ากับ 4.450 เป็นองค์ประกอบนี้มีความสำคัญเป็นอันดับ 6

1.7 องค์ประกอบที่ 7 “นวัตกรรม” มีตัวแปรที่อธิบายองค์ประกอบจำนวน 3 ตัวแปร มีค่าน้ำหนักตัวแปรในองค์ประกอบอยู่ระหว่าง 0.622 - 0.695 มีค่าความแปรปรวนของตัวแปรเท่ากับ 4.377 ค่าร้อยละของความแปรปรวนเท่ากับ 3.648 เป็นองค์ประกอบนี้มีความสำคัญเป็นอันดับ 7

1.8 องค์ประกอบที่ 8 “การกำกับตนเอง” มีตัวแปรที่อธิบายองค์ประกอบจำนวน 3 ตัวแปร มีค่าน้ำหนักตัวแปรในองค์ประกอบอยู่ระหว่าง 0.627 - 0.717 มีค่าความแปรปรวนของตัวแปรเท่ากับ 4.164 ค่าร้อยละของความแปรปรวนเท่ากับ 3.470 เป็นองค์ประกอบนี้มีความสำคัญเป็นอันดับ 8

2. ความสัมพันธ์ขององค์ประกอบปัจจัยความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคของผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชชมงกุฎเกล้าฯ เป็นการนำองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบปัจจัยความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคของผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชชมงกุฎเกล้าฯ ทั้ง 8 องค์ประกอบมาเป็นตัวแปรในการวิเคราะห์ โดยแบ่งกลุ่มตัวแปรดังกล่าวออกเป็น 2 กลุ่ม อ้างอิงตามสตอลท์ซ (Stoltz) ได้แบ่งตัวแปรออกเป็น 2 กลุ่มคือ กลุ่มตัวแปรด้านปัจจัยภายใน และกลุ่มตัวแปรด้านปัจจัยภายนอก โดยกลุ่มตัวแปรด้านปัจจัยภายในซึ่งเป็นตัวแปรที่เป็นองค์ความรู้ใน 3 สาขา ได้แก่ ด้านจิตวิทยาทางปัญญา ด้านศาสตร์ใหม่แห่งสุขภาพ ด้านศาสตร์แห่งสมอง ที่เป็นตัวแทนของตัวต่อตัวหนึ่งที่น่ามารวมเข้าด้วยกันจึงเกิดเป็น AQ ประกอบด้วย การรับรู้ความสามารถของตน, การฟื้นตัวจากการเผชิญอุปสรรค, การเรียนรู้, การมองโลกในแง่ดี, การกำกับตนเองและด้านปัจจัยภายนอก ประกอบด้วยแรงผลักดันที่ส่งเสริมความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรค, ความสำเร็จทางวิชาการ, นวัตกรรม ผลที่ได้จากการวิเคราะห์พบว่า ค่าสหสัมพันธ์คาโนนิคอลลีค่าสูง คือ 0.799 ซึ่ง

สามารถอธิบายความแปรปรวนร่วมกันระหว่างชุดของตัวแปรคาโนนิคอลด้านปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกในคาโนนิคอลฟังก์ชันได้ร้อยละ 63.84

เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์เชิงเส้นในตัวแปรด้านปัจจัยภายใน มีค่าน้ำหนักคาโนนิคอลสูงคือ การเรียนรู้ (0.705) ตัวแปรมีค่าน้ำหนักคาโนนิคอลปานกลางคือ การรับรู้ความสามารถของตน (0.571) การมองโลกในแง่ดี (0.492) และมีค่าต่ำคือ การฟื้นตัวจากการเผชิญอุปสรรค (0.275) และการกำกับตนเอง (0.169) ตามลำดับ และเมื่อพิจารณาค่าน้ำหนักคาโนนิคอลยกกำลังสอง (r^2) ซึ่งเป็นค่าร้อยละของความแปรปรวนของตัวแปรด้านปัจจัยภายในแต่ละตัวที่อธิบายคาโนนิคอลฟังก์ชันพบว่า ตัวแปรการเรียนรู้มีค่าร้อยละของความแปรปรวนสูงที่สุดคือ 49.70 การรับรู้ความสามารถของตน 32.60 การมองโลกในแง่ดี 24.21 การฟื้นตัวจากการเผชิญอุปสรรค 7.56 และการกำกับตนเองค่าร้อยละของความแปรปรวนต่ำที่สุดในกลุ่มนี้ คือมีค่าร้อยละ 2.86 แสดงว่าในการสร้างตัวแปรคาโนนิคอลตัวแปรการเรียนรู้มีน้ำหนักในการสร้างมากที่สุด และตัวแปรอื่นๆ มีน้ำหนักในการสร้างรองลงมา เมื่อพิจารณาเครื่องหมายของค่าน้ำหนักคาโนนิคอลพบว่าเครื่องหมายเหมือนกัน แสดงว่าตัวแปรทุกตัวมีน้ำหนักและความสัมพันธ์ไปในทางเดียวกัน

สำหรับความสัมพันธ์เชิงเส้นของปัจจัยภายนอก พบว่าตัวแปรด้านปัจจัยภายนอก มีค่าน้ำหนักคาโนนิคอลปานกลาง คือ แรงผลักดันที่ส่งเสริมความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรค (0.685) ความสำเร็จทางวิชาการ (0.636) และ นวัตกรรม (0.604) ตามลำดับ และเมื่อพิจารณาค่า r^2 ซึ่งเป็นค่าความแปรปรวนร้อยละของตัวแปรด้านปัจจัยภายนอกแต่ละตัวที่อธิบายคาโนนิคอลฟังก์ชันที่ 1 พบว่าร้อยละ 46.92 ของความแปรปรวนมาจากตัวแปร แรงผลักดันที่ส่งเสริมความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรค ร้อยละ 40.45 ของความแปรปรวนมาจากตัวแปร ความสำเร็จทางวิชาการและร้อยละ 36.48 ของความแปรปรวนมาจากตัวแปร นวัตกรรมหมายความว่า ในการสร้างตัวแปรคาโนนิคอลตัวแปรด้านปัจจัยภายนอกของคาโนนิคอลฟังก์ชันตัวแปรแรงผลักดันที่ส่งเสริมความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรค และ ความสำเร็จทางวิชาการมีน้ำหนักหรือมีส่วนร่วมในการสร้างมากกว่าตัวแปร นวัตกรรม

กล่าวได้ว่า ตัวแปรคาโนนิคอลด้านปัจจัยภายในมีความสัมพันธ์สูงกับองค์ประกอบด้านปัจจัยภายนอก นั่นคือ องค์ประกอบ การเรียนรู้ มีความสัมพันธ์สูงกับองค์ประกอบด้านปัจจัยภายนอกในทิศทางเดียวกัน ส่วนองค์ประกอบด้าน การรับรู้ความสามารถของตน และ การมองโลกในแง่ดี มีความสัมพันธ์ปานกลางต่อองค์ประกอบด้านปัจจัยภายนอกในทิศทางเดียวกัน และ องค์ประกอบด้าน การฟื้นตัวจากการเผชิญอุปสรรค และ การกำกับตนเองมีความสัมพันธ์น้อยกับองค์ประกอบด้านปัจจัยภายนอกในทิศทางเดียวกัน และในทำนองเดียวกันองค์ประกอบด้าน แรงผลักดันที่ส่งเสริมความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรค ความสำเร็จทางวิชาการและ นวัตกรรมมีความสัมพันธ์ปานกลางกับองค์ประกอบด้านปัจจัยภายในและในทิศทางเดียวกัน

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ สามารถนำมาอภิปรายผล โดยแยกออกเป็น 2 ประเด็น คือ องค์ประกอบที่เกี่ยวกับปัจจัยความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคของผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชมังคลาภิเษก และความสัมพันธ์ขององค์ประกอบปัจจัยความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคของผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชมังคลาภิเษก ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. องค์ประกอบที่เกี่ยวกับปัจจัยความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคของผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชมังคลาภิเษก

ผลที่ได้จากการวิจัยพบว่า องค์ประกอบปัจจัยความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคของผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชมังคลาภิเษก ประกอบไปด้วย 8 องค์ประกอบ เรียงตามน้ำหนักองค์ประกอบ ดังนี้ แรงผลักดันที่ส่งเสริมความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรค ความสำเร็จทางวิชาการ การรับรู้ความสามารถของตน การฟื้นตัวจากการเผชิญอุปสรรค การเรียนรู้ การมองโลกในแง่ดี นวัตกรรมและการกำกับตนเอง ซึ่งองค์ประกอบดังกล่าวสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยที่ว่า องค์ประกอบปัจจัยความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคของผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชมังคลาภิเษกที่มีลักษณะต่างกัน เพราะในการบริหารกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชมังคลาภิเษกมีองค์ประกอบความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคที่ผู้บริหารจะต้องให้ความสำคัญหลายองค์ประกอบด้วยกัน ความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคจึงมีความสำคัญที่จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชมังคลาภิเษก ผู้บริหารจะทราบว่าเมื่อองค์ประกอบปัจจัยตัวใดบ้างที่ผู้บริหารควรพัฒนา ปรับปรุงและแก้ไข เมื่อพิจารณาแต่ละองค์ประกอบพบว่า

1.1 องค์ประกอบแรงผลักดันที่ส่งเสริมความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรค เป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญเป็นลำดับที่หนึ่ง แสดงให้เห็นว่าองค์ประกอบปัจจัยความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคของผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชมังคลาภิเษกนั้น “แรงผลักดันที่ส่งเสริมความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรค” มีความสำคัญยิ่งต่อความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคของผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชมังคลาภิเษก ดังนั้นจึงควรให้ความสำคัญในเรื่องต่างๆ ดังต่อไปนี้ คือ

- 1) วัฒนธรรมที่ดี
- 2) ชุมชนที่ดี
- 3) องค์กรที่มีประสิทธิภาพ
- 4) การพัฒนาความสามารถทางวิชาชีพ
- 5) สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม
- 6) ครอบครัวที่ดี
- 7) ปัจจัยทางสภาพแวดล้อม
- 8) ความเชื่อในการควบคุม
- 9) บรรยากาศในที่ทำงานซึ่งปัจจัยความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคของผู้บริหารนั้นจะต้องอาศัยสิ่งที่เป็นแรงผลักดันที่ส่งเสริมความสามารถในการแก้ไขอุปสรรคเพื่อช่วยให้ผู้บริหารสามารถแก้ไขอุปสรรคได้อย่างมีประสิทธิภาพและง่ายขึ้น เมื่อผู้บริหารต้องเผชิญกับอุปสรรคบางครั้งก็ไม่สามารถที่แก้ไขอุปสรรคได้ด้วยตัวเองเสมอไป จึงจำเป็นต้องมีแรงผลักดันที่ส่งเสริมความสามารถในการแก้ไขอุปสรรค เช่น การมีสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมที่ดี ที่จะมาส่งเสริมศักยภาพในการแก้ไขอุปสรรคได้ ซึ่งสอดคล้องกับ เนาวรัตน์ อิมใจ ที่ได้ศึกษาเรื่องการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง

ความสามารถในการเผชิญอุปสรรคและฟันฝ่าอุปสรรค การสนับสนุนทางสังคมและความเหนื่อยหน่ายในการทำงาน: กรณีศึกษาบุคลากรสังกัดบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐแห่งหนึ่ง ผลการวิจัยพบว่า ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคโดยรวมและรายด้านมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการสนับสนุนทางสังคมโดยรวมและรายด้าน กล่าวคือ หากบุคลากรได้รับการสนับสนุนทางสังคมจากผู้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงาน เช่น การสนับสนุนในเรื่องอุปกรณ์สำนักงาน คำแนะนำในการทำงาน การดูแลเอาใจใส่ การได้รับความไว้วางใจจากผู้บังคับบัญชาให้ทำงานชิ้นสำคัญ สิ่งเหล่านี้ทำให้เกิดสัมพันธภาพที่ดีระหว่างกัน เมื่อมีปัญหาและอุปสรรคร่วมกันแก้ไขปัญหาโดยพยายามหาแนวทางแก้ไขให้เร็วที่สุด นอกจากนี้เมื่อบุคลากรสามารถรับมือกับความยืดเยื้อของปัญหา พยายามหาแนวทางแก้ไขปัญหานั้นให้ยุติลง มีกำลังใจในการแก้ไขปัญหาให้ลุล่วงไปได้นั้นทำให้เป็นที่ยอมรับของผู้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงาน ได้รับความไว้วางใจให้ทำงานสำคัญอันส่งผลให้เกิดความภาคภูมิใจ รู้ว่าตนเองเป็นที่ยอมรับในสังคม ทำให้มีกำลังใจและทำงานด้วยความทุ่มเทให้กับองค์กร และยังสอดคล้องกับวรพล เจริญศรี ศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค การสนับสนุนทางสังคม และความเหนื่อยหน่ายในการทำงาน: กรณีศึกษานักบัญชีของบริษัทแห่งหนึ่งในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่าความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคโดยรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการสนับสนุนทางสังคมโดยรวมเช่นกัน ซึ่งแอมปาโร และ มัวร์ (Amparo, Maureen M.) ก็ได้กล่าวด้วยว่าความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคและทักษะทางสังคมมีความสัมพันธ์กัน หมายความว่าถ้ามีทักษะทางสังคมมากความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคก็จะมากขึ้นเช่นกัน ความสามารถในการปรับตัวในการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมของแต่ละบุคคลช่วยให้สามารถก้าวข้ามความท้าทายที่ยากลำบากในชีวิตไปได้

1.2 องค์ประกอบความสำเร็จทางวิชาการเป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญเป็นลำดับที่สอง แสดงให้เห็นว่าองค์ประกอบปัจจัยความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคของผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชมิ่งคลาภิเชกนั้น “ความสำเร็จทางวิชาการ” มีความสำคัญยิ่งต่อความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคของผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชมิ่งคลาภิเชก ดังนั้นจึงควรให้ความสำคัญในเรื่องต่างๆ ดังต่อไปนี้ 1) ความสำเร็จทางวิชาการ 2) ความสำเร็จในงาน 3) ความสามารถทางวิชาการ 4) ประสบการณ์วิชาการ 5) แรงจูงใจแห่งความสำเร็จดังจะเห็นได้ว่าผู้บริหารที่มีความสำเร็จทางวิชาการนั้นเป็นผู้มีความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรค กล่าวคือ ผู้บริหารที่ประสบความสำเร็จและเจริญก้าวหน้าเป็นผู้ที่มีความฉลาดทางปัญญา มีความสามารถในการปฏิบัติงาน มีประสบการณ์ มีแรงจูงใจเพื่อให้บรรลุเป้าหมายไปได้ถึงแม้จะต้องเผชิญกับอุปสรรคหรือความล้มเหลวก็ตาม ซึ่งสอดคล้องกับณัชชา เพชรสากล ที่ได้ศึกษาเรื่องบุคลิกภาพเชิงรุก ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคกับการรับรู้ความสำเร็จใจอาชีพของพนักงานขายทางโทรศัพท์: กรณีศึกษาบริษัทประกันวินาศภัยแห่งหนึ่ง พบว่า ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการ

รับรู้ความสำเร็จในอาชีพโดยรวม และสทอลล์ และไวเฮนไมเออร์ (Paul G. Stoltz and Erik Weihenmayer) กล่าวว่า ความสามารถในการแก้ไขอุปสรรคนั้นเกี่ยวข้องกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จประกอบด้วย ความสามารถในการปฏิบัติงาน ความสามารถในการฟื้นตัวจากการเผชิญอุปสรรค นวัตกรรม ทักษะคติ พลังกำลัง สุขภาพ ซึ่ง ไฮเบิร์ต (Al Siebert) ก็ได้กล่าวถึงงานวิจัยของ แม็คเคนแลนด์ที่แสดงให้เห็นว่าผู้ที่ประสบความสำเร็จสูงนั้นจะไม่ปะทะกับอุปสรรคด้วยการมองโลกในแง่ดีทันที พวกเขาจะใช้เวลาในการคาดการณ์สิ่งต่างๆว่าสามารถผิดพลาดได้ก่อนตัดสินใจไปสู่เป้าหมายของเขา คนที่ประสบความสำเร็จจะพยายามคาดคะเนถึงอุปสรรค ข้อจำกัดส่วนบุคคล ปัญหาที่อาจเกิดขึ้น และกำแพงต่างๆ และสตอลท์ (Stoltz) ได้กล่าวด้วยว่า ความสามารถในการเผชิญและฟื้นตัวอุปสรรคเป็นองค์ประกอบสำคัญที่จะทำให้ประสบความสำเร็จในการทำงานและการดำเนินชีวิต มีความอดทน พากเพียร และมีความสามารถในการผ่านพ้นความยากลำบากด้วยจิตใจที่มุ่งมั่นและอดทนที่จะเอาชนะต่ออุปสรรคได้

1.3 องค์ประกอบการรับรู้ความสามารถของตนเป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญเป็นลำดับที่สาม แสดงให้เห็นว่าองค์ประกอบปัจจัยความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคของผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชมิ่งคลาภิเษกนั้น “การรับรู้ความสามารถของตน” มีความสำคัญยิ่งต่อความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคของผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชมิ่งคลาภิเษก ดังนั้นจึงควรให้ความสำคัญในเรื่องต่างๆ ดังต่อไปนี้ 1) วางแผนเป้าหมายที่ชัดเจน 2) รับรู้ความสามารถในตนเอง 3) เป็นผู้มีเป้าหมาย 4) ความสัมพันธ์หรือสัมพันธ์ภาพที่ดีเนื่องจากการที่จะเป็นผู้บริหารนั้นมีบทบาทหน้าที่ และความรับผิดชอบมากมาย กล่าวคือต้องใช้ความรู้ความสามารถในการตัดสินใจด้วยความมั่นใจเชื่อมั่นในความรู้ความสามารถที่ตนเองมีอยู่ ผู้บริหารที่มีการรับรู้ความสามารถของตนเองจะมีรูปแบบวิธีการทำงานที่มีประสิทธิภาพ มีเป้าหมายและวางแผนเป้าหมายที่ชัดเจน มีความสัมพันธ์หรือสัมพันธ์ภาพอันดีกับผู้ร่วมงาน เพราะการปฏิบัติงานอาจต้องพบกับปัญหาและอุปสรรคที่ผู้บริหารจะต้องใช้การตัดสินใจและการประเมินสถานการณ์ต่างๆ ได้อย่างถูกต้องการบริหารนั้นจึงจะประสบความสำเร็จ ดังที่ จริยา พวงขุนทด และ กิตติศักดิ์ จินตาคูล พบว่าการรับรู้ความสามารถของตนเองในงานมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสามารถในการเผชิญและฟื้นตัวอุปสรรคและสอดคล้องกับข้อค้นพบของ พรพรรณ ปฐมสุนทรชัย เช่นกันคือ ความสามารถในการเผชิญและฟื้นตัวอุปสรรคในการทำงานมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการรับรู้ความสามารถของตนเอง

1.4 องค์ประกอบการฟื้นตัวจากการเผชิญอุปสรรคเป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญเป็นลำดับที่สี่ แสดงให้เห็นว่าองค์ประกอบปัจจัยความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคของผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชมิ่งคลาภิเษกนั้น “การฟื้นตัวจากการเผชิญอุปสรรค” มีความสำคัญยิ่งต่อความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคของผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชมิ่งคลาภิเษก ดังนั้นจึงควรให้ความสำคัญในเรื่องต่างๆ ดังต่อไปนี้คือ 1) โอกาสส่งผลต่อความสามารถในการฝ่าฟันอุปสรรค

2) ผลกระทบส่งผลกระทบต่อความสามารถในการฝ่าฟันอุปสรรค 3) ความสามารถในการจดจำ 4) ผลกระทบทางจิตใจ การบริหารให้ประสบความสำเร็จนั้นผู้บริหารจะต้องมีพฤติกรรมที่เป็นแบบอย่างที่ดี เป็นผู้บริหารที่มีวิสัยทัศน์ ถึงแม้ว่าจะต้องเผชิญกับผลกระทบทั้งทางร่างกายและจิตใจ บางครั้งผู้บริหารอาจพ่ายแพ้ต่ออุปสรรค อย่างไรก็ตามถ้าพ่ายแพ้แล้วสามารถจดจำบทเรียนแห่งการพ่ายแพ้ครั้งนั้น เป็นบทเรียนที่จะสามารถเรียนรู้ไปสู่การเผชิญหรือแก้ไขอุปสรรคนั้นอีกครั้ง สามารถลุกขึ้นสู้ และมองเห็นโอกาสถึงแม้ว่าจะจะเป็นโอกาสเพียงเล็กน้อยก็ตาม ก็จะสามารถฟื้นตัวจากการเผชิญอุปสรรค และนำพาองค์กรให้ประสบความสำเร็จ ผู้บริหารท่านนั้นก็จะเป็นที่ยกย่องนับถือของผู้ร่วมงาน ซึ่งสอดคล้องกับเรวิช และแชททิ (Karen Reivich and Andrew Shatte) ที่ศึกษาเรื่องปัจจัยความสามารถในการฟื้นตัวจากการเผชิญอุปสรรค พบว่า คนทุกคนต้องการมีความสามารถในการฟื้นตัวจากอุปสรรค เพราะว่อุปสรรคนั้นมีอยู่ในชีวิตของคนเรา ถ้าเราเพิ่มความสามารถในการฟื้นตัวจากการเผชิญอุปสรรค เราก็จะสามารถก้าวข้ามสิ่งที่เข้ามาในชีวิตของเราได้ ความสามารถในการฟื้นตัวจากการเผชิญอุปสรรคนั้นสามารถเปลี่ยนอุปสรรคให้เป็นความท้าทาย เปลี่ยนความล้มเหลวให้เป็นความสำเร็จ การไร้ซึ่งกำลังเป็นพลัง ความสามารถในการฟื้นตัวจากการเผชิญอุปสรรคเปลี่ยนผู้เคราะห์ร้ายเป็นผู้รอดชีวิตและเจริญรุ่งเรือง คนที่มีความสามารถในการฟื้นตัวจากการเผชิญอุปสรรคจะไม่ยอมให้อุปสรรคมากดดันการใช้ชีวิตของพวกเขานอกจากนี้การก้าวข้ามความอ่อนแอจากการฟื้นตัวจากการเผชิญอุปสรรค จะทำให้คุณแข็งแกร่ง และคุณจะรู้ว่ามีง่ายกว่าในการใช้ชีวิตและพบกับอุปสรรคที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ ความขัดแย้งกับความยืดหยุ่น การตัดแปลงแก้ไขและความเชื่อมั่น อุปสรรคบางอุปสรรคทำให้เกิดบาดแผลเป็นพิเศษ และดูเหมือนว่าจะต้องการความสามารถในการฟื้นตัวจากการเผชิญอุปสรรคสูงกว่า อุปสรรคนั้นยากลำบากมาก ทำลายความรู้สึก ซึ่งต้องใช้ความสามารถในการฟื้นตัวจากการเผชิญอุปสรรคสูง

1.5 องค์ประกอบการเรียนรู้เป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญเป็นลำดับที่ห้า แสดงให้เห็นว่าองค์ประกอบปัจจัยความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคของผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชมังคลาภิเษกนั้น “การเรียนรู้” มีความสำคัญยิ่งต่อความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคของผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชมังคลาภิเษก ดังนั้นจึงควรให้ความสำคัญในเรื่องต่างๆ ดังต่อไปนี้คือ

- 1) ความศรัทธา 2) ยืนหยัดในคุณค่า 3) สังคมดี 4) ประสบการณ์ ผู้บริหารต้องเป็นผู้ที่มีคุณลักษณะนิสัยใฝ่รู้ ใฝ่เรียน มีพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความกระตือรือร้น สนใจเสาะแสวงหาความรู้อยู่เสมอ มีความศรัทธาและยึดมั่นในคุณค่าของการเรียนรู้ สามารถเรียนรู้ได้ทั้งจากสิ่งรอบข้างและประสบการณ์ มีความมุ่งมั่นที่จะเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนรู้และสามารถนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ได้อย่างเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาที่ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาของค์ความรู้เกี่ยวกับคุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์: ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค พบว่า ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค (AQ) สามารถใช้เป็นตัวพยากรณ์ความสำเร็จ

ของสิ่งต่างๆ ได้ถึง 17 ประการ ซึ่งหนึ่งในนั้นคือการเรียนรู้ตามแนวคิดของคอล์บ (Kolb) ที่ว่าการรับรู้รูปแบบการเรียนรู้แบบคิดเอกนัยและแบบคิดซิมจะมีความสนใจในหลักการที่เป็นนามธรรม ชอบใช้ความคิดไตร่ตรองสรุปหลักการ ทฤษฎี ใช้เหตุผลและผลมากกว่าการใช้อารมณ์ มีสติรับรู้ผิดชอบ ชอบแก้ปัญหาอย่างมีกฎเกณฑ์ ซึ่งแนวคิดในเรื่องความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคนั้นนับได้ว่าเป็นเรื่องในเชิงนามธรรมที่ต้องอาศัยความคิดวิเคราะห์ ความมีสติให้รู้สึกตัวอยู่เสมอว่าใกล้จะเกิดวิกฤติขึ้นกับตัวเราเมื่อใด เพื่อให้ตอบสนองต่อวิกฤตินั้นได้อย่างทันท่วงที และมีประสิทธิภาพ คิดวิเคราะห์ได้ว่าวิกฤติที่เกิดขึ้นมีสาเหตุจากอะไร เพื่อให้เกิดการเรียนรู้จากข้อผิดพลาด ส่วนไหนที่เป็นความรับผิดชอบของตนเองที่จะต้องรับผิดชอบเอง และทำให้ได้ดีกว่าเดิมอย่างไร เพื่อให้เกิดแรงจูงใจในการแก้ปัญหาให้ได้ นอกจากนี้ยังสามารถวิเคราะห์ได้ว่าสถานการณ์ใดที่สามารถควบคุมได้ ความเสียหายจะไม่ส่งผลกระทบต่อเรื่องอื่นๆ ในชีวิต

1.6 องค์ประกอบการมองโลกในแง่ดีเป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญเป็นลำดับที่หก แสดงให้เห็นว่าองค์ประกอบปัจจัยความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคของผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชมง์คลาภิเชกนั้น “การมองโลกในแง่ดี” มีความสำคัญยิ่งต่อความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคของผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชมง์คลาภิเชก ดังนั้นจึงควรให้ความสำคัญในเรื่องต่างๆ ดังต่อไปนี้คือ 1) ความสุขในการทำงาน 2) ยอมรับความเปลี่ยนแปลง และกระตือรือร้นที่จะแสวงหาความเปลี่ยนแปลง 3) มองโลกในแง่ดี ผู้บริหารโรงเรียนนั้นต้องมีบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบหลายด้าน ต้องแสดงบทบาทหลายอย่าง ต้องสัมพันธ์กับบุคคลหลายระดับทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน ปัญหาอาจเกิดขึ้นมากมายแต่ผู้บริหารสามารถบริหารจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นความสามารถในการมองโลกในแง่ดี มองปัญหาเป็นเพียงสิ่งที่เกิดขึ้นเป็นเพียงสิ่งชั่วคราวและมีมุมมองว่าทุกปัญหามีทางแก้ไข สามารถยอมรับความเปลี่ยนแปลง และกระตือรือร้นที่จะแสวงหาความเปลี่ยนแปลงเพื่อให้เกิดสิ่งที่ดีขึ้น สอดคล้องกับแนวคิดของจิตติมา ชนะวิเศษและศศิวิมล คำนวนที่พบว่า ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคมีความสัมพันธ์กับความสุขในการทำงาน สอดคล้องกับ ปัญจกร หอมฤทัยกมลผลการศึกษาพบว่า การมองโลกในแง่ดีมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค และวลัยทิพย์ อธิศราวิชชากรที่พบว่า ตัวแปรที่มีอิทธิพลทางตรงต่อความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรคอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติได้แก่ 1). ความฉลาดทางอารมณ์ 2). การรับรู้ความสามารถของตนเอง 3). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง 4). การมองโลกในแง่ดี 5). การกำกับตนเอง และได้ให้ความหมายของการมองโลกในแง่ดี ว่าเป็นความคิดหรือความเชื่อ รวมถึงการมองเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตทางบวก โดยมองวิกฤติและปัญหาต่างๆ เป็นโอกาสว่ามีทางแก้ไขอย่างมีเหตุผล และมีความสามารถต่อสู้กับปัญหา ไม่ย่อท้อหรือเลียงหนีโดยจะเห็นว่าทุกสิ่งทุกอย่างไม่ได้เลวร้าย มีโอกาสที่พลิกผันสภาพที่เลวร้ายให้กลับมาอยู่ในสภาพการณ์ที่ดีขึ้นได้ ซึ่งทริพาตี (Susan Tripathi) ได้ศึกษาพบว่า การต่อสู้กับอุปสรรคได้อย่างยั่งยืนนั้นต้องสร้างและส่งเสริม

การมองโลกในแง่ดีและพบว่าผู้นำระดับสูง บริษัทอุตสาหกรรมชั้นนำ และรัฐบาลทั่วโลก ใช้โปรแกรม AQ® ส่งเสริมหรือปฏิรูปผลการปฏิบัติงาน คติธรรม ความสามารถในการผลิต การรักษาไว้ นวัตกรรม พลัง ความสามารถในการตอบสนองต่อการเรียน การจ้างงาน การเปลี่ยนแปลง การพัฒนา ตัวแบบ การแก้ไขปัญหาคน การมองโลกในแง่ดี ภาวะผู้นำ วัฒนธรรมองค์กรนอกจากนั้น ทริพาตี (Susan Tripathi) ยังกล่าวอีกว่า AQ® มีอิทธิพลต่อปัจจัยต่างๆ เช่น การฟื้นตัวจากการผ่าตัด ระดับขีดความเจ็บปวด ความสามารถในการแก้ไขปัญหา การแข่งขัน การมองโลกในแง่ดี การตัดสินใจ ผลการปฏิบัติงาน ภาวะผู้นำ การทำงานเป็นทีม ความสามารถในการตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลง ความอดทนความแข็งแกร่ง สอดคล้องกับ ศศิวิมล คำนวล และปัญญากร หอมฤทัยกมล พบว่า ลักษณะของบุคคลที่มีความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคคือบุคคลที่อยู่ในกลุ่มปีนเขา (Climber) นั้นจะมีความอดทนมุ่งมั่น ต้องการหาหนทางแก้ไขปัญหาหรืออุปสรรค มีลักษณะเป็นผู้นำที่ดี มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล มีแรงบันดาลใจในตนเอง ซึ่งคุณลักษณะนี้มีอยู่ในบุคคลที่มองโลกในแง่ดี ดังนั้นทั้งสองปัจจัยจึงมีความสัมพันธ์กันในทางบวก

1.7 องค์ประกอบนวัตกรรมเป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญเป็นลำดับที่เจ็ด แสดงให้เห็นว่าองค์ประกอบปัจจัยความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคของผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติ รชมังคลาภิเษกนั้น “นวัตกรรม” มีความสำคัญยิ่งต่อความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคของผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรชมังคลาภิเษก ดังนั้นจึงควรให้ความสำคัญในเรื่องต่างๆ ดังต่อไปนี้คือ 1) นวัตกรรม 2) การมีพลัง กำลัง 3) การทำงานเป็นทีม การบริหารจัดการสถานศึกษาให้ประสบความสำเร็จได้นั้น ผู้บริหารจะต้องเป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์มองสิ่งที่เป็นไปได้ให้เป็นไปได้ สามารถเป็นตัวกลางในการประสานบริหารจัดการงานต่างๆ ได้อย่างลงตัว และมีความคิดสร้างสรรค์ที่จะสามารถออกแบบสิ่งใหม่ๆ มีความคิดริเริ่มและเพียรพยายาม มีพลังกำลังที่จะต่อสู้และแก้ไขกับอุปสรรคที่ผ่านเข้ามาให้ได้ ซึ่งสอดคล้องกับ ไฮเบิร์ต (Al Siebert) ได้ศึกษาวิจัยในเรื่องการควบคุม การมองโลกในแง่ดี ความแกร่ง การต้านทานความเครียด การเติบโตหลังจากหลังจากบาดเจ็บ ความคิดสร้างสรรค์ ความฉลาดทางอารมณ์ และบุคลิกการเอาชีวิตรอด ว่าเหล่านี้เป็นคุณลักษณะหลักของความสามารถในการฟื้นตัวจากการเผชิญอุปสรรคและวอลซ์ (Froma Walsh) ยังกล่าวว่าความคิดริเริ่มและความเพียรพยายามเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของความสามารถในการฟื้นตัวจากการเผชิญอุปสรรค ซึ่งก็คือความสามารถที่มีความพยายามที่ดี และช่วยให้ก้าวข้ามอุปสรรคได้

1.8 องค์ประกอบการกำกับตนเองเป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญเป็นลำดับที่แปด แสดงให้เห็นว่าองค์ประกอบปัจจัยความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคของผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรชมังคลาภิเษกนั้น “การกำกับตนเอง” มีความสำคัญยิ่งต่อความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคของผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรชมังคลาภิเษก ดังนั้นจึงควรให้ความสำคัญในเรื่องต่างๆ ดังต่อไปนี้คือ 1) ความเครียดในการทำงาน 2) อารมณ์โกรธ 3) การลงโทษ ผู้บริหารที่มี

การกำกับตนเองสูงนั้นจะเป็นผู้ที่มีการสังเกตตนเอง มีการตัดสินใจกระทำของตนเอง มีปฏิริยาสะท้อนต่อตนเอง ซึ่งเป็นผู้บริหารที่มีความสามารถในการแก้ไขอุปสรรคสูง ตามที่ แบนดูรา (Bandura) ได้เสนอแนวคิดการกำกับตนเองว่า กระบวนการกำกับตนเองมีจุดเริ่มต้นที่สำคัญคือบุคคลต้องรู้ว่ากำลังทำอะไรอยู่ เพราะความสำเร็จของบุคคลนั้นเกิดจากการกำกับตนเอง และจะทำให้บุคคลนั้นสามารถพึ่งตนเองได้ สอดคล้องกับ ซนิธดา เกตุอำไพ ที่กล่าวว่า การกำกับตนเองเป็นกระบวนการในการควบคุมจัดการกับตนเองเพื่อให้ตนเองประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ ซึ่งการที่บุคคลจะประเมินความสามารถของตนเองได้ถูกต้องเหมาะสม บุคคลนั้นจะต้องกำกับตนเองที่ดี และสามารถพึ่งพาตนเองได้ ดังนั้นหากผู้บริหารมีการกำกับ ควบคุมและจัดการชีวิตของตนเองได้ดี จะส่งผลต่อการบริหารประสบความสำเร็จและช่วยส่งเสริมให้ผู้บริหารพัฒนาความสามารถในการฝ่าฟันอุปสรรคให้กับตนเองด้วย และสอดคล้องกับแนวคิดของ สตอลท์ซ (Stoltz) ที่ว่าความสามารถในการกำกับควบคุมตนเอง หรือการเป็นผู้จัดการชีวิตของตนเองเป็นสิ่งที่จำเป็นที่สุด อันจะส่งผลให้บุคคลมีความสามารถในการฝ่าฟันอุปสรรค โดยบุคคลที่มีการกำกับตนเองดี จะสามารถบังคับตนเองได้ทั้งร่างกายและอารมณ์ พร้อมทั้งจะเผชิญกับปัญหาต่างๆ และปรับตัวให้อยู่ในสังคมได้อย่างเหมาะสม สามารถเผชิญเหตุการณ์ต่างๆ และแก้ไขปัญหาได้

2. ความสัมพันธ์ขององค์ประกอบปัจจัยความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคของผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติศรีมงคลากิเชก

ผลที่ได้จากการวิจัยพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรด้านปัจจัยภายใน ซึ่งประกอบด้วย การรับรู้ความสามารถของตนเอง การเรียนรู้ การมองโลกในแง่ดี ความคิดริเริ่มและความเพียรพยายาม การกำกับตนเองกับตัวแปรด้านปัจจัยภายนอก ซึ่งประกอบด้วย แรงผลักดันที่ส่งเสริมความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคความสำเร็จทางวิชาการ นวัตกรรมพบว่า ความสัมพันธ์ขององค์ประกอบทั้งสองกลุ่มมีน้ำหนักมากและมีทิศทางไปในทางเดียวกัน แม้ว่าความสัมพันธ์ภายในของตัวแปรด้านปัจจัยภายใน ระหว่างการมองโลกในแง่ดี และการกำกับตนเองจะมีสหสัมพันธ์ระดับต่ำ หรือเรียกว่า สหสัมพันธ์ในเชิงปฏิภาคกลับ กล่าวคือหากมีการมองโลกในแง่ดีสูง จะมีการกำกับตนเองต่ำ หรือหากมีการกำกับตนเองสูง ก็จะมีการมองโลกในแง่ดีต่ำ อย่างไรก็ตามองค์ประกอบทุกตัวมีความสัมพันธ์กัน และหากขาดองค์ประกอบตัวหนึ่งไปก็จะมีผลกระทบทางเดียวกันกับองค์ประกอบอื่นๆ ซึ่งความสัมพันธ์ดังกล่าวสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยที่ว่า องค์ประกอบปัจจัยความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคของผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติศรีมงคลากิเชกมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน จะเห็นได้ว่า จะมีกลุ่มปัจจัยใหญ่ 2 ปัจจัยด้วยกัน คือ ปัจจัยภายใน และปัจจัยภายนอก ในด้านปัจจัยภายในนั้นกล่าวคือ เป็นปัจจัยที่เป็นตัวแปรที่เป็นองค์ความรู้ใน 3 สาขา ได้แก่ ด้านจิตวิทยาทางปัญญา (Cognitive Psychology) ด้านศาสตร์ใหม่แห่งสุขภาพ (Psychoneuroimmunology) ด้านศาสตร์แห่งสมอง (Neurophysiology) ที่เป็นตัวแทนของตัวต่อตัวหนึ่งที่น่ามารวมเข้าด้วยกันจึงเกิดเป็นความ

ฉลาดในการแก้ไขอุปสรรค (AQ) อย่างเช่น คนที่มีความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรค (AQ) มองปัญหาเป็นแค่เรื่องชั่วคราว มันไม่อยู่กับเรานาน มีการเรียนรู้การกำกับตนเองคือมีสติควบคุมตนเอง แต่ถ้าล้มแล้วสามารถลุกขึ้นมาต่อสู้ใหม่ได้อย่างรวดเร็ว คือ พื้นตัวจากการเผชิญอุปสรรคเร็ว มองว่าตนเองมีความสามารถที่เราเรียกว่า การรับรู้ความสามารถของตนคือการรับรู้ว่าคุณมีความสามารถ ซึ่งจริงๆ แล้ว ถ้าเราจะแก้ไขอุปสรรคได้เราจะต้องรู้ว่าเรามีความสามารถ ถ้าเราทำอะไรไม่เป็นมันคงยากที่จะแก้ไขปัญหาได้ การมองโลกในแง่ดีและมีความสุข มีเซลล์สมองสามารถสร้างนิสัยที่ดีหรือสร้างนิสัยที่ดีเสมอเพื่อทดแทนนิสัยที่ไม่ดี คือทดแทนเซลล์ที่ไม่ดี สะกดจิตให้คิดแต่สิ่งที่ดี บริหารอารมณ์เพื่อสร้างระบบภูมิคุ้มกันให้เข้มแข็ง ตัวแปรด้านปัจจัยภายนอก คือ ปัจจัยที่มาจากภายนอกหรือเป็นแรงผลักดันที่ส่งเสริมความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรค ไม่ว่าจะเป็นการมีวัฒนธรรมที่ดีการมีชุมชนที่ดี การมีองค์กรที่มีประสิทธิภาพความสามารถในการพัฒนาความสามารถทางวิชาชีพการมีสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมการมีครอบครัวที่ดีมีปัจจัยทางสภาพแวดล้อมมีความเชื่อในการควบคุมต่างๆ มีบรรยากาศในที่ทำงานที่ดีและความสำเร็จทางวิชาการในผลสุดท้ายที่เป็นสิ่งท้าทายให้สามารถแก้ไขอุปสรรคนั้นๆ ไปได้ สามารถสร้างสรรค์นวัตกรรม หรือสิ่งใหม่เพื่อให้เกิดแนวทางการแก้ไขอุปสรรคใหม่ๆ ซึ่งเป็นสิ่งที่ดึงดูดให้เกิดแรงจูงใจแห่งความสำเร็จ ดังนั้นองค์ประกอบความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคของผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชชังคลาภิเษกนั้นมีปัจจัยสองปัจจัยสำคัญด้วยกัน คือ ปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก ที่จะทำให้ผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชชังคลาภิเษกมีความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรค ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการให้ประสบความสำเร็จได้ ซึ่งสอดคล้องกับ สตอลท์ซ (Stoltz) ได้กล่าวว่า AQ เป็นปัจจัยสำคัญในการกำหนดความสามารถสำหรับการปีนเขาให้สูงขึ้น มีพื้นฐานมาจากกลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์ที่ล้ำหน้าและล้ำค่าด้วยองค์ความรู้สามสาขาวิชา ซึ่งต่างก็เป็นตัวแทนของตัวต่อตัวหนึ่งที่น่ามารวมเข้าด้วยกันจึงเกิดเป็น AQ ซึ่งเป็นหลักพื้นฐานแห่งความสำเร็จ ได้แก่ จิตวิทยาการรู้คิด (Cognitive Psychology) สรีรประสาทวิทยา (Neurophysiology) จิตเวชประสาทและภูมิคุ้มกันวิทยา (Psychoneuroimmunology) โดยจิตวิทยาการรู้คิด (Cognitive Psychology) คือบุคคลหนึ่งที่ต้องสนองต่อวิกฤติด้วยความรู้สึกว่าจะต้องทน มีผลกระทบมากมาย ปัญหาจากภายในตัวเองและไม่สามารถควบคุมได้ ในขณะที่อีกคนตอบสนองต่อมันว่าเกิดเพียงชั่วคราว ผลกระทบที่มีขอบเขตจำกัด มาจากภายนอกและอยู่ภายใต้การควบคุมของคุณ การตอบสนองของบุคคลต่อวิกฤติมีอิทธิพลต่อแง่มุมต่างๆ เช่น ผลการปฏิบัติงานและความสำเร็จ เราตอบสนองต่อวิกฤติด้วยจิตใจที่สำนึก และรูปแบบที่แน่นอน หากขาดการตรวจสอบหรือเปลี่ยนแปลงรูปแบบนี้ก็จะคงอยู่อย่างถาวรไปตลอดชีวิตของคนคนนั้น สรีรประสาทวิทยา (Neurophysiology) คือการที่สมองถูกจัดเตรียมอย่างดีเยี่ยมในการสร้างนิสัยอย่างที่เราปรารถนา นิสัยสามารถถูกยับยั้งและเปลี่ยนแปลงได้ทันที นิสัยส่วนตัวในการตอบสนองต่อวิกฤตินั้นสามารถถูกยับยั้งและเปลี่ยนแปลงได้ทันที ถ้าหากทดแทนมันด้วยนิสัยใหม่ นิสัยเดิมก็จะหายไปและนิสัยใหม่ก็จะเฟื่องฟู จิตเวช

ประสาทและภูมิคุ้มกันวิทยา (Psychoneuroimmunology) คือ การเชื่อมโยงโดยตรงระหว่างที่คุณตอบสนองต่อวิกฤติสุขภาพจิตและสุขภาพกายของคุณ ความสามารถในการควบคุมเป็นสิ่งจำเป็นต่อสุขภาพและการมีอายุยืน วิธีที่คนคนหนึ่งตอบสนองต่อวิกฤติ (AQ) มีอิทธิพลต่อระบบภูมิคุ้มกัน การฟื้นตัวจากการผ่าตัดและการอ่อนไหวต่อการรับเชื้อโรคที่คุกคามชีวิตคุณ รูปแบบของความอ่อนแอในการตอบสนองต่อวิกฤติสามารถทำให้เกิดภาวะซึมเศร้า และสอดคล้องกับ อีระศักดิ์ กำบรรณารักษ์ กล่าวไว้ว่าวิชาเกี่ยวกับจิตวิทยาการรู้คิด (Cognitive Psychology) เชื่อว่าคนที่มีความสามารถในการแก้ไขอุปสรรค (AQ) มองปัญหาแค่เรื่องชั่วคราว มันไม่อยู่กับเรานาน ปัญหาหมักเกิดจากปัจจัยภายนอก คือ ไม่เกิดจากปัจจัยภายใน มีสติควบคุมตัวเองได้อยู่ในกลุ่มพวก ILC (Internal Locus of Control) แต่ถ้าล้มแล้วสามารถลุกขึ้นต่อสู้ได้อย่างรวดเร็วคือฟื้นตัวเร็วมองว่าตนเองมีความสามารถที่เราเรียกว่า Self Efficacy ซึ่ง Self Efficacy คือ การรับรู้ว่าคุณมีความสามารถ ซึ่งจริงๆ แล้ว ถ้าเราจะฟื้นฝ่าวิกฤติได้เราจะต้องรู้ว่าเรามีความสามารถ ถ้าเราทำอะไรไม่เป็นมันคงยากที่จะฟื้นฝ่าวิกฤติได้ คนที่รับรู้ว่าคุณมีความสามารถเท่านั้นที่จะทำให้เราสามารถแก้ไขอุปสรรคได้

ข้อเสนอแนะการวิจัย

จากผลการวิจัยซึ่งพบว่า องค์ประกอบปัจจัยความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคของผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชมิ่งคลาสิก มีความสอดคล้องกับแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัย ดังนั้นเพื่อให้องค์ประกอบปัจจัยความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคของผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชมิ่งคลาสิกมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

ข้อเสนอแนะทั่วไป

จากตารางแสดงค่ามัชฌิมเลขคณิตส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับของแต่ละตัวแปร องค์ประกอบปัจจัยความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคของผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชมิ่งคลาสิกโดยภาพรวมตัวแปรทั้ง 120 ข้อพบว่าตัวแปรอารมณโกรธและตัวแปรการลงโทษมีค่ามัชฌิมเลขคณิต ($\bar{X}$) มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับต่ำที่สุดจากทั้งหมด 120 ข้อ อาจเป็นเพราะผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชมิ่งคลาสิกมีความคิดเห็นว่าตัวแปรอารมณโกรธ และตัวแปรการลงโทษไม่น่าจะเป็นองค์ประกอบปัจจัยความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคของผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชมิ่งคลาสิกได้เนื่องจากมีความหมายไปในทางลบ แต่เมื่อพิจารณาต่อไปพบว่าตัวแปรอารมณโกรธและตัวแปรการลงโทษเป็นตัวแปรสำคัญขององค์ประกอบที่ 8 มีน้ำหนักองค์ประกอบถึง 0.627 และ 0.711 ทำให้ผู้วิจัยสังเกตได้ว่าถึงแม้ว่าตัวแปรอารมณโกรธและตัวแปรการลงโทษจะมีค่ามัชฌิมเลขคณิตต่ำที่สุดจากทั้งหมด 120 ข้อ แต่ผู้วิจัยไม่ควรที่จะละเลย เนื่องจากทั้ง 2 ตัวแปรนี้เป็นตัวแปรหนึ่งที่สำคัญขององค์ประกอบปัจจัยความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคของผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระ

เกียรติรัชมังคลาภิเษกทั้งยังมีผู้วิจัยได้กล่าวว่าตัวแปรอารมณ์โกรธและตัวแปรการลงโทษเป็นตัวแปรที่เป็นแรงผลักดันให้ผู้บริหารมีความสามารถในการแก้ไขอุปสรรคไปได้

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำการศึกษาวิจัยในลักษณะเดียวกันกับกลุ่มตัวอย่างอื่นๆ เช่น โรงเรียนในสังกัดกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชดาภิเษก โรงเรียนในสังกัดกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติกาญจนาภิเษก โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1 หรือ โรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นต้น

2. จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าองค์ประกอบปัจจัยความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคของผู้บริหารมีตัวแปรที่เป็นองค์ประกอบ 8 องค์ประกอบ ดังนั้น หากมีการวิจัยเพื่อขยายผลการวิจัยครั้งนี้ด้วยการนำตัวแปรที่เป็นองค์ประกอบทั้ง 8 องค์ประกอบนี้ มาสร้างเป็นรูปแบบการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคของผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชมังคลาภิเษก

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

กรรณิกา สุขสมัย. “การพัฒนามาตรวัดความสามารถในการฟื้นฝ่าอุปสรรคตามทฤษฎีของสตอทซ์ สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 4.” วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยี การวัดทางการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา, 2549.

กรุงเทพฯ: สำนักนโยบายแผน และมาตรฐานการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 1 – 4.

กลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชมังคลาภิเษก. เอกสารรายงานการของบประมาณเพื่อดำเนินการ จัดการอบรม สัมมนาวิชาการประจำปีการศึกษา 2558 กลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชมังคลาภิเษก. กรุงเทพฯ. โรงเรียน, 2558.

_____. เอกสารรายงานการประชุมกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชมังคลาภิเษก ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ. โรงเรียน, 2556.

_____. เอกสารรายงานการประชุมกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชมังคลาภิเษก ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ. โรงเรียน, 2556.

_____. เอกสารรายงานการประชุมกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชมังคลาภิเษก ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ. โรงเรียน, 2556.

_____. เอกสารรายงานการประชุมกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชมังคลาภิเษก ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ. โรงเรียน, 2557.

_____. เอกสารรายงานการประชุมกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชมังคลาภิเษก ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ. โรงเรียน, 2557.

_____. เอกสารรายงานการประชุมกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชมังคลาภิเษก ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ. โรงเรียน, 2558.

_____. เอกสารรายงานการประชุมสัมมนาโรงเรียนในโครงการตามพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ และกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติ. กรุงเทพฯ. โรงเรียน, 2558.

_____. เอกสารรายงานผลการปฏิบัติงาน ประจำปีงบประมาณ 2556 กลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชมังคลาภิเษก. กรุงเทพฯ. โรงเรียน, 2556.

กัลยา วานิชย์บัญชา, การวิเคราะห์ข้อมูลหลายตัวแปร. กรุงเทพฯ: ธรรมสาร, 2548.

- กาญจนา ตะกุลบางคล้า. “ภาวะผู้นำด้านวิชาการและพัฒนาบุคลากรทางด้านวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนที่ส่งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษาเขตการศึกษา 1.” วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการวิชาการบริหาร การศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2538.
- กิตติศักดิ์ จินตากล. “ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ความสามารถของตนเอง ความสามารถในการเผชิญและฟื้นฟ้อุปสรรคและความต้องการพัฒนาตนเองของพนักงาน: กรณีศึกษา บริษัท ทีทีแอนด์ที จำกัด (มหาชน).” ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2552.
- กิติ ตย์คานนท์. **เทคนิคการสร้างภาวะผู้นำ**. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ: บิตเตอร์ฟลาย, 2537.
- ชัตติยา นัยยาทอง. “การศึกษารูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อความสามารถในการฝ่าฟันอุปสรรคของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรัฐบาลในเขตกรุงเทพมหานคร.” วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและสถิติทางการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2551.
- จริยา พวงขุนทด. “ความสัมพันธ์ระหว่างการมองโลกในแง่ดี การรับรู้ความสามารถของตนเอง และความสามารถในการเผชิญอุปสรรคของเจ้าหน้าที่ให้บริการด้านสุขภาพ กรณีศึกษา แผนกห้องผ่าตัด รพ. พระมงกุฎเกล้าฯ.” ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2556.
- ชนิธดา เกตุอำไพ. “การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับการกำกับตนเองในการปรับพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ในกรุงเทพมหานคร.” ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยและสถิติทางการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2549.
- ชัยพร วิชชาวุธ. “กระเพาะเปลือก EQ, IQ, AQ, MQ และปัจจัยนำสู่ความสำเร็จในชีวิตและการทำงาน.” เอกสารประกอบการอบรมเชิงอภิปราย ของสมาคมจิตวิทยาแห่งประเทศไทย ประจำปี 2543, 14 -15 กันยายน 2543.
- ชาญชัย อาจินสมาจาร. **ภาวะผู้นำในองค์กร (Leadership of Organization)**. ปัญญาชนสนพ, กันยายน, 2550.
- ฐิติมา ชนะวิเศษ. “ความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพ 5 องค์ประกอบ ความสามารถในการเผชิญและฟื้นฟ้อุปสรรคและความสุขในการทำงาน: กรณีศึกษานักกายภาพบำบัดโรงพยาบาลรัฐบาลและเอกชนในกรุงเทพมหานคร” ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2556.

ณัชชา เพชรสากล. “บุคลิกภาพเชิงรุก ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค กับการรับรู้ความสำเร็จในอาชีพของพนักงานขายทางโทรศัพท์: กรณีศึกษาบริษัทประกันวินาศภัยแห่งหนึ่ง.” หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การ ภาควิจิตวิทยา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2554.

ดวงฤดี ภูพลอย. “ความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพมิติสร้างสรรค์ ความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรค กับการรับรู้ความสำเร็จในอาชีพของพนักงานระดับปฏิบัติการในภาคอายุรศาสตร์โรงพยาบาลมหาวิทยาลัยของรัฐแห่งหนึ่ง.” หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การ ภาควิจิตวิทยา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2554.

ทรงศนีย์ เปี่ยมคล้า. “รูปแบบภาวะผู้นำ เชาว์อารมณ์และความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรคของปลัดอำเภอและปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดนครปฐม.” วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2554.

ทัศนีย์ หอมกลิ่น. “ความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพแบบเชื่อในปัจจัยควบคุม ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค และพฤติกรรมการเผชิญความเครียด โดยมีการรับรู้ความสามารถของตนเองเป็นตัวแปรกำกับความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคกับพฤติกรรมการเผชิญความเครียด: กรณีศึกษาการไฟฟ้านครหลวง เขตมีนบุรีและเขตลาดกระบัง.” ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2551.

ทิพารี กาญจนพิบูลย์. “ความสัมพันธ์ระหว่าง รูปแบบภาวะผู้นำตามทฤษฎีตาข่ายการบริหาร ความสามารถในการเผชิญ และฟันฝ่าอุปสรรคกับการรับรู้ความสำเร็จในอาชีพของผู้บริหารวิทยาลัยเทคนิค สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา.” วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2550.

ทิพาวดี เมฆสุวรรณ. “ผู้นำ คลื่นลูกใหม่ของภาครัฐ.” **ข้าราชการ** 41, 5 (กันยายน – ตุลาคม 2539): 9-16.

ธิดา ฐิติพานิชยางกูร. “ปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อความมั่นคงทางอารมณ์และความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรคของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร เขต 3.” ปริญญาโทศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและสถิติการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2550.

ธีระศักดิ์ กำบรรณารักษ์. **ชนะชีวิต คิดอย่างอัจฉริยะ (Genius = 6Qs)**. กรุงเทพฯ: ไทยยูเนียนกราฟฟิกส์, 2551.

ธีระศักดิ์ กำบรรณารักษ์. **AQ พลังแห่งความสำเร็จ**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: ธรรมการพิมพ์, 2552.

นฤมล เรืองรุ่งจรเดช. “ความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค การสนับสนุนทางสังคม และความเครียดในการปฏิบัติงาน: กรณีศึกษาบริษัทพัฒนาโปรแกรมระบบงานแห่งหนึ่ง.” ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการปรึกษา ภาควิจิตวิทยา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2550.

นัยพินิจ คชภักดี. **พัฒนาบุคลิกภาพเสริมสร้างเขาวนปัญญา**. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์, 2543.

นิตา แซ่ตั้ง. “ความฉลาดทางอารมณ์ และความฉลาดในการเผชิญอุปสรรค ที่มีผลต่อการทำงานของพนักงานธนาคารพาณิชย์ในกรุงเทพมหานคร.” หลักสูตรปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2555.

เนาวรัตน์ อิมใจ. “การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค การสนับสนุนทางสังคมและความเหนื่อยหน่ายในการทำงาน: กรณีศึกษาบุคลากรสังกัดบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐแห่งหนึ่ง.” หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การ ภาควิจิตวิทยา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2552.

ประทีภัส ลิขิตเลอสรวง. “วัดเอควิวาเป็นนักสู้แค่ไหน.” **มติชน** (สิงหาคม 2545): 17.

ปลีนา บางกรวย. “ความสามารถในการเผชิญฟันฝ่าอุปสรรค บุคลิกการเป็นผู้ประกอบการ ภูมิความรู้ความชำนาญ และความสำเร็จในการประกอบธุรกิจของผู้ประกอบการประเภทที่พักในเขตพื้นที่ประสภัยสินามิ พ.ศ.2547 ประเทศไทย.” ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2550.

ปัญญากร หอมฤทัยทรชัย. “ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการมองโลกในแง่ดี ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคและการรับรู้ความสำเร็จในอาชีพ: กรณีศึกษาพยาบาลวิชาชีพโรงพยาบาลเจ้าพระยาอภัยภูเบศน์ จ.ปราจีนบุรี.” ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2552.

พรธิภา ศรีเหรา. “ความสัมพันธ์ระหว่างเขาวนอารมณ์ จริยธรรม และความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค ของนักการเมือง: กรณีศึกษานายกองคการบริหารส่วนตำบล.” หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการปรึกษา ภาควิจิตวิทยา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2551.

- พรพรรณ ปฐมสุนทรชัย. “ความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการเผชิญและฟื้นฟ้อุปสรรค ความเหนื่อยหน่ายในการทำงานและการรับรู้ความสามารถของตนเอง กรณีศึกษาบริษัทให้ คำปรึกษาด้านโภชนาการและความงามแห่งหนึ่ง.” ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา จิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2551.
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542** และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 (มาตรา 6). พลุสุข บุญก่อเกื้อ. “ผลของการใช้กิจกรรมแนะแนวที่มีต่อความสามารถในการเผชิญและฟื้นฟ้อุปสรรคของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จังหวัดชลบุรี.” วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาแนะแนว บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา, 2548.
- เพชรน้อย สิ่งซ่างชัย. **หลักการและการใช้สถิติการวิเคราะห์ตัวแปรหลายตัวสำหรับการวิจัยทางการพยาบาล**. พิมพ์ครั้งที่ 2. สงขลา: ชานเมืองการพิมพ์, 2548, 196-215.
- ภัทรญาณี จงขณะพิพัฒน์. “บุคลิกภาพห้าองค์ประกอบและความสามารถในการเผชิญและฟื้นฟ้อุปสรรคกับการรับรู้ความสำเร็จในอาชีพในบริษัทต่างชาติชั้นนำ: กรณีศึกษาพนักงานขายเภสัชภัณฑ์.” ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การ ภาคจิตวิทยา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2551.
- ภาณุวัฒน์ กลับศรีอ่อน. “ความสัมพันธ์ระหว่าง ความสามารถในการเผชิญและฟื้นฟ้อุปสรรค การมองโลกในแง่ดีกับความเครียดในการทำงานของตัวแทนประกันชีวิต.” ศิลปะศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2552.
- มณฑรา ธรรมบุศย์. “AQ กับความสำเร็จของชีวิต.” **วิชาการ** 4, 9 (2544): 12-17.
- รังสฤษฏ์ ศรีสวัสดิ์. “พฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดชลบุรี.” วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษามหาบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา, 2546.
- รัชนิดา สบายวรรณ. “การสร้างแบบวัดความสามารถในการเผชิญอุปสรรคของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.” วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวัดผลการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2547.
- ราชบัณฑิตยสถาน. **พจนานุกรมศัพท์สังคมวิทยาอังกฤษ-ไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน**. กรุงเทพฯ: ม.ป.ท., 2524.
- วรพล เจริญศรี. “ความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการเผชิญและฟื้นฟ้อุปสรรค การสนับสนุนทางสังคม และความเหนื่อยหน่ายในการทำงาน: กรณีศึกษานักบัญชีของบริษัทแห่งหนึ่งในเขตกรุงเทพมหานคร.” ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษา ภาคจิตวิทยา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2557.

วรวรรณ หงษ์กิตติยานนท์. “เขาวน้อารมณั ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค และการรับรู้รูปแบบการเรียนรู้ของพนักงานโรงงานผลิตเครื่องมือแพทย์แห่งหนึ่ง.” ศิลปะศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2549.

วลัยทิพย์ อธิสรวิซชากร. “โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของความสามารถในการฝ่าฟันอุปสรรคของผู้บริหารโรงเรียนสาธิต.” หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา, 2554.

วันวิสาข์ อ่อนงาม. “ความสัมพันธ์ของเขาวน้อารมณั ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค และความเครียดในการทำงานของเจ้าหน้าที่เร่งรัดหนี้สินในบริษัทการเงินแห่งหนึ่ง.” ศิลปะศาสตร์มหาบัณฑิตสาขาวิชาจิตวิทยาอุตสาหกรรม คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2549.

วิทยา นาควัชระ. “อารมณัมีผลต่อความเก่งความดี.” **สกุลไทยรายสัปดาห์** 45, 2315 (มีนาคม 2544): 105.

วิภาวรรณ ลิขิตเลิศล้ำ. “ความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรค ปัจจัยสภาพแวดล้อมทางสังคมและปัจจัยลักษณะทางชีวสังคมที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิตของสมาชิกชมรมผู้สูงอายุ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.” ปริญญานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2551.

วินัส ภัคดีนรา. “ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะทางบุคลิกภาพกับเขาวน้อารมณั (EQ) และความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค (AQ).” วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2546.

ศศิวิมล อุปนันไชย. “ความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพแบบห้าองค์ประกอบ ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค และพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การ: กรณีศึกษาในสำนักงานอธิการบดีของมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่ง.” หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษา ภาคจิตวิทยา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2551.

ศันสนีย์ ฉัตรคุปต์. **เทคนิคการสร้าง IQ EQ AQ 3Q เพื่อความสำเร็จ**. กรุงเทพฯ: สถาบันสร้างสรรค์ศักยภาพสมองครีเอทีฟเบรน, 2545.

ศิวิมล คำนวล. “ความสัมพันธ์ระหว่างการมองโลกในแง่ดี ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค และความสุข กรณีศึกษาพนักงานบริษัทเอกชนแห่งหนึ่ง.” ศิลปะศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2552.

- ศุภกานต์ น่วมจะโป๊ะ. “การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการเผชิญและฟื้นฟ้อุปสรรค การรับรู้การละเมิดสัญญาทางจิตวิทยาและความตั้งใจออกของพยาบาลวิชาชีพกลุ่มงานพยาบาลผู้ป่วยวิกฤติ: กรณีศึกษาโรงพยาบาลมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่ง.” หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การ ภาควิชาจิตวิทยา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 553.
- ศุภนุช สุตรีไล. “ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ความสามารถของตนเอง ความสามารถในการเผชิญและฟื้นฟ้อุปสรรค และความเครียดในการทำงานของพนักงานในบริษัทเอกชนแห่งหนึ่ง.” ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2550.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. **สภาพและปัญหาการบริหารและการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาในประเทศไทย.** ห้างหุ้นส่วนจำกัด วี.ที.ซี. คอมมิวนิเคชั่น, 2545.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2554. **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (2555 - 2559).** เข้าถึงเมื่อ 11 พฤษภาคม 2557, เข้าถึงได้จาก <http://www.nesdb.go.th/Portals/0/news/plan/p11/plan11.pdf>
- สำนักมาตรฐานการศึกษาและพัฒนารการเรียนรู้ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. **การศึกษองค์ความรู้เกี่ยวกับคุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์: ความสามารถในการเผชิญอุปสรรค (Adversity Quotient : AQ).** กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค, 2552, ก.
- สำราญ มีแจ้ง. **สถิติขั้นสูงสำหรับการวิจัย.** พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: นิชินแอตเวอร์ไทซ์กรุ๊ป, 2546.
- สุภา อภิญญาภิบาล. “ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยบางประการกับความสามารถในการเผชิญอุปสรรคของนิสิตระดับปริญญาตรีมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.” ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวัดผลการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2550.
- สุวรรณ ม่วงงาม. “ความสัมพันธ์ระหว่างการมองโลกในแง่ดี การรับรู้ความสามารถของตน และผล การปฏิบัติงานของวิศวกร: กรณีศึกษากลุ่มบริษัทแห่งหนึ่ง.” ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2550.
- สุวิมล ตีรกานันท์. **การใช้สถิติในงานวิจัยทางสังคมศาสตร์: แนวทางสู่การปฏิบัติ.** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2546.

- อลิสสา มหาสวัสดิ์. “อิทธิพลของปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยชุมชน และความสามารถในการฟื้นฟ้อุปสรรคของผู้นำชุมชนที่มีต่อการเสริมสร้างพลังในชุมชน: กรณีศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลในเขตภาคใต้ของประเทศไทย.” วิทยาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิชาจิตวิทยาชุมชน มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2550.
- อังคณา รัตนเศวตสรร์. “ความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์และความสามารถในการฟื้นฟ้อุปสรรคของผู้บริหารในอุตสาหกรรมสิ่งทอ เปรียบเทียบระหว่างอุตสาหกรรมขนาดใหญ่กับอุตสาหกรรมขนาดกลาง.” ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิตสาขาวิชาการประกอบการ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2554.
- อาทิตา กลับเพิ่มพูน. “ความสัมพันธ์ระหว่างการมองโลกในแง่ดี บุคลิกภาพห้าองค์ประกอบ และความสามารถในการเผชิญและฟื้นฟ้อุปสรรค ศึกษาเฉพาะกรณีหน่วยงานของรัฐแห่งหนึ่ง.” ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2549.
- อำภาภรณ์ ชมเชียวชาญ. “ความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์ ความสามารถในการเผชิญและฟื้นฟ้อุปสรรค กับพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การของพยาบาล: กรณีศึกษาโรงพยาบาลรัฐแห่งหนึ่ง.” ศิลปศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิชาจิตวิทยาอุตสาหกรรม คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2552.

ภาษาต่างประเทศ

- Amparo, Maureen M. “The Level of Adversity Quotient® and Social Skills of Student Leaders at De LA Salle Lipa.” Bachelor of Science in Psychology, the Faculty of Psychology Department, College of Education, Arts and Sciences, 2015.
- Bakare, Babajide Mike (JNR). “Students’ Adversity Quotient® and Related Factors as Predictors of Academic Performance in the West African Senior School Certificate Examination in South-Western Nigeria.” The International Centre for Educational Evaluation (ICEE) Institute of Education University of Ibadan, 2013.
- Bandura, Albert. and D. Cervone. “Self-Evaluation and Self-Efficacy Mechanisms Governing the Motivation Effects of Goal Systems.” **Journal of Personality and Social Psychology** (1983): 45, 1017-1028.
- Bandura, Albert. **Self-Efficacy: The Exercise of Control**. New York: W.H. Freeman and Company, 1997.

- Bandura, Albert. **Social Foundation of thought and action. A Social Cognitive Theory.** N.J.: Prentice-Hall, 1986.
- Barbara, G. Tabachnik. and Linda S. Fidell. **Using Multivariate Statistics.** New York: Harper & Row, 1983.
- Bass, Bernard M. **Bass and Stogdill's Handbook of Leadership: Theory, Research, and Managerial Applications.** 3rd ed. United States of America: A Division of Macmillan. Educational and Psychological Measurement, 1990.
- _____. **Leadership and performance beyond expectations.** New York: Free Press, 1985.
- _____. **Stogdill's Handbook of Leadership: A Survey of Theory and Research.** New York: A Division of Macmillan, 1981.
- Bennis, W. **On Becoming a Leader.** London: Hutchinson, 1989.
- Bennis, Warren G. and Robert J. Thomas. **Crucibles of Leadership.** United States of America: Harvard Business School Publishing, 2002.
- Best, John W. **Research in Education.** 2nd ed. New Jersey: pranseith Hall, Engwood Cliffs, 1981.
- Blake, Robert R. and Jane S. Mouton. **The New Managerial Grid.** 4th ed. Houston: Gulf Publishing Company, 1981b.
- Brooks, Robert and Sam Goldstein. **The power of Resilience.** United States of America: McGraw-Hill, 2003.
- Burns, J.M. **Leadership.** New York: Harper and Row, 1978.
- Canivel, Lea Daradal. "Principal's Adversity Quotient: Styles, Performance and Practices." The degree of Master of Arts in Education (Education Administration). University of Philippines, Philippines, 2010.
- Carr,Alen. **Positive Psychology (The science of happiness and human strength).** London and New York: Routledge Taylor and francis Group, 2004.
- Comrey, A.L., and H.B. Lee. **A First Course in Factor Analysis.** 2nd ed. Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum, 1992.
- Daft, R. L. **The Leadership Experience.** 2nd ed. Orlandos Florida: Harcourt College Peblishing, 2002.

- Diener, Ed and Robert Biswas-Diener. **Happiness Unlocking the Mysteries of Psychological Wealth**. Blackwell Publishing, 2008.
- Erika, G. "A comparison of adversity response scores: Education leaders and business and industry leader." Unpublished doctoral dissertation, Northern Arizona University: south San Francisco, 2000.
- Evens, R.I., Albert Bandura. **The Man and His Ideas: A Dialogue**. New uporl: Greenwood Press, 1989.
- Ferrer, M. "Relationship of personal characteristics, leadership styles, and job satisfaction to adversity quotient of academic Heads of colleges and universities in the national capital region." A Dissertation Presented to The Faculty of the Graduate School Polytechnic, University of the Philippines Sta. Mesa, Manila, 2009.
- Fiedler, F. E. **A theory of leadership effectiveness**. New York: McGraw-Hill, 1967.
- Flach, Frederic., M.D., K.C.H.S. **Resilience Discovering a New Strength at Times of Stress**. New York and London: Ballantine Books, 1997.
- Garden, John W. Excellence, rev. ed. **The Nature of Leadership**. New York: W. W. Norton, 1984.
- Gardner, J.W. **On leadership**. New York: Free Press, 1989.
- Geary,B. **Personnel psychology**. New York: Basic Book, 2000.
- Griffin, R. W. **Management**. 5th ed. Houghton: Mifflin, 1996.
- Grogan, Margaret. **Jossey-Bass Reader onBusiness Leadership**. United States of America: BP Printing, 2003.
- Hair, J.F., Jr. Anderson, R.E.,R.L., and Black, W.C. **Multivariate Data Analysis**. 5th ed. Upper Saddle River, NJ: Perntice Hall, 1998.
- Hallar, Howard Edward. "Adversity and obstacles in the sahping of prominent leaders: A hermeneutic phenomenological inquiry." LAP Lambert Academic Publishing AG & CoKG, 2005.
- Hancock, G. **Canonical Correlation Analysis**. [Online] Accessed July 31, 2016. Available from http://www.education.umd.edu/EDMS/fac/Hancock/Course_Materials/EDMS771/readings/CanonicalCorrelationChapter.pdf

- Harriman, Lloyd. "Measureig Millennials Adversity Quotient® and Its Correlation with Individual Performance in Project Teams." Dissertation in Master of Science, University of Warwick, abstract, 2016.
- Hersey, P. and K.Blandchard. **Management of organizational behavior: Utilizing Human Resources.** 4th ed. Englewood Cliffs: Prentice-Hall, 1993.
- House, R.J. **Path-Goal Theory of Leadership: lesson, Lagacy and a Reformulated Theory.** Leadership Quarterly, 1996.
- Jain, Priyanka. "Development of a Programme for Enhancing Adversity Quotient® of STD VIIIth Students." Master of Education, Department of Education S.N.D.T. Women's University, 2012 – 2013.
- Johnson, Richard A. and Dean W.Wichern. **Applied Multivariate Statistical Analysis.** 5th ed. Englewood Cliffs, NJ.: Prentice-Hall, 1998.
- Kehoe, Daniel. **Improving Leadership Effectiveness (25 action-based articles showing you how to take your leadership effectiveness to highest level).** Australia: McGrew-Hill Australia Pty Limited, 2007.
- Kolb, David A. **Experiential Learning: Experience as The Source of Learning and Development.** New Jersey: Englewood Cliffs, 1984.
- Kotter, J. P. **On What Leaders Really Do.** Boston: Harvard Business School Press, 1999.
- Kouzes, James M. and Barry Z. Posner. **The Leadership Challenge (How to keep getting extraordinary things done in organizations).** 2nd ed. Jossey-Bass: San Francisco, 1995.
- Krejcie, R. V. and Morgan, "Determining Sample Size for Research Activities." Educational and Psychological Measurement, 1970.
- Laessig, R.E., and E.J. Duckett. "Canonical correlation analysis: potential for environmental health planning." **Am J Public Health** 69, 4 (Apr 1979): 353-359.
- Law, Sue and Derek Glover. **Educational Leadership and Learning Practice, Policy and Research.** British Library: Redwood Books, 2000.

- Lazaro-Capones, Antonetter R. "Adversity Quotient and the performance level of selected middle managers of the different departments of the city of Manila as revealed by the 360-degree feedback system." Workshop for Prospective Scholars, International Industrial Relations Association (IIRA), 2004.
- Lee, J. **Cronbach Essentials of Psychological Testing**. 4th ed. New York: Harper & Row, 1984.
- Likert, Rensis. **The human organization: its management and value**. New York: McGraw-Hill, 1967.
- _____. **The Method of Constructing and Attitude Scale, Reading in Attitude Theory and Measurement**. P.90-95. Fishbein, Martin, Ed. New York : Wiley & Son, 1967.
- Lin, C.M. "Adversity response profile of eastern and western university leader." Unpublished doctoral dissertation, University of South Dakota, Vermillion, 2003.
- Maddi, Salvatore R. and Deborah M. Khoshaba. **American Management Association**. New York, 2005.
- Maddi, Salvatore R. and Deborah M. Khoshaba. **Resilience at work How to succeed no matter what life throws at you**. United States of America, 2005.
- Markman, D. Gideon, Robert A. Baron, and David B. Balkin. "Are perseverance and self-efficacy costless? Assessing entrepreneurs' regretful thinking." **Journal of Organizational Behavior J. Organiz. Behav** (2005):1-19.
- Markman, G. K. **The role of personal bounce – back ability in new venture formation (2001)**. Accessed July 22, 2009. Available from http://www.peaklearnig.com/aq/aqresearch/AQ_role_personal.html
- Martin, A J., W.H. Marsh, and R. L.A. Debus. "Quadripolar need achievement representation of self – handicapping and defensive pessimism." **American Educational Research Journal** 38, 3 (2001): 59.
- McGregor, Douglas. **The Human Side of Enterprise**. New York: McGraw Hill, 1960.
- Mitchell, T.R., and Others. "Predicting Self-Efficacy and Performance During Skill Acquisition." **Journal of Applied Psychology** 79 (1994): 506-517.

- Morgan, Mark. "Resilience and recurring adverse events: testing an assets-based model of beginning teachers' experiences". **The Irish Journal of Psychology** 32, 3-4 (2011): 100, 608.
- Morphet, E.L., and Others. **Educational organization and administration**. 4th ed. Englewood Cliffs: Prentice-Hall, 1982.
- Napire, Jodel N. "Adversity Quotient® and Leadership Style in Relation to the Demographic Profile of the Elementary School Principals in the Second Congressional District of Camarines Sur." Master of Arts in Education, Philippines, 2013.
- Olila, Rowel G. "Adversity Quotient and Personal Characteristics as Correlates of the Personality-Temperament Traits of Educators in Selected Public and Private Educational Institutions." Dissertation, The Faculty of the School of Graduate Studies Manuel L. Quezon University, Manila, 2012.
- Reed, James and Paul G. Stoltz. **Put Your Mindset to Work**. England: Penguin Books, 2011.
- Reivich, Karen and Andrew Shatte. **The Resilience Factor**. United States: Three Rivers Press, 2002.
- Richard, Matthieu. **Happiness: a guide to developing life's most important skill**. New York: Little, Brown and Company Hachette Book Group, 2003.
- Sachdev, Priti. "Effectiveness Of an Intervention Programme to Develop Adversity Quotient® Of Potential Leaders." Doctor of Philosophy (PhD), Management Studies, Mumbai, 2009.
- Schein, Edgar H. **Career Dynamics: Matching Individual and Organizational Needs**. Massachusetts : Addison-Wesley Publishing Company, 1978.
- Seegerstorm, S.C. "Optimism is associated with mood coping and immune change in response to stress." **Journal of Personality and Social Psychology** 74, 6 (1998): 1646-1655.
- Seligman, Martin E.P. **Authentic Happiness (Using the new positive psychology to realize your potential for lasting fulfillment)**. New York, 2002.
- Seligman, Martin E.P. **LEARNED OPTIMISM how to change your Mind and your Life**. United States of America, 2006.

- Seligman, Martin E.P. **Learning optimism**. New York: Simon & Schuster, 1990.
- Sherry, A. and R. K. Henson. "Conducting and interpreting canonical correlation analysis in personality research: A user-friendly primer." **Journal of Personality Assessment** 84 (2005): 37-48.
- Siebert, Al. **The resiliency advantage Master Change, Thrive Under Pressure, and Bounce Back From Setbacks**. United States of America: Berrett-Koehler Publisher, 2005.
- Stoltz, Paul G. **Adversity Quotient Turning Obstacles into Opportunities**. Canada: John Wiley and Sons, 1997.
- Stoltz, Paul G. and Erik Weihenmayer. **Turning everyday struggles into everyday greatness. The Adversity Advantage**. New York: Simon and Schuster, 2010.
- Stoner, C. R. and J. F. Gilligan. **Leader rebound: How successful managers bounce back from the tests of adversity**. Business Horizons, 2002.
- Tahakkori, Abbas and Charles Tedlie. **Mixed Methodology: Combining Qualitative Approaches**. Thousand Oaks, California: Sage, 1998.
- Tripathi, Susan. "Use of Adversity Quotient® (AQ®) in Creating Strong Business Leaders of Tomorrow." Doctor of Philosophy in Management Studies, Mumbai, 2011.
- Venkatesh, J., Shivaranjani. G, Thenmozhi. S, Dr. Balasubramanie. P, and Manjula Gandhi. S. "Adversity Quotient and Resilient HR Culture: A Success Strategy for Organizations." **International Journal of scientific research and management (IJSRM)** (2014): 1236.
- Walsh, Froma. **Strengthening Family Resilience**. 2nd edition. New York: The Guilford Press, 2006.
- Williams, M. W. **The relationship between principal response to adversity and student achievement**. 2003. Accessed August 19, 2010. Available from http://www.peaklearning.com/documents/grp_williams_abstrct.pdf

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

หนังสือขอความอนุเคราะห์ให้ข้อมูลการสัมภาษณ์
รายชื่อผู้เชี่ยวชาญและแบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ

ที่ ศธ 0520.203.2/๐๐1

ภาควิชาการบริหารการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
พระราชวังสนามจันทร์ นครปฐม 73000

4 มกราคม 2559

เรื่อง ขอสัมภาษณ์งานวิจัย

เรียน

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ จำนวน 1 ชุด

ด้วย นางสาวพิชชดา น่วมหนองบุญ รหัสนักศึกษา 56252917 นักศึกษาระดับปริญญาตรี
บัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “ปัจจัยความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคของผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติ
รัชชิ่งคลาภิเชก”

ในการนี้ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ ใคร่ขอความอนุเคราะห์ท่านในฐานะ
ผู้ทรงคุณวุฒิให้นักศึกษาสัมภาษณ์เกี่ยวกับปัจจัยความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคของผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระ
เกียรติรัชชิ่งคลาภิเชก เพื่อนำไปประกอบการพัฒนางานวิจัยต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ จักเป็นพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประเสริฐ อินทร์รักษ์)

หัวหน้าภาควิชาการบริหารการศึกษา

งานธุรการ

โทรศัพท์/โทรสาร 034-219136

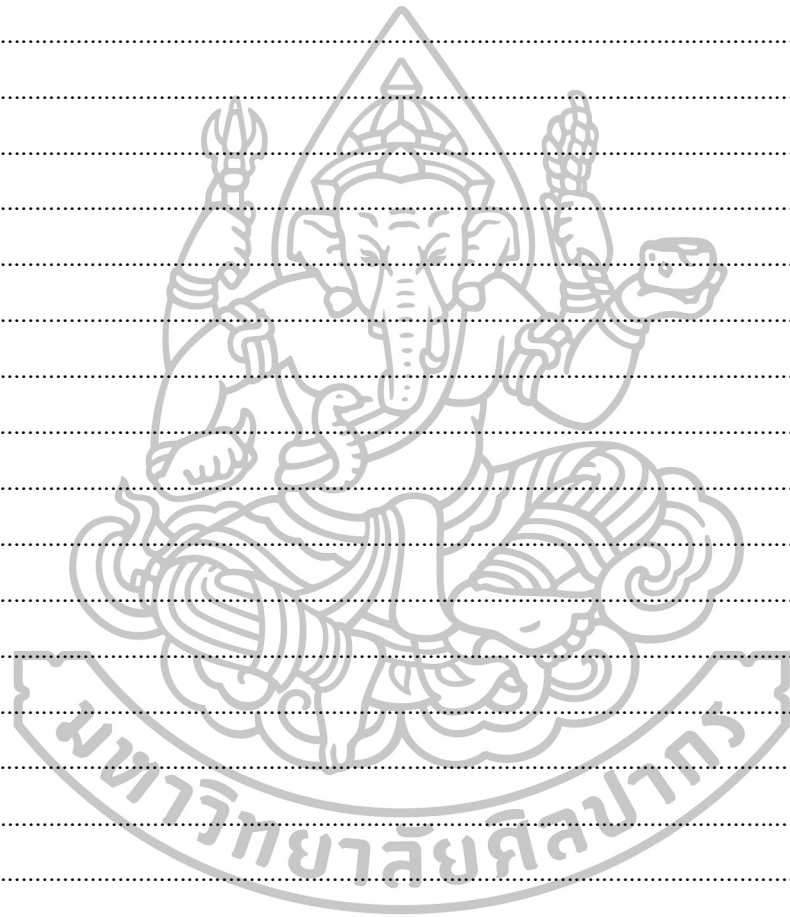
รายชื่อผู้เชี่ยวชาญที่ให้สัมภาษณ์

1. ผู้อำนวยการภูรี	สุวรรณทัต	ผู้อำนวยการโรงเรียนนवलนรดิศวิทยาคม รัชมังคลาภิเษก
2. ผู้อำนวยการจรีส	ลำทา	ผู้อำนวยการโรงเรียนไตรเขตสามัคคี รัชมังคลาภิเษก
3. ผู้อำนวยการปราโมทย์	คำเพชรดี	ผู้อำนวยการโรงเรียนเหล่าคามพิทยาคม รัชมังคลาภิเษก
4. ผู้อำนวยการปราโมทย์	นพวงศ์	ผู้อำนวยการโรงเรียนดอยหลวงรัชมังคลาภิเษก
5. ผู้อำนวยการภาณุศักดิ์	พรหมเข้ม	ผู้อำนวยการโรงเรียนเสวีตรรัชมังคลาภิเษก
6. ผู้อำนวยการสังข์ทอง	รอนุศักดิ์	ผู้อำนวยการโรงเรียนนาไหมพิทยาคม รัชมังคลาภิเษก
7. ผู้อำนวยการอภิชาติ	ทองแจ่ม	ผู้อำนวยการโรงเรียนนาเยี่ยศึกษา รัชมังคลาภิเษก
8. ผู้อำนวยการ ดร. อมรวดี	สินเจริญ	ผู้อำนวยการโรงเรียนไผ่ดำวิทยาคม รัชมังคลาภิเษก
9. รองผู้อำนวยการนิยม	สุขทอง	ผู้อำนวยการโรงเรียนตากวิทยารัชมังคลาภิเษก
10. รองผู้อำนวยการณรงค์	เรืองวิสัย	ผู้อำนวยการโรงเรียนห้วยซ้อวิทยาคม รัชมังคลาภิเษก

2.2 ท่านคิดว่ามีปัจจัยอะไรบ้างที่ช่วยให้ท่านสามารถแก้ไขอุปสรรคนั้นๆ ได้

ภาคผนวก ข

หนังสือขอความอนุเคราะห์ตรวจเครื่องมือวิจัยและรายชื่อผู้เชี่ยวชาญที่ตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

ที่ ศธ 0520.203.2 / ๐๐๖

ภาควิชาการบริหารการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
พระราชวังสนามจันทร์ นครปฐม 73000

6 มกราคม 2559

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ตรวจเครื่องมือวิจัย

เรียน ดร.วัลย์ทิพย์ อีริศราวิชชากร

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบตรวจสอบความตรงของแบบสอบถาม จำนวน 1 ฉบับ

ด้วย นางสาวพิชชดา น่วมนงบุญ รหัสนักศึกษา 56252917 นักศึกษาระดับปริญญาตรี
บัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย
ศิลปากร มีความประสงค์ทำคุณนิตินิพนธ์ เรื่อง “ปัจจัยความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคของผู้บริหารกลุ่มโรงเรียน
เฉลิมพระเกียรติรัชมิ่งคลาภิเษก” ในกรณีนี้ ภาควิชาการบริหารการศึกษา ใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านใน
การตรวจสอบความตรงของเครื่องมือเพื่อ การวิจัยที่แนบมาพร้อมหนังสือฉบับนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา ภาควิชาการบริหารการศึกษาขอขอบคุณในการอนุเคราะห์ของ
ท่านมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประเสริฐ อินทร์รักษ์)

หัวหน้าภาควิชาการบริหารการศึกษา

ฝ่ายธุรการ

โทรศัพท์ / โทรสาร 0-3421-9136

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญที่ตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

1. ผศ. วีระศักดิ์	กำบรรณารักษ์	ตำแหน่ง	อดีตอาจารย์ประจำภาควิชาจิตวิทยา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
2. ดร. วลัยทิพย์	ธีรศราวิชชากร	ตำแหน่ง	รองผู้อำนวยการฝ่ายปฐมวัย โรงเรียนสาธิต “พิบูลบำเพ็ญ” มหาวิทยาลัยบูรพา
3. ดร. รัชชัยย์	ศรสวรรณ	ตำแหน่ง	ผู้อำนวยการโรงเรียนรัตนราษฎร์บำรุง
4. ดร. ณรินทร์	ชำนาญคุณ	ตำแหน่ง	ผู้อำนวยการโรงเรียนกาญจนาอนุเคราะห์
5. ดร. เฉลียว	ยาจันทร์	ตำแหน่ง	ผู้อำนวยการโรงเรียนบางบัวทอง

ภาคผนวก ค

หนังสือขอตกลงเครื่องมือวิจัยและรายชื่อโรงเรียนกลุ่มเฉลิมพระเกียรติรัชมั่งคลาภิเศกที่ใช้ใน
การตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

ที่ ศธ 0520.203.2 / 1๙1

ภาควิชาการบริหารการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
พระราชวังสนามจันทร์ นครปฐม 73000

8 กุมภาพันธ์ 2559

เรื่อง ขอตกลงเครื่องมือวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนนาเยียมศึกษา รังมิ่งคลาภิเษก

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม

จำนวน 16 ฉบับ

ด้วย นางสาวพิชชดา น่วมนงบุญ รหัสนักศึกษา 56252917 นักศึกษาระดับปริญญาตรี
บัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย
ศิลปากร มีความประสงค์ทำคชภูมินิพนธ์เรื่อง “ปัจจัยความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคของผู้บริหารกลุ่มโรงเรียน
เฉลิมพระเกียรติรัชมิ่งคลาภิเษก” ในกรณีนี้ ภาควิชาการบริหารการศึกษา ใคร่ขอความอนุเคราะห์ให้นักศึกษาทำ
การทดสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือในหน่วยงานของท่าน เพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปใช้ในการวิจัย
กลุ่มตัวอย่าง

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา ภาควิชาการบริหารการศึกษาขอขอบคุณในการอนุเคราะห์ของท่าน
มา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประเสริฐ อินทร์รักษ์)

หัวหน้าภาควิชาการบริหารการศึกษา

งานธุรการ

โทรศัพท์ / โทรสาร 0 3421 9136

รายชื่อโรงเรียนกลุ่มเฉลิมพระเกียรติรัชมั่งคลาภิเษกที่ใช้ในการตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

1. โรงเรียนรามวิทยา รัชมั่งคลาภิเษก
2. โรงเรียนนาเยีศึกษา รัชมั่งคลาภิเษก

ที่ ศธ 0520.203.2 / 256

ภาควิชาการบริหารการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
พระราชวังสนามจันทร์ นครปฐม 73000

1 มีนาคม 2559

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เรียน

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม จำนวน 8 ฉบับ

ด้วย นางสาวพิชชุดา น่วมหนองบุญ นักศึกษาระดับปริญญาตรีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร กำลังทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “ปัจจัยความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคของผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชชิ่งคลาภิเษก” มีความประสงค์จะขอเก็บรวบรวมข้อมูลจากท่าน รองผู้อำนวยการโรงเรียน หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ และครูผู้สอน เพื่อประกอบการทำวิทยานิพนธ์ ในกรณีนี้ ภาควิชาการบริหารการศึกษา จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดกรุณาแจ้ง รองผู้อำนวยการโรงเรียน หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ และครูผู้สอน ทราบ เพื่อขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามให้แก่นักศึกษาดังกล่าวด้วย

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประเสริฐ อินทร์รักษ์)

หัวหน้าภาควิชาการบริหารการศึกษา

งานธุรการ

โทรศัพท์ / โทรสาร 0 3421 9136

ตารางแสดงกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชมิ่งคลาสิกที่เป็นกลุ่มตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูล
จำแนกตามพื้นที่ประจำปีการศึกษา 2557

โรงเรียนกลุ่มเฉลิม พระเกียรติรัชมิ่ง คลาสิกที่จำแนก ตามพื้นที่	ประชากร	กลุ่ม ตัวอย่าง	ผู้ให้ข้อมูล			
			ฝ่ายบริหาร	หัวหน้ากลุ่ม สาระการ เรียนรู้	ครู	รวม
โรงเรียนกลุ่มเฉลิม พระเกียรติรัชมิ่ง คลาสิก ที่อยู่ในพื้นที่ กรุงเทพมหานคร	1	1	2	2	4	8
โรงเรียนกลุ่มเฉลิม พระเกียรติรัชมิ่ง คลาสิก ที่อยู่ในพื้นที่เหนือ กรุงเทพมหานคร	24	22	44	44	88	176
โรงเรียนกลุ่มเฉลิม พระเกียรติรัชมิ่ง คลาสิก ที่อยู่ในพื้นที่ใต้ กรุงเทพมหานคร	6	6	12	12	24	48
รวม	31	29	58	58	116	232

ภาคผนวก จ

การวิเคราะห์ความเชื่อมั่นของเครื่องมือวิจัย

มหาวิทยาลัยศิลปากร

RELIABILITY

/VARIABLES=a1 a2 a3 a4 a5 a6 a7 a8 a9 a10 a11 a12 a13 a14 a15 a16 a17 a18 a19
a20 a21 a22 a23 a24

a25 a26 a27 a28 a29 a30 a31 a32 a33 a34 a35 a36 a37 a38 a39 a40 a41 a42 a43
a44 a45 a46 a47 a48 a49

a50 a51 a52 a53 a54 a55 a56 a57 a58 a59 a60 a61 a62 a63 a64 a65 a66 a67 a68
a69 a70 a71 a72 a73 a74

a75 a76 a77 a78 a79 a80 a81 a82 a83 a84 a85 a86 a87 a88 a89 a90 a91 a92 a93
a94 a95 a96 a97 a98 a99

a100 a101 a102 a103 a104 a105 a106 a107 a108 a109 a110 a111 a112 a113 a114
a115 a116 a117 a118 a119

a120

/SCALE('ALL VARIABLES') ALL

/MODEL=ALPHA.

Reliability

Scale: ALL VARIABLES

Case Processing Summary

		N	%
Cases	Valid	32	100.0
	Excluded ^a	0	.0
	Total	32	100.0

a. Listwise deletion based on all variables in the procedure.

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
.984	120

ภาคผนวก ฉ
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย (แบบสอบถาม)

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง : องค์กรประกอบปัจจัยความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคของผู้บริหาร

กลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชมิ่งคลาภิเษก

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามฉบับนี้ สำหรับผู้ตอบแบบสอบถามในกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชมิ่งคลาภิเษกตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการ หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ และครูผู้สอน เพื่อเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลประกอบการวิจัย เรื่ององค์กรประกอบปัจจัยความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคของผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชมิ่งคลาภิเษก โดยมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อทราบองค์ประกอบปัจจัยความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคของผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชมิ่งคลาภิเษก 2) เพื่อทราบความสัมพันธ์ขององค์ประกอบปัจจัยความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคของผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชมิ่งคลาภิเษก ข้อมูลที่ได้จากความคิดเห็นของท่านมีคุณค่าต่อกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชมิ่งคลาภิเษกครั้งนี้อย่างยิ่ง จึงขอความกรุณาจากท่านได้โปรดตอบคำถามตามความเป็นจริง ซึ่งคำตอบเหล่านี้จะไม่เป็นผลกระทบต่อการปฏิบัติงานของท่านแต่ประการใด

2. แบบสอบถามฉบับนี้มีทั้งหมด 2 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับองค์ประกอบปัจจัยความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคของผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชมิ่งคลาภิเษก

3. ขอความกรุณาส่งแบบสอบถามที่เรียบร้อยแล้ว กลับคืนที่

นางสาวพิชชุดา น่วมนงบุญ โรงเรียนนวมนรดิศวิทยาคม รัชมิ่งคลาภิเษก เลขที่ 5 ถนนบางบอน 5 ซอย 5 แขวงบางบอน เขตบางบอน จังหวัดกรุงเทพมหานคร รหัสไปรษณีย์ 10150 (ทั้งนี้ ได้แนบซองส่งคืนมาด้วยในครั้งนี้) โทรศัพท์ 086-411-6231

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณผู้ตอบแบบสอบถามทุกท่านเป็นอย่างสูงที่กรุณาให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามมา ณ โอกาสนี้

นางสาวพิชชุดา น่วมนงบุญ

นักศึกษาปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

ภาควิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร

นิยามคำศัพท์

ความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรค (Adversity Quotient) หมายถึง ความสามารถที่จะอดทนต่ออุปสรรค ก้าวผ่านอุปสรรค และสิ่งที่ไม่เป็นไปตามที่คาดหวังได้ โดยไม่ย่อท้อต่อความยากลำบาก และเป็นองค์ประกอบหนึ่งของผู้ที่จะประสบความสำเร็จในชีวิตโดยหลักการที่สำคัญของเอควิว (Adversity Quotient) มีองค์ประกอบ 4 อย่าง คือ

1. การควบคุมสถานการณ์ (Control) หมายถึง การที่บุคคลรับรู้ว่าคุณสามารถควบคุมและจัดการกับเหตุการณ์ที่เป็นอุปสรรคน้อยเพียงใด มีความเข้าใจในปัญหา มีความกระตือรือร้นในการแก้ปัญหา สามารถพลิกแพลงวิธีการในการแก้ปัญหา และสามารถเผชิญกับอุปสรรคได้โดยไม่ต้องการความช่วยเหลือจากผู้อื่น

2. การรับรู้ต้นเหตุของอุปสรรคและรับผิดชอบต่อปัญหา (Origin and Ownership) ประกอบด้วย 2 ด้านย่อยดังนี้

2.1 ด้านการวิเคราะห์ต้นเหตุของอุปสรรค (Origin) หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการวิเคราะห์หาต้นเหตุหรือจุดเริ่มต้นของปัญหา โดยบุคคลนั้นรู้ว่าใครควรจะเป็นคนรับผิดชอบ และรู้บทบาทหน้าที่ของตนเองอย่างชัดเจนว่าเป็นอย่างไร เมื่อประสบปัญหาแบบเดิมอีกก็สามารถแก้ไขได้เร็วขึ้นมีประสิทธิภาพและมีความเหมาะสมมากยิ่งขึ้น

2.2 ด้านการยอมรับผลการกระทำของตนเอง (Ownership) หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการรับรู้ต่อความรับผิดชอบที่เกิดขึ้นจากการกระทำของตนเองสามารถจัดการกับผลที่เกิดขึ้น ไม่ปัดความรับผิดชอบให้ผู้อื่น และใช้ความสามารถของตนเองในการแก้ไขสถานการณ์

3. การรับรู้ผลกระทบต่ออุปสรรค (Reach) หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการรับรู้ผลกระทบของอุปสรรคว่าอุปสรรคที่เกิดขึ้นส่งผลหรือแผ่ขยาย ไปสู่ด้านอื่นของชีวิตมากน้อยเพียงใด โดยมีวิธีการคิดว่าปัญหาหรืออุปสรรคนั้นมีจุดสิ้นสุด

4. ความอดทนต่ออุปสรรค (Endurance) หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการรับมือและอดทนต่อความยืดเยื้อของปัญหา และอุปสรรค โดยมองว่าสาเหตุของอุปสรรคนั้นจะคงอยู่เพียงชั่วคราวและจะใช้ความอดทนในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นให้สำเร็จจูล่วงไปด้วยดี

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงใน หน้าข้อที่ตรงกับสถานภาพของท่าน

ข้อที่	สถานภาพและข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม
1	เพศ ☐ ชาย ☐ หญิง
2	อายุ ☐ ไม่เกิน 30 ปี ☐ 31-40 ปี ☐ 41-50 ปี ☐ 51 ปีขึ้นไป
3	ระดับการศึกษา ☐ ต่ำกว่าปริญญาตรี ☐ ปริญญาตรี ☐ ปริญญาโท ☐ ปริญญาเอก
4	ปฏิบัติงานในตำแหน่ง ☐ ผู้อำนวยการ ☐ รองผู้อำนวยการ ☐ หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ ☐ ครูผู้สอน
5	ประสบการณ์การทำงานในตำแหน่งปัจจุบัน ☐ 1 - 5 ปี ☐ 6 - 10 ปี ☐ 11-20 ปี ☐ 21-30 ปี ☐ 31 ปีขึ้นไป

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับองค์ประกอบปัจจัยความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคของผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติศรีมงคลภิเษก

คำชี้แจง ในการตอบคำถามแต่ละข้อให้ท่านพิจารณาตัดสินใจว่า องค์ประกอบปัจจัยในข้อต่อไปนี้ เป็นองค์ประกอบปัจจัยของความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคในระดับใด แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องตามความเป็นจริง โดยการตอบคำถามแต่ละข้อเพียง 1 คำตอบ และกรุณาตอบทุกข้อ

ระดับ	5	หมายถึง	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
ระดับ	4	หมายถึง	เห็นด้วย
ระดับ	3	หมายถึง	ไม่แน่ใจ
ระดับ	2	หมายถึง	ไม่เห็นด้วย
ระดับ	1	หมายถึง	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

ข้อที่	องค์ประกอบปัจจัยความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคของผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติศรีมงคลภิเษก	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
1	ความสุขในการทำงาน					
2	ยอมรับความเปลี่ยนแปลง และกระตือรือร้น ที่จะแสวงหาความเปลี่ยนแปลง					
3	มองโลกในแง่ดี					
4	ชอบการแข่งขัน					
5	ความสามารถในการทำงาน					
6	ผลที่เกิดจากอารมณ์และพฤติกรรม					
7	แรงจูงใจในการทำงาน					
8	ความกล้าเสี่ยง					
9	สติปัญญาดี					
10	ความฉลาดทางอารมณ์					
11	อารมณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปมา					

ข้อที่	องค์ประกอบปัจจัยความฉลาดใน การแก้ไขอุปสรรค ของผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระ เกียรติฯ ชม้งคลาภิเษก	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
12	เดินหน้าไม่ลัดละ					
13	ความสามารถในการหลีกเลี่ยงอาการ สะท้อนใจ เพื่อก้าวข้ามอุปสรรค					
14	ต่อสู้กับกับความคิดที่ส่งผลต่ออารมณ์ ของคุณ					
15	สามารถจัดการกับสถานการณ์ที่ หลากหลายอย่างมีประสิทธิภาพ					
16	นวัตกรรม					
17	การทำงานเป็นทีม					
18	การมีพลัง กำลัง					
19	วิธีคิด, ความเห็น					
20	คิดริเริ่ม และเสี่ยงทำ					
21	ความสามารถในการปรับจิตใจตาม สถานการณ์					
22	ความคิดริเริ่มและความเพียรพยายาม					
23	รักการเรียนรู้					
24	การมอบอำนาจให้แก่ลูกน้อง					
25	ชอบความท้าทาย					
26	อารมณ์โกรธ					
27	รูปแบบการรับรู้ การคิด และการ ตีความข้อมูล					
28	วิธีที่ตอบสนองต่อวิกฤติ					
29	ความอดทน ความแกร่ง					
30	รักความสันโดษ					
31	ความกล้าหาญ และการส่งเสริม สนับสนุน					

ข้อที่	องค์ประกอบปัจจัยความฉลาดใน การแก้ไขอุปสรรค ของผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระ เกียรติรัชมิ่งคลาภิเษก	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
32	สุขภาพกายที่ดี					
33	รู้ และเข้าใจ และยอมรับตนเอง					
34	การจัดการกับภาระงาน, การ มอบหมายงาน					
35	รับรู้ต้นเหตุและรับผิดชอบต่อปัญหา ของตนเอง					
36	มีหลักธรรมหรือคำสอนช่วยให้เข้าใจ เมื่อเผชิญกับอุปสรรค					
37	มองวิกฤติเป็นเช่นโอกาส					
38	การปรับปรุงพัฒนา					
39	การยอมรับปัญหาและฟื้นตัวจาก อุปสรรค					
40	จิตใจที่แข็งแกร่ง และมีศักยภาพ					
41	รักอิสระสามารถบรรลุในสิ่งที่ต้องการ					
42	ความคิดสร้างสรรค์					
43	ความสามารถในการปรับตัวตอบสนอง ต่อวิกฤติ					
44	รูปแบบการรับรู้					
45	การเจริญเติบโตทางร่างกาย					
46	ความสามารถในการพิจารณาคุณค่า และตัดสินใจ					
47	ทักษะในการเผชิญความเครียด					
48	มีความหวังเมื่อต้องเผชิญกับอุปสรรค					
49	มีวิธีการมองโลก และตีความสิ่งที่ เกิดขึ้น					

ข้อที่	องค์ประกอบปัจจัยความฉลาดใน การแก้ไขอุปสรรค ของผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระ เกียรติฯ มังคลาภิเษก	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
50	ความแข็งแกร่ง ยืนกราน และเรียนรู้ที่จะเผชิญกับอุปสรรค					
51	ความพยายามในการบรรลุเป้าหมายขององค์กร					
52	เป็นผู้นำที่มีศักยภาพ					
53	การเสริมแรง รางวัลตอบแทน					
54	การลงโทษ					
55	ความมั่นใจ					
56	ได้รับการสนับสนุนทางสังคม (ชีวิตส่วนตัว)					
57	ประสบการณ์					
58	สังคมดี					
59	ความศรัทธา					
60	ยืนหยัดในคุณค่า					
61	ยึดมั่นในคำสัญญา					
62	สภาพแวดล้อมในที่ทำงานมีผลต่อประสิทธิภาพในการทำงาน					
63	อายุ (มีผลต่อความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค)					
64	บุคลิกของความเป็นผู้นำ					
65	บรรยากาศภายในที่ทำงาน					
66	รับรู้ความสามารถของตนเอง					
67	ล้มแล้วสามารถลุกขึ้นสู้ได้					
68	ความสามารถทางวิชาการ					
69	ความสำเร็จทางวิชาการ					
70	ความสำเร็จในงาน					

ข้อที่	องค์ประกอบปัจจัยความฉลาดใน การแก้ไขอุปสรรค ของผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระ เกียรติ์รัชมิ่งคลาภิเษก	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
71	ประสบการณ์ทางวิชาการ					
72	แรงจูงใจแห่งความสำเร็จ					
73	ความพยายามที่จะทำให้เกิดความ สมดุลของสิ่งต่างๆ ในร่างกาย					
74	รูปแบบการเป็นผู้นำ					
75	ความสามารถในการปรับตนเอง					
76	ผลสำเร็จของโรงเรียน					
77	ทัศนคติที่ดี					
78	การตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลง					
79	การเปลี่ยนแปลง					
80	วางแผนเป้าหมายที่ชัดเจน					
81	เป็นผู้ที่มีเป้าหมาย					
82	ยึดมั่นในหลักธรรมของศาสนา					
83	รับรู้ความสามารถในตนเอง					
84	การกำหนดการ วางแผน					
85	ความเจริญก้าวหน้า					
86	เคยประสบความสำเร็จมาก่อน					
87	ความเชื่อในการควบคุมตนเอง					
88	ความพึงพอใจในงาน					
89	ความสัมพันธ์ หรือสัมพันธภาพที่ดี					
90	ครอบครัวที่ดี					
91	องค์กรที่มีประสิทธิภาพ					
92	การพัฒนาความสามารถทางวิชาชีพ					
93	วัฒนธรรมที่ดี					
94	สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม					

ข้อที่	องค์ประกอบปัจจัยความฉลาดใน การแก้ไขอุปสรรค ของผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระ เกียรติรัชมง์คลาภิเษก	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
95	ความเครียดในการทำงาน					
96	ความรู้ในทฤษฎีการให้เหตุผล					
97	การพัฒนาตนเองตลอดเวลา					
98	ชุมชนที่ดี					
99	ความเข้าใจตนเอง					
100	การคบหาสมาคมกับเพื่อน					
101	การเตรียมความพร้อมทุกสถานการณ์					
102	ปัจจัยทางสภาพแวดล้อม					
103	ความเชื่อเป็นปัจจัยหนึ่งต่อ ความสามารถในการฝ่าฟันอุปสรรค					
104	คติธรรม					
105	ความสามารถในการตอบสนองต่อการ เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ปรับเปลี่ยน ตามสถานการณ์					
106	การตัดสินใจ					
107	ผลกระทบส่งผลต่อความสามารถใน การฝ่าฟันอุปสรรค					
108	ความสามารถในการจดจำ					
109	ความทะเยอทะยาน					
110	เป็นผู้นำ ตัวแบบ					
111	ผลกระทบทางจิตใจ					
112	โอกาสส่งผลต่อความสามารถในการฝ่า ฟันอุปสรรค					
113	การแก้ปัญหา					

ข้อที่	องค์ประกอบปัจจัยความฉลาดใน การแก้ไขอุปสรรค ของผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระ เกียรติ์รัชมิ่งคลาภิเษก	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
114	การสนับสนุนให้บุคคลได้รับจาก สิ่งแวดล้อมทางสังคม, ครอบครัว, เพื่อน, และงาน					
115	ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน					
116	คุณธรรม จริยธรรม					
117	ความเสียสละ					
118	งบประมาณ					
119	กระบวนการความต่อเนื่องในการ ดำเนินการ					
120	ระบบการบริหารจัดการ					

ขอขอบคุณที่ให้ความร่วมมือตอบแบบสอบถามค่ะ
นางสาวพิชชดา น่วมองบุญ

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ - สกุล	นางสาวพิชชดา น่วมนงบุญ
ที่อยู่	บ้านเลขที่ 5 ถนนเลียบบคลองภาษีเจริญฝั่งเหนือ แขวง/เขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร 10160
ที่ทำงาน	โรงเรียนนวมนรดิศวิทยาคมรัชมิ่งคลาภิเษก เขตบางบอน กรุงเทพมหานคร
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2535	ประถมศึกษาโรงเรียนวีระสุนทร แขวง/เขตหนองค้างพลู กรุงเทพมหานคร
พ.ศ. 2542	มัธยมศึกษาโรงเรียนมัธยมวัดหนองแขม แขวง/เขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร
พ.ศ. 2547	ครุศาสตรบัณฑิต คบ. (ภาษาอังกฤษ) มหาวิทยาลัยราชภัฏ สวนสุนันทา กรุงเทพมหานคร
พ.ศ. 2552	ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต ศษ.ม. (การสอนภาษาอังกฤษ ในฐานะภาษาต่างประเทศ) มหาวิทยาลัยศิลปากร จังหวัดนครปฐม
พ.ศ. 2556	ศึกษาต่อระดับปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต ปร.ด. สาขาวิชาการ บริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร จังหวัดนครปฐม
ประวัติการทำงาน	
พ.ศ. 2552 – ปัจจุบัน	หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ โรงเรียนนวมนรดิศวิทยาคม รัชมิ่งคลาภิเษก แขวง/เขตบางบอน กรุงเทพมหานคร